

www.senate.go.th

จุลนิติ

ISSN 1686-3720

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ มีนาคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

THAILAND 4.0

1.0

2.0

3.0

4.0

การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

www.senate.go.th

จุลฉันท

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ มีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

วารสารจุลนิติ

ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๒ มีนาคม - เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

ISSN 1686-3720

จัดทำโดย

กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เลขที่ ๔๔๔ อาคารสุขประพฤติ ชั้นที่ ๑๓
ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ
กรุงเทพฯ ๑๐๘๐๐
โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๙๓๐๓ - ๔
โทรสาร ๐ ๒๘๓๑ ๙๒๘๔

พิมพ์ครั้งที่ ๑

จำนวน ๑,๐๐๐ เล่ม

มีนาคม ๒๕๖๐

พิมพ์ที่

กลุ่มงานการพิมพ์ สำนักการพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เลขที่ ๔ ถนนอุทองใน เขตดุสิต
กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑

บทความและข้อคิดเห็นใด ๆ ที่ปรากฏในวารสาร “จุลนิติ”
เป็นวรรณกรรมของผู้เขียนโดยเฉพาะ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา และกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นพ้องด้วย

จุลฉันทิ

ปีที ๑๔ ฉบับที ๒ มีนาคม – เมษายน พ.ศ. ๒๕๖๐

คณะผู้จัดทำวารสารจุลฉันทิ
ทีปริกาษา

นางวรารัตน์ อติแพทย

เลขาธิการวุฒิสภา

ปฏิบัติหน้าที่เลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

นายณัฏ ฝาสุข

รองเลขาธิการวุฒิสภา

กองบรรณาธิการ

นายทศพร แยมวงษ์

ผู้อำนวยการสำนักกฎหมาย

นายบุญสงค์ ลาคำ

ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานพัฒนากฎหมาย

นางพิมพ์พัชร อริยะฉนวนกุล

นิติกรชำนาญการพิเศษ

นางสาวสุทธิมาตริ จันทรแดง

นิติกรชำนาญการ

นางสาวเพลินดา ตันรังสรรค์

นิติกรชำนาญการ

นายปณิธิร์ ปทุมวัฒน์

นิติกรชำนาญการ

นายอภิวัฒน์ สุดสาว

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอริยพร โพธิ์ใส

นิติกรชำนาญการ

นายวรชัย แสนสีระ

นิติกรชำนาญการ

นางสาวอริการัตน์ นิยมไทย

นิติกรชำนาญการ

นางสาวลันดา อุดมะโกคิน

นิติกรชำนาญการ

นางสาวศิริโฉม พรหมโฉม

นิติกรปฏิบัติการ

นางสาวสายใจ เกษสุวรรณ

นิติกรปฏิบัติการ

บันทึกข้อมูล - พิสูจน์อักษร

นางสาวจุฬารัตน์ วงษ์น้อย

เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลอาวุโส

นางสาวเมธาวิ มะลิรัตน์

เจ้าพนักงานบันทึกข้อมูลชำนาญงาน

นางสาวนิตยา นาคเกษม

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

นางสาวทรรศนวรรณ สงกาว

เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน

สถานที่ติดต่อ

กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เลขที่ ๔๔๔ อาคารสุขประพฤติ ชั้นที่ ๑๓ ถนนประชาชื่น เขตบางซื่อ

กรุงเทพมหานคร ๑๐๘๐๐

โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๔๓๐๓ - ๔

ศิลปกรรม - พิสูจน์อักษร

กลุ่มงานบรรณาธิการและเทคโนโลยีการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๘๓๑ ๔๔๗๑ - ๒

นางสาวสุ่มทนา คลังแสง

นักวิชาการช่างศิลป์ชำนาญการ

นางสาวชมพูนุช ลาภเกิด

นายช่างศิลป์ชำนาญงาน

นายศักดิ์พันธุ์ เกิดแก่น

นายช่างศิลป์ชำนาญงาน

นายอวิรุทธิ์ สนพราย

นายช่างศิลป์ชำนาญงาน

นางสาวอนัญญา คชกฤษ

นายช่างศิลป์ชำนาญงาน

นายชรินทร์ แพนไธสง

วิทยากรชำนาญการ

นางสาวศิริมนัส สารพัฒน์

วิทยากรปฏิบัติการ

นางสาวปัทมา สุดจันทร์

วิทยากรปฏิบัติการ

นายธีระยุทธ นิยมทรัพย์

วิทยากร

จัดพิมพ์โดย

สำนักการพิมพ์ โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๓๔๑ - ๒

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

เลขที่ ๔ ถนนอุทองโน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

บรรณาธิการแถลง

วารสาร “จุลนิติ” ฉบับนี้ กองบรรณาธิการได้พิจารณาเห็นถึงความสำคัญในประเด็นเกี่ยวกับการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ” เพื่อเป็นแม่บทหลักหรือเป็นกรอบชี้้นำในการกำหนดนโยบายและแผนต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ การบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งเป็นแนวความคิดที่รัฐบาลชุดปัจจุบันภายใต้การนำของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ รวมถึงคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและได้มีความพยายามผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม อาทิเช่น มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ” มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำ “ร่างยุทธศาสตร์ชาติ” ระยะเวลา ๒๐ ปี” และการจัดทำ “ร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.” โดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ รวมถึงการที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๖๕ ได้บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย และมาตรา ๒๗๕ ได้บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกฎหมายตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง ให้แล้วเสร็จภายใน ๑๒๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ และดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ ตลอดจนการแต่งตั้ง “คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง” เรียกโดยย่อว่า “ป.ย.ป.” ขึ้น เพื่อเป็นกลไกให้รัฐบาลสามารถบูรณาการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดองเพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ แผนต่าง ๆ ของชาติ และนโยบายของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ และคณะรัฐมนตรีที่ได้ประกาศให้สาธารณชนทราบ เป็นต้น

กองบรรณาธิการวารสารจุลนิติจึงได้ดำเนินการสัมภาษณ์เพื่อรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ ตลอดจนทรรศนะและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศไทยให้ไปสู่ความเป็นเลิศ มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากลในประเด็นเรื่อง “ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” จาก พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติและสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และ ดร. ปรมธี วิมลศิริ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นอกจากนี้ เนื้อหาในส่วนอื่น ๆ นั้น ยังคงความเข้มข้นด้วยข้อมูลทางวิชาการด้านกฎหมายที่เป็นประโยชน์ต่องานในด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติอีกมากมาย กองบรรณาธิการขอขอบคุณผู้อ่านทุกท่านที่ได้กรุณาติดตามผลงานของวารสารจุลนิติด้วยดีเสมอมา ซึ่งเราพร้อมที่จะทำหน้าที่สร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการด้านกฎหมายอันเป็นประโยชน์ต่อวงงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติและสังคมโดยรวมของประเทศไทยต่อไป

กองบรรณาธิการ

เมษายน ๒๕๖๐

พระราชดำรัส

“...การมีวินัย มีความสามัคคี และรู้จักหน้าที่ ถือกันว่าเป็นคุณสมบัติสำคัญประจำตัวของคนทุกคน แต่ในการสร้างเสริมคุณสมบัติสามข้อนี้ จะต้องไม่ลืมว่า วินัย สามัคคี และหน้าที่นั้น เป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งย่อมให้คุณหรือให้โทษ ได้มากเท่า ๆ กันทั้งสองทาง เพราะฉะนั้น เมื่อจะอบรมจำเป็นต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ แน่ชัดก่อนว่าเป็นวินัย สามัคคี และหน้าที่ที่ดี คือปราศจากโทษ เป็นประโยชน์ เป็นธรรม ไม่เคลือบแฝงไว้ด้วยสิ่งชั่วร้าย เช่น วินัย ก็ต้องไม่ใช่วินัยเพื่อตน เพื่อหมู่คณะของตน เท่านั้น ต้องเป็นวินัยเพื่อคนทุกคน เพื่อคนส่วนใหญ่ เป็นวินัยที่ถูกต้อง ที่เป็นการสร้างสรรค์ ทำนองเดียวกัน การสามัคคีกันทำการหรือทำหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็จะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูล มิใช่เพื่อการเพิ่มพูนประโยชน์เฉพาะพวกตน แล้วเบียดเบียนผู้อื่นให้เดือดร้อนเสียหาย จึงเห็นได้ว่าการสร้างวินัย สามัคคี และ ความรู้จักหน้าที่ให้แก่เยาวชนต้องกระทำด้วยความเพ่งพินิจอย่างละเอียดถี่ถ้วนเป็นพิเศษ มิฉะนั้นจะไม่บังเกิดผลที่พึงประสงค์ หรือซ้ำร้าย อาจกลับกลายเป็นการทำลายอนาคตและความเจริญมั่นคงของชาติไปก็ได้...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร

พระราชทานแก่ผู้บังคับบัญชาลูกเสือในโอกาสเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

และรับพระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี

ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต วันอังคารที่ ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๒๖

สารบัญ

บทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ

เรื่อง “ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

- บทนำบทสัมภาษณ์ความเห็นทางวิชาการ ๑
- พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ ๔
กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
- ดร. ประเมธี วิมลศิริ ๑๑
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สรุปมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับผลงานด้านนิติบัญญัติ

- สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๔ วันที่ ๑๐ วันที่ ๑๗ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐
และการประชุมคณะรัฐมนตรี
เมื่อวันที่ ๗ วันที่ ๒๑ วันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ๒๓

บทความทางวิชาการ

- จากยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิรูปประเทศต้องเสริมใยเหล็กด้วยการปรองดอง
โดย ดร. เรืองศักดิ์ สุทกาวาทิน ๔๑

สรุปการสัมมนาทางวิชาการ

- แนวทางที่เหมาะสมต่อการประนอมข้อพิพาททางครอบครัวและมรดก
ในประเทศไทย และฮ่องกง (กฎหมายไทยเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก
ประเภทคดีที่สามารถประนอมข้อพิพาทได้ และตัวอย่างข้อพิพาท
และการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่สำคัญ) ๕๑

ร่างกฎหมายที่น่าสนใจ

- ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ๖๑

แนะนำกฎหมายใหม่และกฎหมายที่น่าสนใจ

- พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐ ๗๕

สรุปคำพิพากษาของศาล และผลการวินิจฉัยปัญหาข้อกฎหมายที่น่าสนใจ

- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๘๒๔/๒๕๕๙
เรื่อง การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในคณะกรรมการ
ประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ
และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) ๙๗
- บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๓๓๖/๒๕๕๘
เรื่อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติขอทบทวนความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา
เกี่ยวกับมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ๙๙

คมความคิด เข้มทิศรัฐธรรมนูญ

- กระบวนการจัดทำ “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ”
ตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ๑๐๓

มุมมองก่อนความคิดนิติบัญญัติ : Legal Reflection

- บทบาทอำนาจหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติกับผลงานด้านการตรากฎหมาย ๑๑๑

การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM

- มาตรการและกลไกในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest)
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ๑๒๗

สารบัญ

สารพันปัญหากฎหมาย

- แนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ๑๓๙

เกร็ดกฎหมายน่ารู้

- การเยียวยาจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ๑๕๓

หน้าต่างโลก : The Knowledge Windows

- ชุด คำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา (The United States Federal Executive Orders) ตอนที่ ๒ กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลของสภาองเกรส ๑๖๓

แนะนำเว็บไซต์

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (www.nesdb.go.th) , ธนาคารแห่งประเทศไทย (www.bot.or.th) , สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (www.niets.or.th) และอุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร (www.sirindhornpark.or.th) ๑๗๗

ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย

เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง
มั่งคั่ง และยั่งยืน

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

ปัจจุบันกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีความหลากหลายทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความมั่นคง สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี สำหรับประเทศไทยนั้น กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและทุนนิยมได้ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ของบ้านเมืองในหลาย ๆ ด้านด้วยกันที่สำคัญ เช่น ในด้านโครงสร้างเศรษฐกิจของไทยซึ่งเดิมมีโครงสร้างเศรษฐกิจในระบบเกษตรแบบพึ่งตนเองให้ต้องปรับตัวและเปลี่ยนไปเป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาอุตสาหกรรมและการส่งออก ส่งผลให้ภาคการเกษตรพัฒนาได้ล่าช้ากว่าฐานการผลิตอื่นที่อาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้อิทธิพลของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ จึงก่อให้เกิดปัญหาความเหลื่อมล้ำขึ้นในสังคมไทย กล่าวคือ เกิดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ระหว่างภาคการเกษตรกับภาคอุตสาหกรรม และช่องว่างของความเหลื่อมล้ำระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบทขยายวงกว้างมากยิ่งขึ้น ในด้านปัญหาความยากจนจะพบในกลุ่มเกษตรกรรายย่อยและในภาคชนบททำให้บุคคลเหล่านี้ต้องขาดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์กรความรู้ แหล่งเงินทุน และบริการทางสังคมที่ดีและมีคุณภาพ ซึ่งนอกจากปัญหาทางเศรษฐกิจแล้วสังคมไทยในปัจจุบันยังมีปัญหาเรื่องผู้สูงอายุที่เพิ่มจำนวนมากขึ้น ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐที่ขาดการบูรณาการ ปัญหาในเรื่องความโปร่งใส และปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายที่ขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่เป็นธรรม อย่างไรก็ตามในอีกด้านหนึ่งนั้นการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและแรงขับเคลื่อนของเทคโนโลยีสมัยใหม่รวมทั้งความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดของสังคมโลกยังอาจก่อให้เกิดภัยคุกคามประเภทต่าง ๆ ขึ้น

ภายในประเทศได้ อาทิ ปัญหาการก่อการร้าย โรคระบาด เครือข่ายยาเสพติดข้ามชาติ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกที่นับวันก็จะมีคามผันผวนและรุนแรงมากขึ้น ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นความเสี่ยงในการดำรงชีวิตของประชาชน การบริหารจัดการทางธุรกิจ และการบริหารราชการแผ่นดินของภาครัฐ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในทุกมิติย่อมส่งผลกระทบต่ออนาคตการพัฒนาประเทศอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นทั้งจุดแข็งและจุดอ่อน และการที่ประเทศไทยจะสามารถแสวงหาโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและรับมือกับภัยคุกคามต่าง ๆ ได้นั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างรอบด้านและต้องวิเคราะห์ศักยภาพภายในประเทศเพื่อเตรียมความพร้อมของประเทศต่อการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โดยต้องปรับโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาศักยภาพมนุษย์ รวมทั้งปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวจะต้องกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะยาวเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายการพัฒนาประเทศและกรอบการทำงานของภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้^๑

ดังนั้น การกำหนด “ยุทธศาสตร์ชาติ” เพื่อเป็นแม่บทหลักที่เป็นกรอบชี้้นำการกำหนดนโยบายและแผนต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ การบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสรรทรัพยากร^๒ จะทำให้บรรลุเป้าหมายการสร้างและรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะให้ประเทศไทยมีความมั่นคงในทุกด้าน คนในชาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมั่งคั่งและประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างยั่งยืนได้อย่างไรก็ดี ประเด็นเรื่องยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวนี้ได้นำไปสู่ปัญหาข้อถกเถียงในทางวิชาการเกี่ยวกับแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติว่าสมควรจะเป็นไปในทิศทางใดจึงจะมีความเหมาะสมกับสังคมประเทศไทย ทั้งนี้ เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติ ถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย การดำเนินการในช่วงที่ผ่านมามิได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาลหรือฝ่ายการเมืองทำให้เกิดปัญหาขาดความต่อเนื่องในการพัฒนาประเทศ

^๑ ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) (สรุปย่อ).

^๒ ร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. (ฉบับที่จัดทำโดยสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ)

“มาตรา ๔ ในพระราชบัญญัตินี้

“ยุทธศาสตร์ชาติ” หมายความว่า แม่บทหลักที่เป็นกรอบชี้้นำการกำหนดนโยบายและแผนต่าง ๆ สำหรับการพัฒนาประเทศ การบริหารราชการ การจัดสรรงบประมาณ และการจัดสรรทรัพยากร และเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาของภาคเอกชนและภาคประชาชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน รวมทั้งมีอธิปไตยและเข้มแข็งในประชาคมโลก อย่างน้อยต้องมีสาระสำคัญครอบคลุมด้านความมั่นคงทางทหาร การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม การปกครองท้องถิ่น การศึกษาและการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เศรษฐกิจ การเกษตร การอุตสาหกรรม การบริการ การเงิน การคลัง และงบประมาณ พลังงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การผังเมือง สาธารณสุข การคมนาคม และเทคโนโลยีการสื่อสาร สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม.

เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนโดยดำรงไว้ซึ่งความเป็นธรรมและคำนึงถึงประโยชน์สุขและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน กองบรรณาธิการวารสาร “จุลนิติ” จึงได้พิจารณาเห็นสมควรขอทำการสัมภาษณ์และรับฟังความคิดเห็นทางวิชาการ ตลอดจนทรรศนะและข้อเสนอแนะในประเด็นเรื่อง “ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังกล่าว อันประกอบด้วย พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ และ ดร. ประเมธี วิมลศิริ เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ทั้งนี้ เพื่อเป็นข้อมูลทางวิชาการอันจะเป็นประโยชน์ต่องานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และประชาชนผู้มีความสนใจโดยทั่วไป ซึ่งท่านผู้อ่านสามารถติดตามและศึกษารายละเอียดในเรื่องดังกล่าวได้ในจุลนิตฉบับนี้ **๑**

“ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

“ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน”

โดย : พลเอก ชูศักดิ์ เมฆสุวรรณ^๑

กรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และสมาชิกสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

เมื่อวันพุธที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
ณ ห้องรับรอง อาคารรัฐสภา ๑

จุลนิทัศน์ : ขอบทราบที่มา แนวความคิด ตลอดจนหลักการและสาระสำคัญของการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการพิจารณาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในการกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติของนานาอารยประเทศ

พลเอกชูศักดิ์ : แนวความคิดของการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ” นั้นมีที่มาจากสภาพปัญหาการพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาไม่ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศ รวมถึงเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของประเทศในระยะยาว ดังนั้น การบริหารราชการแผ่นดินของฝ่ายบริหารจึงได้ให้ความสำคัญกับนโยบายของรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งเมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลก็มักเปลี่ยนนโยบายทำให้การดำเนินนโยบายขาดความต่อเนื่อง ถึงแม้จะมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รวมถึงแผนพัฒนาและแผนยุทธศาสตร์ที่หลากหลายตามกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดแผนในระยะสั้นและยังไม่ได้มีการบูรณาการให้มีความสอดคล้องกันเนื่องจากขาดการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ทำให้การพัฒนาไม่บรรลุเป้าหมาย การใช้เงินงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนมีความซ้ำซ้อนกันได้ ซึ่งท่านนายกรัฐมนตรี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสภาพปัญหาดังกล่าว ประกอบกับมีความประสงค์ที่จะวางอนาคตการพัฒนาประเทศที่มีความต่อเนื่องระยะยาว เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของชาติให้แก่ประชาชนและประเทศไทยไม่ว่าพรรคการเมืองใดจะเข้ามาเป็นรัฐบาลก็ตาม จึงได้กำหนดให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล และได้มีความพยายามผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๕๘ ให้แต่งตั้ง

^๑ วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์) โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า.

“คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ” ขึ้น โดยมีท่านเลขาธิการนายกรัฐมนตรี พลเอก วิชาญ อรรถศรี เป็นประธาน โดยมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี เพื่อใช้ในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยให้นำนโยบายรัฐบาล ๑๑ ด้าน ประเด็นการปฏิรูปของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ๑๑ ด้าน และประเด็นการปฏิรูปของสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ๓๗ วาระมาใช้เป็นกรอบในการจัดทำ ซึ่งองค์ประกอบของคณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วย ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และผู้ทรงคุณวุฒิ เช่น ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสมาคมธนาคารไทย ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ เป็นต้น

นอกจากนี้ ท่านพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ยังได้มอบนโยบายในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติไว้ ๓ ข้อ คือ (๑) ให้ถูกหลักวิชาการและเป็นสากล (๒) ให้ศึกษาประสบการณ์ของต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวอย่างการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ และ (๓) การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยให้จัดทำเป็นกรอบกว้าง ๆ ไม่ลงในรายละเอียด ซึ่งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติก็ได้ยึดถือนโยบายนี้ในการจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)” โดยในส่วนหลักการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้ถูกต้องตามหลักวิชานั้น คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้นำคู่มือการกำหนดยุทธศาสตร์ในระดับชาติของศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย มาเป็นต้นแบบในการจัดทำ เพราะหลักการนี้ได้ผ่านการพิจารณาโดยมีการจัดการสัมมนาของคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งสภาปฏิรูปแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ แล้วว่าเป็นหลักการต้นแบบที่ดีที่สุด ซึ่งตามหลักการนี้จะเริ่มต้นที่การตรวจสอบสถานะแวดล้อมทางยุทธศาสตร์ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ SWOT เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดหรือภัยคุกคามของประเทศ ต่อจากนั้นจึงกำหนดผลประโยชน์แห่งชาติซึ่งมีความต้องการสูงสุดของประเทศ แล้วจึงกำหนดวิสัยทัศน์และภาพในอนาคตที่ประเทศต้องการจะเป็น ต่อมาจึงกำหนดจุดมุ่งหมาย แนวทางในการขับเคลื่อนและเครื่องมือในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ซึ่งก็คือ ENDS WAYS MEANS ตามหลักวิชายุทธศาสตร์

ในการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะ ๒๐ ปี (๒๕๖๐ – ๒๕๗๙) คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้น ๒ คณะ คือ (๑) คณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูป ซึ่งมีผมเป็นประธาน เพื่อจัดทำในส่วนของ ENDS และ WAYS และ (๒) คณะอนุกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการตามแนวทางการปฏิรูปประเทศ มีเลขาธิการคณะรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อจัดทำ Road Map ในส่วนของ MEANS โดยในส่วนคณะอนุกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์และกรอบการปฏิรูปก็ได้จัดทำเอกสารสรุปย่อ “ร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (๒๕๖๐ – ๒๕๗๙)” ขึ้น ซึ่งในเอกสารดังกล่าวได้กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติไว้ ๘ ข้อ ตามนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ และได้กำหนดวิสัยทัศน์ของประเทศว่า “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” รวมถึงได้กำหนดจุดมุ่งหมายทางยุทธศาสตร์ซึ่งจะเป็นภาพอนาคตของประเทศไทยในอีก ๒๐ ปีข้างหน้า

เมื่อได้กำหนดผลประโยชน์แห่งชาติ วิสัยทัศน์ และภาพอนาคตของประเทศแล้ว ต่อจากนั้น จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์หลัก ๖ ประการ และมาตรการหรือกลยุทธ์ในแต่ละยุทธศาสตร์ ซึ่งจะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ ๒๐ ปีต่อจากนี้ไป ได้แก่ ๑) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ๒) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ๓) ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้าง ศักยภาพคน ซึ่งถือเป็นแกนกลางของ ๖ ยุทธศาสตร์ ๔) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาค และเท่าเทียมกันทางสังคม ๕) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อม และ ๖) ยุทธศาสตร์การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

สำหรับการเปรียบเทียบประสบการณ์ในการกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติของนานาอารยประเทศนั้น คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้มอบหมายให้ผู้แทนของกระทรวงการต่างประเทศไปดำเนินการศึกษาและรวบรวมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก พบว่ามีประเทศที่จัดทำยุทธศาสตร์ชาติรวมกว่า ๖๐ ประเทศทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน อาทิ ประเทศมาเลเซีย ประเทศสิงคโปร์ หรือประเทศเวียดนาม ต่างก็ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งสิ้น ส่วนประเทศในยุโรปและอเมริกา นั้น จะจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเฉพาะด้าน ระยะเวลา ๑๐ - ๒๐ ปี ส่วนประเทศในภูมิภาคตะวันออกกลาง แอฟริกา ลาตินอเมริกา เอเชีย และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะมียุทธศาสตร์ในภาพรวม ระยะเวลา ๑๐ - ๓๐ ปี เช่น ประเทศมาเลเซีย ซึ่งได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๓๐ ปี (๒๕๓๔ - ๒๕๖๓) โดยวางเป้าหมายว่า ประเทศมาเลเซียจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๕๖๓ และมีการกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “นำพาประเทศไปสู่สถานะประเทศรายได้ระดับสูง (๑๕,๐๐๐ เหรียญสหรัฐต่อคนต่อปี) ภายในปี พ.ศ. ๒๕๖๓” ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้ส่งผลให้มาเลเซียเป็นประเทศที่มีอัตราการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วในช่วงที่ผ่านมา

จุดนิตี : ปัจจุบันการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยมีความก้าวหน้าเป็นประการใด และเมื่อจัดทำแล้วเสร็จประเทศไทยจะได้รับประโยชน์และผลกระทบจากยุทธศาสตร์ชาติอย่างไร

พลเอก ชูศักดิ์ : การดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยในปัจจุบันได้มีความก้าวหน้าไปมากพอสมควรแล้ว โดยคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้จัดทำร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) เสร็จเรียบร้อยแล้ว และขณะนี้รัฐบาลก็นำไปใช้แล้ว ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้มีข้อสั่งการในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๙ และวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๙ ให้ทุกส่วนราชการจัดทำแผนงานหลักระยะ ๒๐ ปี ตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี รวมถึงได้สั่งให้ในการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๐ และ ๒๕๖๑ ให้จัดทำงบประมาณตามยุทธศาสตร์ด้วย

อย่างไรก็ตาม โดยที่ร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ) มาตรา ๖๕ ได้บัญญัติว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว” และมาตรา ๒๗๕ ได้บัญญัติว่า “ให้คณะรัฐมนตรีจัดให้มีกฎหมายตามมาตรา ๖๕ วรคสอง ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยยี่สิบวัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่กฎหมายดังกล่าวใช้บังคับ” ดังนั้น เมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแล้วก็ย่อมจะต้องมีกฎหมายยุทธศาสตร์ชาติและแต่งตั้งคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติตามกฎหมาย เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการชุดที่ตั้งขึ้นใหม่ตามกฎหมายดังกล่าวอาจมีการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงเนื้อหาสาระในรายละเอียดของร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี ที่จัดทำเสร็จแล้วนี้อีกก็ได้ แต่ในส่วนกรอบแนวคิดหลักคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมากนัก

ทั้งนี้ เมื่อมียุทธศาสตร์ชาติแล้วย่อมจะส่งผลให้ประเทศไทยมีกรอบการพัฒนาประเทศในระยะยาว มีแผนในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับล่างที่บูรณาการสอดคล้องกันและมุ่งไป

สู่เป้าหมายของประเทศ ลดการใช้งบประมาณของประเทศที่ซ้ำซ้อน จัดการคอร์รัปชัน และต่อจากนี้ไป หากพรรคการเมืองที่เข้ามาเป็นรัฐบาลจะออกนโยบายใดก็ต้องสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้วย ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดีเพราะจะทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่ในด้านผลกระทบที่จะเกิดขึ้นคงมีเพียงเรื่องเดียว คือ หน่วยงานของรัฐและองค์กรของรัฐต่าง ๆ ก็จะต้องดำเนินการทบทวน หรือแก้ไขเพิ่มเติมนโยบาย แผน หรือแผนงานที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น เห็นว่า น่าส่งผลในทางที่ดี เนื่องจากต่อไปนี้การจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีจะจัดสรรตามความต้องการ ประชาชนย่อมไม่ได้อีกต่อไป

จุดนิติ : ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ) ควรมีหลักการและสาระสำคัญอย่างไร สำหรับเพื่อเป็นกลไกในการจัดทำ และการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และความต้องการของ ประชาชนโดยเฉพาะการนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

พลเอก ชูศักดิ์ : แนวความคิดในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. นั้น มีที่มาจากข้อเสนอของคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดิน สถาปนิกรแห่งชาติ ซึ่งมี พันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ เป็นประธาน ซึ่งเมื่อสถาปนิกรแห่งชาติหมดวาระไปแล้ว คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดิน สถาปนิกรแห่งการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ซึ่งมี พันตำรวจตรี ยงยุทธ สารสมบัติ เป็นประธาน ก็ยังคงสานต่อโดยนำเสนอรัฐบาลผ่านสถาปนิกรแห่งการปฏิรูป ประเทศ และคณะกรรมการประสานงานรวม ๓ ฝ่าย ได้มีการพิจารณาเมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๕๙ มีมติให้ขับเคลื่อนต่อไป และให้นำกราบเรียนนายกรัฐมนตรี รวมถึงรองนายกรัฐมนตรีทั้ง ๖ ท่าน และ มอบให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติพิจารณา ซึ่งคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติได้ยกร่าง พระราชบัญญัติขึ้นใหม่ตามแนวทางของสถาปนิกรแห่งการปฏิรูปประเทศ และนำเข้าสู่การพิจารณา ของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) ที่มีท่าน มิชัย ฤชุพันธุ์ เป็นประธานตรวจพิจารณา ซึ่งต่อไป จะได้นำเข้าพิจารณาในคณะรัฐมนตรีและส่งให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาออกเป็นกฎหมาย ต่อไปภายใน ๑๒๐ วัน นับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ โดยร่างพระราชบัญญัติฉบับที่ได้ยกร่าง ขึ้นใหม่นี้ได้กำหนดชื่อใหม่เป็น ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ฉบับนี้ มีสาระสำคัญโดยสรุป คือ

๑) กำหนดขอบเขตการใช้บังคับยุทธศาสตร์ชาติกับหน่วยงานของรัฐทุกหน่วย ไม่ว่าจะเป็น ฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติ และฝ่ายตุลาการ รวมถึงองค์กรอิสระ ตลอดจนองค์กรอัยการ

๒) กำหนดให้มีคณะกรรมการ ๒ ระดับ คือ (๑) คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งจะมีจำนวน กรรมการ ๒๕ คน ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ ประธานสภาผู้แทนราษฎร เป็นรองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง และประธานวุฒิสภา เป็นรองประธานคนที่สอง และมีกรรมการ โดยตำแหน่งอื่นอีก ๘ คน คือ เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ประธานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ประธาน สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประธาน

สมาคมธนาคารไทย และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการ และเลขานุการ และมีกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมาจากการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรีอีกไม่เกิน ๑๔ คน มีอำนาจหน้าที่หลักในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาและให้รัฐสภา ให้ความเห็นชอบ และมีหน้าที่กำกับดูแลและผลักดันให้มีการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ

(๒) คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งมีที่มาจากแต่งตั้งของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ คณะหนึ่งหรือหลายคณะก็ได้ จำนวนคณะละไม่เกิน ๑๕ คน มีอำนาจหน้าที่หลักในการจัดทำ แผนแม่บทในแต่ละด้านเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติ และมีหน้าที่ตรวจสอบการไม่ปฏิบัติตาม ยุทธศาสตร์ชาติ

๓) กำหนดให้องค์ประกอบของยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศ เป้าหมายการพัฒนาประเทศระยะยาว กำหนดระยะเวลาดำเนินการให้บรรลุเป้าหมาย ตัวชี้วัดการบรรลุ เป้าหมาย และยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ

๔) กำหนดให้การดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ต้องให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็น ของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งก่อนการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ชาติและภายหลังจัดทำ ร่างยุทธศาสตร์ชาติเสร็จแล้ว

๕) กำหนดกลไกในการติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยให้คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเป็นผู้ดำเนินการ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติการจัดทำ ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. อาจมีการแก้ไข เมื่อเข้าสู่การพิจารณาของคณะรัฐมนตรี

จุลนิเทศ : บทสรุปและข้อเสนอแนะ

พลเอก ชูศักดิ์ : ถึงแม้ว่าตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ) จะได้กำหนดว่า ยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืนเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อเป็นพลังผลักดัน

ร่วมกันไปสู่เป้าหมายก็ตาม แต่ความสำเร็จของยุทธศาสตร์ชาตินั้นจะเกิดขึ้นได้ด้วยปัจจัย
๔ ประการ คือ

ประการแรก สาระของยุทธศาสตร์ จะต้องครอบคลุมประเด็นการพัฒนา มีการกำหนดเป้าหมายและภาพในอนาคตของประเทศที่ชัดเจน และยอมรับเป็นเจ้าของร่วมกัน และมีการกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ได้ ซึ่งจะต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ

ประการที่สอง ระบบและกฎหมาย จะต้องมีความหมายรองรับ และมีระบบการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบในทุกระดับ ซึ่งร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ) ก็มีบทบัญญัติหลายมาตราที่เกี่ยวข้อง และต่อไปจะมีกฎหมายการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และกฎหมายแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศก็จะทำให้ปัจจัยนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ประการที่สาม กลไกสู่การปฏิบัติ จะต้องมีความกลไกที่สอดรับหรือสอดคล้องตั้งแต่ระดับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ การนำไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล รวมทั้งมีกลไกในการกำกับดูแลบริหารจัดการและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกลไกเหล่านี้มีการกำหนดในกฎหมายจัดทำยุทธศาสตร์อยู่แล้ว ประเด็นที่สำคัญ คือ หน่วยงานปฏิบัติจะต้องมีความรู้และเข้าใจในยุทธศาสตร์ชาติเพื่อสามารถกำหนดแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ

ประการสุดท้าย การยอมรับของสังคม จะต้องมีการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจต่อสาธารณชน มีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกกลุ่ม สร้างการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกัน เพื่อให้ได้การยอมรับจากทุกภาคส่วนในสังคม ซึ่งแม้ว่าในการดำเนินการของคณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ จะมีคณะกรรมการที่มาจากภาคเอกชนและภาคประชาชนส่วนหนึ่ง และได้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมถึงการประชาสัมพันธ์และการบรรยายให้ความรู้ในเรื่องนี้แก่สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ แต่การรับรู้ของประชาชนส่วนใหญ่ในเรื่องการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ยังไม่ครอบคลุม ภายหลังเมื่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ) ได้ประกาศใช้แล้ว ก็จะต้องมีการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนรับรู้และยอมรับยุทธศาสตร์มากยิ่งขึ้น ซึ่งก็อยู่ในนโยบายของรัฐบาลอยู่แล้ว

“ ยุทธศาสตร์ชาติ : อนาคตประเทศไทย เพื่อการพัฒนาที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ”

โดย : ดร. ประเมธี วิมลศิริ^{*}

เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองบรรณาธิการ
สำนักกฎหมาย

เมื่อวันพุธที่ ๑ มีนาคม ๒๕๖๐

ณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

จุดนิตี : ขอบرابถึงที่มา แนวความคิด ตลอดจนหลักการและสาระสำคัญของการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการพิจารณาเปรียบเทียบกับประสบการณ์ในการกำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติของนานาอารยประเทศ

ดร. ประเมธี วิมลศิริ : สำหรับที่มาของยุทธศาสตร์ชาตินั้น มีที่มาจากนโยบายหรือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นเรื่องของกรอบการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ที่ค่อนข้างใช้ระยะเวลายาวนานซึ่งเดิมประเทศไทยจะมีแผนการพัฒนาประเทศในระยะยาวคือ “แผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติ” ระยะ ๕ ปี ซึ่งเริ่มมีตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๔ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันเป็นฉบับที่ ๑๒ แล้ว เพราะฉะนั้นถ้ากล่าวถึงภาพรวมทิศทางของประเทศที่เป็นกรอบครอบคลุมหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยแผนพัฒนาที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือสภาพัฒน์ฯ เริ่มดำเนินการภายหลังวิกฤตต้มยำกุ้ง โดยคณะกรรมการฯ มองว่า ประเทศไทยควรมีแผนระยะยาวมากกว่า ๕ ปี เพราะเริ่มมองเห็นปัญหาว่าแผนการพัฒนา ๕ ปี นั้นเป็นระยะเวลาที่ค่อนข้างสั้นเกินไปอาจมีระยะเวลาที่ไม่เหมาะสมเพียงพอในการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนานั้น ดังนั้นจึงควรมองการแก้ไขปัญหาระยะยาว โดยเริ่มมีแนวคิด หรือมีวิสัยทัศน์ต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาประเทศ แต่ก็ไม่สามารถขับเคลื่อนหรือผลักดันไปสู่นโยบายระดับประเทศในระยะยาวได้ ดังนั้น แผนพัฒนาประเทศในระยะหลังจึงมีการมองถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบายสำหรับอนาคต ตัวอย่างที่ชัดเจน เช่น ประเด็นปัญหาการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) เป็นต้น

^{*} ปริญญาตรีเศรษฐศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์ปริมาณวิเคราะห์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปริญญาโทความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยโคลัมเบีย เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา, ปริญญาเอกเศรษฐศาสตร์ ด้านเศรษฐศาสตร์การเงินและการคลัง มหาวิทยาลัยคาร์ลตัน เมืองออตตาวา แคนาดา

ปัจจุบันรัฐบาล ได้ริเริ่มให้มีแผนพัฒนาในระยะยาวกว่า ๕ ปี โดยได้ริเริ่มในส่วนที่เป็นอำนาจหรือนโยบายของฝ่ายบริหารก่อน โดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้ตั้งคณะกรรมการกร่างยุทธศาสตร์ชาติขึ้นมา เพื่อมาช่วยกันพิจารณากรอบยุทธศาสตร์ชาติซึ่งตรงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ พอดี โดยมีเป้าหมายของ “ยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี” ซึ่งเป้าหมายในช่วง ๕ ปีแรกจะเป็น policy document หรือเอกสารนโยบายของรัฐบาล ซึ่งเป็นอำนาจฝ่ายบริหารโดยตรง รัฐบาลสามารถทำได้เลยระยะต่อไปคือ นโยบายตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ที่ผ่านการออกเสียงลงประชามติ) หรือรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ที่กำหนดให้ประเทศต้องมียุทธศาสตร์ชาติเป็นแผนพัฒนาประเทศในระยะยาวรวมทั้งต้องมีกฎหมายรองรับในเรื่องกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติด้วยว่าใครเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ จึงเป็นที่มาในเรื่องของยุทธศาสตร์ชาติในประเทศไทยขึ้น เพื่อให้รัฐบาลที่เข้ามาบริหารประเทศสามารถนำแผนยุทธศาสตร์นั้นไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนาประเทศให้เข้าสู่เป้าหมายในระยะยาว

โดยในช่วงที่คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติดำเนินการพิจารณาจัดทำยุทธศาสตร์ชาตินั้น ได้มีการศึกษายุทธศาสตร์ชาติของประเทศต่าง ๆ ที่มีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเช่นเดียวกับประเทศไทย ซึ่งประเทศที่มียุทธศาสตร์ชาติส่วนมากจะเป็นประเทศที่อยู่ระหว่างกำลังพัฒนา ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้วจะไม่ค่อยมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าได้ผ่านช่วงของการพัฒนามาเยอะแล้ว โดยในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศที่กำลังพัฒนานั้นจะมองการณ์ไกลในระยะยาวว่าจะต้องพัฒนาด้านใด ซึ่งจะมีระบบการพัฒนาที่หลากหลายไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความต้องการพัฒนาของแต่ละประเทศ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติในบางประเทศรัฐบาลจะเป็นเรื่องภายในของรัฐบาลเอง แต่บางประเทศจะตราเป็นกฎหมายโดยผ่านการพิจารณาของรัฐสภา ส่วนในเรื่องของรูปแบบนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละประเทศว่าจะออกแบบอย่างไรให้มีความเหมาะสมกับประเทศนั้น

สำหรับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียน นั้น ล่าสุดได้มีการจัดประชุมหน่วยงานเพื่อวางแผนในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศในระยะยาว พบว่าเกือบทุกประเทศเริ่มทำยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว ซึ่งบางประเทศมีระยะเวลา ๒๕ ปี บางประเทศมีระยะเวลาถึง ๕๐ ปี แม้แต่ประเทศเมียนมาร์ ประเทศบรูไน ประเทศเวียดนาม หรือประเทศฟิลิปปินส์ ต่างก็กำลังดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติในระยะยาวกัน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในระยะยาวต่อไปในอนาคตที่เริ่มเน้นความสำคัญในเรื่องของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) เป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ดังนั้น แต่ละประเทศจึงเห็นความสำคัญว่าควรจะมียุทธศาสตร์ชาติที่เป็นแผนการพัฒนาในระยะยาว ซึ่งขณะนี้ทุกประเทศในอาเซียนกำลังดำเนินการจัดทำอยู่

ทั้งนี้ ในการประชุมหารือระดับสูงระหว่างหน่วยงานวางแผนระดับประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นการหารือระหว่างผู้บริหารระดับสูงจากหน่วยงานวางแผนและนโยบายในประเทศสมาชิกอาเซียน จำนวน ๘ ประเทศ ได้แก่ กัมพูชา เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม ฟิลิปปินส์ บรูไน มาเลเซีย และไทย โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมประมาณ ๔๐ คน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๑. แผนพัฒนาประเทศในระยะยาวของสมาชิกอาเซียน กล่าวโดยสรุป ประเทศอาเซียนส่วนใหญ่มีการจัดทำวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมีช่วงเวลาระหว่าง ๒๐ - ๕๐ ปี ทั้งนี้ เกณฑ์การกำหนดระยะเวลาของยุทธศาสตร์จะขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละประเทศ สำหรับแนวทางการกำหนดวิสัยทัศน์ระยะยาว ส่วนใหญ่จะกำหนดเป็นเป้าหมายสั้น ๆ ที่สะท้อนเฉพาะบางมิติของการพัฒนาที่ต้องการมุ่งเน้นให้เด่นชัด และใช้แผนพัฒนาประเทศระยะสั้น (๕ ปี) เป็นเครื่องมือในการดำเนินการไปสู่เป้าหมาย อาทิ การกำหนดให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุดภายในปี ๒๕๖๓ ของ สปป.ลาว เป็นต้น ประเทศต่าง ๆ ใช้กลไกในลักษณะของกรรมการระดับชาติ หรือสภาระดับชาติ ในการจัดทำยุทธศาสตร์ระยะยาว โดยไม่มีกฎหมายรองรับการนำแผนพัฒนาฯ ระยะสั้นไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และมีเพียงกัมพูชาที่ยังไม่เคยมีการจัดทำยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศระยะยาว แต่ปัจจุบันอยู่ระหว่างการเริ่มดำเนินการ

ไทย กำหนดกรอบ “ยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี” (๒๕๖๐ - ๒๕๗๙) โดยมุ่งเน้นให้ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) การสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๒) การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๓) การสร้างโอกาสความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันทางสังคม (๔) การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (๕) ความมั่นคง และ (๖) การปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการตามกรอบยุทธศาสตร์ ๒๐ ปี มากำหนดเป็นแผนพัฒนาประเทศระยะ ๕ ปี

ซึ่งประเทศไทยได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ในเดือนตุลาคม ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๑๐ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ (๑) การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ (๒) การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม (๓) การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน (๔) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (๕) การเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่มั่งคั่ง และยั่งยืน (๖) การบริหารจัดการในภาครัฐ การป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาล (๗) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

และระบบโลจิสติกส์ (๘) การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม (๙) การพัฒนาภาคเมืองและพื้นที่เศรษฐกิจ และ (๑๐) ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา

บรูไน กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในระยะยาว หรือ “วิสัยทัศน์บรูไน ๒๕๗๘” (Vision Brunei 2035) ใช้ควบคู่ไปกับแผนพัฒนาระยะกลาง ๕ ปี โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคเศรษฐกิจที่มีใช้น้ำมันและก๊าซเพื่อปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่พึ่งพาน้ำมันและก๊าซเป็นหลัก ไปสู่โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่มีความหลากหลายมากขึ้น ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ ๓ ด้าน ได้แก่ (๑) การพัฒนาระบบการศึกษาและสร้างแรงงานที่มีทักษะขั้นสูง (๒) การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนในประเทศ และ (๓) การสร้างเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและมีพลวัต

ปัจจุบัน บรูไนอยู่ระหว่างการดำเนินงานตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ (๒๕๕๖ - ๒๕๖๐) ซึ่งตั้งเป้าหมายการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอุตสาหกรรมประเทศ เพื่อความเจริญอย่างยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศทั้งด้านการศึกษา วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ อุตสาหกรรมที่ไม่ใช่พลังงาน รวมทั้งการต่อยอดอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและการพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรมพลังงานขั้นต้น และขั้นกลาง ทั้งนี้ การศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างรากฐานการพัฒนาประเทศ ซึ่งมุ่งเน้นที่เทคโนโลยีสารสนเทศ โดยมีกรอบการพัฒนา ๖ ด้าน ได้แก่ การศึกษา การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรให้อยู่ในระดับสูง การอำนวยความสะดวกต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และนวัตกรรม การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐและการส่งเสริมธรรมาภิบาล และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ

กัมพูชา ปัจจุบันอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ฉบับที่ ๓ (3rd National Strategic Development Plan 2014 - 2018) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาใน ๔ ประเด็น ดังนี้ (๑) การเติบโตทางเศรษฐกิจที่คงที่เฉลี่ยร้อยละ ๗ ต่อปี ให้มีความยั่งยืน ครอบคลุมเป็นธรรมและสามารถปรับตัวและแข่งขันในเวทีโลกได้ (๒) การสร้างงานและสร้างอาชีพ โดยเฉพาะแก่เยาวชน (๓) การลดความยากจนลงอย่างน้อยร้อยละ ๑ ในแต่ละปี และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และทรัพยากรธรรมชาติควบคู่กัน และ (๔) การเสริมสร้างความสามารถทางสถาบันและการปกครองในระดับชาติและระดับภูมิภาค

โดยขณะนี้กัมพูชากำลังอยู่ระหว่างการร่างวิสัยทัศน์ ๒๕๙๓ (Vision 2050) เพื่อให้กัมพูชาก้าวสู่การเป็นประเทศรายได้ปานกลางระดับสูง และประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๓ เรื่อง ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่มีคุณภาพที่สามารถแข่งขันได้ในประเทศและระดับโลก (๒) การสร้างสังคมที่มีความปรองดองอย่างยั่งยืน และ (๓) การพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ในระยะยาว ทั้งในเรื่องการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่กำลังแรงงานเยาวชน และการจัดระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับคนรุ่นใหม่ด้วย

สปป.ลาว ได้กำหนดวิสัยทัศน์ระยะยาว ๒๕๗๓ (Vision 2030) โดยตั้งเป้าหมายการพัฒนาประเทศให้หลุดพ้นจากการเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุดภายในปี ๒๕๖๓ และก้าวสู่ประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ปานกลาง เน้นการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืนภายในปี ๒๕๗๓ ทั้งนี้ได้ตั้งเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้มากกว่าร้อยละ ๗.๖ โดยจัดทำยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระยะ ๑๐ ปี ระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจไปพร้อมกับสังคมและวัฒนธรรม บนพื้นฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สำหรับการพัฒนายั่งยืน จะใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นกลไกหลักในการดำเนินงานภายในระยะเวลา ๕ ปี (๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ ที่มุ่งเน้นการรักษาเสถียรภาพทางการเมืองและความสงบสุขในสังคม การลดความยากจน การหลุดพ้นจากการเป็นประเทศพัฒนาน้อยที่สุด การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและเพิ่มการมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มระดับภูมิภาคและระดับโลก โดยแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ (๑) การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (๒) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (๓) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และ (๔) การกำกับดูแลจากภาครัฐ

มาเลเซีย กำหนดวิสัยทัศน์ ๒๕๖๓ (Vision 2020) ระหว่างปี ๒๕๓๔ - ๒๕๖๓ เพื่อมุ่งสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วภายในปี ๒๕๖๓ ปัจจุบันมาเลเซียอยู่ระหว่างการใช้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๑ (๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) ที่ให้ความสำคัญกับประชาชน (People Economy) และทุนทางเศรษฐกิจ (Capital Economy) ซึ่งประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ (๑) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมเพื่อมุ่งสู่สังคมที่มีความเป็นธรรมและเท่าเทียม (๒) การปรับปรุงความอยู่ดีกินดีของประชาชนทุกภาคส่วน (๓) การมุ่งพัฒนาทุนมนุษย์เพื่อการเป็นประเทศพัฒนาแล้ว (๔) การส่งเสริมเศรษฐกิจสีเขียวเพื่อความยั่งยืน และความสามารถในการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลง (๕) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยส่งเสริมความเชื่อมโยงด้านโลจิสติกส์และอินเทอร์เน็ต และ (๖) การปรับเปลี่ยนการขยายตัวทางเศรษฐกิจเพื่อนำไปสู่ความมั่งคั่ง

ซึ่งปัจจุบันมาเลเซียให้ความสำคัญกับภาคบริการอย่างต่อเนื่อง โดยจะส่งเสริมการค้าบริการที่มีมูลค่าสูง การท่องเที่ยว และการบริการวิชาชีพเพิ่มมากขึ้น พร้อมกันนี้ ในแผนพัฒนาฯ ฉบับปัจจุบันยังได้กำหนดปัจจัยที่จะช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ (Game Changers) ไว้อีก ๖ ปัจจัย ได้แก่ (๑) การยกระดับครัวเรือนที่มีรายได้ร้อยละ ๔๐ (๒) การดำเนินการเศรษฐกิจสีเขียวอย่างจริงจัง (๓) การส่งเสริมการศึกษาระดับเทคนิคอาชีวะ และการฝึกอบรมในภาคอุตสาหกรรม (๔) การส่งเสริม

ผลิตภาพการเพิ่มผลผลิต (๕) การปฏิรูปนวัตกรรมเพื่อความมั่งคั่ง และ (๖) การพัฒนาและสร้างเมืองที่มีความสามารถในการแข่งขัน

นอกจากนี้ ยังได้ตั้งเป้าหมายการพัฒนาภายหลังปี ๒๕๖๓ ใน ๓ มิติ คือ (๑) มิติเศรษฐกิจ โดยกำหนดเป้าหมายที่จะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าและทั่วถึง (๒) มิติด้านสิ่งแวดล้อม โดยมีความมุ่งมั่นที่จะรักษาสีเขียวและ (๓) มิติด้านประชาชน ที่ให้ความสำคัญกับการรวมความหลากหลายเชื้อชาติให้เป็นหนึ่ง กำหนดเอกลักษณ์ของชาติที่มั่นคง และค่านิยมที่ยอมรับร่วมกัน

เมียนมาร์ กำหนดให้แผนพัฒนาประเทศปี ๒๕๕๔ - ๒๕๗๓ (National Comprehensive Development Plan 2011 - 2030) เป็นแผนพัฒนาฯ ระยะยาว ๒๐ ปี เป็นกรอบทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพื่อบรรลุวิสัยทัศน์ความเป็นชาติที่เจริญรุ่งเรืองและบูรณาการเข้ากับประชาคมโลกครอบคลุมแผนงานที่สามารถบรรลุผลได้ในทันที และแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว รวมทั้งการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจที่มุ่งเน้นการลดปัญหาความยากจน ควบคู่ไปกับการบรรลุตามพันธกิจสากล เช่น วิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ๒๕๖๘ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) โดยแบ่งระยะเวลาดำเนินงานออกเป็น ๔ ช่วงระยะเวลาช่วงละ ๕ ปี ดังนี้

ระยะที่ ๑ (ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๕๘) มุ่งเน้นเรื่องการปฏิรูปทางการเมือง การสร้างเสถียรภาพความมั่นคง ความปรองดองภายในประเทศ การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การปฏิรูปสถาบันภาครัฐ และการส่งเสริมการพัฒนากาเอกชน

ระยะที่ ๒ (ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๓) เพิ่มการพัฒนา rays สาขา เช่น เขตเศรษฐกิจพิเศษ การพัฒนาการค้าชายแดน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาระบบการทำเกษตรสมัยใหม่ และการเพิ่มระบบการส่งกระแสไฟฟ้า เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม ซึ่งจะนำไปสู่การลดความยากจน

ระยะที่ ๓ (ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๘) ให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่และการเชื่อมโยงเสริมสร้างระบบนวัตกรรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และกระจายอำนาจการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคมสู่ท้องถิ่น

ระยะที่ ๔ (ปี ๒๕๖๙ - ๒๕๗๓) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้เกิดการลงทุน พัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมและภาคการเกษตร และการปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีขั้นสูง

ฟิลิปปินส์ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ระยะยาวระหว่างปี ๒๕๖๐ - ๒๕๘๓ (Ambisyon Nation 2040) เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาประเทศฟิลิปปินส์ใน ๒๕ ปีข้างหน้า ได้ยึดหลักการวางแผนพัฒนาและการบริหารจัดการอย่างบูรณาการ และเป็นแนวทางสำหรับการมีส่วนร่วมของหุ้นส่วนการพัฒนาระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายการพัฒนา ดังนี้ (๑) รักษาอัตราการเติบโตอย่างรวดเร็ว ขจัดความยากจน และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม (๒) เพิ่มบริการด้านสาธารณสุขและสร้างหลักประกันรายได้ให้เข้าถึงประชาชนอย่างทั่วถึง และ (๓) สร้างความสามัคคีในความหลากหลายของคนในชาติ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและความสงบสุขในสังคม

เวียดนาม ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาปี ๒๕๗๘ (Vietnam 2035) เน้นหลักการ ๔ ประการ ได้แก่ การสร้างความมั่งคั่ง การส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความเท่าเทียม และความเป็นประชาธิปไตย เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศให้มีความทันสมัยและยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประชาชนให้สูงขึ้น โดยให้ความสำคัญกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ (๑) ความต่อเนื่องในการปฏิรูปและสร้างสรรค์การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีธรรมาภิบาล (๒) เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ ประสิทธิผล

คุณภาพและศักยภาพในการแข่งขัน (๓) ยึดหลักนิติธรรมในการปกครอง ที่ส่งเสริมความโปร่งใสและตรวจสอบได้ และเอื้อให้ทุกภาคส่วนเข้าสู่ตลาดอย่างทั่วถึง (๔) การใช้ทรัพยากรภายในประเทศให้เต็มศักยภาพและยั่งยืน รวมทั้งเชื่อมโยงกับประชาคมโลก (๕) การใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการปรับปรุงแรงงานการผลิต (๖) การพัฒนาสู่เศรษฐกิจฐานความรู้ ๔ ด้าน (การศึกษาและแรงงานฝีมือ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยีสารสนเทศล้ำหน้า และสถาบันเศรษฐกิจที่ทันสมัย) (๗) กฎหมายรองรับการแข่งขันที่เป็นธรรม (๘) ส่งเสริมโครงสร้างพื้นฐานคมนาคมเชื่อมโยงทุกรูปแบบ และ (๙) การปฏิรูปเศรษฐกิจที่มุ่งยกระดับอุตสาหกรรม การผลิตและบริการให้มีคุณภาพและมูลค่าสูง พัฒนาผู้ประกอบการเน้นตลาดภายในประเทศและการลงทุนที่มีประสิทธิภาพ

๒. แนวทางการพัฒนาประเทศในอนาคตเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) และบริบทการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาค

ในภาพรวมแต่ละประเทศได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้บรรลุตามเป้าหมาย SDGs (Sustainable Development Goals) ซึ่งส่วนใหญ่จะมีการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับดูแล และรับผิดชอบการขับเคลื่อนตามเป้าหมาย SDGs (ยกเว้นประเทศเมียนมาร์ที่ยังให้ความสำคัญเฉพาะเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) โดยคณะกรรมการที่รับผิดชอบจะประกอบด้วยผู้แทนจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนได้ส่วนเสีย และมีหน่วยงานวางแผนเป็นผู้ประสานงานหลัก ซึ่งปัจจุบันทุกประเทศยังอยู่ในช่วงการเริ่มต้นการดำเนินงาน และอยู่ในขั้นตอนการหารือเพื่อกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมสำหรับใช้ในประเทศตนเอง ดังนี้

ไทย ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” (กพย.) โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เพื่อให้เป็นกลไกระดับชาติ ทำหน้าที่ (๑) กำหนดนโยบาย และยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ เพื่อให้เป็นไปตามข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับ SDGs (๓) กำกับการดำเนินงานของหน่วยงาน

ของรัฐให้เป็นไปตามนโยบาย ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ และข้อตกลงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง (๔) เสนอแนะให้มีการกำหนดหรือแก้ไขเพิ่มเติมหรือปรับปรุงมาตรการด้านเศรษฐกิจ สังคม และกฎหมายเพื่อส่งเสริม SDGs และ (๕) กำหนดแนวทางและท่าทีการเจรจาในการประชุมระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับ SDGs โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ภายใต้ กพย. จำนวน ๓ คณะ ได้แก่ ๑) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ๒) คณะอนุกรรมการส่งเสริมความเข้าใจและประเมินผลการพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ๓) คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน

บรูไน มีการเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลและตัวชี้วัดตามเป้าหมาย SDGs และมีคณะกรรมการรับผิดชอบและติดตามผลการดำเนินงานในเชิงสถิติ โดยสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมายและยุทธศาสตร์ของประเทศกับเป้าหมาย SDGs ทั้งนี้ กรมวางแผนเศรษฐกิจและการพัฒนาเป็นหน่วยงานหลักในเรื่องนี้ แต่จะมีผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้ตัดสินใจในประเด็นต่าง ๆ

กัมพูชา มีการจัดตั้งคณะกรรมการ ประกอบด้วยกระทรวงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อบูรณาการและปรับเป้าหมาย SDGs ให้สอดคล้องกับบริบทภายในประเทศ ขณะนี้อยู่ระหว่างการจัดทำโครงการศึกษาและการประชุมหารือภายในกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งหุ้นส่วนการพัฒนาภาคเอกชนเพื่อหาข้อสรุปถึงแนวทางในการเชื่อมโยงเป้าหมาย SDGs กับเป้าหมายของประเทศ ซึ่งมีแผนจะนำ SDGs มาใช้กำหนดแผนพัฒนาประเทศฉบับต่อไป รวมทั้งหาแนวทางบูรณาการเป้าหมาย SDGs เข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของวิสัยทัศน์ฯ ระยะยาวต่อไป

สปป.ลาว ได้มีการตั้งคณะกรรมการสำหรับการดำเนินงานตามเป้าหมาย SDGs และเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๘ และมีการกำหนดกลไกติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของแผนพัฒนาฯ ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs โดยขณะนี้อยู่ระหว่างประชุมหารือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะกับหุ้นส่วนการพัฒนา เพื่อระดมสมองเกี่ยวกับการกำหนดตัวชี้วัดภายใน และการเพิ่มเติมเป้าหมายนอกเหนือจากเป้าหมาย SDGs ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดิน ส่งผลให้ สปป.ลาว มีจำนวนเป้าหมายรวมทั้งสิ้น ๑๘ เป้าหมาย และ ๑๖๙ เป้าประสงค์ อย่างไรก็ตาม ข้อท้าทายที่สำคัญของ สปป.ลาว คือการกำหนดตัวชี้วัดที่สามารถบรรลุผลได้ ทั้งนี้ ผู้ประสานงานหลัก ได้แก่ กระทรวงการวางแผนและการลงทุน โดยมีสำนักงานสถิติแห่งชาติเป็นผู้ดูแลในส่วนข้อมูลสถิติ และจะรายงานความก้าวหน้าผ่านทางกระทรวงการต่างประเทศของ สปป.ลาว

มาเลเซีย อยู่ในระหว่างการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดูแลรับผิดชอบการดำเนินงานตามเป้าหมาย SDGs โดยมีองค์ประกอบจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ทั้งนี้ มีการจัดลำดับความสำคัญของเป้าหมาย SDGs ที่มีนัยยะต่อมาเลเซีย และกำหนดตัวชี้วัดภายในประเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs แล้วเสร็จประมาณร้อยละ ๗๕ ของเป้าหมายทั้งหมด

เมียนมาร์ ยังขาดกลไกหน่วยงานหลักในระดับประเทศ แต่ในทางปฏิบัติมีกลไกที่กำลังดำเนินงาน ได้แก่ ๑) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเป็นผู้หาความเชื่อมโยงระหว่างเป้าหมาย SDGs กับแผนการพัฒนาประเทศด้านพลังงานและสิ่งแวดล้อมโดยจะกำหนดตัวชี้วัดภายในประเทศให้สอดคล้องกับเป้าหมาย SDGs และ ๒) โครงการสนับสนุนจาก UNDP (United Nations

Development Program : UNDP) หรือโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ซึ่งให้ความช่วยเหลือในการกำหนดตัวชี้วัดภายในประเทศที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ซึ่งปัจจุบันมีเพียง ๓ ตัวชี้วัดเท่านั้น

ฟิลิปปินส์ มีฐานข้อมูลในการติดตามและประเมินผลตัวชี้วัดทั้งหมด ๑๔๑ ตัวชี้วัด แต่ยังไม่มีความพร้อมของข้อมูล คาดว่าหน่วยงานด้านสถิติจะปรับปรุงให้แล้วเสร็จภายใน ๑ - ๒ ปี ทั้งนี้ ฟิลิปปินส์มีแผนจัดตั้งกลไกกำกับดูแลรับผิดชอบภายในหน่วยงานพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ รวมทั้งมีความร่วมมือกับ UNDP ในการบูรณาการเป้าหมาย SDGs ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาประเทศอีกด้วย

เวียดนาม ได้มีการตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการดำเนินงานฯ โดยมีปลัดกระทรวงการวางแผนและการลงทุน เป็นประธาน ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างหารือว่าจะนำตัวชี้วัดใดมาปรับใช้ภายในประเทศ

จุดนิติ : ปัจจุบันการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยมีความก้าวหน้าเป็นประการใด และเมื่อจัดทำแล้วเสร็จประเทศไทยจะได้รับประโยชน์และผลกระทบจากยุทธศาสตร์ชาติอย่างไร

ดร. ประเมธี วิมลศิริ : ปัจจุบันการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยนั้น กล่าวได้ว่าอยู่ในระดับที่มีความก้าวหน้าไปค่อนข้างมาก ด้วยเป็นหนึ่งในนโยบายที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่ง โดยได้มีการพิจารณาศึกษาและยกร่างกฎหมายเพื่อกำหนดเป้าหมายสำคัญ อาทิ การที่ประชากรของประเทศไทยจะต้องมีรายได้เฉลี่ยต่อคนที่สูงขึ้นในระดับที่สามารถแข่งขันได้ภายในระยะเวลา ๒๐ ปี การกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการลดความเหลื่อมล้ำให้ได้ภายใน ๒๐ ปี การพัฒนาบุคลากรของประเทศ การพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสีเขียว การปฏิรูปภาครัฐ ความมั่นคงใน ๖ กลุ่มยุทธศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งถือว่ามีการพัฒนาการความก้าวหน้าเป็นอย่างมาก ในการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทยนั้น ได้มีการเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติเป็นครั้งแรก ถือว่ามีความก้าวหน้าไปอีกขั้นหนึ่งนอกจากการ

จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระยะเวลา ๕ ปี ซึ่งปัจจุบันอยู่ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของชาติ ฉบับที่ ๑๒

ทั้งนี้ อยู่ในช่วงระยะเวลารอการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่ว่าจะมีผลใช้บังคับเมื่อใด เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับใหม่^๒ ได้กำหนดหลักการที่สำคัญโดยให้มีการตราบทบัญญัติกำหนดยุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนโดยรัฐบาลได้เตรียม “ร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.” ไว้รอกระบวนการดังกล่าวแล้ว ซึ่งหน่วยงานต่าง ๆ ได้ดำเนินการจัดทำแผนงานเพื่อดำเนินการตามกรอบระยะเวลาและเป้าหมายที่กำหนด โดยคณะรัฐมนตรีได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาชุดหนึ่งภายใต้คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง (ปยป.) กล่าวคือ คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พิจารณากรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี ตลอดจนการวิเคราะห์ว่าจะต้องดำเนินการในส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างไรบ้าง

สำหรับแนวทางการดำเนินงานร่วมกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนในระยะต่อไปนั้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะประสานและสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงานวางแผนของสมาชิกในภูมิภาคอาเซียนเพื่อเรียนรู้ร่วมกันและสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาตามเป้าหมาย SDGs (Sustainable Development Goals) เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และวิสัยทัศน์ประชาคมอาเซียน ๒๐๒๕ ให้เกิดผลเป็นรูปธรรม รวมถึงแนวปฏิบัติที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการผลักดันให้การขับเคลื่อนการพัฒนาตามกรอบยุทธศาสตร์เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้เงื่อนไขการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งประเทศสมาชิกต่างเห็นพ้องร่วมกันว่าเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อความสำเร็จการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติ

จุดนิติ : ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. ตามบทบัญญัติของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ) ควรมีหลักการและสาระสำคัญอย่างไร สำหรับเพื่อเป็นกลไกในการจัดทำและการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และความต้องการของประชาชนโดยเฉพาะการนำไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน

ดร. ประเมธี วิมลศิริ : ในส่วนของร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. จะมีความสำคัญสำหรับการอ้างอิงถึงที่มาและกระบวนการ การระบุกลุ่มบุคคลผู้ดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งประกอบด้วย กรรมการยุทธศาสตร์ชาติ แนวทางการแต่งตั้งบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ การกำหนดกระบวนการ การวางแผนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนขั้นตอน

^๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

“มาตรา ๖๕ รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่างๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายดังกล่าว

การจัดทำ การกำหนดเป้าหมาย ระยะเวลาที่จะบรรลุเป้าหมาย และสาระที่พึงมีในยุทธศาสตร์ชาติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึงด้วย

ยุทธศาสตร์ชาติ เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับได้”

ในลำดับต่าง ๆ ภายหลังจากการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติแล้วเสร็จจะต้องส่งต่อไปที่ใด ผ่านความเห็นชอบจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติหรือไม่ และในส่วนที่รัฐบาลจะต้องดำเนินการ จำเป็นที่จะต้องมีการตรวจสอบประเมินและรายงานผลอย่างไร ถ้ารัฐบาลดำเนินการได้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ หรือยังไม่ได้ดำเนินการในส่วนใด คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติจะมีช่องทางให้ข้อเสนอแนะความเห็นหรือควรจะมีมาตรการอย่างไร

ดังนั้น สารสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติจะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กระบวนการเหล่านั้นสามารถเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเรื่องที่ระบุผู้ร่วมดำเนินการ ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบ ตลอดจนกลไกต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลได้จัดเตรียมร่างไว้แล้ว และรอรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ประกาศใช้อย่างเป็นทางการจะได้นำเสนอร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. เข้าสู่การพิจารณาของสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

อย่างไรก็ตาม ในร่างพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. มีส่วนที่สำคัญเกี่ยวกับกลไกในการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมาก โดยได้ระบุไว้ในขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ายุทธศาสตร์ชาติจะมีความศักดิ์สิทธิ์หรือได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตามวิถีของกระบวนการทางกฎหมายเป็นเพียงส่วนหนึ่งเท่านั้น แต่ในมุมมองส่วนตัวมีความเห็นว่า อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นเป้าหมายที่สำคัญกว่าคือ การที่ประชาชนชาวไทยทั้งประเทศมีเจตจำนงร่วมกันในการให้การยอมรับและเห็นว่ายุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวเป็นเป้าหมายหลักของประเทศที่จะต้องร่วมกันติดตามความคืบหน้าในการดำเนินงานของรัฐบาลในแต่ละยุคสมัย ว่าได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเข้าสู่เป้าหมายหรือไม่ เพียงใด ซึ่งเจตจำนงร่วมกันของปวงชนชาวไทยจะเป็นส่วนสำคัญที่ถือว่าเป็นหัวใจแห่งความสำเร็จของการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติตามเจตนารมณ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้ ตลอดจนจะเป็นส่วนสำคัญและกลไกหลักที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้ยุทธศาสตร์ชาตินำพาประเทศไทยไปสู่การพัฒนาบ้านเมืองที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนต่อไป

จุดนิติ : บทสรุปข้อเสนอแนะ

ดร. ปรมิ วัฒนศิริ : การมียุทธศาสตร์ชาติถือเป็นการพัฒนาประเทศให้ก้าวไปสู่เป้าหมายในระยะยาว ให้มีความเหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ดังจะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ เริ่มให้ความสำคัญในการดำเนินการที่จะมียุทธศาสตร์ชาติในระยะยาว ซึ่งถือเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ในอันจะช่วยให้งานการทำงานของรัฐบาลมีการยึดโยงถึงเรื่องที่ควรดำเนินการและเป็นเรื่องที่ประชาชนอยากให้อำนาจในการดำเนินการในระยะยาว โดยส่วนตัวแล้วเห็นว่าผู้มีหน้าที่จัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และผู้มีหน้าที่บริหารประเทศ ควรร่วมกันในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติที่ประชาชนอยากให้เกิดผล ฉะนั้นจึงต้องมาช่วยกันคิด ช่วยกันทำกรอบทางเดินตามแผนพัฒนาฯ เพื่อหาทางออกในการพัฒนาประเทศ เช่นในเรื่องการศึกษา การสาธารณสุข การแข่งขันของประเทศ เพื่อให้รัฐบาลสามารถนำไปใช้ในการบริหารประเทศให้เกิดผลได้จริง

นอกจากนี้ การมียุทธศาสตร์ชาติ ผมมองว่าเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้รัฐบาลสามารถจะทำงานบริหารประเทศในระยะยาวได้ดีขึ้น เพิ่มความเชื่อมั่น ความไว้วางใจจากประชาชนได้ ซึ่งการบริหารประเทศโดยรัฐบาลภายใต้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยนั้น ในอดีตที่ผ่านมา เรามีรัฐบาลทั้งที่มาจากการเลือกตั้ง และที่ไม่ได้มาจากการเลือกตั้ง บางครั้งการเมืองที่มีการเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ตามนโยบายของการหาเสียงเลือกตั้ง ส่งผลต่อนโยบายหรือทิศทางการบริหารประเทศที่ควรจะก้าวหน้าไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว แต่กลับทำให้การพัฒนาประเทศไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร ดังนั้น เมื่อมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติเพื่อใช้ในการบริหารประเทศก็จะมาช่วยเสริมในส่วนของกระบวนการในระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นเมื่อมีรัฐบาลใหม่เข้ามาบริหารประเทศก็ต้องมีนโยบายในการบริหารใช้ชัดเจน มีกรอบการดำเนินงานและเป้าหมายการบริหารที่รัฐบาลต้องรับผิดชอบ สร้างความโปร่งใส และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ตลอดไป ๑

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ มกราคม ๒๕๖๐

➤ ร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของกระทรวงการคลัง กระทรวงยุติธรรม และสำนักงานศาลยุติธรรมไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอ สภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. แก้ไขเพิ่มเติมน้ำหนักของรถยนต์บรรทุกส่วนบุคคลจาก ๑,๖๐๐ กิโลกรัม เป็น ๒,๒๐๐ กิโลกรัม ที่ไม่ต้องขับรถในช่องเดินรถด้านซ้ายสุดหรือใกล้เคียงกับช่องเดินรถประจำทางแล้วแต่กรณี ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. ๒๕๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๗

๒. กำหนดให้ผู้ขับขี่มีหน้าที่ต้องจัดให้คนโดยสารซึ่งนั่งในรถทุกคนต้องรัดร่างกายด้วยเข็มขัดนิรภัยขณะโดยสารรถยนต์

๓. แก้ไขเพิ่มเติมมาตรการบังคับสำหรับผู้ขับขี่ที่ไม่ชำระค่าปรับตามใบสั่งโดยกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามร่างพระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (ตำรวจซึ่งปฏิบัติหน้าที่ควบคุมการจราจร) มีหน้าที่ออกหนังสือแจ้งเตือนให้ผู้ขับขี่หรือเจ้าของรถที่ไม่ชำระค่าปรับตามใบสั่งมาชำระค่าปรับภายใน ๑๕ วัน โดยหากบุคคลดังกล่าวยังไม่ปฏิบัติตามหนังสือแจ้งเตือนข้างต้น ก็ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งไปยังนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์หรือกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบกให้ชะลอการรับชำระภาษีประจำปีไว้ก่อน พร้อมทั้งให้นายทะเบียนดังกล่าวมีอำนาจสั่งยึดหรือพักใช้ใบอนุญาตขับขี่ของบุคคลนั้นด้วย

๔. กำหนดให้เจ้าหน้าที่พนักงานจราจร พนักงานสอบสวน หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจสั่งให้มีการทดสอบผู้ขับขี่ว่าเมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่ด้วยวิธีการตรวจทดสอบลมหายใจ ปัสสาวะ เลือด หรือวิธีการอื่นอย่างชัดแจ้ง

๕. กำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการตรวจทดสอบว่าผู้ขับขี่เมาสุราหรือของเมาอย่างอื่นหรือไม่สั่งจ่ายจากงบประมาณที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

๖. แก้ไขอัตราโทษสำหรับความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษให้สอดคล้องกับการแก้ไขอัตราโทษสำหรับความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

➤ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่กระทรวงแรงงานเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้อำนาจคณะกรรมการในการกำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับกลุ่มลูกจ้างต่าง ๆ

๒. ยกเลิกบทบัญญัติให้นายจ้างส่งสำเนาข้อบังคับเกี่ยวกับการทำงานให้แก่อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย

๓. เพิ่มมาตรา ๑๑๘/๑ ให้กรณีการเกษียณอายุเป็นเหตุแห่งการเลิกจ้างในกรณีที่มีได้ตกลงหรือกำหนดการเกษียณอายุลูกจ้างไว้ให้ลูกจ้างเกษียณอายุ เมื่ออายุครบ ๖๐ ปีบริบูรณ์และนายจ้างต้องจ่ายค่าชดเชยตามกฎหมาย

๔. เพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา ๑๔๔ กำหนดโทษสำหรับนายจ้างที่ฝ่าฝืนไม่จ่ายค่าชดเชยเพราะเหตุเกษียณอายุ

➤ ร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและรับทราบตามที่กระทรวงสาธารณสุขเสนอ ดังนี้

๑. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ. ตามที่กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและสำนักงานศาลยุติธรรมไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๒. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองและกรอบระยะเวลาของร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.

กระทรวงสาธารณสุขเสนอว่า

๑. ปัจจุบันความต้องการใช้สมุนไพรในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจากความสนใจในการดูแลสุขภาพด้วยผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ และสมุนไพรสามารถเปลี่ยนเป็นผลิตภัณฑ์ได้หลากหลาย เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยอุตสาหกรรมสมุนไพรได้รับการคาดการณ์ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต

ซึ่งมีกลุ่มสินค้าที่มีศักยภาพมากที่สุดในตลาดสมุนไพร ได้แก่ อาหารเสริม และเวชสำอาง เป็นต้น ซึ่งทุกประเทศต่างตระหนักถึงความสำคัญของสมุนไพรและยาแผนโบราณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระบบบริการทางการแพทย์และการสาธารณสุข จึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการผลิตและการใช้ประโยชน์สมุนไพรอย่างมีคุณภาพ และครบวงจร มีการกำหนดมาตรฐาน การควบคุมคุณภาพ และการคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค

๒. สำหรับการควบคุมสมุนไพรนั้น หากเป็นผลิตภัณฑ์ยาแผนไทยยาแผนโบราณต้องอาศัย บทบัญญัติตามกฎหมายว่าด้วยยา ส่วนผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่ใช้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพต้องอาศัย บทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยอาหาร ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ยังไม่เหมาะสมกับการควบคุม กำกับ ดูแล ผลิตภัณฑ์สมุนไพรที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว และยังเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมและพัฒนา ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรเพื่อทดแทนการนำเข้ายาแผนปัจจุบัน และอาหารเสริมจากต่างประเทศ อีกทั้งยังไม่มี การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาสมุนไพรอย่างเป็นระบบ และครบวงจรตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำอย่างชัดเจน รวมถึงยังขาดการประสานงานในทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

๓. จึงสมควรให้มีกฎหมายเพื่อควบคุม กำกับ ดูแล ผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นการเฉพาะ อันจะเป็น การส่งเสริมให้มีการพัฒนาการผลิต และการใช้ประโยชน์จากสมุนไพรอย่างมีคุณภาพและครบวงจร กำหนดมาตรฐาน การควบคุมคุณภาพ กำกับดูแลและคุ้มครองความปลอดภัยของผู้บริโภค การให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพรไทย ตลอดจนให้มีกลไกเพื่อควบคุม กำกับ ดูแลผลิตภัณฑ์สมุนไพร ที่เป็นยาแผนไทย ยาแผนโบราณ และผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่ใช้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่มีการพัฒนา ไปอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการกำหนดให้มีกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร เพื่อเป็นกลไกในการควบคุม กำกับ ดูแลเป็นการเฉพาะ สำหรับผลิตภัณฑ์จากสมุนไพรที่เป็นยาแผนไทย ยาแผนโบราณ และผลิตภัณฑ์ จากสมุนไพรที่ใช้เพื่อการส่งเสริมสุขภาพ

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม ๒๕๖๐

➤ กฎหมายสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องเร่งรัดปรับปรุงหรือร่างกฎหมาย
ขึ้นใหม่ (ร่างพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง (ฉบับที่ ..) พ.ศ.)

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเสนอ ดังนี้

๑. เห็นชอบในหลักการให้มีระบบคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมายตามผลการพิจารณา
ของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) โดยใช้แนวทางในการออกระเบียบ และมอบให้สำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติรับ “ร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารจัดการคนเข้าเมือง
ผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัย พ.ศ.” ไปพิจารณาร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงมหาดไทย
กระทรวงแรงงาน สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วส่งให้สำนักงาน
คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

๒. เห็นชอบให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในเรื่องนี้ รวมทั้ง
กำหนดให้การออกกฎกระทรวงเป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นไปตามร่างพระราชบัญญัติ
ที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ตรวจพิจารณาแล้ว

๓. มอบหมายให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการรับไปพิจารณาความจำเป็นในการจัดตั้ง
“กรมกิจการคนเข้าเมือง” ตามข้อเสนอของกระทรวงมหาดไทยต่อไป

ร่างระเบียบฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. กำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัย โดยมีนายกรัฐมนตรี
หรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงมหาดไทย
ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงแรงงาน อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการ และผู้บัญชาการสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
เป็นกรรมการและเลขาธิการ

๒. กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัย เช่น
พิจารณากำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ และแนวทางการบริหารจัดการคนเข้าเมืองผิดกฎหมาย
และผู้ลี้ภัย พิจารณาคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัยกลุ่มต่าง ๆ ประสานงานและร่วมมือกับ
รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐบาลต่างประเทศ องค์การระหว่างประเทศ และองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง
 เป็นต้น

๓. กำหนดให้สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ใน ตช. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการ
ของคณะกรรมการ

๔. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการคัดกรองคนเข้าเมืองผิดกฎหมายและผู้ลี้ภัย

➤ ร่างพระราชบัญญัติภายใต้การกำกับดูแลของการกีฬาแห่งประเทศไทย จำนวน ๓ ฉบับ เพื่อรวบรวมกองทุนส่งเสริมกีฬาอาชีพและกองทุนกีฬามวย เข้าเป็นส่วนหนึ่งของกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ร่างพระราชบัญญัติกีฬามวย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. จำนวน ๓ ฉบับ ตามที่กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กก.) เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาเป็นเรื่องด่วน แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาไปพร้อมกับร่างพระราชบัญญัติฯ ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ทันภายในกำหนดเวลาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติทั้ง ๓ ฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ ดังนี้

๑.๑ ปรับปรุงองค์ประกอบของคณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทย โดยกำหนดให้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ การกีฬาแห่งประเทศไทย

๑.๒ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติที่มีการอ้างถึงอนุมาตราของบทบัญญัติ เกี่ยวกับองค์ประกอบของคณะกรรมการการกีฬาแห่งประเทศไทย เพื่อให้มีความสอดคล้องกัน

๑.๓ กำหนดให้กรรมการตามมาตรา ๑๔ (๕) (๖) และ (๗) และคณะกรรมการตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะครบวาระ หรือดำรงตำแหน่งต่อไปจนกว่าจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นใหม่

๑.๔ เพิ่มวัตถุประสงค์ให้เงินกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬามวยตามกฎหมายว่าด้วยกีฬามวย และกีฬาอาชีพตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมกีฬาอาชีพด้วย

๑.๕ แก้ไขเพิ่มเติมให้คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬามวยตามกฎหมายว่าด้วยกีฬามวย และกีฬาอาชีพตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมกีฬาอาชีพด้วย ครอบคลุมถึงอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนกีฬามวยและกีฬาอาชีพ

๒. ร่างพระราชบัญญัติกีฬามวย (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยกำหนดให้ยกเลิกกองทุนกีฬามวย (หมวด ๔ มาตรา ๕๒) และโอนบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน ภาระผูกพัน สิทธิ หน้าที่ รวมทั้งพนักงานและลูกจ้างของกองทุนกีฬามวยตามพระราชบัญญัติกีฬามวย พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ไปเป็นของกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ โดยกำหนดให้สิทธิและหน้าที่ของพนักงานหรือลูกจ้างยังคงเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง

๓. ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ ดังนี้

๓.๑ กำหนดบทนิยามคำว่า “กองทุน” หมายความว่ากองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการกีฬาแห่งประเทศไทย

๓.๒ แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติบางมาตราแห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ เพื่อให้สอดคล้องกับคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ ๖๓/๒๕๕๙ เรื่อง การส่งเสริม สนับสนุนและปฏิรูปการกีฬาของประเทศ ลงวันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๙ เช่น แก้ไขเพิ่มเติม (๙) ของมาตรา ๑๑ ที่กำหนดให้ออกระเบียบกำหนด เงื่อนไขและมาตรการ และพิจารณาให้การคุ้มครองช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนนักกีฬาอาชีพ บุคลากรกีฬาอาชีพ ผู้จัดการแข่งขันกีฬาอาชีพ สมาคมกีฬาอาชีพและสโมสรกีฬาอาชีพ แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๑๙ ที่กำหนดให้สโมสรกีฬาอาชีพหรือสมาคมกีฬาอาชีพที่ได้รับหนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียนตามมาตรา ๑๗ ที่ประสงค์จะขอรับการช่วยเหลือ การส่งเสริมและการสนับสนุนจากกองทุนให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการ

๓.๓ กำหนดยกเลิกหมวด ๕ กองทุน (กองทุนส่งเสริมกีฬาอาชีพ) แห่งพระราชบัญญัติ ส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ และกำหนดให้โอนบรรดาทรัพย์สิน หนี้สิน ภาระผูกพัน สิทธิ หน้าที่ รวมทั้งพนักงานและลูกจ้างของกองทุนส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. ๒๕๕๖ ไปเป็นของกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติตามพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๖๐

➤ ร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติสหกรณ์ (ฉบับที่..) พ.ศ. ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของสำนักงานศาลยุติธรรมและธนาคารแห่งประเทศไทยไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ทั้งนี้ ในส่วนเรื่องกองทุนพัฒนาสหกรณ์และกองทุนรักษาเสถียรภาพระบบสหกรณ์ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอเรื่องดังกล่าวต่อคณะกรรมการนโยบายการบริหารทุนหมุนเวียน เพื่อพิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีตามนัยมาตรา ๑๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้วแจ้งผลการพิจารณาเพื่อประกอบการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. กำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านจากภาคเอกชนเข้าเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ในคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ และมีการออกระเบียบเพื่อให้มีการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ
๒. กำหนดให้นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจออกระเบียบ หรือคำสั่งใด ๆ เพื่อประโยชน์ ในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ มีอำนาจในการดำเนินคดีต่อบุคคลที่กระทำให้สหกรณ์ได้รับความเสียหาย และสั่งการให้สหกรณ์ดำเนินการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นภายในสหกรณ์
๓. กำหนดเกี่ยวกับการยื่นอุทธรณ์ของผู้มีส่วนได้เสียจากการออกคำสั่งทางปกครอง ตามกฎหมาย
๔. กำหนดให้กองทุนพัฒนาสหกรณ์สามารถให้ความช่วยเหลือด้านเงินทุนดำเนินธุรกิจ กับกลุ่มเกษตรกร
๕. กำหนดให้นายทะเบียนสหกรณ์ประกาศกำหนดประเภทของสหกรณ์ที่สามารถรับ บุคคลธรรมดาเข้าเป็นสมาชิกสมทบได้ เพื่อให้สามารถรับเด็กและเยาวชนเข้าเป็นสมาชิกสมทบได้
๖. กำหนดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ให้สามารถ ดำรงตำแหน่งต่อเนื่องกันได้
๗. กำหนดความรับผิดชอบของกรรมการและผู้จัดการสหกรณ์เมื่อกระทำให้สหกรณ์เกิด ความเสียหาย
๘. กำหนดคุณสมบัติของกรรมการสหกรณ์ที่เข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารสหกรณ์ ให้เหมาะสมกับประเภทสหกรณ์ ธุรกิจ และขนาดของสหกรณ์
๙. กำหนดให้สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการเพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์แล้ว ทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่
๑๐. กำหนดให้มีกองทุนรักษาเสถียรภาพระบบสหกรณ์เพื่อให้ความช่วยเหลือด้านการเงิน แก่บรรดาสหกรณ์ที่ขาดสภาพคล่อง ให้มีคณะกรรมการบริหารกองทุนรักษาเสถียรภาพระบบสหกรณ์ ประกอบด้วยรองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมาย เป็นประธานกรรมการ และผู้อำนวยการสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยเป็นกรรมการและเลขานุการ
๑๑. กำหนดการบัญชี จัดระบบบัญชี รวมถึงการกำหนดชื่อทางบัญชีใหม่ให้สอดคล้องกับระบบ บัญชีสากล
๑๒. กำหนดให้มีการควมรวมสหกรณ์เพื่อสร้างความเข้มแข็ง โดยคำนึงถึงขนาดของสหกรณ์ ความเสี่ยงของสหกรณ์ เงินทุนหมุนเวียนและหนี้สิน และการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์
๑๓. ปรับปรุงบทกำหนดโทษให้เหมาะสมยิ่งขึ้นในเชิงป้องปรามและกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ด้วย

➤ ร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของกระทรวงกลาโหมที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาแล้ว และส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๑

๑. เพิ่มบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการในกระทรวงกลาโหมให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

๒. กำหนดให้บทบัญญัติในกฎหมาย กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งอื่นใดที่อ้างถึงส่วนราชการหรือตำแหน่งของข้าราชการกระทรวงกลาโหมเดิม ให้ถือว่าอ้างถึงส่วนราชการหรือตำแหน่งของข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ได้เปลี่ยนชื่อนั้น

๓. เพิ่มบทเฉพาะกาลเพื่อรองรับการเปลี่ยนชื่อส่วนราชการตามพระราชกฤษฎีกาที่ได้ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

➤ ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. รวม ๒ ฉบับตามที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสภาเกษตรกรแห่งชาติไปประกอบพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. มีดังนี้

๑.๑ กำหนดวัตถุประสงค์และหลักการการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ

๑.๒ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีคนหนึ่งซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ กรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีอำนาจหน้าที่กำกับดูแล การบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินโดยทั่วไป รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบาย และแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ เพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะรัฐมนตรี กำหนดแนวทางหรือมาตรการเพื่อเสริมสร้าง

ความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีกฎหมายหรือให้แก้ไขเพิ่มเติม ปรับปรุง หรือยกเลิกกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน

๑.๓ กำหนดให้การดำเนินการจัดทำนโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ ต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ตามที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติกำหนด ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา

๑.๔ กำหนดให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจคณะอนุกรรมการ หรือผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาศึกษา เสนอแนะหรือปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใด ตามที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติมอบหมาย

๑.๕ กำหนดให้สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ คณะกรรมการเฉพาะกิจคณะอนุกรรมการ และผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งวิเคราะห์นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ รวมทั้งแนวโน้มและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นเสนอต่อคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ เพื่อพิจารณา

๑.๖ กำหนดบทเฉพาะกาลให้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะได้มีการแต่งตั้ง เลขาธิการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติและจัดตั้งสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ ในสำนักนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน ตามพระราชบัญญัตินี้

๒. ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายที่ดิน ดังนี้

๒.๑ แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ โดยให้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงกลาโหม ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อธิบดีกรมการปกครอง อธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ อธิบดีกรมชลประทาน อธิบดีกรมพัฒนาที่ดิน อธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร อธิบดีกรมป่าไม้ เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อธิบดีกรมธนารักษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา อธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการ อธิบดีกรมที่ดินเป็นกรรมการและเลขานุการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่น อีกไม่เกิน ๗ คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง

๒.๒ แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการจัดที่ดินแห่งชาติ ให้มีความชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนกับอำนาจของคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐

➤ ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และสำนักงานอัยการสูงสุดไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป ทั้งนี้ ในส่วนเรื่องกำหนดแนวทาง วิธีการ กลไก หรือระบบการส่งเสริม ติดตาม ตรวจสอบ หรือกำกับการดำเนินงานภายใต้อำนาจหน้าที่ของร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รับเรื่องดังกล่าวไปพิจารณาดำเนินการแล้วแจ้งผลการพิจารณาดำเนินการดังกล่าวเพื่อประกอบการตรวจพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการกำหนดให้ยกเลิกพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ทั้งฉบับ และยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว พ.ศ. ขึ้นแทนเพื่อแก้ไขปัญหาคู่สมรสเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายและยุทธศาสตร์ครอบครัวแห่งชาติ กำหนดแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาสถาบันครอบครัว การให้ความคุ้มครองสวัสดิภาพบุคคลในครอบครัว การบำบัดฟื้นฟู และวิธีปฏิบัติต่อบุคคลในครอบครัว รวมทั้งกำหนดมาตรการทางสังคมเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ตลอดจนมาตรการคุ้มครองสวัสดิภาพ

➤ ร่างพระราชบัญญัติการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้มีกฎหมายในการจัดตั้งบริษัทจำกัดคนเดียว ตามที่กระทรวงพาณิชย์เสนอ และมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีการับร่างพระราชบัญญัตินี้ไปพิจารณาแก้ไขในกฎหมายที่เกี่ยวข้องแทนการตราเป็นกฎหมายเฉพาะ โดยให้ความเห็นของกระทรวงยุติธรรม ธนาการแห่งประเทศไทย และสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการร่วม ๓ สถาบันภาคเอกชนไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

ให้ผู้ประกอบธุรกิจโดยเฉพาะผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เข้าสู่ระบบด้วยการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายในอันที่จะสร้างผู้ประกอบการให้มีความเข้มแข็ง

มีศักยภาพ เพื่อให้ภาครัฐใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการดำเนินการตามทิศทางที่สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลในปัจจุบันที่พยายามส่งเสริมมาตรการกระตุ้นการลงทุนขนาดเล็ก และมาตรการการเงินการคลังเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เข้าสู่ระบบเพื่อจะได้เข้าถึงสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ที่ภาครัฐจัดให้ และยังเป็น การอำนวยความสะดวกให้แก่ภาคเอกชนที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจเพียงคนเดียวโดยไม่ประสงค์ จะร่วมลงทุนกับบุคคลอื่นหรือไม่สามารถหาผู้ร่วมลงทุนรายอื่นได้ ซึ่งจะเป็นการลดปัญหาข้อพิพาท ระหว่างผู้ถือหุ้นของบริษัทด้วยตนเอง รวมทั้งยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่ง่ายต่อการเริ่มต้น ธุรกิจ (Ease of Doing Business) และเป็นการใช้กฎหมายเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมจริยธรรม คุณธรรม ความโปร่งใสเพื่อลดความได้เปรียบเสียเปรียบในการดำเนินธุรกิจ

➤ ร่างพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและรับทราบดังนี้

๑. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอ สภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๒. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรองและกรอบระยะเวลาตามที่กระทรวง การคลังเสนอ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการแก้ไขพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๓๖ โดยแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจในการกระทำการกิจการของธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้า แห่งประเทศไทย และแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับอัตราแลกเปลี่ยนที่ใช้ในการคำนวณเงิน ตราต่างประเทศเป็นเงินตราไทยให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารหนี้สาธารณะ เพื่อให้ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงในปัจจุบันที่ได้มีการยกเลิกทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราแล้ว

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

► ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การวางทรัพย์)

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การวางทรัพย์) ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้นำไปรวมกับร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (การจัดตั้งบริษัท การควบรวมบริษัท การจ่ายเงินปันผลให้แก่ผู้ถือหุ้น) ที่อยู่ระหว่างสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาตามมติคณะรัฐมนตรี (๒๔ พ.ค. ๕๙) แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

กระทรวงยุติธรรม รายงานว่า พระราชกฤษฎีกาการทบทวนความเหมาะสมของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๕๘ มีหลักการให้ส่วนราชการพิจารณาทบทวนความเหมาะสมของกฎหมายทุก ๕ ปี ที่กฎหมายใช้บังคับ กรมบังคับคดีกระทรวงยุติธรรมซึ่งมีภารกิจสำคัญในการวางทรัพย์ได้พิจารณาบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานที่วางทรัพย์แล้วปรากฏว่า ยังไม่เคยมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงนับแต่ประกาศใช้ กอปรกับบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องการวางทรัพย์มีการเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมบังคับคดี กระทรวงยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้กำหนดให้มีสถานที่วางทรัพย์ อีกทั้งถ้อยคำตามกฎหมายที่กำหนดให้การวางทรัพย์กระทำ ณ สำนักงานวางทรัพย์ประจำตำบลนั้นก็ไม่ปรากฏว่าได้มีการจัดตั้ง สำนักงานวางทรัพย์ประจำตำบลแต่อย่างใด สมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ในการวางทรัพย์ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยมีหลักการสำคัญในการที่จะอำนวยความสะดวกและสร้างความชัดเจนแก่ประชาชนในการวางทรัพย์ ทั้งนี้ กรมบังคับคดีได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้วยแล้ว

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเพิ่มวรรคสี่ ของมาตรา ๓๓ กำหนดให้สำนักงานวางทรัพย์ประจำตำบลให้หมายความรวมถึงสำนักงานบังคับคดี

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

➤ ร่างพระราชบัญญัติการบินพลเรือน พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติการบินพลเรือน พ.ศ. ตามที่กระทรวงคมนาคม (คค.) เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของสำนักงาน ก.พ.ร. ไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือเป็นการปรับปรุงพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๔๘๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม พร้อมทั้งยกเลิกประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๘ พ.ศ. ๒๕๑๕ ในส่วนกิจการการเดินอากาศและกำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการบินพลเรือนขึ้นใหม่ทั้งฉบับ โดยกำหนดให้ครอบคลุมถึงกิจการการบินพลเรือนทุกด้านที่รัฐต้องกำกับดูแลตามพันธกรณีที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาว่าด้วยการบินพลเรือนระหว่างประเทศ กำหนดฐานอำนาจของหน่วยงานกำกับดูแลด้านการบินพลเรือน รวมถึงฐานอำนาจของผู้อำนวยการสำนักงานการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย และผู้ตรวจสอบด้านการบิน (Aviation Inspector) ในการกำกับดูแลกิจการการบินพลเรือน และกำหนดบทบัญญัติให้เป็นไปตามที่องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (The International Civil Aviation Organization - ICAO) ใช้ในการตรวจสอบตามโครงการตรวจสอบการกำกับดูแลความปลอดภัยสากล (Universal Safety Oversight Audit Programme - USOAP) และโครงการตรวจสอบการรักษาความปลอดภัยสากล (Universal Security Audit Programme - USAP)

➤ ร่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิงและสิ่งเทียมอาวุธปืน (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ของกระทรวงมหาดไทยที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (สคก.) ตรวจพิจารณาแล้วและให้ส่งคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ทั้งนี้ มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเร่งรัดการจัดทำกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับรองของร่างพระราชบัญญัติในเรื่องนี้เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยด่วนต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. แก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม

๑.๑ คำว่า “เครื่องบังคับเสียงให้เบียดปกติ” เพื่อควบคุมมิให้นำเครื่องบังคับเสียงที่เบียดปกติไปใช้กับอาวุธปืนก่ออาชญากรรม

๑.๒ คำว่า “เครื่องกระสุนปืน” ให้ความหมายรวมถึงตลับลูกดอกไฟฟ้าและลูกดอกไฟฟ้า

๑.๓ คำว่า “ดอกไม้เพลิง” ให้ความหมายรวมถึงบังไฟและตะไล

๑.๔ คำว่า “สิ่งเทียมอาวุธ” ให้ความหมายรวมถึงวัตถุที่มีลักษณะคล้ายอาวุธปืน

๑.๕ คำว่า “มี” ให้ครอบคลุมถึงดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

๒. เพิ่มบทนิยามคำว่า “หน่วยงานอื่นของรัฐ” เพื่อให้ครอบคลุมถึงหน่วยงานของรัฐทุกประเภทที่มีความจำเป็นต้องมีและใช้อาวุธปืนได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอาวุธปืนฯ ด้วย

๓. กำหนดกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นผู้มีอำนาจออกกฎกระทรวงและประกาศกระทรวงในบางเรื่อง เช่น ประกาศกำหนดควบคุมพื้นที่ ระยะเวลา การใช้หรือจัดให้มีการใช้ดอกไม้เพลิง การกำหนดให้วัตถุใดเป็นเครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง เป็นต้น เพื่อให้เกิดความชัดเจนถึงผู้มีอำนาจในการออกอนุบัญญัติ

๔. กำหนดให้นายทะเบียนท้องที่ หรือผู้ที่นายทะเบียนท้องที่มอบหมายเป็นผู้ทำเครื่องหมายประจำปืนและจัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับปืน เพื่อรองรับอำนาจในการจัดเก็บหัวกระสุน

๕. กำหนดหลักเกณฑ์การออกหนังสืออนุญาตพิเศษให้นิติบุคคล เพื่อให้ครอบคลุมถึงกรณีของนิติบุคคลที่ดำเนินธุรกิจในการขนส่งเงินจำนวนมากหรือทรัพย์สินมีค่า เช่น กรณีรถขนเงิน เป็นต้น

๖. แก้ไขเพิ่มเติมคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตเกี่ยวกับอาวุธปืนหรือเครื่องกระสุนปืนส่วนบุคคลให้เป็นไปตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันและมีความชัดเจนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๗. แก้ไขเพิ่มเติมผู้มีอำนาจออกใบอนุญาตให้มีอาวุธปืนติดตัว โดยให้อธิบดีกรมการปกครองเป็นผู้ออกใบอนุญาตในเขตกรุงเทพมหานคร

๘. กำหนดมาตรการควบคุมดอกไม้เพลิงชนิดร้ายแรง เช่น บังไฟ ตะไลที่มีน้ำหนักดินปืนตามที่รัฐมนตรีกำหนด ให้ต้องขออนุญาตซื้อ มีใช้ จัดให้มีการใช้ รวมทั้งขนย้าย และให้มีการออกประกาศกำหนดระยะเวลาและพื้นที่อนุญาตในการใช้ดอกไม้เพลิง

๙. กำหนดอำนาจหน้าที่ของนายทะเบียน เจ้าพนักงาน และเจ้าหน้าที่ในการเข้าไปในสถานที่ทำการ โรงงาน หรือสถานที่เก็บของผู้ได้รับใบอนุญาตให้ทำ ประกอบ ซ่อมแซม เปลี่ยนลักษณะ สัณฐานนำเข้า มี หรือจำหน่ายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนสำหรับการค้า และมีอำนาจในการตรวจค้น อาศัย หรือยึดอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนวัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนอันเกี่ยวกับการกระทำความผิด

๑๐. กำหนดอำนาจนายทะเบียนในการสั่งให้ผู้ได้รับอนุญาตนำเข้าอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืนมาตรวจสอบ โดยให้นายทะเบียนท้องที่เป็นผู้เก็บรักษา และตรวจสอบตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในกฎกระทรวง

๑๑. กำหนดมาตรการควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนชนิดร้ายแรงตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้ ต้องขออนุญาตทำ ชื้อ มี ใช้ สั่ง นำเข้า หรือค้าจากนายทะเบียนท้องที่ตามวิธีการที่ระบุ ในกฎกระทรวง

๑๒. กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการพาสิ่งเทียมอาวุธปืนติดตัวเพื่อเป็น การควบคุมสิ่งเทียมอาวุธปืนภายหลังที่ได้รับใบอนุญาตแล้ว เพื่อป้องกันการนำสิ่งเทียมอาวุธปืน ไปใช้ก่อเหตุ

๑๓. แก้ไขบทกำหนดโทษและปรับปรุงอัตราค่าธรรมเนียมให้เหมาะสมเพื่อให้สอดคล้อง กับภาวะเศรษฐกิจ

สรุปผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

► การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยแก่ผู้ที่พ้นจากราชการขององค์กร กลางบริหารงานบุคคลในราชการฝ่ายพลเรือน จำนวน ๕ ฉบับ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติ จำนวน ๕ ฉบับ ประกอบด้วย

๑. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๒. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการรัฐสภา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๓. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๔. ร่างพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

๕. ร่างพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ทั้งนี้ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) เสนอ และให้ส่งสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของกระทรวงมหาดไทย คณะกรรมการ ข้าราชการรัฐสภา สำนักงานศาลปกครอง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ และสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการ ประสานงานสานนิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติ ๕ ฉบับนี้ มีสาระสำคัญคือ

เป็นการแก้ไขหลักเกณฑ์การดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงกับข้าราชการพลเรือน ข้าราชการรัฐสภา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ข้าราชการตำรวจ และข้าราชการพลเรือน ในสถาบันอุดมศึกษา โดยหน่วยงานต้นสังกัดสามารถดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการในสังกัด

ที่พ้นจากราชการไปแล้วก็ได้ หากความผิดอันเป็นมูลเหตุแห่งการกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงนั้นเกิดขึ้นระหว่างที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการ แต่ได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้มีอำนาจ ดำเนินการทางวินัยต้องเริ่มดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรงภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากราชการ และกรณีที่จะสั่งลงโทษต้องดำเนินการภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากราชการ นอกจากนี้ ยังเป็นการกำหนดกรณีการดำเนินการทางวินัยตามที่องค์กรตรวจสอบการทุจริต ซึ่งได้แก่ คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ท. มีมติชี้มูลความผิดให้สามารถดำเนินการทางวินัย และสั่งลงโทษตามที่มีมติชี้มูลความผิดได้ แม้ผู้นั้นจะพ้นจากราชการไปแล้วโดยไม่นำเงื่อนไขในการสอบสวนและเงื่อนไขการสั่งลงโทษดังกล่าวมาใช้บังคับ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ข้าราชการประเภทต่าง ๆ และเพื่อให้การชี้มูลความผิดวินัยขององค์กรตรวจสอบการทุจริตสามารถลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการตามที่มีมติชี้มูลได้

➤ ร่างพระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติและเห็นชอบตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เสนอ ดังนี้

๑. อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

๒. เห็นชอบให้สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์มีสถานะเป็นหน่วยงานภายใต้มูลนิธิจุฬาภรณ์ และให้สำนักงานงบประมาณจัดสรรงบประมาณให้สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาเป็นเงินอุดหนุนแก่มูลนิธิจุฬาภรณ์เช่นเดิม ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๓๐ ต่อไป

๓. รับทราบแผนในการจัดทำกฎหมายลำดับรอง กรอบระยะเวลาและกรอบสาระสำคัญของกฎหมายลำดับ

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. ปรับปรุงส่วนงานของราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ โดยแบ่งออกเป็น สำนักงานราชวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตศึกษาจุฬาภรณ์ และวิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์

๒. ปรับปรุงจำนวนของกรรมการสภाराชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ และอำนาจและหน้าที่ของสภाराชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

๓. ปรับปรุงการดำเนินการต่าง ๆ ของราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ตามพระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยตัดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ออก เพื่อให้สอดคล้องกับการแยกภารกิจของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

๔. กำหนดให้กรณีข้าราชการหรือลูกจ้างของส่วนราชการใดสมัครใจจะเปลี่ยนไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของราชวิทยาลัย ให้แจ้งความจำนงค์เป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา และจะต้องผ่านการคัดเลือกหรือการประเมินตามหลักเกณฑ์ที่สภाराชวิทยาลัยกำหนด ข้าราชการหรือลูกจ้างซึ่งเปลี่ยนไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของราชวิทยาลัยให้ถือว่าออกจากราชการเพราะเลิกหรือยุบตำแหน่งตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการหรือกฎหมายว่าด้วยกองทุนบำเหน็จบำนาญ

ข้าราชการ หรือออกจากราชการเพราะทางราชการยุบเลิกตำแหน่งหรือเลิกจ้างโดยไม่มีความผิด และให้ได้รับบำเหน็จตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยบำเหน็จลูกจ้าง แล้วแต่กรณี

๕. กำหนดให้มีประธานอธิการบดี เป็นประธานในการประชุมหัวหน้าส่วนงานและคณะที่ปรึกษามหาวิทยาลัย ประธานอธิการบดี อาจแต่งตั้งรองประธานอธิการบดี เพื่อปฏิบัติหน้าที่แทนในกิจการต่าง ๆ ได้ คุณสมบัติการได้มาและอำนาจหน้าที่ของประธานอธิการบดีให้สภามหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนด

► ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค (ฉบับที่ ..) พ.ศ. ตามที่สำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค (สคบ.) เสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา โดยให้ความเห็นของกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงาน ก.พ.ร. สำนักงานศาลยุติธรรม และฝ่ายกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม คณะรักษาความสงบแห่งชาติ ไปประกอบการพิจารณาด้วย แล้วส่งให้คณะกรรมการประสานงานสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติต่อไป

ทั้งนี้ มอบหมายให้ สคบ. ไปดำเนินการตามขั้นตอนของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๕๐ (เรื่อง การชักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับขั้นตอนการจัดตั้งหน่วยงานของรัฐ) ตามความเห็นของสำนักงาน ก.พ.ร. แล้วให้แจ้งผลการดำเนินงานไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวต่อไป

ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีสาระสำคัญคือ

๑. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้มีอำนาจในการป้องกันและตรวจสอบการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิผู้บริโภค เช่น คั่น ยึด หรืออายัดสินค้า ภาชนะหรือหีบห่อบรรจุสินค้า ฉลากหรือเอกสารอื่นใด เพื่อประโยชน์ในการดำเนินคดีละเมิดสิทธิของผู้บริโภค

๒. เพิ่มเติมให้กรรมการ กรรมการเฉพาะเรื่อง และพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

๓. แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดให้มี “คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแห่งชาติ” แทนคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภค โดยที่มิใช่รัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และเพิ่มองค์ประกอบของคณะกรรมการให้รองนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการคนที่หนึ่ง รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นรองประธานกรรมการคนที่สอง และปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงยุติธรรม และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้เป็นคณะกรรมการในการกำกับดูแลนโยบายด้านการคุ้มครองผู้บริโภคของประเทศ และแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ในการไกล่เกลี่ยหรือประนีประนอมข้อพิพาท

๔. กำหนดให้กรณีผู้ประกอบการธุรกิจไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้ สคบ. ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำสั่งบังคับตามสัญญา โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ใช้บังคับโดยอนุโลม

๕. เพิ่มเติมคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง ให้มีการตั้งคณะกรรมการว่าด้วยความปลอดภัยของสินค้าและบริการ

๖. แก้ไขเพิ่มเติมองค์กกรสำนักงานคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี

๗. แก้ไขเพิ่มเติมอำนาจของคณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคให้สามารถมอบหมายให้คณะอนุกรรมการที่คณะกรรมการคุ้มครองผู้บริโภคแต่งตั้งพิจารณาและมีมติดำเนินคดีแทนผู้บริโภคได้

๘. แก้ไขเพิ่มเติมให้ผู้รับคำสั่งทางปกครองตามมาตรา ๓๖ หรือมาตรา ๓๘ สามารถอุทธรณ์คำสั่งต่อคณะกรรมการได้

๙. แก้ไขเพิ่มเติมให้ค่าปรับที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้ตกเป็นรายได้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยไม่ต้องนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน ๑

จากยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิรูปประเทศ ต้องเสริมใยเหล็กด้วยการปรองดอง*

๑. คำนำ

ตลอดปีที่ผ่านมาเรื่องราวการปฏิรูปประเทศและยุทธศาสตร์ชาติได้ปรากฏเป็นข่าวทางสื่อประเภทต่าง ๆ มากมาย และตั้งแต่ปีใหม่เดือนมกราคม ๒๕๖๐ เป็นต้นมา เรื่อง “การปรองดอง” ได้มีการกล่าวถึงอย่างจริงจังในแวดวงการเมือง การบริหารระดับประเทศ และได้นำไปสู่การแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และสร้างความสามัคคีปรองดอง หรือ ป.ย.ป. โดยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน พร้อมแต่งตั้งอีก ๔ คณะกรรมการเพื่อช่วยปฏิบัติงาน คือ คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ คณะกรรมการเตรียมการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการเตรียมการสร้าง ความสามัคคีปรองดอง โดยมอบหมายรองนายกรัฐมนตรีทั้ง ๖ ท่าน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ซึ่งรัฐบาลดำเนินการอย่างรวดเร็วในการรวม “ยุทธศาสตร์ชาติ” “การปฏิรูปประเทศ” และ “การปรองดอง” อยู่ในคณะกรรมการหลักข้างต้น นับว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีในการเริ่มต้นปีใหม่ ๒๕๖๐ ที่ผู้รับผิดชอบบริหารประเทศได้มีแนวคิดทางการเมืองการพัฒนาประเทศอย่างถูกทิศทาง เนื่องจากยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปประเทศ และการปรองดองมีความสัมพันธ์กันอย่างแยกไม่ออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ของประเทศไทยปัจจุบันที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญของประเทศและการดำรงอยู่ของความขัดแย้งทางการเมืองที่ยาวนานกว่าทศวรรษอันเป็นมูลเหตุสำคัญนำมาซึ่งความเปราะบางทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และปัญหาสิ่งแวดล้อม เป็นความอ่อนแอภายในประเทศที่ทำให้รัฐบาลไม่สามารถกำหนดแนวทางการบริหารการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ดังนั้น การฟื้นฟูการบริหารการพัฒนาประเทศทั้งด้านการเมืองการบริหาร เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน จึงมีความสำคัญเพื่อเป็นรากฐานของการเมืองการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข กล่าวคือ การบริหารการพัฒนาประเทศตามกรอบ

* สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๒๓ ศุกร์ที่ ๑๗ - พุธที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ หน้า ๑๘ และปีที่ ๖๔ ฉบับที่ ๒๔ ศุกร์ที่ ๒๔ กุมภาพันธ์ - พุธที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๐ หน้า ๑๗.

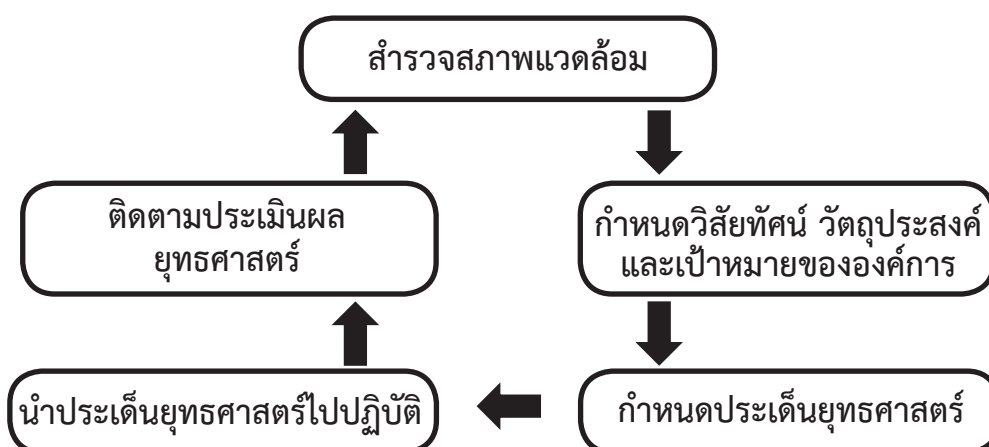

ยุทธศาสตร์ชาติอย่างสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ย่อมทำให้บังเกิดผลตามวิสัยทัศน์ของประเทศในระยะยาว และนำไปสู่การปฏิรูปประเทศได้อย่างแท้จริง การดำเนินงานตามกรอบยุทธศาสตร์ดังกล่าวอาจไม่สามารถบรรลุผลตามวิสัยทัศน์ของประเทศได้ หากไม่มีการพิจารณาประเด็นการปรองดองหรือทำให้เกิดการประนีประนอมในปัญหาความขัดแย้ง ดังกล่าวข้างต้น บทความนี้จึงมีความมุ่งหมายเพื่อเสนอแนวคิดประกอบการพิจารณาในการดำเนินงาน ของคณะกรรมการชุดต่าง ๆ โดยจะกล่าวถึงความเชื่อมโยงระหว่างยุทธศาสตร์ชาติ การปฏิรูปประเทศ และการปรองดอง พร้อมหลักการและสาระสำคัญของยุทธศาสตร์ และอธิบายถึงสาระสำคัญของการปฏิรูปประเทศและการปรองดอง โดยเน้นหลักการสำคัญของการปฏิรูปและเปรียบเทียบ การปรองดองเสมือนใยเหล็กเสริมความแข็งแกร่งของการแปลงยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิรูปประเทศ พร้อมเสนอประเด็นสำคัญของการปรองดองในระยะเร่งด่วนและระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) เพื่อความสำเร็จ ในการพัฒนาประเทศให้มีความยั่งยืน

๒. หลักการและความสำคัญของยุทธศาสตร์

ตามแนวความคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ **ยุทธศาสตร์** หมายถึง แบบแผนและวิธีการที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เพื่อให้การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องขององค์การบรรลุวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในระยะยาว ดังนั้น แนวคิดทางการบริหารงานยุคใหม่ องค์การ หรือหน่วยงานจึงมีการจัดทำยุทธศาสตร์ซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ ๕ ขั้นตอน คือ สำรวจสภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกองค์การ กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การ กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ การนำประเด็นยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลยุทธศาสตร์

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์

กระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ข้างต้น ขั้นตอนการกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์เป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดซึ่งเชื่อมโยงระหว่างการสำรวจสภาพแวดล้อม กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร และการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ รวมถึงการติดตามประเมินผล และในขั้นตอนนี้มีวิธีการหลากหลายที่จะได้มาซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ เช่น การประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้รู้ การจัดประชุมประชาสังคม สำรวจความคิดเห็นด้วยแบบสอบถาม หรือเทคนิควิธีการสมัยใหม่ เช่น Mind Mapping หรือ Balance Scorecards เป็นต้น เมื่อได้ประเด็นยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์ขององค์กร ยุทธศาสตร์ก็จะเป็นแบบแผนและวิธีการที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จในระยะยาว

นอกจากนี้ การกำหนดยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์ขององค์กรยังมีความสำคัญต่อองค์กร ๔ ประการ คือ

๑) ยุทธศาสตร์ช่วยกำหนดทิศทางการบริหารขององค์กรให้ชัดเจน

๒) ยุทธศาสตร์ช่วยสร้างความเป็นเอกภาพเกิดการบูรณาการทั้งแผนงาน แผนคน และแผนงบประมาณระหว่างหน่วยงานภายในองค์กร

๓) ยุทธศาสตร์ช่วยเสริมสร้างภาพการดำเนินงานขององค์กรให้ชัดเจน

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ข้างต้นการที่จะให้องค์การเป็นองค์กรเชิงยุทธศาสตร์อย่างเช่นคณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินเชิงยุทธศาสตร์ ผู้เขียนไม่แน่ใจว่าร่างยุทธศาสตร์ซึ่งคณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์รับผิดชอบและจัดทำเป็นร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ต่อไปนั้นจะสามารถตอบโจทย์หลักการและเหตุผลของการจัดทำยุทธศาสตร์ของรัฐบาลได้หรือไม่ กล่าวคือ ร่างยุทธศาสตร์ชาติที่กำลังจัดทำกันขณะนี้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติไว้ ๖ ด้านเพื่อเป็นกรอบการพัฒนาประเทศในระยะเวลา ๒๐ ปีข้างหน้า คือ (๑) ด้านความมั่นคง (๒) ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน (๓) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน (๔) ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม (๕) ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ (๖) ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

เมื่อพิจารณา ๖ ยุทธศาสตร์ในร่างยุทธศาสตร์ชาติซึ่งจะเป็นกรอบการพัฒนาประเทศในระยะ ๒๐ ปีข้างหน้าแล้ว ผู้เขียนมีความเห็นว่า ๖ ยุทธศาสตร์นี้มีความคล้ายคลึงกับยุทธศาสตร์ที่ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๐ ๑๑ และ ๑๒ (ฉบับปัจจุบัน) เมื่อกล่าวถึงประเด็นนี้ ผู้เขียนขอเพิ่มความเห็นว่า การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๔ เริ่มแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๐๙) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ในปัจจุบันเป็นการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมระดับมหภาค (Macroeconomic Planning) ซึ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นหลัก มีความเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศตามสภาวะการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ในช่วง พ.ศ. ๒๕๐๔ - ๒๕๓๙ ด้วยเหตุนี้ประเทศเกาหลีใต้ซึ่งเริ่มประกาศใช้แผนพัฒนาประเทศระยะ ๕ ปีภายหลังประเทศไทย ๑ ปีจึงมีปีสิ้นสุดของแต่ละแผนพัฒนาประเทศตรงกับของประเทศไทย และเมื่อสิ้นสุดแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ ๗ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๙ ประเทศเกาหลีใต้ได้ยุติการจัดทำแผนพัฒนาประเทศซึ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจมหภาคตามรูปแบบที่เคยทำมาเพื่อให้

สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ที่เน้นระบบกลไกตลาด และกำหนดให้จัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่ (Spatial Development Planning) ระยะ ๑๐ ปี แทนตามข้อเรียกร้องของภาคเอกชนที่ขอให้รัฐบาลเป็นผู้นำการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานเชื่อมโยงพื้นที่ภายในและภายนอกประเทศ ดังนั้น ร่างยุทธศาสตร์ชาติซึ่งประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ข้างต้น จึงยังมีใช้ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติตามความหมายและกระบวนการจัดทำยุทธศาสตร์ดังกล่าวไว้ข้างต้น

ตามความเห็นของผู้เขียน ยุทธศาสตร์ชาติที่สอดคล้องกับสภาวะการณ์ของประเทศที่กำลังเผชิญปัญหาในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคตควรประกอบด้วยประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เช่น

ด้านการเมือง

- สร้างเสถียรภาพทางการเมืองให้เท่าเทียมกับอารยประเทศเพื่อเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ด้านความมั่นคง

- ปรับโครงสร้างกองทัพตามรูปแบบจีวแต่แจ้วด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่
- ปรับโครงสร้างและวิธีการบริหารงานตำรวจเพื่อประชาชนให้ชัดเจน

ด้านสังคม

- เสริมสร้างความมั่นคงด้านศาสนาเชื่อมโยงกับระบบการศึกษาเพื่อพัฒนาคนอย่างมีคุณภาพมาตรฐานสากล

- เร่งรัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างเป็นระบบทั้งแหล่งผลิต ผู้ค้าและผู้เสพ
- เร่งรัดการกำจัดทุจริตคอร์รัปชันที่บั่นทอนความมั่นคงของประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

- ปรับโครงสร้างการผลิตของภาคอุตสาหกรรมบนหลักการพึ่งตนเอง

- ปรับโครงสร้างการผลิตของภาคการเกษตรตามหลักการลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตและปลอดภัย

- ปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมบริการโดยเฉพาะการท่องเที่ยวในรูปแบบที่มีคุณภาพ และมีความยั่งยืน

ด้านสิ่งแวดล้อม

- การฟื้นฟูอนุรักษ์และพัฒนาความเชื่อมโยงระหว่างดิน น้ำ ป่า
- การบริหารการพัฒนากระบวนการกำจัดขยะและบำบัดน้ำเสียอย่างครบวงจร
- เร่งรัดการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศและการบุกรุกที่ดินสาธารณะประโยชน์

ประเด็นยุทธศาสตร์เหล่านี้ควรปรากฏอยู่ในร่างพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.

ตามข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญภายใน ๑๒๐ วัน ภายหลังรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ประกาศใช้ และภายหลังพระราชบัญญัติยุทธศาสตร์ชาติมีผลบังคับใช้ภายใน ๑ ปี การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติต้องแล้วเสร็จ ซึ่งสัมพันธ์กับการปฏิรูปประเทศ ซึ่งต้องเริ่มดำเนินการภายใน ๑ ปี ภายหลังการประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และในทางหลักการ ประเด็นยุทธศาสตร์คือแบบแผนและวิธีการอันนำไปสู่การปฏิรูปประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือยุทธศาสตร์คือต้นน้ำของการกำหนดวาระแห่งชาติในการปฏิรูปประเทศตามแนวลำน้ำต่อไป

๓.ทำไมต้องปฏิรูปประเทศ

การปฏิรูปประเทศ คือ การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างการบริหารประเทศจากเดิม ซึ่งถ้าสมัยไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งภายนอกและภายในประเทศ อันเป็นปัญหาอุปสรรคต่อการบริหารการพัฒนาประเทศทั้งด้านการเมือง การบริหารเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ไปสู่รูปแบบหรือโครงสร้างใหม่ซึ่งทำให้การบริหารประเทศบังเกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและมีความยั่งยืน

ดังนั้น เมื่อพิจารณาการปฏิรูปประเทศตามความหมายนี้ อาจกล่าวได้ว่า นับแต่การสถาปนากรุงรัตนโกสินทร์เมื่อ พ.ศ. ๒๓๒๕ ได้มีการปฏิรูปประเทศเพียงครั้งเดียวในรัชสมัยล้นเกล้าฯ รัชกาลที่ ๕ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๕ โดยพระองค์ท่านได้ยกเลิกการปกครองรูปแบบจตุสดมภ์ในส่วนกลาง ประกอบด้วย เวียง วัง คลัง นา ซึ่งสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยพระบรมไตรโลกนาถ กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี และได้จัดตั้งกระทรวงต่าง ๆ ขึ้นแทน คล้ายคลึงกับรูปแบบของประเทศตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงมหาดไทย โดยมอบหมายให้พระอนุชาคือสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ เป็นเสนาบดีพระองค์แรก และได้ยกเลิกระบบการส่งขุนนางส่วนกลางไปเป็นเจ้าครองนครตามหัวเมืองต่าง ๆ ซึ่งไม่มีเงินเดือนแต่มีอำนาจการจัดเก็บภาษีอากรต่าง ๆ เอง และมีไพร่พลเป็นกองกำลังของตนเอง โดยเปลี่ยนเป็นการแต่งตั้งผู้ว่าราชการมณฑลและผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งเป็นข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โครงสร้างดังกล่าวได้วิวัฒนาการมาตราบจนทุกวันนี้ ในเวลาต่อมา แม้จะมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ก็ยังไม่มีมีการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง จึงไม่ถือว่าเป็นการปฏิรูป

แนวคิดการปฏิรูปประเทศ ในปัจจุบันกำเนิดขึ้นภายหลังรัฐประหารเดือนพฤษภาคม ๒๕๕๗ โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้มีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ควบคู่กับสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ซึ่งได้เปลี่ยนแปลงเป็นสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (สปท.) ดำเนินการปฏิรูปด้านต่าง ๆ สืบต่อจาก สปช. ประมาณช่วงเดือนตุลาคม – พฤษภาคม ๒๕๕๙ สปท. ได้ประมวลประเด็นการปฏิรูปประเทศรวม ๑๕ ด้าน ได้แก่ (๑) การเมือง (๒) การบริหารราชการแผ่นดิน (๓) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม (๔) การปกครอง (๕) การศึกษา (๖) เศรษฐกิจ (๗) การพลังงาน (๘) สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (๙) สื่อสารมวลชน (๑๐) สังคม (๑๑) กีฬา (๑๒) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (๑๓) ความมั่นคง (๑๔) ผังเมือง (๑๕) วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี พร้อมจัดทำร่างกฎหมายว่าด้วยแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ

เมื่อพิจารณาประเด็นการปฏิรูปประเทศ ๑๕ ด้านข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็น ดังนี้

๑) หลายประเด็นการปฏิรูปมิใช่วาระการปฏิรูปประเทศ แต่เป็นประเด็นทางการบริหาร การพัฒนาของประเทศลักษณะปกติ ซึ่งมีปัญหาข้อขัดข้องที่จะต้องแก้ไขปรับปรุงทางการบริหารหรือวิธีการดำเนินงาน มิใช่ทางโครงสร้าง เช่น การปกครองท้องถิ่น พลังงาน สาธารณสุข ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อสารมวลชน กีฬา ผังเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

๒) ประเด็นการปฏิรูปประเทศ ๑๕ ด้าน มีความซ้ำซ้อนและไม่ชัดเจนในการจัดหมวดหมู่ของประเด็นการปฏิรูป เช่น มีด้านการศึกษา สาธารณสุข และยังมีด้านสังคมหรือด้านสาธารณสุขรวมอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๓) การกำหนดประเด็นการปฏิรูปประเทศโดยใช้คำกว้าง ๆ เช่น การเมือง การบริหารราชการแผ่นดิน เศรษฐกิจ สังคม วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี เป็นต้น ไม่สื่อความหมายที่จะนำไปสู่ความรู้สึกร่วมของผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ในที่นี้จึงควรระบุประเด็นการปฏิรูปให้ชัด เช่น ระบบพรรคการเมืองและผลการเลือกตั้งเน้นความสำคัญของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับการศึกษาการวิจัย กระบวนการผลิตสินค้าและบริการเพื่อการพัฒนาประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น การกำหนดประเด็นการปฏิรูปประเทศ จึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการตอบสนองวิสัยทัศน์ของประเทศ ในการนี้ ผู้เขียนยังเห็นว่าประเด็นการปฏิรูปประเทศควรมีความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติดังที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ ยุทธศาสตร์ชาติเป็นต้นน้ำ ซึ่งน้ำ (ประเด็นยุทธศาสตร์) ไหลไปเข้าสู่กระบวนการปฏิรูป (แผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ) ซึ่งมีการกำหนดวาระการปฏิรูปสัมพันธ์สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ และเน้นการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทั้งในรูปแบบนโยบาย กฎหมาย แผนงาน และโครงการในทางปฏิบัติ

การปฏิรูปประเทศตามความหมายที่กล่าวมาข้างต้น นับว่ามีความเหมาะสมกับจังหวะเวลาของประเทศที่อยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญทางประวัติศาสตร์ไทยเป็นจังหวะของประเทศที่มีความสูงงอมของปัญหาด้านต่าง ๆ ที่สะสมมายาวนาน เช่น

- ปัญหาที่ตกทอดมากับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมดั้งเดิม โดยเฉพาะความเป็นสังคมอุปถัมภ์ของสังคมไทย ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคในการพัฒนาการเมืองการบริหารเศรษฐกิจและสังคม

- ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการเมือง อันเป็นผลพวงจากแผนพัฒนาประเทศ ๔ ทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. ๒๕๐๔ – พ.ศ. ๒๕๔๔) ในรูปแบบที่ไม่สมดุลตามอิทธิพลทางความคิดตะวันตก (Trickle Down Development Model)

- ความล้มเหลวของระบบการศึกษาในการผลิตคนที่มีปัญญา คุณธรรม และความรู้ โดยเฉพาะรู้ผิดชอบชั่วดีมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม และมีสติปัญญาวิจารณ์อย่างมีเหตุผล

- ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันระดับทั่วทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

- ปัญหาทางกระบวนการยุติธรรม การเลือกปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมาย นำไปสู่การเรียกร้องหาความเป็นธรรม เกิดความไม่สงบสุขสันติในสังคม

- ความขัดแย้งทางการเมืองอย่างรุนแรงในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา อันนำมาซึ่งความถดถอยในการพัฒนาทางการเมืองของประเทศ และเป็นแรงฉุดรั้งการพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศไทยเสียโอกาสการพัฒนา (เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน) อย่างน่าเสียดาย

- การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่รู้คุณค่าและทำลายสิ่งแวดล้อมด้วยความโลภ ความไม่รู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ปรากฏให้เห็นทั่วไป

ตัวอย่างปัญหาสำคัญที่กล่าวข้างต้น ทำให้สังคมไทย ประเทศไทยมีความเปราะบาง เป็นจุดอ่อนที่น่าห่วงใยในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งมิติทางการเมือง (ภายในประเทศและระหว่างประเทศ) เศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (ระดับโลกและระดับประเทศ) ดังนั้น การปฏิรูปประเทศจึงควรครอบคลุมมิติต่าง ๆ นอกเหนือจากความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่องด้วยมิติทางเศรษฐกิจ สังคมโดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม

อันนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นในอนาคต ระบบการศึกษาด้วยคุณภาพทั้งความรู้ คุณธรรมและ ปัญญา การพินิจพิจารณา ความไม่เป็นธรรมในสังคมจากกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่รัฐ รวมถึงการไม่ยอมรับความเห็นต่างทางการเมืองตามวัฒนธรรมประชาธิปไตย ย่อมนำไปสู่ การต่อสู้และใช้ความรุนแรงทางการเมืองและสังคม ตลอดจนปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ธรรมชาติ ดิน – น้ำ – ป่า และสิ่งแวดล้อม ยังทับถมซ้ำเติมให้แก่ประเทศทางออกของปัญหาที่กล่าว โดยสรุปนี้ ประเทศจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง หากประเทศไทยพลาดจังหวะเวลาการปฏิรูป ครั้งนี้ ประเทศไทยอาจตรอบการพัฒนา (เชิงเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน) เป็นครั้งที่ ๔ กล่าวคือ ตรอบที่ ๑ เปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๓) เมื่อ ๘๐ ปีที่แล้ว ตรอบที่ ๒ เปรียบเทียบกับประเทศเกาหลีใต้และไต้หวัน (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๓) เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว และตรอบที่ ๓ เปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอาเซียนคือมาเลเซียและสิงคโปร์ (ประมาณ พ.ศ. ๒๕๔๙) เมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว และการตรอบที่ ๔ เปรียบเทียบกับประเทศสมาชิกใหม่ของอาเซียนคือเวียดนามและลาว ในอีก ๒๐ ปี ข้างหน้า

๔.ยุทธศาสตร์ชาติสู่การปฏิรูปประเทศเสริมใยเหล็กด้วยการปรองดอง

การได้มาซึ่งยุทธศาสตร์ชาติตามหลักการและแนวคิดที่กล่าวไว้ข้างต้นและการนำยุทธศาสตร์ สู่การปฏิบัติตามแผนและขั้นตอนการปฏิรูปในสภาวะการณ์ของประเทศไทยปัจจุบัน จะไม่บังเกิด ผลสำเร็จหากไม่มี “การปรองดอง”

“การปรองดอง” หมายถึง การบรรลุความเข้าใจ เกิดการประนีประนอม และยุติความขัดแย้ง พร้อมทางออกเพื่อแก้ไขความขัดแย้งอย่างยั่งยืนทั้งมิติทางการเมืองการบริหาร เศรษฐกิจ สังคมและ สิ่งแวดล้อม ความเข้าใจดังกล่าวหมายถึง การยอมรับความเห็นต่างของฝ่ายตรงข้าม การยอมรับนี้ สอดคล้องกับวัฒนธรรมประชาธิปไตยซึ่งเคารพเสียงข้างมาก รับฟังพร้อมดูแลเสียงข้างน้อย โดยยึดหลัก ผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมและประเทศชาติเป็นสำคัญ

สำหรับประเทศไทยในสถานการณ์ปัจจุบัน “การปรองดอง” คือ การพิจารณาแนวทางการ แก้ไขความขัดแย้งทางการเมืองหรือการประนีประนอมเพื่อหาทางออกของความขัดแย้งทางการเมือง การบริหารเป็นลำดับความสำคัญเร่งด่วน พร้อมกำหนดแนวทางระยะยาวเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม ความไม่เป็นธรรมทางกระบวนการ ยุติธรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ความไม่เป็นธรรมในการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานทางการศึกษา การสาธารณสุข การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศ ฯลฯ ซึ่งเป็นปัญหา ขั้นพื้นฐานที่สะสมมาเป็นเวลายาวนาน

ดังนั้น ในที่นี้ “การปรองดอง” จึงมีความหมายครอบคลุมหลายมิติทั้งด้านการเมือง การบริหาร เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะทำให้การแก้ไขปัญหของประเทศได้อย่างเบ็ดเสร็จ ยั่งยืนทั้งในระยะเร่งด่วนและระยะยาว

ระยะเร่งด่วน การปรองดองที่ต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนย่อมเป็นเรื่องการประนีประนอม สร้างความเข้าใจ คำนึงถึงผลประโยชน์ของสังคมประเทศชาติเป็นสำคัญ เพื่อนำไปสู่ข้อยุติ ความขัดแย้ง

ทางการเมืองทั้งปวง ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๘ อันนำไปสู่การรัฐประหาร ตุลาคม ๒๕๔๙ และพฤษภาคม ๒๕๕๗ เป็นลำดับจนถึงปัจจุบัน ความขัดแย้งทางการเมืองดังกล่าวมีมูลเหตุสำคัญจากความเห็นต่างทางการเมืองแล้วนำไปสู่การปลุกระดมมวลชนเพื่อการสนับสนุนแต่ละฝ่าย แม้ว่าแต่ละฝ่ายมีเจตนาดีต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ด้วยแนวคิด (และผลประโยชน์) ทางการเมืองที่แตกต่างกัน จึงเกิดการเผชิญหน้าถึงขั้นการใช้ความรุนแรงซึ่งกันและกัน เป็นการบั่นทอนพลังและอุดหนุนการพัฒนาประเทศเป็นเวลากว่าทศวรรษอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อนในประวัติศาสตร์การพัฒนาของไทย และหากให้ความขัดแย้งนี้ดำรงอยู่ ประเทศไทยจะเสียโอกาสการพัฒนาในจังหวะเวลาที่เหมาะสมในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านครั้งสำคัญและช่วงเวลาความพลิกผัน ความไม่แน่นอนทางการเมือง เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของโลกยุคปัจจุบัน

การแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการสร้างสามัคคีปรองดองเพื่อดำเนินการปรองดองควบคู่ไปกับคณะกรรมการเตรียมการยุทธศาสตร์ชาติ และคณะกรรมการเตรียมการปฏิรูปประเทศนับว่าเป็นการตัดสินใจระดับนโยบายที่ถูกทิศทางและได้รับการเชื้อหนุนสนับสนุนจากสาธารณชน ในขณะเดียวกันก็มีแนวคิดเชิงแนะนำว่าการปรองดองครั้งนี้ควรรวมถึงมิติด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายในประเทศที่สะสมเรื้อรังมาเป็นเวลานาน มีผลกระทบต่อความมั่นคงและพลังขับเคลื่อนการพัฒนาของประเทศในระยะยาว ในที่นี้จึงขอกกล่าวถึงการปรองดองในมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นการปรองดองระยะต่อเนื่องจากการปรองดอง ระยะเร่งด่วนดังกล่าวข้างต้น

ระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) การปรองดองที่ควรดำเนินการต่อเนื่อง (ระยะยาว) จากการปรองดองทางการเมือง อาจสรุปประเด็นสำคัญ ดังนี้

มิติด้านเศรษฐกิจ

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจอันเนื่องมาจากจุดอ่อนจุดบกพร่องของระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม (ทุนนิยม) สะท้อนจากนโยบายรัฐในรูปแบบกฎหมาย ข้อบังคับ แผนพัฒนาประเทศ ซึ่งหลายกรณีไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสถานการณ์โลกและประเทศ ส่งผลให้ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนจน เมืองและชนบท คนมีโอกาสด้อยโอกาส ฯลฯ ขยายตัวเพิ่มขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นในสังคม ดังที่นักวิชาการตะวันตกด้านการพัฒนาได้เขียนถึงปัญหานี้ในหนังสือชื่อ Why Poor Stay Poor เมื่อ พ.ศ. ๒๕๒๐ สรุปว่าปัญหาคความขัดแย้งของมนุษยชาติเกี่ยวกับอุดมการณ์ความเชื่อทางการเมือง ไม่น่าห่วงใยเท่ากับความขัดแย้งระหว่างชนชั้น คนได้เปรียบและคนเสียเปรียบ หรือคนที่มีและคนที่ขาดแคลน ซึ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

มิติด้านสังคม

ความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมและผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากได้รับผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี ทำให้เกิดการเรียกร้องขอความเป็นธรรมหรือรวมตัวเป็นมวลชนต่อต้านอำนาจรัฐ เช่น ปัญหาสิทธิการถือครองที่ดินในพื้นที่ทับซ้อนระหว่างที่ดินของรัฐ (ตามกฎหมาย) และที่ดินทำกินของประชาชนซึ่งครอบครอง ตกทอดสืบต่อกัน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายอย่างเลือกปฏิบัติ ปัญหาความไม่เสมอภาคในสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

มิติด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ระบบทุนนิยมครอบงำการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่า เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจของกลุ่มบุคคลมากกว่าเพื่อชุมชนหรือมวลชนส่วนรวม อันมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่น เป็นมูลเหตุแห่งความขัดแย้งเกิดการใช้ความรุนแรงต่อสู้กันในพื้นที่ นอกจากนี้ ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเกิดการเสื่อมโทรมและถูกทำลายด้วยสาเหตุจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ของประชาชนและความโลภของบุคคล มีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นซึ่งควรได้รับการคุ้มครองป้องกันแก้ไขและพัฒนา

ประเด็นปัญหาสรุปตามมิติด้านต่าง ๆ ข้างต้น เป็นแนวทางการปรองดองระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) ที่ควรมีการพิจารณาต่อเนื่องจากการปรองดองระยะเร่งด่วนทางการเมืองเพื่อให้กระบวนการปรองดองครั้งนี้ครอบคลุมมิติสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการบริหารการพัฒนาประเทศประสบผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”

๕.สรุป

บทความนี้มีความมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจถึงหลักการสาระสำคัญของ “ยุทธศาสตร์ชาติ” “การปฏิรูป” และ “ปรองดอง” ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สาธารณชนให้ความสนใจและกำลังจดจ่อต่อผลการบริหารของรัฐบาล ตลอดจนความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทางตรรกะและลำดับเวลาภายหลังของทั้ง ๓ เรื่องนี้ ในการนี้ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติและวาระการปฏิรูปเพื่อให้การจัดทำ “ยุทธศาสตร์ชาติ” สามารถตอบสนองวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศในระยะเวลา ๒๐ ปี ข้างหน้าและเป็นแบบแผนนำไปสู่ “การปฏิรูปประเทศ” ตรงประเด็นตามสภาพปัญหาของประเทศ โดยเฉพาะปัญหาทางโครงสร้างทั้งระยะเร่งด่วน และระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) และการปฏิรูปประเทศจะไม่อาจประสบผลสำเร็จได้หากไม่มีการปรองดอง และการปรองดองนี้ควรครอบคลุมมิติต่าง ๆ ทั้งด้านความขัดแย้งทางการเมืองซึ่งเป็นระยะเร่งด่วน และด้านเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะต่อเนื่อง (ระยะยาว) เพื่อสนับสนุนการบริหารการพัฒนาประเทศให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ๒

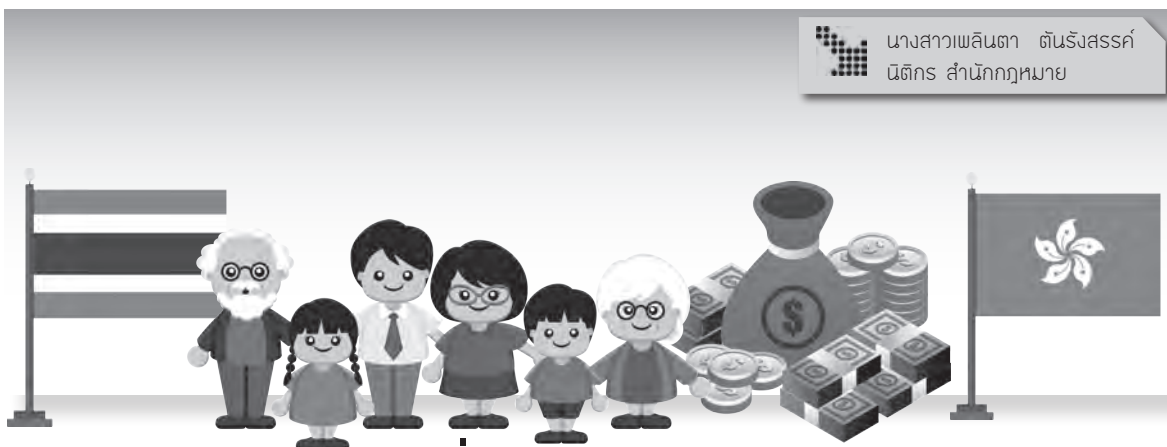
“...ชาติบ้านเมืองประกอบด้วยนานาสกานัน
อันเปรียบได้กับลวียะทั้งปวงที่ประกอบกันขึ้นเป็นชีวิต ร่างกาย
ชีวิตร่างกายดำรงอยู่ได้ เพราะลวียะใหญ่ย่อยทำงานเป็นปรกติพร้อมกันอย่างไร
ชาติบ้านเมืองก็ดำรงอยู่ได้ เพราะสกานันต่าง ๆ ตั้งมั่น และปฏิบัติหน้าที่ของตน ๆ
โดยพร้อมมูลอย่างนั้น...”

พระบรมราชาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พระราชทานแก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ และอาสาสมัครพลเรือน
ในพิธีตรวจพลสวนสนาม เนื่องในโอกาสงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก
วันอังคาร ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๔

นางสาวเพ็ญดา ตันรังสรรค์
นิติกร สำนักกฎหมาย

แนวทางที่เหมาะสมต่อการประนีประนอมข้อพิพาททางครอบครัวและมรดก ในประเทศไทยและฮ่องกง^{*}

(กฎหมายไทยเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ประเภทคดีที่สามารถประนีประนอมข้อพิพาทได้ และตัวอย่างข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่สำคัญ)

หากจะกล่าวถึงเรื่อง “แนวทางหรือวิธีการในการยุติหรือระงับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น” ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาแล้วจะพบว่า จะมีลักษณะของการยึดถือความต้องการหรือความคิดของตนเองเป็นหลัก การระงับข้อพิพาทจึงมีวิธีการที่มุ่งหมายจะเอาชนะเพื่อให้ตนเองบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ โดยกำหนดให้ “ผู้นำในสังคม” เป็นผู้จัดการปัญหาและต่อมาได้มีการพัฒนารูปแบบไปสู่รูปแบบของ “ศาล” โดยมีผู้พิพากษาเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท จนกระทั่งพัฒนาไปสู่ “กระบวนการยุติธรรมเต็มรูปแบบ” อันประกอบด้วย การสืบพยาน การสอบสวน กระบวนการฟ้องคดี กระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงในศาล กระบวนการพิจารณาและการพิพากษาคดี ซึ่งในที่สุดก็คือการลงโทษผู้กระทำความผิด หรือให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการยุติหรือระงับข้อพิพาทโดยกระบวนการทางศาลดังกล่าวจะสามารถจัดการกับปัญหาข้อพิพาทได้ แต่การนำข้อพิพาทไปสู่ศาลไม่ใช่วิธีการระงับข้อพิพาทที่ดีที่สุด เพราะกระบวนการทางศาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาคือความขัดแย้งของผู้คนในสังคมให้หมดไปได้ ทั้งนี้ เนื่องจากคำตัดสินของศาลนั้นต้องมีฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ชนะและอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้แพ้ คำตัดสินของศาลจึงไม่ใช่ทางออกที่ดีที่สุดในการยุติปัญหาและอาจจะนำมาซึ่งความขัดแย้งอื่น ๆ หรือทำให้เกิดความบาดหมางใจระหว่างคู่ความสัมพันธ์ขึ้นด้วยก็ได้

นอกจากนี้ กระบวนการทางศาลยังมีปัญหาเรื่องความล่าช้าในการพิจารณาคดี ความไม่สะดวก รวดเร็ว และค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่มีจำนวนสูง ด้วยเหตุนี้ วิธีการในการหาทางออกร่วมกันเพื่อระงับข้อพิพาทหรือจัดการกับความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คู่พิพาทสามารถ

^{*} จัดโดย สถาบันอนุญาโตตุลาการ หรือ ที เอช เอ ซี (Thailand Arbitration Center : THAC) ในการสัมมนา หัวข้อ “แนวทางที่เหมาะสมต่อการประนีประนอมข้อพิพาททางครอบครัวและมรดก ในประเทศไทยและฮ่องกง (Family Mediation : The Hong Kong and Thailand Experience)” ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เวลา ๐๙.๐๐ - ๑๒.๓๐ นาฬิกา ณ สถาบันอนุญาโตตุลาการ ชั้น ๒๖ อาคารอริราชทาวเวอร์ (เอ็มควอเทียร์) ถนนสุขุมวิท แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร.

ทำความเข้าใจในปัญหาที่เกิดขึ้นและสามารถดำเนินชีวิตร่วมกันได้ อันจะส่งผลต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม จึงได้รับความสนใจและสนับสนุนให้นำมาใช้ในการระงับข้อพิพาทแทนการดำเนินกระบวนการทางศาลมากยิ่งขึ้นตามลำดับ

โดยวิธีการในการระงับข้อพิพาทที่ไม่ต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการทางศาลซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็น “การระงับข้อพิพาททางเลือก” (Alternative Dispute Resolution) ดังกล่าวนั้นมีได้หลากหลายวิธี อาทิ การประเมินความขัดแย้ง (Conflict Assessment) การประสานความขัดแย้ง (Facilitation) และการหารือเชิงนโยบาย (Policy Dialogues) เป็นต้น แต่วิธีการที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากลและถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายได้แก่วิธีการดังต่อไปนี้

๑. การเจรจาต่อรอง (Negotiation) เป็นวิธีการที่คู่พิพาททั้งหมดสมัครใจที่จะแก้ไขปัญหาระหว่างกัน ด้วยการพูดคุยบอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบถึงความต้องการและประโยชน์ของฝ่ายตน และเจรจาต่อรองแลกเปลี่ยนประโยชน์ต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน แล้วตกลงร่วมกันในการยุติความขัดแย้ง การเจรจาต่อรองถือเป็นวิธีการที่สะดวก ง่าย ไม่เป็นทางการ และรวดเร็วที่สุดในการแก้ไขความขัดแย้ง แต่อย่างไรก็ตาม จะเป็นวิธีการที่ประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะและความชำนาญในการเจรจาต่อรองของคู่เจรจาที่ต้องคำนึงถึงประโยชน์และการรักษาความสัมพันธ์มากกว่าการใช้อารมณ์และความรู้สึก รวมทั้งการรักษาจุดยืนของแต่ละฝ่าย^๒

๒. การประนีประนอมข้อพิพาท (Conciliation) เป็นวิธีการที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) ค่อนข้างมาก เนื่องจากทั้งสองกระบวนการต่างมีคนกลางที่เข้ามาทำหน้าที่คล้ายคลึงกัน ความแตกต่างระหว่างวิธีการทั้งสองในปัจจุบันมีน้อยมากจนแทบจะกล่าวได้ว่า ในบริบทของประเทศไทยวิธีการทั้งสองเป็นวิธีการที่ใช้เรียกทดแทนกันได้ สำหรับในต่างประเทศนั้น ความแตกต่างยังมีอยู่บ้าง แต่ก็เพียงความแตกต่างในเชิงทฤษฎีเท่านั้น โดยในบางประเทศวางขอบเขตของการประนีประนอมข้อพิพาทในการมุ่งพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ โดยผู้ประนีประนอมข้อพิพาทจะพยายามช่วยคู่พิพาทในการแก้ไขความเข้าใจผิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกัน พยายามลดทอนความรู้สึกหวาดระแวงและความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน และพยายามทำให้การสื่อสารระหว่างคู่พิพาทเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์เพื่อการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นมากกว่าการกล่าวหาซึ่งกันและกัน แต่บางประเทศอาจจะวางบทบาทของผู้ประนีประนอมข้อพิพาทไปในลักษณะที่อาจให้ความเห็นหรือคำแนะนำเกี่ยวกับทางออกเพื่อการแก้ไขปัญหให้แก่คู่พิพาทด้วย และบางกรณีอาจมีการนำการประนีประนอมข้อพิพาทในลักษณะข้างต้นในฐานะเป็นเครื่องมือเบื้องต้นสำหรับการเตรียมความพร้อมให้แก่คู่พิพาท ในการที่จะเข้าสู่กระบวนการระงับข้อพิพาทด้วยวิธีการอื่นต่อไป^๓

^๒มนตรี ศิลปมหาบัณฑิต. “การบริหารความขัดแย้ง”. การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก สำนักข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๕. หน้า ๑๗.

^๓สุวิศ ลิ้มปรีงซี. “ความขัดแย้งและวิธีการระงับข้อพิพาททางเลือก”. การจัดการความขัดแย้งกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ความรู้การระงับข้อพิพาททางเลือก สำนักข้อพิพาท สำนักงานศาลยุติธรรม, ๒๕๕๕. หน้า ๔๑ - ๔๒.

๓. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (Mediation) เป็นวิธีการที่คล้ายกับการเจรจาต่อรอง แต่อาศัยบุคคลที่สามเข้ามาเป็นคนกลาง ซึ่งเรียกว่า “ผู้ไกล่เกลี่ย” (Mediator) ทำหน้าที่ช่วยเหลือและสนับสนุนให้กระบวนการเจรจาต่อรองดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งร่วมกับคู่พิพาทแสวงหาทางออกที่เหมาะสมและเกิดความพึงพอใจแก่ทุกฝ่าย ตลอดจนชี้แนะ โน้มน้าว หรือชักจูงให้คู่กรณีหาหนทางตกลงกันได้ด้วยดี การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้น เป็นวิธีการที่รวดเร็ว สะดวก ง่าย ไม่เป็นทางการ และถูกนำมาใช้เสมอ เนื่องจากไม่มีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเริ่มเจรจาต่อรอง หรือการเจรจาต่อรองระหว่างคู่กรณีไม่ประสบผลสำเร็จ^๔ ทั้งนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีหลักการสำคัญคือ อำนาจการตัดสินใจขั้นสุดท้ายยังคงขึ้นอยู่กับคู่กรณี ผู้ไกล่เกลี่ยไม่มีสิทธิที่จะบังคับให้คู่กรณียอมรับความเห็นของตน และคนกลางที่จะเข้ามาช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้กับคู่กรณีทั้งสองฝ่ายนั้นอาจเป็นบุคคลธรรมดาหรือผู้แทนขององค์กรที่ตั้งขึ้นเพื่อช่วยระงับข้อพิพาทก็ได้^๕

๔. อนุญาโตตุลาการ (Arbitration) เป็นวิธีการที่คล้ายคลึงกับการฟ้องร้องหรือการดำเนินคดีทางศาล แต่ยืดหยุ่น รวดเร็ว และเชี่ยวชาญในเรื่องพิพาทมากกว่า^๖ โดยคู่พิพาทสามารถตกลงกันที่จะยื่นเรื่องและเสนอพยานหลักฐานต่ออนุญาโตตุลาการให้เป็นผู้ตัดสินชี้ขาด เพื่อออกเป็น “คำชี้ขาด” (Award) ซึ่งมีผลผูกพันคู่พิพาทหรือมีสภาพบังคับทำนองเดียวกันกับคำพิพากษาของศาล อย่างไรก็ตาม กระบวนการนี้จะแตกต่างจากการฟ้องร้องหรือการดำเนินคดีทางศาลที่ว่าคู่พิพาทมีสิทธิในการเลือกอนุญาโตตุลาการที่จะมาทำหน้าที่ชี้ขาด หรือเลือกกระบวนการในการนำเสนอพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ การอนุญาโตตุลาการนิยมนำมาใช้กับข้อพิพาทเกี่ยวกับธุรกิจการค้า หรือข้อพิพาทที่คู่ความไม่ต้องการเปิดเผยต่อสาธารณะ^๗

จากความสำเร็จและประโยชน์ของวิธีการในการระงับข้อพิพาทที่ไม่ต้องนำคดีเข้าสู่กระบวนการทางศาลดังกล่าว ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจึงพยายามสนับสนุน ส่งเสริม และแสวงหาวิธีการระงับข้อพิพาทก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาลมาใช้ ทั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหและเป็นการอำนวยความสะดวกให้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยหนึ่งในหลายแนวทางที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันก็คือ การกำหนดเงื่อนไขในการฟ้องคดีบางประเภทให้ต้องผ่านขั้นตอนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือบังคับให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาก่อน โดยเฉพาะคดีข้อพิพาทเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก รวมทั้งข้อพิพาทอันเกิดจากพินัยกรรม และการหย่าร้าง ดังนั้น เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกดังกล่าว สถาบันอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติอนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม พัฒนา และสร้างองค์ความรู้ในกระบวนการระงับข้อพิพาททางเลือกทุกรูปแบบ จึงได้กำหนดจัดการสัมมนาในหัวข้อ “แนวทางที่เหมาะสมต่อการระงับข้อพิพาท

^๔มนตรี ศิลปมหาบัณฑิต. *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ ๒*, หน้า ๑๘.

^๕อนุเทพ อินทรชิต. *การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางพาณิชย์ก่อนฟ้องคดีต่อศาล*. เอกสารเผยแพร่ เข้าถึงข้อมูลได้จาก (mis.krirk.ac.th/librarytext/LAW/2555.doc), หน้า ๘๘.

^๖วรรณชัย บุญบำรุง. *หลักและทฤษฎีของอนุญาโตตุลาการเปรียบเทียบกับกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด, ๒๕๔๘. หน้า ๑๘.

^๗มนตรี ศิลปมหาบัณฑิต. *อ่าวแล้วเชิงอรรถที่ ๒*. หน้า ๑๘.

แนวทางที่เหมาะสมต่อการประนีประนอมข้อพิพาททางครอบครัวและมรดก ในประเทศไทยและฮ่องกง
(กฎหมายไทยเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ประเภทคดีที่สามารถประนีประนอมข้อพิพาทได้
และตัวอย่างข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่สำคัญ)

ทางครอบครัวและมรดก ในประเทศไทยและฮ่องกง (Family Mediation : The Hong Kong and Thailand Experience)” ขึ้น เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ ที่ผ่านมา ซึ่งการสัมมนาในครั้งนี้ มีการเสวนาเรื่อง “กฎหมายไทยเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ข้อพิพาทอันเกิดจากพินัยกรรม ประเภทคดีที่สามารถประนีประนอมข้อพิพาทได้ และตัวอย่างข้อพิพาทและการประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” โดย นายอาเล็ก จรรยาทรัพย์กิจ ผู้พิพากษาศาลฎีกา และศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ คณบดีสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง โดยมีนายอาทิตย์ ปิ่นปัก ผู้ประนีประนอมข้อพิพาท สถาบันอนุญาโตตุลาการ เป็นผู้ดำเนินรายการและแปลความการสัมมนาเป็นภาษาอังกฤษ รวมทั้งการบรรยาย ในหัวข้อ “ประเด็นข้อพิพาทในคดีครอบครัวและมรดก และตัวอย่างการระงับข้อพิพาทด้วยการประนีประนอม : กรณีศึกษาจากเขตปกครองพิเศษฮ่องกง” โดย Mr. Francis Law, President of the Hong Kong Mediation Center

โดยการเสวนาเรื่อง “กฎหมายไทยเกี่ยวกับครอบครัวและมรดก ข้อพิพาทอันเกิดจากพินัยกรรม ประเภทคดีที่สามารถประนีประนอมข้อพิพาทได้ และตัวอย่างข้อพิพาทและการประนีประนอมไกล่เกลี่ยข้อพิพาท” นั้น มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

นายอาเล็ก จรรยาทรัพย์กิจ ผู้พิพากษาศาลฎีกา และอดีตรองอธิบดีศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง ได้แสดงความคิดเห็นว่า โดยที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เป็นกระบวนการที่สามารถยุติข้อพิพาทซึ่งเป็นทีพอใจของทุกฝ่าย โดยเฉพาะจะทำให้คู่ความยอมความกัน อันเป็นการระงับข้อพิพาทได้ทั้งหมด เมื่อคู่ความยอมความแล้วก็จะทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน และกระบวนการพิจารณาต่อมาก็คือ ศาลจะมีคำพิพากษา บังคับให้ตามข้อตกลงของคู่ความนั้น ซึ่งเรียกว่า “คำพิพากษตามยอม” โดยในส่วนของสัญญาประนีประนอมยอมความและผลของคำพิพากษตามยอมดังกล่าว มีกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจ ดังนี้

- สัญญาประนีประนอมยอมความต้องมีลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบไว้ โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๗๐๔/๒๕๕๕ วินิจฉัยว่า การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๘๕๑ บัญญัติว่า “อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่” หมายความว่า สัญญาประนีประนอมยอมความอาจทำขึ้นได้โดยไม่ต้องมีแบบของสัญญา แต่หากทำขึ้นโดยไม่มีลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบแล้ว ฝ่ายที่ได้รับประโยชน์จากสัญญาประนีประนอมยอมความก็ไม่อาจฟ้องร้องให้บังคับคดีตามสัญญาได้

- ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่ถามไต่สวนประนีประนอมยอมความจะนำมาพิจารณาในชั้นพิจารณาของศาลได้หรือไม่ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๖๕๓/๒๕๕๗ ได้วินิจฉัยว่า ข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่ถามไต่สวนประนีประนอมยอมความจะนำมาพิจารณาในชั้นพิจารณาของศาลได้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับสภาพของข้อเท็จจริงแต่ละราย หากข้อเท็จจริงใดเป็นเรื่องที่คู่ความประสงค์จะให้ข้อพิจารณาโดยแท้ในชั้นไต่ถามไต่สวน ซึ่งเป็นกระบวนการอาศัยความจริงใจของคู่กรณีที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อประกอบการตัดสินใจหาทางระงับข้อพิพาทด้วยการตกลงกัน ข้อมูลบางอย่างอาจเป็นคุณเป็นโทษต่อเจ้าของข้อมูล ข้อมูลเช่นนี้ก็ไม่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์ในภายหลังได้ มิฉะนั้น จะเป็นการทำลายความเชื่อมั่นของคู่กรณีต่อระบบการไต่ถามไต่สวนระงับข้อพิพาทที่ต่อไปคู่กรณีอาจไม่เปิดเผยข้อมูลแก่กันเพื่อหาทางระงับคดี แต่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงใดที่ไม่ว่าจะมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลในชั้นไต่ถามไต่สวนหรือไม่ ก็เป็นที่ทราบของคู่กรณีอยู่แล้วก็ดี หรือข้อมูลใดคู่ความประสงค์ให้นำมาเป็นประโยชน์ในชั้นพิจารณาเมื่อการไต่ถามไต่สวนไม่อาจตกลงกันได้ก็ดี ศาลย่อมรับฟังข้อเท็จจริงนั้นได้

ทั้งนี้ ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นจะทำให้หนี้เการะงับและต้องบังคับกันตามหนี้ใหม่ที่เกิดจากสัญญาประนีประนอมยอมความ เช่น การที่ลูกจ้างได้ขั้บรถยนต์ในทางการที่จ้างด้วยความประมาทเลินเล่อชนผู้อื่นได้รับความเสียหาย แล้วได้ตกลงค่าสินไหมทดแทนในสัญญาประนีประนอมยอมความกันไว้ต่ำกว่าที่ควรจะได้ตามจริง ภายหลังหากลูกจ้างไม่ชำระค่าสินไหมทดแทนตามที่กำหนด ผู้เสียหายจะฟ้องนายจ้างให้ร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างไม่ได้ เพราะสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลทำให้การเรียกร้องในหนี้ อันเกิดจากมูลละเมิดเดิมระงับสิ้นไป และทำให้ผู้เสียหายกับลูกจ้างได้สิทธิเรียกร้องใหม่ตามที่แสดงไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว ดังนั้น เมื่อหนี้อันเกิดจากมูลละเมิดระงับไปแล้ว ความรับผิดชอบของนายจ้างซึ่งต้องร่วมกันรับผิดชอบกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างย่อมระงับไปด้วย

ส่วนผลแห่งคำพิพากษตามยอม จะเป็นไปตามหลักในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘^๔ กล่าวคือ เมื่อได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความต่อหน้าศาล และศาลได้พิพากษตามยอมแล้ว คำพิพากษาย่อมผูกพันคู่ความตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๕วรรคหนึ่ง หากเห็นว่าคำพิพากษตามสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ชอบหรือไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ก็มีทางดำเนินคดีต่อไปได้เพียงประการเดียวคือ การอุทธรณ์หรือฎีกาให้ศาลสูงแก้ไขหากเข้ากรณี

^๔ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๓๘ ในคดีที่คู่ความตกลงกันหรือประนีประนอมยอมความกันในประเด็นแห่งคดีโดยมิได้มีการถอนคำฟ้องนั้น และข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความกันนั้นไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย ให้ศาลลงรายการในพิสดารแสดงข้อความแห่งข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความเหล่านั้นไว้แล้วพิพากษาไปตามนั้น

ห้ามมิให้อุทธรณ์คำพิพากษาเช่นนั้น เว้นแต่ในเหตุต่อไปนี้

(๑) เมื่อมีข้อกล่าวอ้างว่าคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งฉ้อฉล

(๒) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าเป็นการละเมิดต่อบัญญัติแห่งกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน

(๓) เมื่อคำพิพากษานั้นถูกกล่าวอ้างว่าได้เป็นไปตามข้อตกลงหรือการประนีประนอมยอมความ

ถ้าคู่ความตกลงกันเพียงแต่ให้เสนอคดีต่ออนุญาโตตุลาการ ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ”.

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๓๘ วรรคสอง หากไม่อุทธรณ์ คำพิพากษาตามยอมย่อมถึงที่สุด ไม่อาจถูกเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขได้อีก และเนื่องจากการทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นกรณีพิพาทที่โจทก์จำเลยมุ่งระงับข้อพิพาทระหว่างกันและมีใช่เป็นการวินิจฉัยชี้ขาดอย่างคดีธรรมดาที่จะต้องพิจารณาพยานหลักฐานของโจทก์จำเลยแล้วพิพากษาชี้ขาดประเด็นข้อพิพาท ข้อตกลงในสัญญาประนีประนอมยอมความจึงอาจมีผลไม่ตรงหรือไม่เป็นไปตามคำขอท้ายฟ้องได้ ถ้าข้อตกลงนั้นเกี่ยวพันกับประเด็นแห่งคดีและไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมายเพราะเป็นไปตามข้อตกลงที่คู่ความต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน จึงไม่อยู่ในบังคับแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๔๒ ซึ่งห้ามมิให้พิพากษาหรือสั่งเกินไปกว่าหรือนอกจากที่ปรากฏในคำฟ้อง

สำหรับ “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีครอบครัว” พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้วางหลักการสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวว่า ไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมกันในข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว^{๙๙} และในคดีครอบครัวที่มีข้อพิพาท ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลแต่งตั้ง “ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว” เพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความในคดีครอบครัวได้ประนีประนอมกัน และถ้าในคดีครอบครัวนั้น ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียให้ศาลคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์เป็นสำคัญ^{๑๐๐}

^{๙๙}พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔๖ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๔๖ การพิจารณาพิพากษาคดีครอบครัวนั้นไม่ว่าการพิจารณาคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ตกลงกันหรือประนีประนอมกันในข้อพิพาท โดยคำนึงถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว เพื่อการนี้ให้ศาลคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้เพื่อประกอบดุลพินิจด้วย คือ

(๑) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินด้วยกันฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ

(๒) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขณะที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่บุตรที่เป็นผู้เยาว์

(๓) การคุ้มครองสิทธิของบุตรและส่งเสริมสวัสดิภาพของบุตร และ

(๔) หามาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร”.

^{๑๐๐}พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๑๔๘ บัญญัติว่า

“มาตรา ๑๔๘ คดีครอบครัวที่มีข้อพิพาท ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลตั้งผู้ประนีประนอมคดีครอบครัว เพื่อไกล่เกลี่ยให้คู่ความในคดีครอบครัวได้ประนีประนอมกัน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ วิธีการไกล่เกลี่ยและการรายงานผล ให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

เพื่อประโยชน์ในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ประนีประนอมกันในคดีครอบครัวศาลอาจมอบหมายให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความ ทนายความของคู่ความ นักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่ศาลเห็นสมควร ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวที่ศาลตั้งตามวรรคหนึ่งก็ได้ และในคดีครอบครัวที่มีผู้เยาว์เข้ามาเกี่ยวข้องและจำเป็นต้องได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ ศาลจะเรียกพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กมาร่วมในการไกล่เกลี่ยด้วยก็ได้

เมื่อผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวตามวรรคหนึ่งได้ดำเนินการตามคำสั่งศาลแล้วให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยประนีประนอมต่อศาล ในกรณีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมเป็นผลสำเร็จ ให้ผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความขึ้นแล้วรายงานศาล หรือจะนัดหรือขอให้ศาลเรียกคู่ความมาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันต่อหน้าศาลก็ได้

เมื่อศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้ศาลพิพากษาไปตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นหรือศาลจะยังไม่พิพากษาแต่กำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนไขเวลาให้คู่ความทดลองปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความก่อนก็ได้ โดยเฉพาะการใช้อำนาจปกครองหรือการอุปการะเลี้ยงดูผู้เยาว์หรือคนไร้ความสามารถ ไม่ว่ากรณีจะเป็นประการใด ถ้าคดีครอบครัวนั้นผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียให้ศาลคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์เป็นสำคัญ

ในกรณีที่ศาลเห็นว่าสัญญาประนีประนอมยอมความฝ่าฝืนต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเป็นคดีที่ผู้เยาว์มีผลประโยชน์หรือส่วนได้เสียและมีได้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของผู้เยาว์ ให้ศาลปฏิเสธการพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น

การไกล่เกลี่ยคดีครอบครัว ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๔๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม”.

ดังนั้น ศาลเยาวชนและครอบครัวจึงมีภารกิจสำคัญในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีครอบครัว กล่าวคือ การยุติหรือระงับข้อพิพาทใน “คดีครอบครัว” ซึ่งได้แก่คดีที่ฟ้องหรือร้องขอต่อศาล หรือการกระทำใด ๆ ในทางศาลเกี่ยวกับผู้เยาว์หรือครอบครัว ซึ่งจะต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว หรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับคดีครอบครัว เช่น คดีเกี่ยวกับการฟ้องหย่า การแบ่งสินสมรส การเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู อำนาจปกครองบุตร หรือคดีเกี่ยวกับสถานะและความสามารถของบุคคลเกี่ยวกับครอบครัวหรือส่วนได้เสียของผู้เยาว์ เป็นต้น ด้วยความตกลงหรือยินยอมของคู่ความและผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีผู้ประนีประนอมคดีครอบครัวเป็นคนกลางช่วยเหลือ แนะนำ และเสนอแนะทางออกในการยุติหรือระงับข้อพิพาทซึ่งมีกรณีตัวอย่างที่น่าสนใจ ดังนี้

- **การใช้อำนาจปกครองจัดการทรัพย์สินของบุตร** ตามหลักการแล้วบิดามารดาซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตรสามารถจัดการทรัพย์สินของบุตรได้โดยลำพัง แต่อย่างไรก็ตาม มีข้อยกเว้นที่ต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อนจึงจะกระทำได้ คือ กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๗๔ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ อนุมาตรา อาทิ การให้เช่าสังหาริมทรัพย์เกิน ๓ ปี การให้กู้ยืมเงิน การประนีประนอมยอมความ และการมอบข้อพิพาทให้อนุญาโตตุลาการวินิจฉัย เป็นต้น และกรณีตามมาตรา ๑๕๗๕ ได้แก่ กิจกรรมที่ประโยชน์ของผู้ใช้อำนาจปกครองหรือประโยชน์ของคู่สมรสหรือบุตรของผู้ใช้อำนาจปกครองขัดกับประโยชน์ของผู้เยาว์ โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๒๕ - ๒๑๒๖/๒๕๕๘ ได้วินิจฉัยว่า การทำสัญญาประนีประนอมยอมความเป็นนิติกรรมอันมีผลเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ที่ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาตตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๖๗๔ (๑๒) เมื่อผู้ใช้อำนาจปกครองและผู้แทนโดยชอบธรรมต้องห้ามโดยกฎหมายมิให้ทำนิติกรรมดังกล่าว จะถือว่า การที่ผู้เยาว์ทำนิติกรรมพร้อมกับผู้แทนโดยชอบธรรมมีผลว่าผู้แทนโดยชอบธรรมอนุญาตให้ทำได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากศาลก่อน จึงเท่ากับเป็นการหลีกเลี่ยงไม่ต้องมาขออนุญาตจากศาล ซึ่งเป็นการผิดไปจากเจตนารมณ์ของกฎหมาย ดังนั้น สัญญาประนีประนอมยอมความที่ศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาตามยอมจึงไม่มีผลผูกพันผู้เยาว์

- **การฟ้องเรียกค่าขาดไร้อุปการะ** เนื่องจาก ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๖๔ กำหนดให้บิดามารดามีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรที่เป็นผู้เยาว์ หรือบุตรซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วแต่ทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเองไม่ได้ ในขณะที่มาตรา ๑๕๖๓ ก็ได้กำหนดให้บุตรมีหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดาเช่นเดียวกัน แสดงว่าการอุปการะเลี้ยงดูเป็นหน้าที่ร่วมกันทั้งสองฝ่าย เพียงแต่มีหน้าที่คนละช่วงเวลาเท่านั้น กล่าวคือ บิดามารดาทำหน้าที่เลี้ยงดูบุตรในขณะบุตรเยาว์วัย ส่วนบุตรทำหน้าที่ต่อบิดามารดาเมื่อบิดามารดาแก่ชราและไม่สามารถดูแลตนเองได้^{๑๑} หากมีการทำให้บุคคลถึงแก่ความตาย มาตรา ๔๔๓ ได้กำหนดว่า “ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ ค่าปลงศพ รวมทั้งค่าใช้จ่ายอันจำเป็นอย่างอื่น ๆ และหากเหตุที่ตายลงนั้นทำให้บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย บุคคลคนนั้นชอบที่จะได้รับ

^{๑๑}ไพโรจน์ กัมพูสิริ. ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ : ครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐ แก้ไขเพิ่มเติม-ปรับปรุงใหม่, กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๕. หน้า ๑๒๕.

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น” ทั้งนี้ มีข้อสังเกตคำว่า “บุคคลหนึ่งคนใดต้องขาดไร้อุปการะตามกฎหมาย” ว่า การละเมิดเป็นเหตุให้คนหนึ่งตายนั้นอาจทำให้หลายคนขาดไร้อุปการะได้ เช่น ก. ต้องอุปการะเลี้ยงดู ข. กับ ค. บิดามารดาโดยชอบด้วยกฎหมาย ต้องอุปการะเลี้ยงดู ง. ภรรยาโดยชอบด้วยกฎหมาย และ จ. ฉ. ช. ซ. บุตรชอบด้วยกฎหมายที่ยังเป็นผู้เยาว์ หรือบรรลุนิติภาวะแล้ว แต่ทุพพลภาพ และหาเลี้ยงตนเองมิได้ ซึ่งค่าขาดไร้อุปการะของแต่ละคนเป็นสิทธิเฉพาะตัว พ่อแม่ญาติพี่น้องจะใช้สิทธิเรียกร้องแทนไม่ได้ ยกเว้นพ่อแม่ฟ้องคดีเรียกแทนในฐานะผู้แทนโดยชอบธรรม แต่ก็ไม่สามารถทำสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งต้องได้รับอนุญาตจากศาล ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๕๗๔ (๑๒)

ส่วนตัวอย่างข้อพิพาทเกี่ยวกับมรดกที่สำคัญ คือ กรณีการจัดการมรดกที่มีผู้จัดการมรดกหลายคน ซึ่งหลักการตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๒๖ กำหนดให้ “การทำการตามหน้าที่ของผู้จัดการมรดกต้องถือเอาเสียงข้างมาก เว้นแต่จะมีข้อกำหนดพิเศษเป็นอย่างอื่น ถ้าเสียงเท่ากัน เมื่อผู้มีส่วนได้เสียร้องขอ ก็ให้ศาลเป็นผู้ชี้ขาด โดยคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๓๘/๒๕๕๘ ได้วินิจฉัยว่า โจทก์ฟ้องจำเลยทั้งสองในฐานะผู้จัดการมรดกและในฐานะทายาทโดยธรรมของ น. ให้โอนที่ดินพิพาทให้แก่โจทก์ โดยโจทก์กล่าวอ้างมูลหนี้ก่อนเจ้ามรดกถึงแก่ความตายเป็นหลักในการฟ้องคดี หนึ่งดังกล่าวจึงเป็นหนี้ของกองมรดกตกทอดแก่ทายาททุกคนของเจ้ามรดก ไม่ใช่หนี้ส่วนตัว การทำหน้าที่ของจำเลยทั้งสองในฐานะผู้จัดการมรดกของ น. ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีจึงต้องร่วมกันดำเนินการจัดการตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๗๒๖ จะแยกกันจัดการไม่ได้ การที่จำเลยที่ ๑ ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกับโจทก์ ส่วนจำเลยที่ ๒ ต่อสู้คดี จึงเป็นการแยกกันจัดการมรดก ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายโดยชัดแจ้ง

นอกจากนี้ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีครอบครัวยังปรากฏใน “พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐” ซึ่งวางหลักการสำคัญว่า ไม่ว่าการพิจารณาคดีการกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัวจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ให้ศาลพยายามเปรียบเทียบให้คู่ความได้ยอมความกัน โดยมุ่งถึงความสงบสุขและการอยู่ร่วมกันในครอบครัวเป็นสำคัญ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้ ประกอบด้วย

- (๑) การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว
- (๒) การสงวนและคุ้มครองสถานภาพของการสมรสในฐานะที่เป็นศูนย์รวมของชายและหญิงที่สมัครใจเข้ามาอยู่กินฉันสามีภริยา หากไม่อาจรักษาสถานภาพของการสมรสได้ ก็ให้การหย่าเป็นไปด้วยความเป็นธรรมและเสียหายน้อยที่สุด โดยคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของบุตรเป็นสำคัญ
- (๓) การคุ้มครองและช่วยเหลือครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ครอบครัวนั้นต้องรับผิดชอบในการดูแลให้การศึกษาแก่สมาชิกที่เป็นผู้เยาว์
- (๔) มาตรการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสามีภริยาและบุคคลในครอบครัวให้ปรองดองกันและปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างกันเองและกับบุตร^{๑๒}

^{๑๒}โปรดดู พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕.

และเพื่อประโยชน์ในการยอมความในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัว กฎหมายได้กำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณี อาจตั้ง “ผู้ประนีประนอม” ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหรือคณะบุคคลซึ่งเป็นบิดามารดา ผู้ปกครอง ญาติของคู่ความหรือบุคคลที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลเห็นสมควร เพื่อให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันหรืออาจมอบหมายให้นักสังคมสงเคราะห์ หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลใดช่วยเหลือไกล่เกลี่ยให้คู่ความได้ยอมความกันก็ได้ และเมื่อผู้ประนีประนอมหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายดังกล่าวได้ดำเนินการไกล่เกลี่ยแล้ว ให้รายงานผลการไกล่เกลี่ยต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลแล้วแต่กรณีด้วย โดยในกรณีที่การไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จ บุคคลดังกล่าวจะจัดให้มีการทำสัญญายอมความขึ้นหรือจะขอให้เรียกคู่ความมาทำสัญญายอมความกันต่อหน้าพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลก็ได้ ซึ่งหากสัญญายอมความนั้นไม่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายและความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ให้พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาลดำเนินการให้เป็นไปตามสัญญายอมความนั้น^{๓๓}

ทั้งนี้ พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดบทนิยามของคำว่า “ความรุนแรงในครอบครัว” หมายความว่า “การกระทำใด ๆ โดยมุ่งประสงค์ให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพ หรือกระทำโดยเจตนา ในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลในครอบครัว หรือบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลในครอบครัวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบแต่ไม่รวมถึงการกระทำโดยประมาท”^{๓๔}

โดยผู้ใดกระทำการอันเป็นความรุนแรงในครอบครัวดังกล่าว ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นความผิดทางอาญาต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๖,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ไม่ลบเลือนความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาหรือกฎหมายอื่น หากการกระทำความผิดดังกล่าวเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙๕ ด้วย ให้ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้^{๓๕}

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการใช้ความรุนแรงในครอบครัวมีความละเอียดอ่อนซับซ้อนเกี่ยวข้องกับบุคคลใกล้ชิด และมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากการทำร้ายร่างกายระหว่างบุคคลโดยทั่วไป การใช้มาตรการทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาบังคับจึงไม่เหมาะสม เพราะกฎหมายอาญามีเจตนารมณ์ที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดหรือปกป้องคุ้มครองผู้ที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น พระราชบัญญัติฉบับนี้ จึงกำหนดรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนที่มีลักษณะแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาโดยทั่วไป กล่าวคือ ในระหว่างการสอบสวนหรือการพิจารณาคดี พนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล แล้วแต่กรณี มีอำนาจออก “คำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์ชั่วคราว” เช่น ให้ผู้กระทำความรุนแรงในครอบครัวเข้ารับการตรวจรักษาจากแพทย์ ชดใช้เงินช่วยเหลือเบื้องต้น และห้ามเข้าไปในที่พำนักของครอบครัวหรือเข้าใกล้ตัวบุคคลใดในครอบครัว รวมทั้งการกำหนดวิธีการดูแลบุตร^{๓๖} อีกทั้งยังมีกระบวนการ “ประนีประนอมยอมความ

^{๓๓}โปรดดู พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖.

^{๓๔}โปรดดู พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๓.

^{๓๕}โปรดดู พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๔.

^{๓๖}โปรดดู พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐ และมาตรา ๑๑.

แบบมีเงื่อนไข” โดยให้พนักงานสอบสวนหรือศาล จัดให้มีการไกล่เกลี่ยและทำ “บันทึกข้อตกลง” เพื่อกำหนดเงื่อนไข โดยเฉพาะการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดก่อนการยอมความ เช่น กำหนดให้ใช้วิธีการฟื้นฟู บำบัดรักษา และคุ้มครองประพฤติดังกล่าวของผู้กระทำความผิด หรือให้ผู้กระทำความผิดชดใช้เงินช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ ทำงานบริการสาธารณะ และละเว้นการกระทำอันเป็นเหตุให้เกิดการใช้ความรุนแรงในครอบครัว รวมทั้งการบำบัดฟื้นฟูตามวิถีการและระยะเวลาที่กำหนด เมื่อผ่านการปรับปรุงบุคลิกลักษณะอย่างครบถ้วนตามเงื่อนไขแล้วจึงจะให้คดียุติหรือมีการยอมความกันได้ แต่หากฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้ว ให้พนักงานสอบสวนหรือศาลมีอำนาจยกคดีขึ้นมาดำเนินการต่อไป^{๑๗}

อนึ่ง ในส่วนของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเกี่ยวกับคดีครอบครัว ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ดังกล่าว ศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ คณบดีสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และอดีตอาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า เนื่องจากพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มีเจตนารมณ์เพื่อให้ผู้กระทำความผิดในคดีการกระทำความรุนแรงในครอบครัวมีโอกาสกลับตัวและยับยั้งการกระทำผิดซ้ำ และรักษาความสัมพันธ์อันดีในครอบครัวไว้ รวมทั้งให้เด็ก เยาวชน และบุคคลในครอบครัวมีสิทธิได้รับความคุ้มครองโดยรัฐจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรม ดังนั้น บทนิยามของคำว่า “บุคคลในครอบครัว” จึงกำหนดไว้อย่างกว้างขวาง กล่าวคือ **ครอบครัวรวมทั้งบุคคลที่เป็นคู่สมรส คู่สมรสเดิม ผู้ที่อยู่กินหรือเคยอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตร บุตรบุญธรรม สมาชิกในครอบครัว รวมทั้งบุคคลใด ๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยและอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน**

ตัวอย่างเช่น คนขับรถที่ได้อยู่อาศัยในบ้านมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่ หรือลูกสาวของคนขับรถที่อยู่อาศัยในบ้านและได้มีการส่งเสียเลี้ยงดูมาโดยตลอด ทั้งคนขับรถและลูกสาวของคนขับรถถือว่าเป็นบุคคลในครอบครัว ดังนั้น หากมีการกระทำโดยเจตนาในลักษณะที่น่าจะก่อให้เกิดอันตรายแก่ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพของบุคคลดังกล่าว หรือมีการบังคับหรือใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรมให้บุคคลดังกล่าวต้องกระทำการ ไม่กระทำการ หรือยอมรับการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดโดยมิชอบ ก็ถือเป็นการกระทำความผิดฐานกระทำความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งเป็นความผิดทางอาญาและต้องอยู่ภายใต้บังคับของการพิจารณาพิพากษาคดีตามกระบวนการที่กำหนดในพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ ต่อไป

ทั้งนี้ หลังจากที่ท่านผู้อ่านได้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายไทย โดยเฉพาะคดีครอบครัว และตัวอย่างข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีครอบครัว ในครั้งนี้ไปแล้ว สำหรับฉบับต่อไปจะขอนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎหมายและคดีมรดก ข้อพิพาทอันเกิดจากพินัยกรรม และประเภทคดีที่สามารถประนีประนอมหรือไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้ รวมทั้งตัวอย่างข้อพิพาทและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าว โดยศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ คณบดีสำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง ตลอดจนประเด็นข้อพิพาทในคดีครอบครัวและมรดก และตัวอย่างการระงับข้อพิพาทด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในเขตปกครองพิเศษฮ่องกง โดย Mr. Francis Law, President of the Hong Kong Mediation Center ซึ่งจะได้อรรถาธิบายและเรียบเรียงเป็นภาษาไทยโดยสรุปจากเอกสารภาษาอังกฤษที่ทางวิทยากรได้นำมาใช้ประกอบการบรรยาย ซึ่งผู้เขียนจะได้นำเสนอต่อไปในฉบับหน้า (โปรดติดตามตอนต่อไป) **๑**

^{๑๗}โปรดดู พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๒.

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริม

และพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ.

ก. ประวัติความเป็นมา และสถานะของร่างพระราชบัญญัติ ณ ปัจจุบัน*

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. เสนอโดยคณะรัฐมนตรี (ชุดที่มีพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี) เมื่อวันอังคารที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๙ และได้รับการบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๗๐/๒๕๕๙ เมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ซึ่งที่ประชุมสมานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. ในวาระที่หนึ่ง และลงมติรับหลักการร่างพระราชบัญญัตินี้แล้วไว้พิจารณา และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่ง มีจำนวน ๒๒ คน เพื่อพิจารณา โดยมีกำหนดการแปรญัตติภายใน ๑๕ วัน และที่ประชุมมีมติเห็นชอบให้คณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่สมานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติตั้งคณะกรรมการวิสามัญ ชุดนี้

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นไปอย่างละเอียดรอบคอบ ทางคณะกรรมการวิสามัญจึงได้เชิญหน่วยงานและผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้มาให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง อันจะส่งผลให้กระบวนการตราร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อเกษตรกรผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตร และประเทศชาติโดยรวม จึงขอขยายระยะเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวออกไปอีก ๖๐ วัน ซึ่งสมานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีมติให้ขยายระยะเวลาการพิจารณาออกไปอีก ๖๐ วัน ตามที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอ ซึ่งจะครบกำหนดในวันพฤหัสบดีที่ ๙ มีนาคม ๒๕๖๐

คณะกรรมการวิสามัญได้ขอขยายระยะเวลาการพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวออกไปอีก ๓๐ วัน ทั้งนี้ เนื่องจากร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเป็นเรื่องใหม่ซึ่งใช้บังคับกับเกษตรกร

*ข้อมูล ณ วันที่ ๖ มีนาคม ๒๕๖๐

ผู้ประกอบการกิจการเกษตร ภาครัฐและภาคเอกชน ดังนั้น จึงต้องพิจารณาด้วยความละเอียดรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องรับฟังสภาพปัญหาและอุปสรรคในที่ผ่านมาด้วยความละเอียดรอบคอบและครอบคลุมข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น เพื่อนำข้อมูลไปบัญญัติกฎหมายและเพื่อสร้างความเข้าใจรวมทั้งเพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติตามกฎหมายอันจะทำให้กฎหมายใช้บังคับได้ตรงตามเจตนารมณ์ที่แท้จริง สภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงได้มีมติให้ขยายระยะเวลาการพิจารณาออกไปอีก ๓๐ วัน ตามที่คณะกรรมการการวิสามัญเสนอ ซึ่งจะครบกำหนดในวันเสาร์ที่ ๘ เมษายน ๒๕๖๐

ปัจจุบันร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาในวาระที่สอง ชั้นแปรญัตติของคณะกรรมการการวิสามัญ

บ. หลักการและเหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ.

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา

เหตุผล

โดยที่ปัจจุบันมีการนำระบบเกษตรพันธสัญญามาใช้ในกระบวนการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรอย่างแพร่หลาย ซึ่งหากมีการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาให้มีความเป็นธรรมตามหลักสากลจะช่วยสร้างความร่วมมือและพัฒนาศักยภาพในการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรอย่างยั่งยืน ส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางด้านรายได้ และได้รับการถ่ายทอดความรู้ อันจำเป็น ตลอดจนเทคโนโลยีการผลิตที่มีมาตรฐาน มีการควบคุมต้นทุนในการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตร และผู้ประกอบการกิจการเกษตรสามารถประกอบธุรกิจโดยได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐานตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและความเข้มแข็งทางธุรกิจของประเทศให้สามารถแข่งขันในตลาดการค้าเสรีได้ต่อไป อย่างไรก็ตาม โดยที่การทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญามีลักษณะผสมผสานระหว่างสัญญาจ้างทำของ สัญญาจ้างแรงงาน และสัญญาซื้อขาย ซึ่งมีความซับซ้อนและยุ่งยากในการวิเคราะห์ถึงความคุ้มค่าและต้นทุนในการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตร ส่งผลให้ในกรณีที่คู่สัญญาเป็นเกษตรกรรายย่อยซึ่งมีอำนาจต่อรองในการทำสัญญาน้อยกว่าผู้ประกอบการทางธุรกิจทางการเกษตร มีความเสี่ยงในการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญาสมควรที่รัฐจะกำหนดหลักเกณฑ์ในการทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมรวมทั้งกำหนดกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ก. สำคัญโดยสรุป

๑) บทนิยาม (ร่างมาตรา ๓)

“**ระบบเกษตรพันธสัญญา**” หมายความว่า ระบบการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่เกิดขึ้นจากสัญญาการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรประเภทเดียวกันระหว่างผู้ประกอบการกิจการเกษตรฝ่ายหนึ่งกับบุคคลธรรมดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม ตั้งแต่ ๑๐ รายขึ้นไป หรือกับสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ หรือกับวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม อีกฝ่ายหนึ่ง ที่มีเงื่อนไขในการผลิต จำหน่าย หรือจ้างผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรอย่างหนึ่งอย่างใด โดยเกษตรกรตกลงที่จะผลิต จำหน่าย หรือรับจ้างผลิตผลิตผลทางการเกษตรตามจำนวน คุณภาพ ราคา หรือระยะเวลาที่กำหนดไว้ และผู้ประกอบการกิจการเกษตรตกลงที่จะซื้อผลิตผลดังกล่าวหรือจ่ายค่าตอบแทนตามที่กำหนดไว้ตามสัญญา โดยผู้ประกอบการกิจการเกษตรเข้าไปมีส่วนในกระบวนการผลิต เช่น เป็นผู้กำหนดวิธีการผลิต จัดหาพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร หรือปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร

“**ผู้ประกอบการกิจการเกษตร**” หมายความว่า บุคคลซึ่งประกอบธุรกิจการผลิตแปรรูป จำหน่าย หรือการส่งออกผลิตผลทางการเกษตร หรือให้บริการด้านระบบการผลิตสินค้าหรือปัจจัยการผลิตทางการเกษตรในระบบเกษตรพันธสัญญา

“**เกษตรกร**” หมายความว่า บุคคลธรรมดาซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม และให้หมายความรวมถึงสหกรณ์การเกษตรหรือกลุ่มเกษตรกรตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนหรือเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ซึ่งประกอบอาชีพเกษตรกรรม

“**เกษตรกรรม**” หมายความว่า การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือเกษตรกรรมอื่นที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“**หน่วยงานของรัฐ**” หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น องค์การมหาชน และรัฐวิสาหกิจ

“**คณะกรรมการ**” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา

“**คณะกรรมการใกล้เคียงข้อพิพาท**” หมายความว่า คณะกรรมการใกล้เคียงข้อพิพาทกรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการใกล้เคียงข้อพิพาทประจำจังหวัด แล้วแต่กรณี

“**ข้อพิพาท**” หมายความว่า ข้อโต้แย้งที่เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา

“**รัฐมนตรี**” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๒) ผู้รักษาการตามกฎหมาย (ร่างมาตรา ๔)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้
ระเบียบและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

๓) คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา (หมวด ๑ ร่างมาตรา ๕ ถึงร่างมาตรา ๑๓)

๓.๑) ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา” ประกอบด้วย

(๑) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ
(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม เป็นรองประธานกรรมการ
(๓) ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงยุติธรรม ประธานสภาเกษตรกรแห่งชาติ ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ประธานกรรมการหอการค้าไทย นายกสหภาพนายความ และผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๔) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวนไม่เกิน ๗ คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้ซึ่งมีความรู้และความเชี่ยวชาญด้านกฎหมาย การบริหาร การบัญชี เกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรือเศรษฐศาสตร์

ให้ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มอบหมาย เป็นเลขานุการ (ร่างมาตรา ๕)

๓.๒) ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) เสนอแผนการพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติ

(๒) กำหนดแนวทางหรือมาตรการเพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้เป็นไปตามแผนพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติตาม (๑)

(๓) กำหนดรูปแบบสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาและส่งเสริมให้นำรูปแบบสัญญาดังกล่าวไปใช้

(๔) ส่งเสริมให้มีการทำประกันภัยในการผลิตผลผลิตทางการเกษตร

(๕) เสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้มีการตรากฎหมาย หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา

(๖) ติดตาม ประสานงาน หรือเร่งรัดการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐในการดำเนินการตามแผนการพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา

(๗) ให้คำแนะนำหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา โดยต้องคำนึงถึงอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายของหน่วยงานของรัฐด้วย

(๘) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาสั่งการในกรณีที่หน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตาม (๒) หรือ (๖)

(๙) ออกประกาศเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในเรื่องต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

(๑๐) ปฏิบัติการอื่นใดเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้

ประกาศตาม (๙) นั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ (ร่างมาตรา ๘)

๓.๓) การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

ในการประชุม ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสีย กรรมการผู้นั้นมีหน้าที่แจ้งให้ที่ประชุมทราบและมีสิทธิเข้าชี้แจงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้น แต่ไม่มีสิทธิเข้าร่วมประชุมและลงคะแนนเสียง

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด (ร่างมาตรา ๙)

๓.๔) ให้คณะกรรมการมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างหนึ่งอย่างใดแทนคณะกรรมการ หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายได้

การประชุมคณะอนุกรรมการให้นำข้อ ๓.๓) มาใช้บังคับโดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๑๐)

๓.๕) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ คณะกรรมการและคณะอนุกรรมการอาจเชิญบุคคลใดมาเพื่อให้ข้อเท็จจริง ความเห็น คำแนะนำทางวิชาการ หรือส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้ตามที่เห็นสมควร (ร่างมาตรา ๑๑)

๓.๖) ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ รวมทั้งให้มีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ

(๒) รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลและสภาพปัญหาเกี่ยวกับการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรพันธสัญญาเสนอต่อคณะกรรมการ เพื่อประกอบการพิจารณาในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่

(๓) จัดให้มีการศึกษาวิจัยหรือสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม

(๔) ศึกษาปัญหาเกี่ยวกับระบบเกษตรพันธสัญญา และนำเสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการตามข้อ ๓.๒) (๗)

(๕) เผยแพร่ ให้ความรู้ และให้คำแนะนำแก่เกษตรกรในการทำสัญญา และการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตรพันธสัญญา

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (ร่างมาตรา ๑๒)

๓.๗) ในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้และผลของคดี ถึงที่สุดแล้ว หรือผู้ประกอบการกิจการเกษตรมีพฤติกรรมเอาเปรียบเกษตรกรอย่างไม่เป็นธรรม ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีอำนาจประกาศโดยระบุรายละเอียดของการฝ่าฝืน หรือพฤติกรรม รวมทั้งระบุชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ประชาชนทราบได้

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งโดยสุจริต สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไม่ต้องรับผิดชอบก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลใด เว้นแต่ จะพิสูจน์ได้ว่าเป็นการกระทำโดยจงใจก่อให้เกิดความเสียหายหรือเป็นการกระทำโดยประมาทเลินเล่อ อย่างร้ายแรง (ร่างมาตรา ๑๓)

๔) ระบบเกษตรพันธสัญญา (หมวด ๒ ส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๒)

๔.๑) ผู้ประกอบการกิจการเกษตร (ส่วนที่ ๑ ร่างมาตรา ๑๔ ถึงร่างมาตรา ๑๗)

๔.๑.๑) เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแลการทำเกษตรกรรมในระบบเกษตร พันธสัญญา ให้ผู้ประกอบการกิจการเกษตรที่ประสงค์จะประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญา แจ้งการประกอบธุรกิจต่อสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก่อนเริ่มประกอบกิจการ

หลักเกณฑ์และวิธีการในการแจ้งให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๑๔)

๔.๑.๒) ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำทะเบียนผู้ประกอบการ ธุรกิจทางการเกษตรและเปิดเผยให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ โดยต้องจัดทำและเผยแพร่ ในระบบข้อมูลสารสนเทศรวมทั้งสื่ออื่นที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และต้องปรับปรุงระบบทะเบียน ให้เป็นปัจจุบันอย่างต่อเนื่อง (ร่างมาตรา ๑๕)

๔.๑.๓) ในกรณีที่ผู้ประกอบการกิจการเกษตรประสงค์จะเลิกการประกอบ ธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาจะต้องแจ้งเป็นหนังสือต่อสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตร และสหกรณ์เป็นการล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓๐ วันก่อนวันที่จะเลิกการประกอบธุรกิจในระบบเกษตร พันธสัญญา

หลักเกณฑ์และวิธีการในการแจ้งให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๑๖)

๔.๑.๔) การเลิกประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาหรือการเลิก นิติบุคคลที่ประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญา ไม่ว่าจะมีการแจ้งตามข้อ ๔.๑.๓) หรือไม่ ไม่มีผล ให้สัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาสิ้นสุดลง (ร่างมาตรา ๑๗)

๔.๒) การทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา (ส่วนที่ ๒ ร่างมาตรา ๑๘ ถึงร่างมาตรา ๒๗)

๔.๒.๑) ก่อนการดำเนินการทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรต้องจัดทำเอกสารสำหรับการชี้ชวนให้เกษตรกรผู้เข้าทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาทราบเป็นการล่วงหน้าพร้อมทั้งรับรองความถูกต้องของข้อมูลตามเอกสารสำหรับการชี้ชวน และต้องส่งสำเนาเอกสารสำหรับการชี้ชวนดังกล่าวให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เก็บไว้เพื่อใช้เป็นเอกสารในการตรวจสอบจำนวน ๑ ชุด

การจัดส่งและเก็บรักษาเอกสารตามวรรคหนึ่งให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

เอกสารสำหรับการชี้ชวนตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยต้องมีข้อความหรือคำรับรองเกี่ยวกับข้อมูลดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลทางพาณิชย์ หรือข้อมูลอื่นใดอันเป็นประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ของผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องกับสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาที่ประสงค์จะชี้ชวนต่อเกษตรกร

(๒) ข้อมูลแผนการผลิต เงินลงทุน ประมาณการของจำนวนและปริมาณของผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่จะทำการผลิตหรือบริการตามสัญญา ระยะทางที่เหมาะสมในการขนส่งผลิตผลทางการเกษตร ความคุ้มค่าในการผลิต และภาระความเสี่ยงที่อาจต้องแยกความรับผิดชอบหรือรับผิดชอบร่วมกัน

(๓) ข้อมูลอันจำเป็นในกระบวนการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรที่เกี่ยวข้องตามสัญญา และให้รวมถึงข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพมาตรฐานของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา ปัจจัยการผลิต สารเคมี เครื่องมืออุปกรณ์ หรือสิ่งที่ต้องนำมาใช้ในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรตามสัญญานั้น ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่าคุณภาพและมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

(๔) ข้อมูลอื่นใดตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ให้ถือว่าเอกสารสำหรับการชี้ชวนตามวรรคหนึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาสัญญาที่ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรจัดทำกับเกษตรกร หากข้อความใดในสัญญาขัดหรือแย้งกับข้อความในเอกสารสำหรับการชี้ชวนให้ตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่เกษตรกร (ร่างมาตรา ๑๘)

๔.๒.๒) สัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาต้องจัดทำเป็นหนังสือ ใช้ข้อความภาษาไทยที่เข้าใจง่าย หากมีศัพท์ทางเทคนิคจะต้องมีคำอธิบายประกอบ และอย่างน้อยต้องมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

(๑) ชื่อคู่สัญญา สถานที่ติดต่อระหว่างคู่สัญญา และวันที่ทำสัญญา

(๒) วัตถุประสงค์ของสัญญา โดยระบุลักษณะหรือประเภทของการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตร

(๓) ระยะเวลาในการปฏิบัติตามสัญญา ซึ่งต้องมีความสอดคล้องกับระยะเวลาในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตร

(๔) รายละเอียดของสถานที่ผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตร โดยระบุขนาดพื้นที่ และที่ตั้งของสถานที่ดังกล่าว

(๕) หน้าที่ของคู่สัญญา

(๖) ราคาและวิธีการคำนวณราคาวัตถุดิบและผลิตผลทางการเกษตร หากมีการกำหนดราคาโดยอ้างอิงจากราคาตลาด ต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าราคาตลาดนั้นจะกำหนดอย่างไรและใช้ราคาตลาด ณ เวลาใด

(๗) วันที่ส่งมอบผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรและการชำระเงิน โดยต้องระบุให้ชัดเจนว่าให้ชำระเงินก่อนการส่งมอบ ในวันส่งมอบ หรือภายในกี่วันนับแต่วันส่งมอบ

(๘) เหตุยกเว้นการไม่ปฏิบัติตามสัญญาในกรณีเกิดเหตุสุดวิสัย หรือเกิดสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดการณ์หรือไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และอยู่นอกเหนือการควบคุมของคู่สัญญา

(๙) กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องในขั้นตอนของการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรว่าเป็นของคู่สัญญาฝ่ายใด

(๑๐) ผู้รับความเสี่ยงภัยในผลิตผลทางการเกษตรและความเสี่ยงทางการค้าในกรณีที่ผลิตผลทางการเกษตรไม่สามารถจำหน่ายได้ตามราคาที่กำหนดไว้

(๑๑) การเยียวยาความเสียหายจากการผิดสัญญา

(๑๒) สิทธิในการบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญา

(๑๓) รายละเอียดอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๑๙)

๔.๒.๓) ในกรณีสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาที่จัดทำขึ้นไม่มีรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔.๒.๒ ให้เกษตรกรรมมีสิทธิเลือกว่าจะให้เพิ่มความในสัญญาให้ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔.๒.๒ และให้สัญญานั้นมีผลใช้บังคับต่อไป หรือจะบอกเลิกสัญญานั้น ทั้งนี้ เกษตรกรต้องใช้สิทธิเลือกภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่ลงนามในสัญญาหรือก่อนส่งมอบผลิตผลทางการเกษตร แล้วแต่ระยะเวลาใดจะสั้นกว่า

ในการบอกเลิกสัญญาตามวรรคหนึ่งไม่ตัดสิทธิเกษตรกรในการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการหรือการดำเนินการตามสัญญาโดยสุจริต (ร่างมาตรา ๒๐)

๔.๒.๔) ในกรณีที่การทำสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาใดอาจมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้คณะกรรมการมีอำนาจกำหนดให้สัญญานั้นต้องทำตามแบบที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

การกำหนดแบบของสัญญาไม่มีผลกระทบกับสัญญาที่คู่สัญญาได้จัดทำขึ้นก่อนวันที่ประกาศตามวรรคหนึ่งมีผลใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๒๑)

๔.๒.๕) ในกรณีที่ผู้ประกอบการธุรกิจทางการเกษตรจัดทำสัญญาไม่เป็นไปตามแบบที่คณะกรรมการประกาศกำหนดตามข้อ ๔.๒.๔ ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ให้ถือว่าสัญญาส่วนนั้นไม่มีผลใช้บังคับและให้นำความตามแบบที่คณะกรรมการกำหนดมาใช้บังคับแทน ทั้งนี้ ไม่ตัดสิทธิ

เกษตรกรในการเรียกร้องค่าเสียหายหรือค่าทดแทนความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเตรียมการหรือการดำเนินการตามสัญญาส่วนที่ไม่มีผลใช้บังคับโดยสุจริต (ร่างมาตรา ๒๒)

๔.๒.๖) ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรแบ่งสัญญาระหว่างผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรกับเกษตรกรหรือกระทำการอื่นใด เพื่อให้การทำสัญญาไม่เข้าลักษณะของสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัตินี้

กรณีที่มีการทำสัญญาตามวรรคหนึ่งให้ถือว่าสัญญานั้นเป็นสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา (ร่างมาตรา ๒๓)

๔.๒.๗) ให้ถือว่าข้อตกลงหรือเงื่อนไขใดในสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาดังต่อไปนี้ ไม่มีผลใช้บังคับ

(๑) ข้อตกลงที่บังคับให้เกษตรกรต้องรับมอบพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา และปัจจัยการผลิต สารเคมี เครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรใด ๆ ที่ไม่มีคุณภาพ ตามที่ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรจัดหา หรือไม่เป็นไปตามที่กำหนดในสัญญา หรือที่ไม่มีฉลากหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานสินค้า ตามที่กฎหมายนั้น ๆ กำหนด

(๒) ข้อตกลงที่ยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบของผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรต่อเกษตรกรในความชำรุดบกพร่องหรือไม่เป็นไปตามมาตรฐานของพันธุ์พืชหรือพันธุ์สัตว์ อาหาร ยา สารเคมี เครื่องมืออุปกรณ์ ปัจจัยการผลิต หรือสิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรใด ๆ แก่เกษตรกรที่ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรเป็นผู้จัดหา

(๓) ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่กำหนดให้มีการจำหน่ายจ่ายโอนทรัพย์สินหรือสิทธิใด ๆ ของเกษตรกรให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรภายหลังจากการบอกเลิกสัญญาหรือในกรณีที่ผิดสัญญา

(๔) ข้อตกลงหรือเงื่อนไขที่ให้เกษตรกรต้องรับผิดชอบในสัญญาแม้เกิดเหตุสุดวิสัยหรือสาธารณภัยอันไม่อาจจะโทษฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดได้

(๕) ข้อตกลงที่ให้สิทธิผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรในการบอกเลิกสัญญาโดยเกษตรกรไม่ได้ผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ

(๖) ข้อตกลงที่เรียกหรือกำหนดให้เกษตรกรต้องมีภาระเพิ่มขึ้นมากกว่าภาระที่กำหนดไว้ในเวลาที่ทำสัญญา

(๗) ข้อตกลงที่กำหนดให้ต้องนำเงินชดเชยที่เกษตรกรได้รับจากทางราชการหรือค่าสินไหมทดแทนจากการประกันภัยให้แก่ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตร

(๘) ข้อตกลงที่กำหนดให้ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรเปลี่ยนแปลงราคาวัตถุดิบในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตร หรือค่าตอบแทนในการผลิตผลิตผลหรือบริการทางการเกษตรได้เพียงฝ่ายเดียว

(๙) ข้อตกลงที่มีลักษณะหรือมีผลให้เกษตรกรต้องปฏิบัติหรือรับภาระเกินกว่าที่จะพึงคาดหมายได้ตามปกติตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๒๔)

๔.๒.๘) การบอกเลิกสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาก่อนสิ้นกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา โดยผู้ประกอบการกิจการเกษตรหรือเกษตรกรฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เนื่องจากสภาพของพื้นที่ที่ทำการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรตามสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา หรือภาวะตลาดของผลิตผลทางการเกษตรดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่มีการตกลงกำหนดเงินชดเชยการลงทุนหรือค่าใช้จ่ายอื่นใดให้แก่อีกฝ่ายอย่างเป็นธรรม (ร่างมาตรา ๒๕)

๔.๒.๙) ข้อสัญญาใดที่มีให้นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน ข้อสัญญานั้นเป็นโมฆะ (ร่างมาตรา ๒๖)

๕) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท (หมวด ๓ ร่างมาตรา ๒๗ ถึงร่างมาตรา ๔๓)

๕.๑) เมื่อมีข้อพิพาทในการปฏิบัติตามสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญา ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ก่อน จึงจะมีสิทธินำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการหรือนาคติไปสู่ศาลได้

ให้คู่สัญญาซึ่งประสงค์จะใช้กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทยื่นคำร้องต่อประธานคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พร้อมด้วยเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับประเด็นข้อพิพาท

การยื่นคำร้องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๒๗)

๕.๒) ให้มีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรหรือการบริหารธุรกิจซึ่งปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๓ คน เป็นกรรมการ

ให้ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา ๒๘)

๕.๓) ให้มีคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำจังหวัด ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานกรรมการ อัยการจังหวัดซึ่งเป็นหัวหน้าทำการอัยการจังหวัด พาณิชย์จังหวัด ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรหรือการบริหารธุรกิจซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๓ คน เป็นกรรมการ โดยให้เกษตรและสหกรณ์จังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ (ร่างมาตรา ๒๙)

๕.๔) ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งก่อนวาระ และการพ้นจากตำแหน่งตามวาระของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมคณะกรรมการ มาใช้บังคับกับวาระการดำรงตำแหน่ง การพ้นจากตำแหน่งของกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และการประชุมของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท โดยอนุโลม (ร่างมาตรา ๓๐)

๕.๕) ในกรณีที่พื้นที่ในการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรตามสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาที่มีข้อพิพาทครอบคลุมพื้นที่ตั้งแต่สองจังหวัดขึ้นไป ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในจังหวัดที่พื้นที่ในการผลิตผลผลิตหรือบริการทางการเกษตรส่วนใหญ่ตั้งอยู่เป็นผู้ดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เว้นแต่คณะกรรมการจะกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอำนาจในการพิจารณาของคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในกรณีนี้เป็นประการอื่น (ร่างมาตรา ๓๑)

๕.๖) ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แล้วเสร็จภายใน ๔๕ วันนับแต่วันที่ประธานคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีหนังสือแจ้งให้คู่สัญญาทราบก่อนครบกำหนดเวลาดังกล่าว ในการนี้ให้ขยายระยะเวลาในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทออกไปได้อีกไม่เกิน ๑๕ วันนับแต่วันที่ครบกำหนดเวลาดังกล่าว (ร่างมาตรา ๓๒)

๕.๗) คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทอาจขอให้บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือส่งเอกสารหรือหลักฐานอื่นใดเพื่อประกอบการพิจารณาภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ (ร่างมาตรา ๓๓)

๕.๘) ในระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท นับแต่วันที่ประธานคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับคำร้องตามข้อ ๕.๑) จนถึงวันที่คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่งจำหน่ายข้อพิพาทหรือวันที่คู่สัญญาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน แล้วแต่กรณี ห้ามมิให้คู่สัญญา

(๑) ชะลอ ระวัง หรือยุติการปฏิบัติหน้าที่ตามสัญญาจนเป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งได้รับความเสียหาย

(๒) ในกรณีที่สัญญาสิ้นสุดลงระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ห้ามมิให้คู่สัญญากระทำการใด ๆ ที่เป็นการเสียหายแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทั้งทางตรงและทางอ้อม

(๓) ทำข้อตกลงเพิ่มเติมหรือแก้ไขสัญญาเพื่อให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับความเสี่ยงภัยรับภาระ หรือมีหน้าที่เพิ่มเติม โดยไม่มีค่าตอบแทนอย่างเป็นธรรม

ในกรณีที่มีการทำข้อตกลงหรือแก้ไขสัญญาตาม (๓) ให้ถือว่าข้อตกลงนั้นไม่มีผลใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๓๔)

๕.๙) ในกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตกลงกันได้ ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างคู่สัญญา และให้ข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ในกรณีที่คู่สัญญาไม่อาจตกลงกันได้ ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทส่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

คำสั่งจำหน่ายข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งไม่ตัดสิทธิคู่สัญญาที่จะนำข้อพิพาทไปสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการหรือนำคดีไปสู่ศาล และในกรณีที่มีเกษตรกรซึ่งได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติตามสัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาหลายคนและเกษตรกรร้องขอให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่ม ให้คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมีหนังสือแจ้งกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพดำเนินการประสานงานเพื่อให้มีการดำเนินคดีแบบกลุ่มต่อไป

ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว

เมื่อคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทได้รับข้อพิพาทไว้พิจารณา ให้อายุความในการฟ้องคดีสะดุดหยุดลง นับแต่วันที่ประธานคณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทรับคำร้องจนถึงวันที่คณะกรรมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสั่งจำหน่ายข้อพิพาทหรือวันที่คู่สัญญาทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน แล้วแต่กรณี

หลักเกณฑ์และวิธีการในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๓๕)

๖) บทกำหนดโทษ (หมวด ๕ ร่างมาตรา ๔๔ ถึงร่างมาตรา ๕๑)

๖.๑) ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อ ๔.๑.๑) ข้อ ๔.๑.๓) หรือข้อ ๔.๒.๑) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ร่างมาตรา ๓๖)

๖.๒) คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่าฝืนข้อ ๕.๘) (๑) หรือ (๒) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท และปรับอีกไม่เกินวันละ ๕,๐๐๐ บาท ตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืน (ร่างมาตรา ๓๗)

๖.๓) ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามข้อ ๔.๒.๖) ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ร่างมาตรา ๓๘)

๖.๔) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย (ร่างมาตรา ๓๙)

๖.๕) บรรดาความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ให้คณะกรรมการเปรียบเทียบมีอำนาจเปรียบเทียบได้

คณะกรรมการเปรียบเทียบตามวรรคหนึ่ง ให้ประกอบด้วย ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด เป็นประธานกรรมการ ผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ และผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นกรรมการและเลขานุการ โดยให้มีทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและในส่วนภูมิภาคได้ตามที่รัฐมนตรีกำหนดตามความเหมาะสม

หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาของคณะกรรมการเปรียบเทียบให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยให้คำนึงถึงสภาพความร้ายแรงของการกระทำความผิด การกระทำความผิดซ้ำ และการป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำอีก

เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ร่างมาตรา ๔๐)

๓) บทเฉพาะกาล

๗.๑) เมื่อมีประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการแจ้งตามข้อ ๔.๑.๑) แล้วให้ผู้ประกอบธุรกิจทางการเกษตรซึ่งประกอบธุรกิจในลักษณะที่เป็นการประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัตินี้อยู่แล้วและประสงค์จะประกอบธุรกิจในระบบเกษตรพันธสัญญาต่อไป แจ้งการประกอบธุรกิจตามข้อ ๔.๑.๑) ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด (ร่างมาตรา ๔๑)

๗.๒) ในวาระเริ่มแรก ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำทะเบียนผู้ประกอบการทางการเกษตรตามข้อ ๔.๑.๒) ให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือนนับแต่วันที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการแจ้งตามข้อ ๔.๑.๑) (ร่างมาตรา ๔๒)

๗.๓) ในวาระเริ่มแรก ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ปฏิบัติหน้าที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ตามข้อ ๓.๑) (๔) ทั้งนี้ ต้องไม่เกิน ๙๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๔๓)

๗.๔) ภายใต้บังคับข้อ ๔.๒.๓) ให้สัญญาในระบบเกษตรพันธสัญญาที่ยังมีผลใช้บังคับอยู่ มีผลผูกพันคู่สัญญาต่อไปจนกว่าสัญญาจะสิ้นสุดลง แต่ต้องไม่เกิน ๑ ปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ (ร่างมาตรา ๔๔)

๗.๕) บรรดาเรื่องร้องเรียนตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับไว้ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ และอยู่ระหว่างการดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์พิจารณาดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ต่อไป (ร่างมาตรา ๔๕)

๗.๖) ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการออกประกาศหรือระเบียบตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ (ร่างมาตรา ๔๖) ๑

ท่านผู้อ่านวารสาร “จุลนิติ” ผู้ใดมีความประสงค์ต้องการที่จะแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับร่างพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว สามารถเสนอความเห็นได้ โดยผ่านทางเว็บไซต์ ดังนี้

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร	www.parliament.go.th
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	www.senate.go.th
สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	www.krisdika.go.th
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี	www.cabinet.thaigov.go.th

“...ความจงรักภักดีต่อชาตินั้น คือความสำนึกตระหนักในคุณ
ของแผ่นดินอันเป็นที่เกิดที่อาศัย ซึ่งทำให้บุคคลเกิดความภูมิใจในชาติกำเนิด
และมุ่งมั่นที่จะธำรงรักษาประเทศชาติไว้ให้เป็นอิสระมั่นคงตลอดไป...”

พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พระราชทานแก่ทหารรักษาพระองค์ในพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนาม
ของทหารรักษาพระองค์
ณ พระลานพระราชวังดุสิต วันพุธ ที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๒๙

► พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐

- ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๓ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๐
 - ประกาศราชกิจจานุเบกษา วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐
- เล่ม ๑๓๔ ตอนที่ ๑๐ ก หน้า ๑

หลักการและเหตุผล

โดยที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งผลต่อฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต่างมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยีด้านดิจิทัลดังกล่าวมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ เพื่อประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับหรือการพัฒนาในการแข่งขันทางธุรกิจของภาคเอกชน แต่ประเทศไทยยังขาดการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลอย่างเป็นระบบที่จะสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการวางโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

สาระสำคัญโดยสรุป

๑) บทนิยาม (มาตรา ๓)

“ดิจิทัล” หมายความว่า เทคโนโลยีที่ใช้วิธีการนำสัญลักษณ์ศูนย์และหนึ่งหรือสัญลักษณ์อื่นมาแทนค่าสิ่งทั้งปวง เพื่อใช้สร้าง หรือก่อให้เกิดระบบต่าง ๆ เพื่อให้มนุษย์ใช้ประโยชน์

“ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” หมายความว่า ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่มีการติดต่อสื่อสาร การผลิต การอุปโภคบริโภค การใช้สอย การจำหน่ายแจก

การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ การทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ การคมนาคมขนส่ง การโลจิสติกส์ การศึกษา การเกษตรกรรม การอุตสาหกรรม การสาธารณสุข การเงิน การลงทุน การภาษีอากร การบริหารจัดการข้อมูล และเนื้อหาหรือกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และสังคมอื่นใด หรือการใด ๆ ที่มีกระบวนการหรือการดำเนินงานทางดิจิทัลหรือทางอิเล็กทรอนิกส์ ทั้งในกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ กิจการวิทยุคมนาคม กิจการโทรคมนาคม กิจการสื่อสารดาวเทียม และการบริหารคลื่นความถี่ โดยอาศัยโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รวมทั้งเทคโนโลยีที่มีการหลอมรวม หรือเทคโนโลยีอื่นใดในทำนองเดียวกัน หรือคล้ายคลึงกัน

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชน องค์การอิสระและหน่วยงานอื่นของรัฐ และหมายความรวมถึงคณะกรรมการที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับกิจการใด ๆ ที่ใช้ประโยชน์จากดิจิทัล

“รัฐวิสาหกิจ” หมายความว่า รัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“เลขาธิการ” หมายความว่า เลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“สำนักงาน” หมายความว่า สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

“คณะกรรมการบริหารกองทุน” หมายความว่า คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

“ผู้อำนวยการ” หมายความว่า ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

๓) ผู้รักษาการตามกฎหมาย (มาตรา ๔)

ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมรักษาการตามกฎหมายนี้

๔) การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (หมวด ๑, มาตรา ๕ ถึงมาตรา ๖)

เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเป็นส่วนรวม ให้คณะรัฐมนตรีจัดทำมีนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้นตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยการ

ประกาศใช้และการแก้ไขปรับปรุงนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนา
ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ให้ทำเป็นประกาศพระบรมราชโองการและประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษา ทั้งนี้ เมื่อได้มีการประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาติ
ว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแล้ว หน่วยงานของรัฐต้อง
ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตนให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติ
ดังกล่าว โดยนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ
และสังคมมีเป้าหมายและแนวทางอย่างน้อย ดังต่อไปนี้

(๑) การดำเนินการและการพัฒนาให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลก่อให้เกิด
ประโยชน์สูงสุดโดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดที่ทำให้สามารถใช้ร่วมกันหรือเชื่อมโยง
กันได้หรือวิธีอื่นใดที่เป็นการประหยัดทรัพยากรของชาติและเกิดความสะดวก
ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี

(๒) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัลที่เป็นการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งต้องครอบคลุมโครงข่ายการติดต่อสื่อสาร แพร่เสียง แพร่ภาพ
ในทุกรูปแบบไม่ว่าจะอยู่ในภาคพื้นดิน พื้นน้ำ ในอากาศ หรืออวกาศ และเป้าหมาย
ในการใช้คลื่นความถี่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม และ
ประโยชน์ของประชาชน

(๓) การส่งเสริมและสนับสนุนให้มีระบบการให้บริการหรือแอปพลิเคชัน
สำหรับประยุกต์ใช้งานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

(๔) การส่งเสริมให้เกิดมาตรฐานหรือกฎเกณฑ์ในการใช้งานเทคโนโลยี
ดิจิทัลให้สอดคล้องกันเพื่อให้การทำงานระหว่างระบบสามารถทำงานเชื่อมโยงกัน
ได้อย่างมีความมั่นคงปลอดภัย อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน รวมตลอดทั้งทำให้ระบบ
หรือการให้บริการมีความน่าเชื่อถือ และแนวทางการส่งเสริมให้เกิดการใช้งาน
เทคโนโลยีดิจิทัลในการทำธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์
และมีหลักประกันการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ของประชาชนอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง
และเป็นธรรม โดยไม่เลือกปฏิบัติ

(๕) การส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาให้เกิดอุตสาหกรรมและนวัตกรรม
ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างหรือ
เผยแพร่เนื้อหาผ่านทางสื่อที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม
และความมั่นคงของประเทศ

(๖) การส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนให้เกิดความพร้อม
และความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ
และเอกชน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง
สร้างความตระหนักและรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศอื่น ส่งเสริมและสนับสนุน
ให้ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการที่จำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ของประชาชน

(๓) การพัฒนาลังข้อมูลและฐานข้อมูลดิจิทัล การบริหารจัดการความรู้ รวมทั้งการส่งเสริมเพื่อให้มีระบบที่เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้และให้บริการข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่ทันสมัย ซึ่งเอื้อต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่เหมาะสมกับยุคสมัย (มาตรา ๕ และมาตรา ๖)

๕) คณะกรรมการ (หมวด ๒, ส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๒)

๕.๑) คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ส่วนที่ ๑, มาตรา ๗ ถึงมาตรา ๑๒)

ให้มี “คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ” ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ^๑ จำนวนไม่น้อยกว่า ๕ คน แต่ไม่เกิน ๘ คน ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง โดยมี ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ เลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ (มาตรา ๗)

ทั้งนี้ กฎหมายให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน (มาตรา ๙)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

(๑) จัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาอนุมัติซึ่งอย่างน้อยต้องมีเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๔)

(๒) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดนโยบายและทิศทางการเงิน การคลัง การลงทุน รวมทั้งมาตรการทางภาษีและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องหรือเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ

^๑ให้คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิจากบุคคลซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญและความสามารถเป็นที่ประจักษ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านบริหารธุรกิจ ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้อง และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ.

และสังคม รวมตลอดทั้งเสนอแนะมาตรการในการจัดหาพัสดุ และจัดซื้อจัดจ้าง ภาครัฐที่สามารถจัดปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมได้

(๓) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการดำเนินงานตามนโยบาย และแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(๔) ออกระเบียบเกี่ยวกับการบริหารกองทุน การจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุนการเก็บรักษาและการเบิกจ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการบริหารทุนหมุนเวียน

(๕) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการจัดให้มีหรือปรับปรุงกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(๖) รายงานคณะรัฐมนตรีเพื่อให้มีมติยับยั้งการดำเนินการของ หน่วยงานใดที่ไม่เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(๗) ออกประกาศหรือระเบียบเพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตาม กฎหมายนี้

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย หรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการ (มาตรา ๑๑)

นอกจากนี้ กฎหมายยังกำหนดให้มีคณะที่ปรึกษาคณะหนึ่งซึ่งมีอำนาจ หน้าที่ในการรวบรวมความคิดเห็นให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ หรือดำเนินการ อย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย (มาตรา ๑๒)

๕.๒) คณะกรรมการเฉพาะด้าน (ส่วนที่ ๒, มาตรา ๑๓ ถึงมาตรา ๒๐)

๕.๒.๑) ที่มา องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ เฉพาะด้าน

ในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการดิจิทัล เพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการเฉพาะด้าน มีที่มา องค์ประกอบ และอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

(๑) **คณะกรรมการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล** ประกอบด้วย กรรมการคนหนึ่ง ในคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ กรรมการซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ หน่วยงานละ ๑ คน กล่าวคือ ผู้แทนกระทรวงกลาโหม ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวง การท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงพลังงาน ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนสำนักงานงบประมาณ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ

ผู้แทนคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) และผู้แทนสำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) เป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๖ คน เป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา ๑๕)

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล มีอำนาจหน้าที่จัดทำ เสนอแนะ และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติตามข้อ ๔ (๒) (๓) และ (๔) และนโยบายและแผนระดับชาติอื่นที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๓)

(๒) **คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม** ประกอบด้วย กรรมการคนหนึ่ง ในคณะกรรมการที่คณะกรรมการแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ กรรมการซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจากผู้แทนหน่วยงานต่าง ๆ หน่วยงานละ ๑ คน กล่าวคือ ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้แทนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ผู้แทนกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้แทนกระทรวงพาณิชย์ ผู้แทนกระทรวงวัฒนธรรม ผู้แทนกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้แทนกระทรวงสาธารณสุข ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม ผู้แทนกรมทรัพย์สินทางปัญญา ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย ผู้แทนสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน) ผู้แทนสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ และผู้แทนสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เป็นกรรมการ กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน ๖ คน เป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการเป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา ๑๕)

ทั้งนี้ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม มีอำนาจหน้าที่จัดทำ เสนอแนะ และติดตามการดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติตามข้อ ๔ (๕) (๖) และ (๗) และนโยบายและแผนระดับชาติอื่นที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๓)

(๓) **คณะกรรมการเฉพาะด้านอื่น** ซึ่งคณะกรรมการแต่งตั้งโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๓)

ทั้งนี้ กฎหมายให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการเฉพาะด้านมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี โดยกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน

ภายใต้บังคับกรณีดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้
คณะกรรมการเฉพาะด้านแต่ละคณะมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) รวบรวมข้อมูลและจัดทำนโยบายและแผนเฉพาะด้าน
พร้อมทั้งแนวทางและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาด้านเศรษฐกิจและ
สังคมดิจิทัลที่คณะกรรมการเฉพาะด้านนั้นรับผิดชอบและเสนอต่อคณะกรรมการ
เพื่อประกอบการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อ
เศรษฐกิจและสังคม^๒

(๒) เสนอแนะต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการดำเนินงาน
ตามนโยบายและแผนเฉพาะด้าน รวมทั้งเสนอมาตรการในการดำเนินการและ
แก้ไขปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติการตามนโยบายและแผนเฉพาะด้านดังกล่าว

(๓) ติดตามและประเมินผลการดำเนินการตามนโยบาย
และแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และนโยบาย
และแผนเฉพาะด้านในความรับผิดชอบแล้วรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการ

(๔) กำกับดูแลการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ
และแผนงานเฉพาะด้านของหน่วยงานของรัฐและการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
ตามหมวด ๕ ภายในขอบเขตอำนาจของคณะกรรมการเฉพาะด้านนั้น ๆ

(๕) เชิญหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใดมาให้ข้อเท็จจริง
ความเห็น หรือคำแนะนำ ตลอดจนส่งเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องเพื่อ
ประกอบการดำเนินงานได้

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการมอบหมาย หรือ
ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการเฉพาะด้าน (มาตรา ๑๔)

๕.๒.๒) หน่วยธุรการของคณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะด้าน

ให้สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะด้าน
และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดทำร่างนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนา
ดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมตามเป้าหมายที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อเสนอ
ต่อคณะกรรมการ

^๒ในการรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการเพื่อประกอบการจัดทำนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัล
เพื่อเศรษฐกิจและสังคมตามข้อนี้ หากคณะกรรมการเฉพาะด้านเห็นว่าภารกิจหรืองานใดไม่มีผู้รับผิดชอบ หรือหน่วยงานของรัฐ
ที่รับผิดชอบไม่ดำเนินการหรือดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดหรือก่อให้เกิดความเสียหายทั้งหมดหรือบางส่วน คณะกรรมการ
เฉพาะด้านอาจเสนอแนวทางหรือมาตรการในการดำเนินการโดยให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลหรือหน่วยงานอื่นของรัฐ
เป็นผู้ดำเนินการตามภารกิจหรืองานนั้นแทนได้ โดยให้เสนอต่อคณะกรรมการเพื่อพิจารณาเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ ในกรณี
จำเป็น กองทุนจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการดำเนินการทั้งหมดหรือบางส่วนตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้.

(๒) จัดทำร่างนโยบายและแผนเฉพาะด้านตามแนวทางที่คณะกรรมการเฉพาะด้านกำหนดและสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการเฉพาะด้าน

(๓) ประสานและให้ความร่วมมือกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลในการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลและการดำเนินการ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

(๔) เป็นศูนย์กลางประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งนโยบายและแผนเฉพาะด้าน

(๕) สำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูล ติดตามความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ด้านการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแนวโน้มการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งวิเคราะห์และวิจัยประเด็นทางเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะด้าน

(๖) ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม แผนปฏิบัติการแผนงาน รวมทั้งมาตรการที่เกี่ยวข้อง และรายงานผลต่อคณะกรรมการและคณะกรรมการเฉพาะด้าน

(๗) ร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมตามกฎหมายนี้ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

(๘) ศึกษา วิเคราะห์ และพิจารณา หรือดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการหรือคณะกรรมการเฉพาะด้านมอบหมายหรือเพื่อปฏิบัติการตามกฎหมายนี้

(๙) อำนาจหน้าที่อื่นที่คณะกรรมการกำหนดหรือมอบหมายหรือตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงาน (มาตรา ๑๗)

นอกจากนี้ กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการเฉพาะด้านมีอำนาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติการอย่างใดอย่างหนึ่งตามที่คณะกรรมการเฉพาะด้านมอบหมาย สำหรับในเรื่องการประชุมของคณะกรรมการ คณะกรรมการเฉพาะด้าน คณะที่ปรึกษา และคณะอนุกรรมการนั้น ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด (มาตรา ๑๘ มาตรา ๑๙)

๖) นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (หมวด ๓, มาตรา ๒๑ ถึงมาตรา ๒๒)

เมื่อประกาศใช้นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแล้ว กฎหมายกำหนดให้หน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการตามนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าว และให้สำนักงานงบประมาณตั้งงบประมาณให้หน่วยงานของรัฐให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาตินั้น รวมทั้งให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจที่กำหนดในนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำหรือปรับปรุงแผนปฏิบัติการหรือแผนงานที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าว โดยเร็ว และส่งให้คณะกรรมการเฉพาะด้านที่คณะกรรมการมอบหมายเพื่อทราบ

ในกรณีที่คณะกรรมการเฉพาะด้านที่คณะกรรมการมอบหมายเห็นว่า แผนปฏิบัติการหรือแผนงานที่ได้รับยังไม่สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ให้แจ้งให้หน่วยงานของรัฐเจ้าของแผนดำเนินการปรับปรุงให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติดังกล่าวต่อไป ในกรณีที่คณะกรรมการเฉพาะด้านและหน่วยงานของรัฐมีความเห็นไม่สอดคล้องกัน ให้เสนอคณะกรรมการเพื่อวินิจฉัยชี้ขาด คำชี้ขาดของคณะกรรมการให้เป็นที่สุด (มาตรา ๒๑ และมาตรา ๒๒)

๗) กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (หมวด ๔, ส่วนที่ ๑ ถึงส่วนที่ ๒)

๗.๑) การจัดตั้งกองทุน (ส่วนที่ ๑, มาตรา ๒๓ ถึงมาตรา ๒๖)

๗.๑.๑) วัตถุประสงค์ ที่มาและทรัพย์สินของกองทุน

กฎหมายกำหนดให้จัดตั้งกองทุนขึ้นในสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เรียกว่า “กองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายเกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยให้กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

(๑) เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามข้อ ๙) (๓)

(๒) เงินอุดหนุนที่รัฐบาลจัดสรรให้จากงบประมาณรายจ่าย

ประจำปี

(๓) เงินที่ได้รับจากการจัดสรรคืนความถี่ตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคืนความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม โดยให้สำนักงาน กสทช. จัดสรรให้อัตราร้อยละ ๑๕ ของรายได้จากการจัดสรรคืนความถี่ดังกล่าว

(๔) เงินที่ได้รับการจัดสรรจากรายได้ของสำนักงาน กสทช. ตามมาตรา ๖๕ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓^๓ เว้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับดอกเบี้ย โดยให้สำนักงาน กสทช. จัดสรรให้อัตราร้อยละ ๑๕ ของเงินรายได้ของสำนักงาน กสทช. ดังกล่าว

(๕) เงินที่ กสทช. โอนให้กองทุนตามมาตรา ๒๕

(๖) เงินหรือทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้

(๗) เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุนหรือที่กองทุนได้รับ

ตามกฎหมาย

(๘) ค่าตอบแทน ค่าบริการ หรือรายได้จากการดำเนินกิจการของสำนักงานหรือกองทุน รวมทั้งผลประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาที่เป็นของสำนักงานหรือกองทุน

(๙) ดอกผล ผลประโยชน์ หรือรายได้อื่นที่เกิดจากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

ให้กองทุนเฉพาะในส่วนที่ได้รับตาม (๓) และ (๔) มีเงินสดสูงสุดปีงบประมาณละไม่เกิน ๕,๐๐๐ ล้านบาท และให้คณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการปรับเพิ่มหรือลดเงินสดสูงสุดได้ โดยให้คำนึงถึงความเพียงพอของการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของกองทุน สำหรับเงินสดของกองทุนส่วนที่เกินจากเงินสดสูงสุดดังกล่าว กฎหมายกำหนดให้กองทุนนำส่งเป็นรายได้แผ่นดิน (มาตรา ๒๔)

ทั้งนี้ ให้ กสทช. มีอำนาจมอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมตามแผนการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคมตามกฎหมายว่าด้วยองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมทั้งหมดหรือบางส่วนแทน กสทช. ได้ และเมื่อ กสทช. ได้มอบหมายดังกล่าวแล้ว ให้โอนเงินที่เรียกเก็บจากผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการโทรคมนาคมเพื่อนำไปใช้ดำเนินการสนับสนุนการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมตามแผนการจัดให้มีบริการโทรคมนาคมพื้นฐานโดยทั่วถึงและบริการเพื่อสังคมดังกล่าวให้กองทุนตามความจำเป็น และให้สำนักงานใช้เงินดังกล่าวเฉพาะเพื่อค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจการที่ได้รับมอบหมาย (มาตรา ๒๕)

^๓พระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบกิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า

“มาตรา ๖๕ รายได้ของสำนักงาน กสทช. มีดังต่อไปนี้

(๑) ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตให้ใช้คลื่นความถี่และค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบกิจการตามมาตรา ๔๒ วรรคสอง และมาตรา ๔๕ วรรคสาม

(๒) รายได้หรือผลประโยชน์อันได้มาจากการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ของ กสทช. และสำนักงาน กสทช.

ฯลฯ

ฯลฯ.

๗.๑.๒) การใช้จ่ายเงินของกองทุน

ในด้านการใช้จ่ายเงินของกองทุน กฎหมายกำหนดให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการดังต่อไปนี้

(๑) ส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือหน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือบุคคลทั่วไปในการดำเนินการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ทั้งนี้ การส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือดังกล่าวต้องมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ต่อการให้บริการสาธารณะและไม่เป็นการแสวงหากำไรโดยไม่เป็นการทำลายการแข่งขันอันพึงมีตามปกติวิสัยของกิจการภาคเอกชน

(๒) ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยและพัฒนาแก่หน่วยงานของรัฐและเอกชนหรือบุคคลทั่วไปในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(๓) จัดสรรเป็นเงินอุดหนุนแก่สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่นอกเหนือจากที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดิน

(๔) จัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนเห็นสมควร

(๕) เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

(๖) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนด

(มาตรา ๒๖)

๗.๒) การบริหารกองทุน (ส่วนที่ ๒, มาตรา ๒๗ ถึงมาตรา ๓๓)

๗.๒.๑) ที่มาและองค์ประกอบของคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ให้มี “คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ประกอบด้วย รองประธานกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นรองประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และผู้อำนวยการสำนักงานปรมานเป็นกรรมการโดยตำแหน่ง และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งคณะกรรมการกำหนด จำนวน ๓ คน เป็นกรรมการโดยมีเลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ (มาตรา ๒๗)

๗.๒.๒) อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กฎหมายกำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนรับผิดชอบในการบริหารกองทุนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนตามข้อ ๗.๑.๑) และมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) พิจารณออนุมัติการส่งเสริม สนับสนุน หรือให้ความช่วยเหลือตามข้อ ๗.๑.๒) (๑) และ (๒) โดยไม่ก่อให้เกิดการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนดโดยความเห็นชอบของกระทรวงการคลัง

(๒) พิจารณออนุมัติการจัดสรรเงินหรือค่าใช้จ่าย ตามข้อ ๗.๑.๒) (๓) (๔) และ (๕)

(๓) บริหารกองทุนและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาผลประโยชน์ และการจัดการกองทุนตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด

(๔) วางแนวทางการปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการเก็บรักษา และการเบิกจ่ายเงินและทรัพย์สินของกองทุน และการดำเนินการอื่นที่จำเป็น

(๕) ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานที่ได้รับการส่งเสริม สนับสนุนหรือช่วยเหลือจากกองทุน

(๖) รายงานสถานะการเงินและการบริหารกองทุนต่อคณะกรรมการและคณะรัฐมนตรีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และเปิดเผยรายงานดังกล่าวให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

(๗) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน หรือที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการบริหารกองทุนมอบหมาย

(๘) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุน (มาตรา ๒๘)

๗.๒.๓) หน่วยธุรการของคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กฎหมายกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติรับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการบริหารกองทุน และดำเนินการในเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) จัดทำแผนการดำเนินงานประจำปี แผนการเงินและงบประมาณประจำปีของกองทุนเพื่อเสนอคณะกรรมการบริหารกองทุนให้ความเห็นชอบ

(๒) จัดให้มีบุคคลภายนอกที่เป็นอิสระเพื่อประเมินผลการดำเนินการของกองทุนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกองทุน

(๓) ให้ความช่วยเหลือหรือคำแนะนำแก่ผู้ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน หรือช่วยเหลือตามข้อ ๗.๑.๒)

(๔) รับผิดชอบในการจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชี ทำการของกองทุน

(๕) จัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของกองทุน

(๖) ดำเนินการอื่นใดตามกฎหมายนี้หรือตามที่คณะกรรมการ บริหารกองทุนมอบหมาย (มาตรา ๓๑)

สำหรับการจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการ กฎหมาย กำหนดให้คณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายใน ๙๐ วันนับแต่ วันสิ้นปีบัญชีทุกปี (มาตรา ๓๒)

๘) การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (หมวด ๕, มาตรา ๓๔ ถึงมาตรา ๕๗)

๘.๑) สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

กฎหมายกำหนดให้มี “สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล” เป็นหน่วยงาน ของรัฐมีฐานะเป็นนิติบุคคล และไม่เป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบ บริหารราชการแผ่นดิน หรือรัฐวิสาหกิจตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ หรือกฎหมายอื่น โดยกิจการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลนั้น ไม่อยู่ภายใต้ บังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยแรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่พนักงานและลูกจ้างของสำนักงานต้องได้รับ ประโยชน์ตอบแทนไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครอง แรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน (มาตรา ๓๔)

อำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

นอกจากกฎหมายจะได้กำหนดให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม และ สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล^๔ พัฒนาและส่งเสริม ให้เกิดการนำไปใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้สำนักงานส่งเสริม เศรษฐกิจดิจิทัลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

^๔คำว่า “อุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล” ให้ความหมายรวมถึงอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อสร้างหรือเผยแพร่เนื้อหาผ่านทางสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศด้วย.

(๑) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(๒) ส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุนหรือประกอบกิจการเกี่ยวกับอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล

(๓) ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมมือกับบุคคลอื่นในการพัฒนาอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัล

(๔) ส่งเสริม สนับสนุน และดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรด้านอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล

(๕) เสนอแนะ เร่งรัด และติดตามการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายหรือกฎระเบียบหรือมาตรการเกี่ยวกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของอุตสาหกรรมหรือนวัตกรรมดิจิทัลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการ คณะกรรมการเฉพาะด้านหรือคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลมอบหมาย หรือตามที่กฎหมายกำหนด

โดยการดำเนินการตาม (๒) (๓) (๔) และ (๕) ต้องสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (มาตรา ๓๔ และมาตรา ๓๕)

๘.๒) คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

ให้มี “คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล” ประกอบด้วย ผู้ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้ง เป็นประธานกรรมการ ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และเลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอีกไม่น้อยกว่า ๔ คน แต่ไม่เกิน ๖ คน ซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งทำหน้าที่กำกับและติดตามการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล โดยให้ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลทำหน้าที่เลขานุการของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

ทั้งนี้ ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าว ให้รัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคล ซึ่งมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถเป็นที่ประจักษ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านบริหารธุรกิจ ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด โดยให้ประธานกรรมการและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และประธานกรรมการหรือกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่ไม่เกินสองวาระติดต่อกัน (มาตรา ๓๖ และมาตรา ๓๗)

อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

นอกจากอำนาจหน้าที่ในการกำกับและติดตามการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล กฎหมายได้กำหนดให้คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำ

(๒) ออกระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การเงิน และกิจการอื่นอันจำเป็นในการบริหารงานสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลระเบียบหรือข้อบังคับดังกล่าวต้องมุ่งให้เกิดความคล่องตัว ความมีประสิทธิภาพ และตรวจสอบได้

(๓) แต่งตั้งและถอดถอนผู้อำนวยการ และกำหนดอัตราเงินเดือนและประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้อำนวยการ

(๔) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามกฎหมายนี้หรือตามที่คณะกรรมการมอบหมายในการปฏิบัติงานดังกล่าว คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลอาจตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณา เสนอแนะ และดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลมอบหมายได้ (มาตรา ๔๐)

๘.๓) เรื่องที่ต้องกำหนดในแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้นนั้น ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และอย่างน้อยต้องกำหนดเรื่องดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างหรือเผยแพร่เนื้อหาผ่านทางสื่อที่เป็นประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของประเทศ

(๒) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมและนวัตกรรมหรืองานวิจัยด้านเทคโนโลยีดิจิทัล

(๓) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการตลาด การลงทุน กระบวนการผลิต และการให้บริการเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัล

(๔) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัลให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ

(๕) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจหรืออุตสาหกรรม

(๖) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่ความรู้ให้ประชาชนใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างคุ้มค่า ประหยัดและปลอดภัย

(๗) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลตามหลักการการออกแบบที่เป็นสากล และการพัฒนาเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

(๘) แนวทางการส่งเสริมและอำนวยความสะดวกในการลงทุนในอุตสาหกรรมและนวัตกรรมดิจิทัล

(๙) แนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษา ค้นคว้า วิจัย การถ่ายทอดเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมดิจิทัล (มาตรา ๔๑)

๘.๔) การปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

เมื่อคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ที่สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำขึ้นแล้ว ให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลปฏิบัติตามแผนดังกล่าวโดยเคร่งครัด ในกรณีที่การปฏิบัติตามแผนดังกล่าวอยู่ในอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานอื่นหรือจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ให้เสนอแผนยุทธศาสตร์นั้นต่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบ และเมื่อคณะกรรมการให้ความเห็นชอบแล้วให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลแจ้งไปยังหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อทราบและนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกัน (มาตรา ๔๒)

๘.๕) อำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล นอกจากอำนาจในการดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลแล้ว กฎหมายกำหนดให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลยังมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

- (๑) ถือกรรมสิทธิ์ มีสิทธิครอบครองและมีทรัพย์สินต่าง ๆ
- (๒) ก่อตั้งสิทธิหรือทำนิติกรรมทุกประเภทเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
- (๓) ทำความตกลงและร่วมมือกับองค์การหรือหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศในกิจการที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล
- (๔) ถือหุ้น เข้าเป็นหุ้นส่วน หรือเข้าร่วมทุนกับบุคคลอื่นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามข้อ ๘.๑)
- (๕) กู้ยืมเงินเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

(๖) เรียกเก็บค่าธรรมเนียม ค่าบำรุง ค่าตอบแทน หรือค่าบริการในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด

(๗) ดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นหรือต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

๘.๖) รายได้ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

กฎหมายกำหนดให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลอาจมีรายได้จากทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามข้อ ๙) (๓) เงินและทรัพย์สินที่รับโอนมาตามข้อ ๙) (๕) เงินอุดหนุนทั่วไปที่รัฐบาลจัดสรรให้ตามความเหมาะสมเป็นรายปี เงินและทรัพย์สินที่มีผู้บริจาคหรือมอบให้ ดอกผลและผลประโยชน์หรือรายได้อื่นใดที่เกิดจากการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

โดยเงินและทรัพย์สินของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลนั้น กฎหมายกำหนดให้ไม่ต้องนำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน ยกเว้นในส่วนของดอกผลและผลประโยชน์หรือรายได้อื่นตาม (๕) เมื่อใช้จ่ายตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลแล้ว ที่เหลือให้นำส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดิน รวมถึงทรัพย์สินของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลนั้นก็ไม่อยู่ในความรับผิดชอบการบังคับคดีแต่อย่างใด (มาตรา ๔๔)

๘.๗) ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

ให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลมีผู้อำนวยการคนหนึ่ง ซึ่งคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลแต่งตั้ง มีหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลขึ้นตรงต่อคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และจะให้มีรองผู้อำนวยการเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติงานรองจากผู้อำนวยการก็ได้ โดยการแต่งตั้งผู้อำนวยการดังกล่าวให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด (มาตรา ๔๕)

ทั้งนี้ ให้ผู้อำนวยการมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ ๔ ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้แต่จะดำรงตำแหน่งติดต่อกันเกินสองวาระไม่ได้ (มาตรา ๔๗)

อำนาจหน้าที่ของผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

(๑) บริหารงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล แผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และตามนโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และระเบียบ ข้อบังคับ ที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด

(๒) วางระเบียบเกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลโดยไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบ ข้อบังคับ ข้อกำหนด นโยบาย มติ หรือประกาศที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด

(๓) เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานและลูกจ้างทุกตำแหน่ง เว้นแต่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้ตรวจสอบภายในและประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานและลูกจ้างของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลทุกตำแหน่งตามระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

(๔) แต่งตั้งรองผู้อำนวยการที่มีคุณสมบัติและไม่เกินจำนวนที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด

(๕) บรรจุ แต่งตั้ง เลื่อนเงินเดือนหรือค่าจ้าง ลงโทษทางวินัยพนักงานและลูกจ้าง ตลอดจนให้พนักงานและลูกจ้างออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ตามระเบียบหรือข้อบังคับของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามระเบียบ ข้อบังคับ และมติของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (มาตรา ๕๑)

สำหรับในกิจการที่เกี่ยวกับบุคคลภายนอก ให้ผู้อำนวยการเป็นผู้แทนของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และเพื่อการนี้ผู้อำนวยการจะมอบอำนาจให้บุคคลใดปฏิบัติงานเฉพาะอย่างแทนก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด (มาตรา ๕๒)

๘.๘) จัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

ในการบัญชีของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ให้จัดทำตามมาตรฐานการบัญชีตามแบบและหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลกำหนด โดยให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำงบดุล งบการเงิน และบัญชีทำการส่งผู้สอบบัญชีภายใน ๙๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชีทุกปี (มาตรา ๕๓ และมาตรา ๕๕)

นอกจากนี้ ให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจัดทำรายงานการดำเนินงานประจำปีเสนอรัฐมนตรีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันสิ้นปีบัญชี และเผยแพร่รายงานนี้ต่อสาธารณชน โดยแสดงรายละเอียดของงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีให้ความเห็นแล้ว พร้อมทั้งผลงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลในปีที่ล่วงมาและรายงานการประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลในปีที่ล่วงมาแล้ว โดยการประเมินผลการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลจากบุคคลภายนอกที่คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้ความเห็นชอบ (มาตรา ๕๖)

๘.๙) การกำกับดูแลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำกับดูแลการดำเนินงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่และตามกฎหมาย มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล เพื่อการนี้ให้รัฐมนตรีมีอำนาจสั่งให้ผู้อำนวยความสะดวก แสดงความคิดเห็น หรือทำรายงานและมีอำนาจยับยั้งการกระทำของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่ขัดต่ออำนาจหน้าที่ของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล นโยบายของรัฐบาล มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หรือแผนยุทธศาสตร์การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ตลอดจนสั่งสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการดำเนินการของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลได้ (มาตรา ๕๓)

๙) บทเฉพาะกาล

(๑) ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี เป็นประธานกรรมการ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นรองประธานกรรมการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง โดยมีปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นกรรมการและเลขานุการและให้เลขาธิการคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ ทั้งนี้ เพื่อปฏิบัติหน้าที่เท่าที่จำเป็นไปพลางก่อนแต่ไม่เกิน ๙๐ วันนับแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ (มาตรา ๕๔)

(๒) ในวาระเริ่มแรกที่ยังไม่มีคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลตามกฎหมายนี้ ให้คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ประกอบด้วย ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นประธานกรรมการ เลขาธิการ และผู้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และความสามารถเป็นที่ประจักษ์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ด้านบริหารธุรกิจ ด้านกฎหมาย หรือด้านอื่นที่เกี่ยวข้องและเป็น

ประโยชน์ต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลที่รัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวน ๔ คน เป็นกรรมการ และให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการซึ่งรัฐมนตรีได้แต่งตั้งให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการตามกฎหมายนี้เป็นการชั่วคราว^๕ เป็นเลขานุการของคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลโดยให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นการชั่วคราวไปจนกว่าจะมีคณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลตามกฎหมายนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ (มาตรา ๕๙)

(๓) ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีจัดสรรทุนประเดิมให้แก่กองทุนและสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลตามความจำเป็น (มาตรา ๖๐)

(๔) ในวาระเริ่มแรก ให้รัฐมนตรีเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ หรือผู้ปฏิบัติงานอื่นใดในหน่วยงานของรัฐมาปฏิบัติงานเป็นพนักงานของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นการชั่วคราวภายในระยะเวลาที่คณะรัฐมนตรีกำหนดได้ (มาตรา ๖๑)

(๕) เมื่อกฎหมายนี้มีผลใช้บังคับแล้ว ให้พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นอันยกเลิกและให้บรรดากิจการเงินและทรัพย์สิน สิทธิ หนี้ รวมทั้งงบประมาณของสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ที่มีอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ ตกเป็นของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (มาตรา ๖๒)

(๖) ให้โอนเจ้าหน้าที่และลูกจ้างของสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ ไปเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลเป็นการชั่วคราวและภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ ให้สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลดำเนินการคัดเลือกเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างดังกล่าว เพื่อบรรจุเป็นพนักงานหรือลูกจ้างของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลต่อไป โดยพนักงานหรือลูกจ้างผู้ใดได้รับการคัดเลือกและบรรจุดังกล่าวแล้ว ให้มีสิทธิในระยะเวลาทำงานที่เคยทำงานอยู่ในสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ต่อเนื่องรวมกับระยะเวลาทำงานในสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล

^๕ในระหว่างที่ยังไม่มีการแต่งตั้งผู้อำนวยการตามกฎหมายนี้ กฎหมายกำหนดให้รัฐมนตรีแต่งตั้งผู้ที่เห็นสมควรให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่ผู้อำนวยการตามกฎหมายนี้เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการแต่งตั้งผู้อำนวยการตามกฎหมายนี้ ซึ่งต้องไม่เกิน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐.

โดยหากเจ้าหน้าที่หรือลูกจ้างของสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) ผู้ใดไม่ประสงค์จะทำงานในสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลต่อไปหรือไม่ได้รับการคัดเลือกและบรรจุ ให้ถือว่าเป็นการเลิกจ้างและให้มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนการเลิกจ้างตามประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับของสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลในส่วนที่เกี่ยวกับการเลิกจ้างและการได้รับค่าตอบแทนการเลิกจ้างดังกล่าว ซึ่งต้องไม่น้อยกว่าที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน กฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม และกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทน แต่สำหรับกรณีการไม่สมัครใจจะทำงานในสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ต้องแสดงความจำนงภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ (มาตรา ๖๓)

(๗) ในระหว่างที่ยังมิได้มีการออกประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลตามกฎหมายนี้ คณะกรรมการกำกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลสามารถกำหนดให้นำประกาศ ระเบียบ หรือข้อบังคับของสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (องค์การมหาชน) หรือองค์การมหาชนอื่นซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลได้ ทั้งนี้ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายนี้ (มาตรา ๖๔)

(๘) การดำเนินการออกประกาศ ระเบียบ และข้อบังคับตามกฎหมายนี้ ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน ๑ ปีนับแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ หากไม่สามารถดำเนินการได้ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบ (มาตรา ๖๕) จ

หมายเหตุ :-

- พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป (มีผลให้ใช้บังคับตั้งแต่วันพุธที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป)

“...การที่ประเทศของเราได้รักษาอธิปไตย และดำรงฐานะมาด้วยดีได้ตลอดมานั้น
ก็ด้วยอาศัยความร่วมมือของทุก ๆ ฝ่าย
ต่างช่วยกันปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ของประเทศชาติ
ด้วยความสามัคคี และความพร้อมที่จะเสียสละ
เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมาแล้วแต่จนหลัง
ทุก ๆ คนในชาติ ย่อมมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติ ถ้าแต่ละคนต่างปฏิบัติหน้าที่ของตน
ให้เป็นผลดีที่สุดที่จะกระทำได้
ด้วยความรักชาติ และมีความสามัคคีกลมเกลียวกันแล้ว
ชาติของเราจะเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นสืบไป...”

พระบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พระราชทานแก่ทหารรักษาพระองค์ในพิธีตรวจพลสวนสนาม
เนื่องในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษา วันอาทิตย์ ที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๐๔

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๘๓๔/๒๕๕๙

เรื่อง การดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภายกเลิกการปฏิรูปประเทศ)

๑. ข้อเท็จจริงในคดีโดยสรุป

คณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภายกเลิกการปฏิรูปประเทศ) ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๔ (คนป.)/๑๓๓๙๔ ลงวันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ในคราวประชุมคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ ครั้งที่ ๓๓/๒๕๕๙ วันพุธที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ ที่ประชุมได้มีการอภิปรายเกี่ยวกับประเด็นการแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ ที่แต่งตั้งโดยนายกรัฐมนตรีซึ่งเป็นการแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร จะถือเป็นกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวกับกิจการของสภา หรือกรรมการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตามบทบัญญัติในร่างมาตรา ๑๘๔ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่ ทั้งนี้ เพื่อความถูกต้องในข้อกฎหมาย และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในเรื่องของการดำรงตำแหน่งของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติในคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ ที่ประชุมจึงได้มีมติให้หารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็นที่ว่า “กิจการของคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ ถือเป็นกิจการของสภา หรือเป็นกรรมการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตามบทบัญญัติในร่างมาตรา ๑๘๔ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่”

๒. ประเด็นพิจารณาวินิจฉัย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ได้พิจารณาข้อหารือของคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภายกเลิกการปฏิรูปประเทศ) โดยมีผู้แทนสำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี) เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้วได้รับความจากผู้แทนฯ ชี้แจงในที่ประชุมว่า คณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ มีความประสงค์จะหารือด้วยว่า

เมื่อร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับผ่านการประชามติ) ประกาศใช้แล้ว การที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ นั้น จะถือว่าเป็นกรณีขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามร่างมาตรา ๑๘๔ ของร่างรัฐธรรมนูญหรือไม่ ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) พิจารณาแล้ว มีความเห็นดังนี้

โดยที่ร่างมาตรา ๒๖๓ ของร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับผ่านการประชามติ) ได้บัญญัติว่า ในระหว่างที่ยังไม่มีสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ยังคงทำหน้าที่รัฐสภาสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาต่อไป และให้สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติซึ่งดำรงตำแหน่งอยู่ในวันก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ทำหน้าที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามลำดับโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติที่อยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปนั้น นอกจากต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แล้ว ยังต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม รวมทั้งเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามที่บัญญัติไว้สำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาตามที่ร่างรัฐธรรมนูญ บัญญัติด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ไว้ในวรรคสอง (๒) (ข) ของร่างมาตรา ๒๖๓ จะได้บัญญัติให้นำเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพตามมาตรา ๑๐๑ (๗) ซึ่งเป็นกรณีกระทำการอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๔ และมาตรา ๑๘๕ มาใช้กับกรณีด้วยก็ตาม แต่ก็ได้กำหนดข้อยกเว้นในส่วนที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดอันเป็นการต้องห้ามตามมาตรา ๑๘๔ (๑) อันได้แก่ การไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ที่จะไม่นำมาเป็นเหตุสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ

ดังนั้น การที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้รับแต่งตั้งตามคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ (๒) และ (๙) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ให้เป็นกรรมการในคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่าย (คณะรัฐมนตรี สภานิติบัญญัติแห่งชาติ และสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ) จึงได้รับยกเว้นไม่เป็นเหตุให้ต้องสิ้นสุดสมาชิกภาพตามร่างมาตรา ๒๖๓ วรรคสอง (๒) (ข) ของร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวข้างต้น กรณีจึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่ากิจการของคณะกรรมการประสานงาน รวม ๓ ฝ่ายฯ เป็นกิจการของสภาหรือเป็นกรรมการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะตามข้อยกเว้นตามมาตรา ๑๘๔ วรรคสอง ของร่างรัฐธรรมนูญ หรือไม่ แต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม ปกติคณะกรรมการกฤษฎีกาจะให้ความเห็นทางกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับกฎหมายที่มีผลใช้บังคับแล้วเท่านั้น แต่ร่างรัฐธรรมนูญที่เป็นปัญหานี้ยังมิได้ประกาศใช้บังคับแต่เพื่อประโยชน์ในการบริหารราชการแผ่นดิน คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) จึงวินิจฉัยเรื่องนี้ให้เป็นกรณีพิเศษ

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่องเสร็จที่ ๑๓๓๖/๒๕๕๘

เรื่อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติขอทบทวนความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกาเกี่ยวกับ
มาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓

๑. ข้อเท็จจริงในคดีโดยสรุป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๐๖.๒/๒๖๘๑ ลงวันที่ ๑๔ สิงหาคม ๒๕๕๗ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สรุปความได้ว่า ตามที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้ตอบข้อหารือเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจซึ่งลาออกจากราชการเพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตามเรื่องเสร็จที่ ๑๕๑/๒๕๕๗ โดยในเรื่องเสร็จดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) มีความเห็นว่า การดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลเช่นเดียวกับการดำเนินการสอบสวนของผู้บังคับบัญชาและอยู่ในความหมายของการสอบสวนตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ ดังนั้น การที่พลตำรวจตรี วิชัย สังข์ประไพ กับพวก ได้ถูกคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งคณะกรรมการไต่สวนไว้แล้วก่อนที่จะลาออกจากราชการ จึงเป็นกรณีที่ถูกสอบสวนอยู่ก่อนออกจากราชการ และการสอบสวนได้เสร็จสิ้นภายในหนึ่งปีนับแต่วันออกจากราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงยังมีอำนาจและหน้าที่ที่จะต้องดำเนินการลงโทษ พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต่อไป นั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รายงานผลการหารือให้คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.) ทราบ และต่อมาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการตำรวจได้มีบันทึกข้อความ ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๒.๑๒/๓๒๐ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แจ้งว่า ก.ตร. ได้มีมติในการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๗ เมื่อวันที่ ๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๗ ไม่เห็นด้วยกับความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) และเห็นชอบให้มีการทบทวนความเห็น โดยมีเหตุผลดังนี้

๑. พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๓ มีผลบังคับใช้ภายหลังพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงได้มีการบัญญัติยึดโยงถ้อยคำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการให้เป็นไปตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ไว้โดยชัดเจน โดยในเรื่องการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจนั้นปกติแล้วจะไม่สามารถดำเนินการทางวินัยกับผู้ที่ยังออกจากราชการไปแล้วได้ แต่มาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ ได้บัญญัติข้อยกเว้นให้สามารถดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการตำรวจที่ออกจากราชการไปแล้วไว้สองประการ คือ ประการแรก ต้องเป็นกรณีที่ข้าราชการตำรวจผู้นั้นถูกสอบสวนในกรณีการกระทำความผิด

วินัยอย่างร้ายแรงไว้แล้วก่อนออกจากราชการ และประการที่สอง ข้าราชการตำรวจผู้นั้น มีกรณีที่ถูก ข้อมูลความผิดตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตไว้แล้ว ก่อนออกจากราชการ โดยในกรณีที่มีการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปี นับแต่วันที่ข้าราชการตำรวจผู้นั้นออกจากราชการ **ซึ่งในกรณีของพลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก นั้น ปรากฏข้อเท็จจริงว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดภายหลังจากที่พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ออกจากราชการไปแล้ว โดยไม่มีกรณีถูกสอบสวนในกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้ ดังนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงไม่สามารถดำเนินการทางวินัยพลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ได้**

๒. การที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) มีความเห็นว่า การดำเนินการไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีผลเช่นเดียวกับการดำเนินการสอบสวนของผู้บังคับบัญชาและอยู่ในความหมายของการสอบสวนตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ นั้น เป็นการตีความในลักษณะ ขยายความของคำว่า “สอบสวน” ซึ่งไม่น่าจะสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของกฎหมาย เนื่องจากการสอบสวนต้องเป็นการสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการนั้น ๆ โดยในส่วนของการตำรวจได้มีการกำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจนในมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ กล่าวคือ เมื่อข้าราชการตำรวจผู้ใดถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นทำการสอบสวน การสอบสวนจึงเป็นขั้นตอน การดำเนินการทางวินัยที่อยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาของข้าราชการตำรวจผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และการสอบสวนต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์ ขั้นตอน ตลอดจน วิธีการดำเนินการสอบสวนตามที่กฎ ก.ตร. ได้กำหนดไว้ ส่วนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น มิใช่เป็นการดำเนินการทางวินัยที่อยู่ในอำนาจของผู้บังคับบัญชาตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ อีกทั้งมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ ได้บัญญัติโดยใช้ถ้อยคำ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ไว้แล้ว โดยในขั้นตอนการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนร้องเรียน ขั้นตอนการไต่สวน ข้อเท็จจริง และสุดท้ายคือขั้นตอนของการชี้มูลความผิด แต่มาตรา ๙๔ ดังกล่าวมุ่งหมายเฉพาะ ขั้นตอนการชี้มูลความผิดเท่านั้น โดยได้บัญญัติถ้อยคำไว้ว่า “มีกรณีถูกชี้มูลความผิด” จึงมีความชัดเจนว่ากฎหมายมีเจตนารมณ์ต้องการข้อเท็จจริงตั้งแต่วันที่ชี้มูลความผิดของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นต้นไป มาเป็นจุดตัดหรือจุดพิจารณาว่า ณ วันชี้มูลความผิดทางวินัยนั้น หากผู้ถูกกล่าวหา มีสถานภาพเป็นข้าราชการตำรวจอยู่ก็สามารถดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ แต่ถ้าไม่มีสถานภาพ เป็นข้าราชการก็ไม่สามารถดำเนินการทางวินัยต่อไปได้อีกทั้งการตีความขยายความไปถึงขั้นตอน การไต่สวนข้อเท็จจริง ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนที่จะมีการชี้มูลความผิดอันเป็นการกำหนดให้ผู้บังคับ บัญชาต้องก้าวล่วงไปพิจารณาถึงขั้นตอนของการไต่สวนข้อเท็จจริงที่อยู่ในอำนาจการดำเนินการ ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยนั้น อาจเป็นการตีความที่ขัดต่อเจตนารมณ์ของมาตราดังกล่าว และจะส่งผลให้เกิดปัญหาในการบังคับใช้มาตรา ๙๔ เนื่องจากอาจเกิดความลักลั่นในการปฏิบัติขึ้นได้

๓. การที่คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) นำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาตามเรื่องเสร็จที่ ๑๓๖๒/๒๕๕๖ ซึ่งเป็นการวินิจฉัยเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. กับอดีตข้าราชการพลเรือนสามัญมาเทียบเคียงกับกรณีของ พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก นั้น ไม่สามารถนำมาเทียบเคียงกันได้ เนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการตำรวจมีความแตกต่างกับกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการกับข้าราชการตำรวจที่มีกรณีถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยแต่ได้ออกจากราชการไปแล้ว ก็มีกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการไว้แตกต่างกัน อีกทั้งในคำวินิจฉัยดังกล่าวคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นไว้ตอนหนึ่งว่า “เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดว่าข้าราชการพลเรือนสามัญกระทำความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรงแล้ว ผู้บังคับบัญชาของข้าราชการพลเรือนสามัญจะต้องพิจารณาโทษทางวินัยตามมติคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่การพิจารณาลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญจะสามารถกระทำได้เพียงใดและอย่างไรย่อมต้องเป็นไปตามกฎหมายหรือระเบียบหรือข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนสามัญ” แสดงให้เห็นว่าการจะลงโทษข้าราชการที่ถูกชี้มูลความผิดตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ต้องบังคับใช้หรือดำเนินการให้เป็นไปทั้งในส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ และกฎหมายว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการที่ถูกชี้มูลนั้น ๆ ประกอบกัน ซึ่งคณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมคณะที่ ๑ และคณะที่ ๒) ได้เคยมีความเห็นไว้ในเรื่องเสร็จที่ ๕๖๖/๒๕๕๓ ว่า “การจะดำเนินการทางวินัยตามมติของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้เพียงใดและอย่างไร ต้องเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้กับข้าราชการที่ถูกดำเนินการทางวินัยส่วนมาตรา ๙๒ และมาตรา ๙๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ เป็นแต่เพียงบทบัญญัติที่ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติโดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอีกเท่านั้น” เมื่อนำคำวินิจฉัยของคณะกรรมการกฤษฎีกาในเรื่องเสร็จที่ ๑๓๖๒/๒๕๕๖ และเรื่องเสร็จที่ ๕๖๖/๒๕๕๓ ดังกล่าวมาเทียบเคียงกับกรณีของ พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก แล้ว เห็นได้ว่า แม้ว่าคณะกรรมการ ป.ป.ช. จะมีมติชี้มูลความผิด พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ก็ตาม แต่การดำเนินการทางวินัยแก่พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ก็ต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ตามที่พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ ได้บัญญัติไว้ด้วย ดังนั้น เมื่อข้อเท็จจริงปรากฏว่า คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติชี้มูลความผิดภายหลังจากที่พลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ออกจากราชการไปแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงไม่อาจดำเนินการทางวินัยกับพลตำรวจตรี วิชัยฯ กับพวก ต่อไปได้ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๙๔ แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงขอให้สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาทบทวนคำวินิจฉัยในกรณีดังกล่าว เพื่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะได้ยึดถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

๒. ประเด็นพิจารณาวินิจฉัย

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมคณะที่ ๑ และคณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีผู้แทนสำนักงานตำรวจแห่งชาติและผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้ชี้แจงข้อเท็จจริงแล้ว เห็นว่า ข้อหารือนี้มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่าการสอบสวนในกรณี การกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ หมายความว่ารวมถึงการดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา ๙๑ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ หรือไม่ อย่างไร ซึ่งคณะกรรมการฯ พิจารณาแล้วเห็นว่า การตีความมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ ย่อมไม่อาจตีความให้มีผลขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ ซึ่งเป็นกฎหมายประกอบ รัฐธรรมนูญได้ เมื่อมาตรา ๙๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การป้องกันและปราบปรามการทุจริตฯ กำหนดว่า เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้มูลความผิดข้าราชการ ผู้ใดแล้ว ให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยตามฐานความผิดที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีมติ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยอีก โดยให้ถือว่ารายงานเอกสารและความเห็น ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัยของคณะกรรมการสอบสวนทางวินัย และมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ กำหนดให้การพิจารณาลงโทษ ทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจที่ออกจากราชการไปแล้วสามารถกระทำได้ หากข้าราชการตำรวจ ผู้นั้นถูกสอบสวนการกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงไว้แล้วก่อนวันที่ข้าราชการตำรวจ จะออกจากราชการ และการสอบสวนได้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ ข้าราชการตำรวจออกจากราชการ โดยมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง ไม่ได้บัญญัติว่าการสอบสวน ดังกล่าวจะต้องเป็นการสอบสวนตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ เท่านั้น ดังนั้น การดำเนินการ ไต่สวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงมีผลเช่นเดียวกับการดำเนินการสอบสวนของผู้บังคับบัญชา และอยู่ในความหมายของการสอบสวนตามมาตรา ๙๔ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ ด้วยเช่นกัน สำหรับข้ออ้างว่าวิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการในการสอบสวนของข้าราชการตำรวจ มีบทบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแตกต่างจากที่ดำเนินการโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. นั้น เห็นว่า ความแตกต่างดังกล่าวหาเป็นเหตุให้เป็นการลบล้างผลแห่งการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไม่ เพราะการดำเนินการของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ย่อมเป็นไปตามวิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริตฯ และมีผลให้หน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมคณะที่ ๑ และคณะที่ ๒) จึงมีความเห็นตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) ที่ได้ให้ไว้ในบันทึกสำนักงาน คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่อง การดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการตำรวจซึ่งลาออกจากราชการ เพื่อดำรงตำแหน่งทางการเมือง (เรื่องเสร็จที่ ๑๕๑/๒๕๕๗) ๑

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
๒. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา
๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง
๕. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
๖. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
๗. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
๘. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต
๙. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
๑๐. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายอภิวัฒน์ สุดสา
นิติกร สำนักกฎหมาย

กระบวนการตราพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ ๖ เมษายน ๒๕๖๐ ถือเป็นรัฐธรรมนูญฉบับที่ ๒๐ ของประเทศไทย (ไม่รวมฉบับแก้ไขเพิ่มเติม) โดยรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีหลักการสำคัญในการกำหนดกลไกเพื่อจัดระเบียบและสร้างความเข้มแข็งแก่การปกครองประเทศขึ้นใหม่ด้วยการจัดโครงสร้างของหน้าที่และอำนาจขององค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ การสร้างดุลยภาพระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติกับฝ่ายบริหารให้เหมาะสม การกำหนดให้สถาบันศาลและองค์กรอิสระอื่นซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุจริต เทียบธรรม และมีส่วนในการป้องกันหรือแก้ไขวิกฤติของประเทศตามความจำเป็นและความเหมาะสม การรับรองปกป้อง และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของปวงชนชาวไทยให้ชัดเจนและครอบคลุมอย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น โดยถือหลักว่า “การมีสิทธิเสรีภาพเป็นหลัก การจำกัดสิทธิเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น” แต่การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เพื่อคุ้มครองส่วนรวม การกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ต่อประชาชน เช่นเดียวกับการให้ประชาชนมีหน้าที่ต่อรัฐ การวางกลไกป้องกัน ตรวจสอบ และขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เด็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลเข้ามาใช้อำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ และการกำหนดมาตรการป้องกันและบริหารจัดการวิกฤตการณ์ของประเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การกำหนดกรอบในการพัฒนาประเทศ ตามแนวนโยบายแห่งรัฐและยุทธศาสตร์ชาติซึ่งผู้เข้ามาบริหารประเทศแต่ละคณะจะได้กำหนดนโยบายและวิธิตำเนินการที่เหมาะสมต่อไป ทั้งยังสร้างกลไกในการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ภายใต้กฎเกณฑ์ตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยและประเพณีการปกครองที่เหมาะสมกับสถานการณ์และลักษณะของสังคมไทย หลักความสุจริต หลักสิทธิมนุษยชน และหลักธรรมาภิบาล อันจะทำให้สามารถขับเคลื่อนประเทศให้พัฒนาไปข้างหน้าได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอนจนเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งในทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อันเป็นหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญดังกล่าวมานั้น รัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญโดยเฉพาะ ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นกฎหมายในการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในทางปฏิบัติให้เกิดความชัดเจนในแต่ละเรื่อง สำหรับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น มีการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และเนื่องจากเป็นหลักการใหม่จึงได้กำหนดให้มีกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกันกับกระบวนการตราพระราชบัญญัติทั่วไป ต่อมา รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้กำหนดกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญไว้โดยเฉพาะแยกต่างหากจากกระบวนการตราพระราชบัญญัติทั่วไป ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่แตกต่างจากพระราชบัญญัติทั่วไป และเมื่อมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ก็ยังคงหลักการให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ แต่ได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญซึ่งมีสาระสำคัญที่แตกต่างไปจากกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในอดีตที่ผ่านมา

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ว่ามีสาระสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร คอลัมน์ คมความคิด เข้มทิศรัฐธรรมนูญฉบับนี้ จึงขอเสนอเรื่อง **“กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐”** ดังนี้

โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐^๑ ได้บัญญัติให้มีพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจำนวน ๑๐ ฉบับ คือ (๑) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (๒) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา (๓) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง (๕) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน (๖) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (๗) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน (๘) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ (๙) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (๑๐) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำหรับกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น แบ่งเป็น ๒ กรณี ดังต่อไปนี้

๑. กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖๗ ได้บัญญัติกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญคือ ให้ **“คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ”** ที่ตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติม

^๑โปรดดูมาตรา ๑๓๐ และมาตรา ๒๖๗.

โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙ เป็นองค์กรผู้จัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยจะต้องจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายใน ๒๔๐ วันนับแต่วันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ และเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๖๐ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดไม่แล้วเสร็จภายในเวลาดังกล่าว ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติเห็นชอบกับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นตามที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเสนอ

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับใดแล้วเสร็จ ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นให้ศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณา ถ้าศาลรัฐธรรมนูญหรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง หรือคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ให้แจ้งให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติทราบภายใน ๑๐ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น และให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งมีจำนวน ๑๑ คน ประกอบด้วยประธานศาลรัฐธรรมนูญหรือประธานองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และกรรมการร่างรัฐธรรมนูญซึ่งคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญมอบหมายฝ่ายละ ๕ คน เพื่อพิจารณาแล้วเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับแต่งตั้งเพื่อให้ความเห็นชอบ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่เห็นชอบด้วยคะแนนเสียงเกิน ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป ในกรณีที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติไม่ถึง ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ให้ถือว่าสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบตามร่างที่คณะกรรมการวิสามัญเสนอและให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ต่อไป

ข้อสังเกต ในกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลในมาตรา ๒๖๗ วรรคห้า นั้น มิได้บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้ศาลฎีกาซึ่งเป็นศาลที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อพิจารณาว่าตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญหรือไม่

ในการนี้ เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลทั้งระบบ ขอให้พิจารณาจากแผนภูมิกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบทเฉพาะกาลดังต่อไปนี้

[illegible]

* ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ๑๐ ฉบับไปนี้

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎร
๓. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง
๔. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ
๗. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยผู้ตรวจการแผ่นดิน
๘. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน
๑๐. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

จัดทำโดย : กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

๒. กระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบททั่วไป

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้บัญญัติกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ บุคคลผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ คือ

(๑) คณะรัฐมนตรี โดยข้อเสนอแนะของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง

(๒) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร

๒.๒ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้เสนอต่อรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้แล้วเสร็จภายในเวลา ๑๘๐ วัน โดยการออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สาม ต้องมีคะแนนเสียงเห็นชอบด้วยมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของรัฐสภา ถ้าที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่ารัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามร่างที่เสนอและภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นไปยังศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความเห็น ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้องไม่มีข้อทักท้วงภายใน ๑๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างดังกล่าว ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาให้นายกรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีต้องรอไว้ ๕ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา ถ้าไม่มีกรณีการส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน ๒๐ วันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว

ในกรณีที่ศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระที่เกี่ยวข้อง เห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่รัฐสภาให้ความเห็นชอบมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือทำให้ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้องตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้ ให้เสนอความเห็นไปยังรัฐสภา และให้รัฐสภาประชุมร่วมกันเพื่อพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับความเห็นดังกล่าว ในการนี้ ให้รัฐสภามีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมตามข้อเสนอของศาลฎีกา ศาลรัฐธรรมนูญ หรือองค์กรอิสระตามที่เห็นสมควรได้ และเมื่อดำเนินการเสร็จแล้ว ให้รัฐสภาส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภาให้นายกรัฐมนตรี โดยนายกรัฐมนตรีต้องรอไว้ ๕ วันนับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจากรัฐสภา ถ้าไม่มีกรณีการส่งความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน ๒๐ วันนับแต่วันพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว

๒.๓ การตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๒ ประกอบมาตรา ๑๔๕ และมาตรา ๑๔๘ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างพระราชบัญญัติทั่วไป โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกของทั้งสองสภารวมกัน มีจำนวนไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๑๐ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของทั้งสองสภาเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้เสนอความเห็นต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภาหรือประธานรัฐสภา แล้วแต่กรณี แล้วให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับความเห็นดังกล่าวส่งความเห็นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบโดยไม่ชักช้า

(๒) หากนายกรัฐมนตรีเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ให้ส่งความเห็นเช่นนั้นไปยังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัย และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาทราบโดยไม่ชักช้า

ในระหว่างการพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ นายกรัฐมนตรีจะนำร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยมิได้ ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ หรือตราขึ้นโดยไม่ถูกต้องตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ และข้อความดังกล่าวเป็นสาระสำคัญ ให้ร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป ถ้าศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นมีข้อความขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ แต่ข้อความที่ขัดหรือแย้งนั้นไม่เป็นสาระสำคัญ ให้ข้อความที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป และให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

เพื่อให้ทราบถึงกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบททั่วไปทั้งระบบ ขอให้พิจารณาจากแผนภูมิกระบวนการตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญตามบททั่วไปดังต่อไปนี้

[illegible]

จัดทำโดย : กลุ่มงานพัฒนากฎหมาย สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

บทสรุป

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (Organic Law) ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของรัฐธรรมนูญที่จะเป็นเครื่องมือในการดำเนินการปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับบทบัญญัติและเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญจึงเป็นกฎหมายที่มีความสำคัญในการนำพาประเทศกลับสู่วิถีทางของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีจุดเริ่มต้นจากการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภาเพื่อทำหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติ และมีนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีประกอบกันเป็นคณะรัฐมนตรีเพื่อทำหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน มีองค์กรอิสระเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจอธิปไตยให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ป้องกัน ตรวจสอบ และจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบที่เข้มงวด เต็ดขาด เพื่อมิให้ผู้บริหารที่ปราศจากคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล เข้ามามีอำนาจในการปกครองบ้านเมืองหรือใช้อำนาจตามอำเภอใจ และมีวิธีพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญ และศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับเพื่อใช้ในการพิจารณาคดีของศาลรัฐธรรมนูญและศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองโดยเฉพาะ ซึ่งหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญทั้ง ๑๐ ฉบับนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นหลักการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทั้งในทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม ตามการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข **๑**

บทบาทอำนาจหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ กับผลงานด้านการตรากฎหมาย

๑. ความนำ

หากจะกล่าวถึงงาน “ด้านการตรากฎหมาย” ขององค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแล้ว จะประกอบด้วยกระบวนการโดยจะเริ่มตั้งแต่การเสนอและการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด และการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งโดยปกติแล้วรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกฉบับที่ผ่านมาจะบัญญัติให้รัฐสภา มีรูปแบบเป็นระบบสภาคู่หรือระบบสองสภา (Bicameral System) ซึ่งประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาโดยกระบวนการเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญในกรณีที่มีสองสภานั้น จะเริ่มตั้งแต่มีผู้เสนอร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญเพื่อเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรก่อน เมื่อสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาและมีมติเห็นชอบแล้วจึงส่งร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนั้นไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไปซึ่งทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา มีขั้นตอนในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ โดยแบ่งออกเป็นสภาละ ๓ วาระ คือ ๑) การพิจารณาในวาระที่หนึ่งชั้นสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะเป็นการพิจารณาขั้นรับหลักการหรือไม่รับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติและชั้นวุฒิสภาซึ่งจะเป็นการพิจารณาขั้นรับร่างพระราชบัญญัติไว้พิจารณาหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎร ๒) การพิจารณาในวาระที่สองชั้นสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาซึ่งจะเป็นการพิจารณาโดยคณะกรรมการธิการ และเป็นการพิจารณาของสภาชั้นการพิจารณาเรียงลำดับมาตรา และ ๓) การพิจารณาในวาระที่สามชั้นสภาผู้แทนราษฎรซึ่งจะเป็นการพิจารณาชั้นลงมติเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบด้วยกับร่างพระราชบัญญัติ และชั้นวุฒิสภาซึ่งจะเป็นการพิจารณาชั้นเห็นชอบด้วยหรือไม่เห็นชอบด้วยกับสภาผู้แทนราษฎรหรือมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยและเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ สำหรับกระบวนการพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด และการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ก็จะต้องผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบจากรัฐสภา แล้วแต่กรณี เช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ดี ในสภาวะที่บ้านเมืองมีเหตุการณ์พิเศษ กล่าวคือ กรณีที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว และรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้องค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านนิติบัญญัติมีรูปแบบเป็นระบบสภาเดี่ยว (Unicameral System) เช่น “สภานิติบัญญัติแห่งชาติ” แล้ว สภาในลักษณะดังกล่าวนี้จะใช้องค์กรหลักการตรากฎหมายแทนสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ดังเช่นปัจจุบันที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๖ วรรคสอง ได้บัญญัติว่า “ให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่สภาผู้แทนราษฎรวุฒิสภาและรัฐสภา” เป็นต้น

สำหรับสภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดปัจจุบันนั้นได้เริ่มปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐) สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม ร่างพระราชบัญญัติ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวมถึงพระราชกำหนดที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา รวมจำนวน ๒๙๕ ฉบับ และตลอดระยะเวลาที่ได้ปฏิบัติหน้าที่มานั้นสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม และได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวมถึงได้พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๓๔ ฉบับ

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และเป็นข้อมูลสำหรับสนับสนุนงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ตลอดจนเพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการเผยแพร่กฎหมายเพื่อสร้างการรับรู้ให้แก่ประชาชนและหน่วยงานภาครัฐที่ฝ่ายบริหารดำเนินการอยู่ มุมสะท้อนความคิดนิติบัญญัติฉบับนี้ จึงได้พิจารณาเห็นสมควรดำเนินการประมวลและรวบรวมรายชื่อกฎหมายทุกฉบับที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบและได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว รวมถึงที่รอประกาศในราชกิจจานุเบกษาโดยเรียงตามลำดับหมวดอักษร ก ถึง ฮ ซึ่งเป็นผลงานด้านการตรากฎหมายของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

๒. บทบาทอำนาจหน้าที่ของสภานิติบัญญัติแห่งชาติในการตรากฎหมายตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้บัญญัติให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การตรากฎหมาย ซึ่งได้แก่ การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด การพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีมติร่วมกันให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ดังนี้

(๑) การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๑๔)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ได้บัญญัติให้พระมหากษัตริย์ทรงตราพระราชบัญญัติโดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติร่วมกันจำนวนไม่น้อยกว่า

๒๕ คน หรือคณะรัฐมนตรี หรือสภาปฏิรูปแห่งชาติตามมาตรา ๓๑ วรรคสอง^๑ แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่า ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวกับการตั้งขึ้น การยกเลิก ลด เปลี่ยนแปลง แก้ไข ผ่อน หรือวางระเบียบการบังคับอันเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรร รับ รักษา หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการโอนงบประมาณรายจ่ายของแผ่นดิน การกู้เงิน การค้ำประกัน หรือการใช้จ่ายเงินกู้ หรือการดำเนินการที่ผูกพันทรัพย์สินของรัฐ หรือเงินตรา ซึ่งในกรณีที่เป็นที่สงสัยว่า ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่ ให้ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติเป็นผู้วินิจฉัย โดยร่างพระราชบัญญัติที่เสนอโดยสมาชิกสภานิติบัญญัติหรือสภาปฏิรูปแห่งชาตินั้น คณะรัฐมนตรีอาจขอรับไปพิจารณาก่อนสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จะรับหลักการก็ได้ อนึ่ง การตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

ให้กระทำได้โดยวิธีการเดียวกับการตราพระราชบัญญัติ แต่การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยคณะรัฐมนตรีหรือผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้น

ร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน ๒๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นจากสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็นกฎหมายได้และรายละเอียด ดังนี้

(๒) การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ (มาตรา ๑๕ วรรคสอง)

ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบด้วยและพระราชทานคืนมายังสภานิติบัญญัติแห่งชาติ หรือเมื่อพ้น ๙๐ วันแล้ว มิได้พระราชทานคืนมา สภานิติบัญญัติแห่งชาติจะต้องพิจารณาร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นใหม่ ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติยืนยันตามเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัติหรือร่างพระราชบัญญัติ

^๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๑

“ลาฯ

“ลาฯ

ในการดำเนินการตาม (๑) หากเห็นว่ากรณีใดจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญขึ้นใช้บังคับ ให้สภาปฏิรูปแห่งชาติจัดทำร่างพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป ในกรณีที่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญให้จัดทำเสนอต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อดำเนินการต่อไป

“ลาฯ

“ลาฯ”

ประกอบรัฐธรรมนูญนั้นขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมอีกครั้งหนึ่งเมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธยพระราชทานคืนมาภายใน ๓๐ วัน ให้นายกรัฐมนตรีนำพระราชบัญญัติหรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

(๓) การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด (มาตรา ๒๑)

เมื่อมีกรณีฉุกเฉินที่มีความจำเป็นรีบด่วนเพื่อประโยชน์ในอันที่จะรักษาความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือป้องปัดภัยพิบัติสาธารณะ หรือเมื่อมีความจำเป็นต้องมีกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตราที่ต้องพิจารณาโดยด่วนและลับ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติ

เมื่อได้ประกาศใช้พระราชกำหนดแล้ว ให้คณะรัฐมนตรีเสนอพระราชกำหนดนั้นต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติโดยไม่ชักช้า ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติอนุมัติ ให้พระราชกำหนดนั้นมีผลใช้บังคับเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้าสภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่อนุมัติ ให้พระราชกำหนดนั้นตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบกระเทือนกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่พระราชกำหนดนั้นใช้บังคับ เว้นแต่พระราชกำหนดนั้นมีผลเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกบทบัญญัติแห่งกฎหมายใด ให้บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่มีอยู่ก่อนการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกนั้นมีผลใช้บังคับต่อไปตั้งแต่วันที่พระราชกำหนดดังกล่าวตกไป การอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนดให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในกรณีที่ไม่อนุมัติให้มีผลตั้งแต่วันที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๔) การพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมในกรณีที่คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติได้มีมติร่วมกันให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ (มาตรา ๔๖)

ในกรณีที่เห็นเป็นการจำเป็นและสมควร คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะมีมติร่วมกันให้แก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ ก็ได้ โดยจัดทำเป็นร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมเสนอต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม โดยในการพิจารณาให้ความเห็นชอบสภานิติบัญญัติแห่งชาติจะแก้ไขเพิ่มเติมร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นมีได้ เว้นแต่คณะรัฐมนตรีและคณะรักษาความสงบแห่งชาติจะเห็นชอบด้วย ซึ่งมติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติทั้งหมดเท่าที่มีอยู่เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมแล้วให้นายกรัฐมนตรีนำร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีมติเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธย และเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ โดยให้นายกรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์

ไม่ทรงเห็นชอบด้วยกับร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและพระราชทานคืนมา หรือเมื่อพ้นกำหนด ๙๐ วันแล้วมิได้พระราชทานคืนมาให้ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมนั้นเป็นอันตกไป

๓. ผลงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ^๒

นับตั้งแต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเริ่มปฏิบัติหน้าที่จนถึงปัจจุบัน สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมและได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติและร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ รวมถึงได้พิจารณาอนุมัติพระราชกำหนด เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น ๒๓๔ ฉบับ โดยแบ่งตามรายชื่อกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในปีพ.ศ. ๒๕๕๗ ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และปี พ.ศ. ๒๕๖๐ ดังนี้

รายชื่อกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จำนวน ๒๕ ฉบับ ดังนี้
พระราชบัญญัติ จำนวน ๒๕ ฉบับ ดังนี้

- (๑) พระราชบัญญัติกองอาสารักษาดินแดน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒) พระราชบัญญัติการกลับไปใช้สิทธิในบำเหน็จบำนาญตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการ พ.ศ. ๒๔๙๔ พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๓) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๔) พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๕) พระราชบัญญัติการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๖) พระราชบัญญัติการถวายความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๗ (ยกเลิกประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ฉบับที่ ๓๖ เรื่อง กฎหมายว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยสถาบันพระมหากษัตริย์ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๔๙ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยสำหรับองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี พระรัชทายาท และพระราชอาคันตุกะ พ.ศ. ๒๕๔๙)
- (๗) พระราชบัญญัติการรับชนคนโดยสารทางถนนระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๘) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๐) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๙) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๓๘) พ.ศ. ๒๕๕๗

^๒ ข้อมูล ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐.

- (๑๐) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๓๙) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๑) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร พ.ศ. ๒๕๓๐ (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๒) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๓) พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๔) พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๕) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๖) พระราชบัญญัติป้องกันการทารุณกรรมและการจัดสวัสดิภาพสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๗) พระราชบัญญัติมาตราซึ่งดวงวัด (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๘) พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๑๙) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒๐) พระราชบัญญัติวินคีนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างทางพิเศษสายเชื่อมระหว่างถนนวงแหวนอุตสาหกรรมกับทางพิเศษสายบางพลี – สุขสวัสดิ์ ในท้องที่อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒๑) พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒๒) พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาศูนย์แรงงาน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒๔) พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๗
- (๒๕) พระราชบัญญัติสถานพยาบาลสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๗
- รายชื่อกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จำนวน ๑๑๒ ฉบับ ดังนี้**
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย** จำนวน ๑ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๑) พุทธศักราช ๒๕๕๘
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ** จำนวน ๑ ฉบับ คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘
- พระราชบัญญัติ** จำนวน ๑๐๖ ฉบับ ดังนี้
- (๑) พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาระบบสถาบันการเงินเฉพาะกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒) พระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓) พระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔) พระราชบัญญัติกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๕) พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๘ และพระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔)
- (๖) พระราชบัญญัติการจัดสรรที่ดิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๗) พระราชบัญญัติการจำนองเรือและบุริมสิทธิทางทะเล (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๘) พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

- (๙) พระราชบัญญัติการทวงถามหนี้ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๐) พระราชบัญญัติการบริหารทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติให้อำนาจกระทรวงการคลั่งรวมหรือยุบเลิกทุนหมุนเวียน พ.ศ. ๒๕๔๓)
- (๑๑) พระราชบัญญัติการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการที่แต่งตั้งตามประกาศและคำสั่งของคณะรักษาความสงบแห่งชาติบางฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๒) พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ (ถูกยกเลิกโดยพระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘)
- (๑๓) พระราชบัญญัติการผังเมือง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๔) พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๓, พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๕, พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๑๘, พระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๐, พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง พ.ศ. ๒๕๐๔, พระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๐๘, ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๑๔ ลงวันที่ ๓ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๕ และพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การสวนยาง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๓๕)
- (๑๕) พระราชบัญญัติการรับขนทางอากาศระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๖) พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๗) พระราชบัญญัติการให้สิทธิแก่ผู้สมัครเป็นสมาชิกของกองทุนการออมแห่งชาติบางกรณี และการโอนเงินจากกองทุนประกันสังคมในกรณีชราภาพไปยังกองทุนการออมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๘) พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๑๙) พระราชบัญญัติกำลังพลสำรอง พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๐) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๑) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๑) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๒) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๓) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๗) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๔) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๕) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๕๘

- (๒๖) พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๗) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๐) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๘) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๒๙) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๓) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๐) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๑) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๐) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๒) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระธรรมนูญศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๓) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมพระราชกำหนดนิติบุคคลเฉพาะกิจเพื่อการแปลงสินทรัพย์เป็นหลักทรัพย์ พ.ศ. ๒๕๕๐ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๔) พระราชบัญญัติกำหนดวิทยฐานะผู้สำเร็จวิชาการทหาร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๕) พระราชบัญญัติคลังสินค้า ไฮโล และห้องเย็น พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๖) พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๗) พระราชบัญญัติความลับทางการค้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๘) พระราชบัญญัติคุณสมบัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๓๙) พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสำนักงานวิจัยเศรษฐกิจมหภาคของอาเซียน+ ๓ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๐) พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๑) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๒) พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. ๒๕๓๕)
- (๔๓) พระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ พ.ศ. ๒๕๒๕ และพระราชบัญญัติควบคุมคุณภาพอาหารสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒)
- (๔๔) พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๕) พระราชบัญญัติห้าง พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๖) พระราชบัญญัติเงินเดือน เงินวิทยฐานะ และเงินประจำตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๗) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๘
- (๔๘) พระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๔๙) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๐) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๑) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลภาษีอากรและวิธีพิจารณาคดีภาษีอากร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๒) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๓) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลล้มละลายและวิธีพิจารณาคดีล้มละลาย (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๔) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอุทธรณ์คดีชั้นอุทธรณ์พิเศษ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๕) พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติคั้นและคูน้า พ.ศ. ๒๕๐๕, พระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. ๒๕๑๗ และพระราชบัญญัติจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๔)

(๕๖) พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๒๕ และพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๔)

(๕๗) พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๘) พระราชบัญญัติธรรมนูญศาลทหาร (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๕๙) พระราชบัญญัติธุรกิจรักษาความปลอดภัย พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๐) พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๑) พระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๒) พระราชบัญญัติประกันวินาศภัย (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๓) พระราชบัญญัติประกันสังคม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๔) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๕) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๖) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๔) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๗) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๘) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๖๙) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๗๐) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๗๑) พระราชบัญญัติภาษีการรับมรดก พ.ศ. ๒๕๕๘

(๗๒) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๗๓) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๑)

(๗๔) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยขอนแก่น พ.ศ. ๒๕๔๑)

(๗๕) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๓๑ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑)

(๗๖) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสวนดุสิต พ.ศ. ๒๕๕๘

(๗๗) พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๗๘) พระราชบัญญัติยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่หมดความจำเป็นหรือซ้ำซ้อนกับกฎหมายอื่น พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกกฎหมายตามที่ระบุในบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้)

(๗๙) พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๘๒ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๘๒, พระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๓ และพระราชบัญญัติการชลประทานราษฎร์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๖)

(๘๐) พระราชบัญญัติยกเลิกพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. ๒๕๔๒ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า พ.ศ. ๒๕๔๒ และพระราชบัญญัติการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๐)

(๘๑) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการทหาร (ฉบับที่ ๑๐) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๘๒) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการรัฐสภา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๘๓) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๘๔) พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการศาลยุติธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๘๕) พระราชบัญญัติราชบัณฑิตยสภา พ.ศ. ๒๕๕๘

(๘๖) พระราชบัญญัติแรงงานทางทะเล พ.ศ. ๒๕๕๘

(๘๗) พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. ๒๕๒๓)

(๘๘) พระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ พ.ศ. ๒๔๙๙ และพระราชบัญญัติโรคระบาดสัตว์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๒)

(๘๙) พระราชบัญญัติโรงเรียนนายร้อยตำรวจ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๐) พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๑) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๒) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๒๑ และพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดบางประการต่อการเดินอากาศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๓๘)

(๙๔) พระราชบัญญัติวิชาชีพเภสัชกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๕) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๖) พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างกิจการรถไฟโครงการรถไฟสายสีเขียว ช่วงแบริ่ง – สมุทรปราการ ในท้องที่อำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๗) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๘) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๙๙) พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๐๐) พระราชบัญญัติสถาบันวิทยาลัยชุมชน พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๐๑) พระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๐๒) พระราชบัญญัติสัตว์เพื่อนงานทางวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๐๓) พระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๐๔) พระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติหอพัก พ.ศ. ๒๕๐๗)

(๑๐๕) พระราชบัญญัติเหรียญพิทักษ์เสรีชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘

(๑๐๖) พระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๕๘

พระราชกำหนด จำนวน ๔ ฉบับ ดังนี้

(๑) พระราชกำหนดการบินพลเรือนแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๘

(๒) พระราชกำหนดการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘ (ยกเลิกพระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๕๕๘)

(๓) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติการเดินอากาศ พ.ศ. ๒๕๔๗ พ.ศ. ๒๕๕๘

(๔) พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕

พ.ศ. ๒๕๕๘

รายชื่อกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จำนวน ๖๘ ฉบับ ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำนวน ๒ ฉบับ ดังนี้

(๑) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๕๙

(๒) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๕๕๙

พระบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จำนวน ๑ ฉบับ คือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชบัญญัติ จำนวน ๖๒ ฉบับ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติการเช่าที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๒) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓) พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจข้อมูลเครดิต (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔) พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครม.ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕) พระราชบัญญัติการให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙

- (๖) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๑) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๗) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๘) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๙) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๑) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๐) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๑) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๓) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๒) พระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พ.ศ. ๒๕๕๙ (ยกเลิกพระราชบัญญัติควบคุมการขอทาน พุทธศักราช ๒๔๘๔)
- (๑๓) พระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์เพื่อการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๔) พระราชบัญญัติควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๕) พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๖) พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๗) พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของทบวงการพลังงานหมุนเวียนระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๘) พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานของสำนักเลขานุการองค์การสำรองข้าวฉุกเฉินของอาเซียนบวกสาม พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๑๙) พระราชบัญญัติคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การโทรคมนาคมทางดาวเทียมระหว่างประเทศ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๐) พระราชบัญญัติคุ้มครองประเพณี พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๑) พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๒) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๒๓) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๔) พระราชบัญญัติจราจรทางบก (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๕) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง (ฉบับที่ ๘) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๖) พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๗) พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๘) พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๒๙) พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการกรุงเทพมหานคร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๓๐) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๖) พ.ศ. ๒๕๕๙
- (๓๑) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓๒) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย และการแพร่ขยายอาวุธที่มีอานุภาพทำลายล้างสูง พ.ศ. ๒๕๕๙ (ยกเลิกพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย พ.ศ. ๒๕๕๖ และพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการสนับสนุนทางการเงินแก่การก่อการร้าย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๘)

(๓๓) พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓๔) พระราชบัญญัติพลังงานนิวเคลียร์เพื่อสันติ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓๕) พระราชบัญญัติพัฒนาระบบมาตรวิทยาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓๖) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๓๗) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๕๙ (ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. ๒๕๓๐ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑)

(๓๘) พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๙ (ยกเลิกพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พ.ศ. ๒๕๒๒ และพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๑)

(๓๙) พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๐) พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๑) พระราชบัญญัติราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๒) พระราชบัญญัติล้มละลาย (ฉบับที่ ๙) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๓) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๔) พระราชบัญญัติว่าด้วยการออกเสียงประชามติร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๕) พระราชบัญญัติวิชาชีพทันตกรรม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๖) พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการกักขังตามประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๗) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๘) พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙

(๔๙) พระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างกิจการรถไฟฟ้า โครงการรถไฟฟ้าสายสีม่วงบางใหญ่ – ราษฎร์บูรณะ ช่วงบางใหญ่ – บางซื่อ ในท้องที่อำเภอบางบัวทอง อำเภอบางใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และเขตบางซื่อ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕๐) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕๑) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕๒) พระราชบัญญัติส่งเสริมกิจการฮัจย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๙

(๕๓) พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม พ.ศ. ๒๕๕๙
(๕๔) พระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ. ๒๕๕๙
(๕๕) พระราชบัญญัติสถานพยาบาล (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๙
(๕๖) พระราชบัญญัติสถาบันการพยาบาลศรีสวรินทิรา สภากาชาดไทย พ.ศ. ๒๕๕๙
(๕๗) พระราชบัญญัติสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
(๕๘) พระราชบัญญัติสภาความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙
(๕๙) พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙
(๖๐) พระราชบัญญัติให้อำนาจปฏิบัติการเกี่ยวกับธนาคารเพื่อการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน
เอเชีย พ.ศ. ๒๕๕๙

(๖๑) พระราชบัญญัติองค์การมหาชน (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙
(๖๒) พระราชบัญญัติโอนงบประมาณรายจ่าย พ.ศ. ๒๕๕๙

พระราชกำหนด จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

(๑) พระราชกำหนดการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙
(๒) พระราชกำหนดพิกัดอัตราศุลกากร (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๕๙
(๓) พระราชกำหนดยกเว้นและสนับสนุนการปฏิบัติการเกี่ยวกับภาษีอากรตามประมวลรัษฎากร
พ.ศ. ๒๕๕๘

รายชื่อกฎหมายที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๒๔ ฉบับ (ข้อมูล
ถึง ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐) ดังนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จำนวน ๑ ฉบับ คือ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
(ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช ๒๕๕๗ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๔) พุทธศักราช ๒๕๖๐

พระราชบัญญัติ จำนวน ๒๓ ฉบับ ดังนี้

(๑) พระราชบัญญัติกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๐ (ยกเลิกพระราชบัญญัติ
กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๑)

(๒) พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ยกเลิกบทบัญญัติ
เกี่ยวกับพัสดุ การจัดซื้อจัดจ้าง หรือการบริหารพัสดุในกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ ข้อบัญญัติ
และข้อกำหนดใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้)

(๓) พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๖๐

(๔) พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐

(๕) พระราชบัญญัติการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสำหรับอุตสาหกรรม
เป้าหมาย พ.ศ. ๒๕๖๐

(๖) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดชอบในทางอาญา
ของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐

(๗) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๖๐

(๘) พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ๔๔) พ.ศ. ๒๕๖๐

(๙) พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐

- (๑๐) พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๑) พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๐ พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๒) พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการกระทรวงกลาโหม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๓) พระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๔) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๕) พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๖๐ (ยกเลิกพระราชบัญญัติพระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. ๒๕๒๗ ฯลฯ (โปรดดูในราชกิจจานุเบกษา))
- (๑๖) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ ๖) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๗) พระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๑๘) พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ยกเลิกพระราชบัญญัติลักษณะเรือนจำ ร.ศ. ๑๒๐ กับทั้งบรรดากฎหมาย กฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัตินี้ หรือซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้)
- (๑๙) พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ (ยกเลิกพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐, พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๖, พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒, พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ พ.ศ. ๒๕๒๖, พระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๘, พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๓๔, พระราชบัญญัติแร่ (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕, พระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๐๙, พระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๒๐ และพระราชบัญญัติพิกัดอัตราค่าภาคหลวงแร่ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๒๒)
- (๒๐) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๒๑) พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๖๐
- (๒๒) พระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๖๐ (ยกเลิกพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พุทธศักราช ๒๔๗๕)
- (๒๓) พระราชบัญญัติองค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐
- รายชื่อกฎหมายที่รอประกาศในราชกิจจานุเบกษาจำนวน ๕ ฉบับ (ข้อมูลถึง ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐) ดังนี้
- พระราชบัญญัติ** จำนวน ๕ ฉบับ ดังนี้
- (๑) ร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- (๒) ร่างพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ.
- (๓) ร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ.
- (๔) ร่างพระราชบัญญัติเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ เพื่อสร้างทางพิเศษสายบางพลี - สุขสวัสดิ์ ในท้องที่อำเภอบางพลี อำเภอบางพลี และอำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ พ.ศ.
- (๕) ร่างพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ.

๔. บทสรุป

จากรายชื่อกฎหมายที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว รวมทั้งรอประกาศในราชกิจจานุเบกษาดังที่ได้กล่าวมาโดยลำดับ นั้น ถือเป็นผลงานด้านนิติบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้แก่ การเสนอและการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ และการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ การพิจารณาอนุมัติหรือไม่อนุมัติพระราชกำหนด และการพิจารณาให้ความเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม นับตั้งแต่สภานิติบัญญัติแห่งชาติเริ่มปฏิบัติหน้าที่ตั้งแต่วันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๗ จนถึงปัจจุบัน (ข้อมูลถึง ณ วันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๖๐) ดังนี้

๑) ร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่ได้รับความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน ๔ ฉบับ (จากจำนวนร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา จำนวน ๔ ฉบับ)

๒) ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่ได้รับความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว และประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน ๒ ฉบับ ^๓ (จากจำนวนร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา จำนวน ๓ ฉบับ)

๓) ร่างพระราชบัญญัติที่ได้รับความเห็นชอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว จำนวน ๒๒๑ ฉบับ โดยได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว จำนวน ๒๑๖ ฉบับ และรอประกาศในราชกิจจานุเบกษา จำนวน ๕ ฉบับ (จากจำนวนร่างพระราชบัญญัติที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา จำนวน ๒๘๑ ฉบับ)

๔) พระราชกำหนดที่ได้รับการอนุมัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว จำนวน ๗ เรื่อง (จากจำนวนพระราชกำหนดที่เสนอสภานิติบัญญัติแห่งชาติเพื่อพิจารณา จำนวน ๗ เรื่อง)

โดยในผลงานด้านนิติบัญญัตินี้ดังกล่าวมานั้น มีผลงานที่สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ร่วมกันเข้าชื่อเสนอร่างพระราชบัญญัติ จำนวนทั้งสิ้น ๓๔ ฉบับ และสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้เห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย จำนวน ๗ ฉบับ ^๔

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับหลักการและเหตุผลและเนื้อหาสาระของกฎหมายตามรายชื่อกฎหมายที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว รวมถึงที่รอประกาศในราชกิจจานุเบกษา นั้น ผู้สนใจศึกษาสามารถสืบค้นได้ที่เว็บไซต์ราชกิจจานุเบกษา (www.ratchakitcha.soc.go.th) และสามารถติดตามความเคลื่อนไหวในการตรากฎหมายของสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้จาก “ระบบประมวลผลข้อมูลการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ” เว็บไซต์สภานิติบัญญัติแห่งชาติ (www.senate.go.th) ๑

^๓ ตกไป เนื่องจากผู้เสนอขอถอน จำนวน ๑ ฉบับ คือ ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ...) พ.ศ. (เสนอโดย ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ).

^๔ เป็นร่างที่คณะรัฐมนตรีและสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติเสนอโดยนับรวมเป็น ๑ ฉบับ จำนวน ๓ ฉบับ.

นางสาววิภากรัตน์ นิยมไทย
นิติกร สำนักกฎหมาย

มาตรการและกลไกในการป้องกัน การขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

บทนำ

คำว่า “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” นั้นเป็นถ้อยคำที่แปลความหมายมาจากภาษาอังกฤษ คำว่า “Conflict of Interest” ซึ่งคำดังกล่าวนี้ในภาษาไทยได้มีการให้คำจำกัดความหรือความหมายไว้อย่างหลากหลาย โดยถ้อยคำที่นิยมใช้หรือมักจะพบเห็นในที่ต่าง ๆ และตำราทางวิชาการ อาทิ คำว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” “ผลประโยชน์ขัดกัน” “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม” “การคอร์รัปชันเชิงนโยบาย” หรือ “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” เป็นต้น

การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นสถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือผู้บริหาร มีประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจเมื่อเทียบกับประโยชน์ส่วนรวม หรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม กล่าวคือ กรณีเป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐตัดสินใจหรือปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งของตนอันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นอย่างรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ทั้งเจตนาและไม่เจตนา ในรูปแบบที่หลากหลาย จนกระทั่งกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติที่ไม่เห็นว่าเป็นความผิดก็ได้^๑

^๑นิยามความหมายของคำว่า “การขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “Conflict of Interest” ของสำนักงาน ก.พ. .

นอกจากนี้ การขัดกันแห่งผลประโยชน์ยังถือเป็นการคอร์รัปชันประเภทหนึ่งก็เนื่องจากการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนบุคคลโดยละเมิดต่อกฎหมายและจริยธรรม ซึ่งในสถานการณ์ที่มีผลประโยชน์ส่วนบุคคลเข้ามาเกี่ยวข้องย่อมส่งผลกระทบต่อดุลพินิจในกระบวนการตัดสินใจ การปฏิบัติหน้าที่โดยขาดความเป็นอิสระ ขาดความเป็นกลางและความเป็นธรรม และส่งผลกระทบต่อประโยชน์สาธารณะ ทำให้ผลประโยชน์หลักขององค์กร หน่วยงาน สถาบัน และสังคม โดยเฉพาะผลประโยชน์ของประชาชนต้องเสียหาย ซึ่งผลประโยชน์ที่สูญเสียไปนี้อาจเป็นผลประโยชน์ทางการเงิน คุณภาพในการบริการ ความเป็นธรรมในสังคม รวมถึงโอกาสในอนาคตของประชาชนส่วนรวมอีกด้วย สำหรับวิธีการป้องกันและแก้ไขปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งเป็นการใช้มาตรการทางกฎหมาย ในส่วนของประเทศไทยเราแล้วได้มีปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติต่าง ๆ ตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๒ มาตรา ๘๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๘๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๑๐๘ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๑๐ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๖๕ ถึงมาตรา ๒๖๙ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ มาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๓ และมาตรา ๑๐๓/๑ พระราชบัญญัติคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๗ และมาตรา ๓๖ หรือพระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ เป็นต้น นอกจากนี้ ในปัจจุบันยังได้มีการบัญญัติหลักการในการป้องกันและจัดการกับปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ อีกด้วย

ดังนั้น เพื่อเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาเกี่ยวกับกรณีปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ซึ่งเป็นภัยร้ายที่ร่อนทำลายประเทศชาติ ตลอดจนแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาดังกล่าวตามรัฐธรรมนูญ คอแลมน์ การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM จึงขอเสนอบทความ เรื่อง “มาตรการและกลไกในการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ (Conflict of Interest) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ” ดังนี้

๑. แนวความคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์

แนวความคิดและหลักการ

การควบคุมการขัดกันแห่งผลประโยชน์มีวัตถุประสงค์เพื่อลดทอนอิทธิพลอันไม่ถูกต้องของผู้ดำรงตำแหน่งที่อาจจะใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ไปในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวและเพื่อป้องกันการทุจริตเชิงนโยบาย โดยแนวความคิดดังกล่าวได้มีวิวัฒนาการมาจากแนวความคิดที่สำคัญ ๓ ประการ^๒ คือ

^๒ คริสตจักร ดาราธร. การบังคับใช้ประมวลจริยธรรมของสมาชิกรัฐสภาในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ศึกษาเฉพาะกรณีการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ (Conflict of Interest). สืบค้นจาก <http://lawidea.teen.com/20070521/entry-1>.

ประการแรก แนวความคิดรากฐานของรัฐสมัยใหม่ซึ่งแยกคนซึ่งเป็นผู้ปกครองออกจากรัฐที่เป็นสถาบัน ซึ่งแนวความคิดนี้ต้องการให้ผู้ปกครองรัฐมีสองสถานะ คือ สถานะที่หนึ่งอยู่ในฐานะส่วนตัว โดยการกระทำใดที่ทำไปในฐานะส่วนตัว การกระทำนั้นไม่ผูกพันรัฐ สถานะที่สองอยู่ในฐานะตำแหน่งหน้าที่ของผู้ปกครองรัฐ ผู้ปกครองรัฐย่อมมีภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติแทนรัฐและใช้อำนาจรัฐเหนือบุคคลทั่วไปได้

ประการที่สอง แนวความคิดเรื่องบทบาทและหน้าที่แห่งความเชื่อถือนและไว้วางใจของบุคคลผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะ แนวความคิดนี้ คือ เมื่อผู้ดำรงตำแหน่งสาธารณะมีภาระหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบ และต้องดำรงตนให้เป็นที่น่าไว้วางใจของประชาชน ดังนั้น จึงเป็นผู้ที่จำเป็นต้องมีมาตรฐานจริยธรรมที่สูงกว่าบุคคลธรรมดาทั่วไป

ประการที่สาม แนวความคิดของความถูกต้องตามกฎหมายของการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งแนวความคิดนี้กฎหมายจะเป็นผู้กำหนดบทบาทสำคัญในการวางมาตรฐานควบคุมไม่ให้คนในสังคมแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากเกินไปจนไปก้าวก่ายหรือละเมิดสิทธิเสรีภาพในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวของบุคคลอื่น โดยหลักการดังกล่าวจะต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพและความเสมอภาคของคนในสังคมนั้น และในขณะเดียวกันก็ต้องป้องกันไม่ให้ผู้ดำรงตำแหน่งใช้อำนาจที่ได้รับมอบหมายจากประชาชนในการแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย

ความเชื่อมโยงของการขัดกันแห่งผลประโยชน์กับการทุจริตประพฤติดมิชอบ

คำว่า “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” (Conflict of interest) หมายถึง สถานการณ์หรือการกระทำที่บุคคลไม่ว่าจะเป็นนักการเมือง ข้าราชการ พนักงานบริษัท หรือผู้บริหาร มีประโยชน์ส่วนตัวมากจนมีผลต่อการตัดสินใจ หรือการปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่งหน้าที่ที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ และส่งผลกระทบต่อประโยชน์ของส่วนรวม

ส่วนคำว่า “การทุจริตประพฤติมิชอบ” (Corruption) หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อตนเองและพวกพ้อง เดิมคนไทยเรียกว่า “ฉ้อราษฎร์บังหลวง” ปัจจุบันใช้คำว่า “ทุจริตและประพฤติมิชอบ” ซึ่งรวมถึง การใช้เส้นสายพวกพ้อง การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน ที่สถานภาพของผู้มีอำนาจอยู่ในลักษณะที่สามารถเอื้ออำนาจประโยชน์ต่อตนเองและบุคคลใกล้ชิด^๓

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างการขัดกันแห่งผลประโยชน์กับการทุจริตประพฤติมิชอบหรือการคอร์รัปชันจึงอาจกล่าวได้ว่าการขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นปัญหาที่นำไปสู่การคอร์รัปชัน และการขัดกันแห่งผลประโยชน์ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการคอร์รัปชัน แต่ระดับหรือขนาดหรือขอบเขตของการขัดกันแห่งผลประโยชน์กับการคอร์รัปชันนั้นแตกต่างกัน ทั้งนี้ การขัดกันแห่งผลประโยชน์กับการคอร์รัปชันมีความเชื่อมโยงกันใน ๓ ประการ คือ

ประการแรก ความคล้ายคลึงกัน การขัดกันแห่งผลประโยชน์กับการคอร์รัปชันเป็นการกระทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนและพวกพ้อง เป็นพฤติกรรมที่ขัดต่อศีลธรรมจรรยา อันส่งผลเสียต่อสาธารณะ และทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือศรัทธาในเจ้าหน้าที่และหน่วยงานของรัฐ

ประการที่สอง ความแตกต่าง การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นการกระทำตามอำนาจหน้าที่ตามกรอบของกฎหมาย อาจจะไม่ผิดกฎหมายแต่ผิดจรรยาบรรณโดยเฉพาะจรรยาบรรณวิชาชีพ และสังคมมองว่าเป็นการกระทำที่เบากว่าการคอร์รัปชัน นอกจากนี้ การขัดกันแห่งผลประโยชน์ไม่จำเป็นต้องเป็นผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินอาจเป็นผลประโยชน์ที่คาดหวังในอนาคตก็ได้

ประการที่สาม ความเหลื่อมกัน การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นพฤติกรรมที่อาจนำไปสู่การคอร์รัปชันได้ในภายหลังหากมีการกระทำความผิดต่อกฎหมาย

รูปแบบของการขัดกันแห่งผลประโยชน์^๔

รูปแบบพฤติกรรมและการกระทำที่เข้าข่ายการขัดกันแห่งผลประโยชน์นั้นโดยมากจะเป็นไปในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

๑) การรับของขวัญหรือรับผลประโยชน์ เป็นการรับของขวัญและความสะดวกสบายที่เกินความเหมาะสมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อบุคคลในการปฏิบัติงานในหน้าที่ เช่น การลดราคาของที่ซื้อให้ การเลี้ยงอาหารอย่างฟุ่มเฟือย ตลอดจนการให้ความบันเทิงในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ให้เอนเอียงหรือเป็นไปในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ต่อผู้ให้ของขวัญนั้น

๒) การหาประโยชน์ให้ตนเอง เป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนเอง ครอบครัวหรือพวกพ้องจากตำแหน่งหน้าที่หรือเป็นการใช้ตำแหน่งหน้าที่เพื่อตนเอง เช่น การใช้อำนาจหน้าที่ทำให้บริษัทตนเองหรือบริษัทครอบครัวได้รับงานเหมาจากรัฐ

^๓ คณะทำงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบของราชบัณฑิตยสถาน. การทุจริตในภาครัฐ. หน้า ๗.

^๔ สังคีต พิริยรังสรรค์. ทฤษฎีคอร์รัปชัน. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ร่วมด้วยช่วยกัน, ๒๕๔๙) หน้า ๗๓.

^๕ ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. หน้า ๙ - ๑๐.

Conflict of Interest in the Workplace

๓) การทำงานหลังเกษียณ เป็นการไปทำงานหลังออกจากงานเดิมโดยใช้ความรู้ประสบการณ์หรืออิทธิพลจากที่เคยดำรงตำแหน่งมารับงานหรือเอาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพวกพ้อง เช่น การที่ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรด้านเวชภัณฑ์และสุขภาพออกจากราชการไปทำงานในบริษัทผลิตหรือขายยา เป็นต้น

๔) การทำงานพิเศษ การเป็นที่ปรึกษาและการจ้างงานให้แก่ตนเอง รวมถึงการใช้ตำแหน่งสถานภาพการทำงานในการเข้าไปเป็นนายจ้างของภาคเอกชนหรือเป็นเจ้าของเอง นอกจากนี้ ยังรวมถึงการใช้เวลาและเครื่องมือของรัฐในการทำงานพิเศษภายนอกที่ไม่ใช่อำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงานด้วย

๕) การรับรู้ข้อมูลภายใน เป็นการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐรู้เห็นในข้อมูลลับของทางราชการหรือนำข้อมูลไปเปิดเผยเพื่อรับสิ่งตอบแทนที่เป็นประโยชน์ในรูปของเงินหรือประโยชน์อื่น ๆ หรือนำข้อมูลไปเปิดเผยให้แก่ญาติหรือพวกพ้องในการแสวงหาผลประโยชน์จากข้อมูลเหล่านั้น เช่น การรับทราบข้อมูลโครงการตัดถนนเข้าหมู่บ้านแล้วจึงไปซื้อที่ดินบริเวณโครงการดังกล่าวเพื่อขายให้ทางราชการในราคาที่สูงขึ้น

๖) การนำทรัพย์สินของหน่วยงานไปใช้ชั่วคราวในกิจการที่เป็นของส่วนตน เพื่อประโยชน์ส่วนตัวของเจ้าหน้าที่ของรัฐและทำให้หน่วยงานของรัฐเสียหายหรือเสียประโยชน์

๗) การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง เป็นการใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อเรียกผลตอบแทนหรือประโยชน์ต่อพื้นที่ที่ตนรับผิดชอบ

๒. การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามรัฐธรรมนูญฯ

ปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายแก่ประเทศชาติเป็นอย่างมาก ดังนั้น ในทางวิชาการจึงมีแนวความคิดที่จะควบคุมและแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งการใช้มาตรการทางกฎหมายโดยการกำหนดหลักการไว้ในรัฐธรรมนูญ การกำหนดมาตรการไว้ในพระราชบัญญัติ รวมทั้งการให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งในการตรวจสอบของประชาชนและสังคม

สำหรับหลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญนั้น เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๙๒ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒ มาตรา ๘๐ ได้กำหนดห้ามมิให้สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรรับตำแหน่งหรือหน้าที่ใดจากรัฐ หน่วยงานราชการของรัฐโดยมีประโยชน์ตอบแทน เป็นผู้จัดการ กรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือลูกจ้างของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รัฐหรือหน่วยงานราชการของรัฐเป็นผู้ลงทุนหรือถือหุ้นมากกว่าร้อยละ ๕๐ ของทุนหรือจำนวนหุ้นทั้งสิ้น รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยงานราชการของรัฐ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม รวมทั้งรับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐหรือหน่วยงานราชการของรัฐเป็นพิเศษ และนับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ก็เป็นหลักการสำคัญที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเสมอ ซึ่งในส่วนของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ นั้น การป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ก็เป็นหลักการสำคัญที่ถูกกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญฯ เช่นกัน^๒ โดยรัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี ต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ดังต่อไปนี้

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

หมวด ๗ รัฐสภา ส่วนที่ ๔ บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

“มาตรา ๑๑๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาย่อมเป็นผู้แทนปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมาย หรือความครอบงำใด ๆ และต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและความผาสุกของประชาชนโดยรวม โดยปราศจากการขัดกันแห่งผลประโยชน์”

หมวด ๙ การขัดกันแห่งผลประโยชน์

“มาตรา ๑๘๔ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาต้อง

(๑) ไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

(๒) ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทานจากรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม

(๓) ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากระบบราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่หน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานปกติ

(๔) ไม่กระทำการใด ๆ ไม่ว่าโดยตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ

^๒คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ. คำอธิบายสาระสำคัญของร่างรัฐธรรมนูญ. หน้า ๓๑.

มาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับเบี้ยหวัด บำเหน็จ บำนาญ เงินปีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดในลักษณะเดียวกัน และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภารับหรือดำรงตำแหน่งกรรมการบริหารของรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวุฒิสภา หรือกรรมการที่ได้รับแต่งตั้งในการบริหารราชการแผ่นดินที่เกี่ยวกับกิจการของสภา หรือกรรมการตามที่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

ให้น้ำ (๒) และ (๓) มาบังคับใช้แก่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา และบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา นั้น ที่ดำเนินการในลักษณะผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายจากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาให้กระทำการตามมาตรานี้ด้วย”

“มาตรา ๑๘๕ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภากระทำการใด ๆ อันมีลักษณะที่เป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมือง ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่องดังต่อไปนี้

(๑) การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น

(๒) กระทำการในลักษณะที่ทำให้ตนมีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ หรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา

(๓) การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการให้พ้นจากตำแหน่งของข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำและมีใช้ข้าราชการการเมือง พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ กิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่ หรือราชการส่วนท้องถิ่น”

“มาตรา ๑๘๖ ให้นำความในมาตรา ๑๘๔ มาใช้บังคับแก่รัฐมนตรีด้วยโดยอนุโลม เว้นแต่กรณีดังต่อไปนี้”

(๑) การดำรงตำแหน่งหรือการดำเนินการที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่หรืออำนาจของรัฐมนตรี

(๒) การกระทำตามหน้าที่และอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน หรือตามนโยบายที่ได้แถลงต่อรัฐสภา หรือตามที่กฎหมายบัญญัติ

นอกจากกรณีตามวรรคหนึ่ง รัฐมนตรีต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งกระทำการใดไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการก้าวก่ายหรือแทรกแซงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อประโยชน์ของตนเอง ของผู้อื่น หรือของพรรคการเมืองโดยมิชอบตามที่กำหนดในมาตรฐานทางจริยธรรม”

“มาตรา ๑๘๗ รัฐมนตรีต้องไม่เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทหรือไม่คงไว้ซึ่งความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทต่อไปตามจำนวนที่กฎหมายบัญญัติ และต้องไม่เป็นลูกจ้างของบุคคลใด

ในกรณีที่รัฐมนตรีผู้ใดประสงค์จะได้รับประโยชน์จากกรณีตามวรรคหนึ่งต่อไป ให้แจ้งประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติทราบภายในสามสิบวันนับแต่ วันที่ได้รับแต่งตั้ง และให้โอนหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทดังกล่าวให้แก่นิติบุคคลซึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

รัฐมนตรีจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการหุ้นหรือกิจการของห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทตามวรรคสองไม่ว่าในทางใด ๆ มิได้

มาตรานี้เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับความเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ให้ใช้บังคับแก่คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของรัฐมนตรี และการถือหุ้นของรัฐมนตรีที่อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางใด ๆ ด้วย”

๓. ข้อควรพิจารณาที่สำคัญ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์เอาไว้ในมาตรา ๑๑๔ และมาตรา ๑๘๔ ถึงมาตรา ๑๘๗ โดยมีเจตนารมณ์เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และคณะรัฐมนตรี กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะ

สำหรับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาตินั้นเนื่องด้วยบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๓ ได้กำหนดให้นำหลักการดังกล่าวมาใช้บังคับกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติดด้วยเช่นกัน ดังนั้น ภายใต้บทบัญญัติ

ของรัฐธรรมนูญ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงต้องไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในลักษณะต่าง ๆ กล่าวคือ^๗

ประการแรก ความในมาตรา ๑๘๔ (๒) (๓) และ (๔)ให้นำมาใช้บังคับกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย ทั้งนี้ ตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๓ วรรคสอง (๒) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๗) ดังนั้น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงต้องไม่กระทำการต่าง ๆ ในเรื่อง

- ไม่รับหรือแทรกแซงหรือก้าวก่ายการเข้ารับสัมปทาน ไม่เข้าเป็นคู่สัญญากับทางราชการหรือรัฐวิสาหกิจอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วนหรือถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐในลักษณะผูกขาดตัดตอน ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม
- ไม่รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐเป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่รัฐปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานปกติ
- ไม่ขัดขวางหรือแทรกแซงการใช้สิทธิหรือเสรีภาพของหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนโดยมิชอบ

ประการที่สอง ความในมาตรา ๑๘๕ให้นำมาใช้บังคับกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย ตามบทบัญญัติในมาตรา ๒๖๓ วรรคสอง (๒) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๗) ดังนั้น สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติจึงต้องไม่ใช่สถานะหรือตำแหน่งก้าวก่ายหรือแทรกแซงไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมในเรื่อง

- การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินงานในหน้าที่ประจำของข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ

^๗คณะกรรมการการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ. รายงานการพิจารณาการศึกษา เรื่อง คุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม และเหตุแห่งการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิก สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ตามร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช (ฉบับที่ผ่านการลงประชามติ เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม ๒๕๕๙). หน้า ๖ – ๑๐.

- มีส่วนร่วมในการใช้จ่ายเงินงบประมาณ หรือให้ความเห็นชอบในการจัดทำโครงการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐ เว้นแต่เป็นการดำเนินการในกิจการของรัฐสภา

- การบรรจุ แต่งตั้ง โยกย้าย โอน เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือนหรือการให้พ้นจากตำแหน่งในงานราชการ หรือกิจการที่รัฐถือหุ้นใหญ่

ประการที่สาม การนำความในมาตรา ๑๘๔ (๒) (๓) (๔) และมาตรา ๑๘๕ มาใช้บังคับกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติดังกล่าวนั้นมีข้อควรพิจารณาเพิ่มเติม ดังนี้

- การขัดกันแห่งผลประโยชน์ตามมาตรา ๑๘๔ มีทั้งสิ้นจำนวน ๔ เหตุ แต่เหตุตามมาตรา ๑๘๔ (๑) การไม่ดำรงตำแหน่งหรือหน้าที่ใดในหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือตำแหน่งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ได้รับการยกเว้นไม่ต้องนำมาใช้บังคับกับสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ทั้งนี้ ตามความในมาตรา ๒๖๓ วรรคสอง (๒) (ข) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๗)

- การถือหุ้นต้องห้ามนั้น หมายถึง การถือหุ้นในบริษัทที่รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐหรือรัฐวิสาหกิจที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอนและได้หุ้นนั้นมาภายหลังรัฐธรรมนูญประกาศใช้แล้วเท่านั้น และยังความหมายรวมถึงการถือหุ้นในบริษัทที่แม้จะมีได้รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญากับรัฐโดยตรง แต่บริษัทนั้นเป็นผู้ถือหุ้นในบริษัทอื่น (Holding Company) ที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามในจำนวนมากพอที่จะทำให้มีอำนาจครอบงำกิจการของบริษัทที่ประกอบกิจการอันเป็นการต้องห้ามได้ ถือเป็นการกระทำอันต้องห้ามโดยทางอ้อม นอกจากนี้ การถือหุ้นต้องห้ามแม้เพียงหุ้นเดียวก็ย่อมเป็นการถือหุ้นที่ต้องห้ามแล้ว แม้ผู้ถือหุ้นจะไม่มีอำนาจบริหารหรือครอบงำกิจการ หรือเป็นการซื้อในตลาดหลักทรัพย์และเป็นการลงทุนระยะสั้นหรือเพื่อเก็งกำไรก็ตาม อย่างไรก็ตาม การถือหุ้นที่เป็น การต้องห้ามจำกัดเฉพาะแต่หุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือในบริษัทจำกัดหรือในบริษัทมหาชนจำกัดที่เป็นหุ้นส่วนสามัญและหุ้นบุริมสิทธิเท่านั้น แต่ไม่หมายรวมไปถึงหุ้นกู้ การซื้อหน่วยลงทุนในกองทุนเปิดต่าง ๆ ที่ได้นำเงินในกองทุนไปลงทุนในกิจการของบริษัทอันมีลักษณะต้องห้ามอีกทอดหนึ่ง เพราะการถือหุ้นกู้ฐานะของผู้ถือหุ้นกู้มีฐานะเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทเท่านั้น ไม่ได้มีฐานะเป็นผู้ถือหุ้นของบริษัทและไม่มีสิทธิเช่นเดียวกับผู้ถือหุ้น

- การกระทำการอันเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ในเรื่องรับสัมปทานหรือเข้าเป็นคู่สัญญากับรัฐ รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ เป็นพิเศษนอกเหนือไปจากที่ปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจ การงานปกติจากรัฐ มีผลใช้บังคับกับคู่สมรสและบุตรของสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติด้วย โดยคู่สมรสและบุตรดังกล่าวนี้หมายถึงคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสตามกฎหมายและบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะบรรลุนิติภาวะหรือไม่ก็ตาม แต่หากเป็นบุคคลอื่นซึ่งมิใช่คู่สมรสและบุตรจะต้องมีการดำเนินการในลักษณะเป็นผู้ถูกใช้ ผู้ร่วมดำเนินการ หรือผู้ได้รับมอบหมายให้กระทำการอันเป็นเหตุต้องห้าม

- ข้อห้ามไม่ให้รับเงินหรือประโยชน์ใด ๆ จากรัฐเป็นพิเศษนอกเหนือจากที่รัฐปฏิบัติต่อบุคคลอื่น ๆ ในธุรกิจการงานปกติ ไม่รวมถึงการเป็นอาจารย์พิเศษหรือวิทยากรที่ได้รับเชิญไปบรรยายในมหาวิทยาลัยหรืองานสัมมนาต่าง ๆ โดยได้รับเงินหรือค่าตอบแทนในอัตราเท่ากับกับคนอื่นตามระเบียบของทางราชการ

๔. บทสรุป

การขัดกันแห่งผลประโยชน์เป็นเรื่องที่ผิดทั้งกฎหมายและผิดต่อหลักคุณธรรมจรรยา และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ดังนั้น การไม่ยอมรับรูปแบบการกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์เช่นนี้จึงถือเป็นวัฒนธรรมของสังคมที่ดียิ่ง และเป็นการป้องกันการทุจริตประพฤติดมิชอบได้ตั้งแต่ต้นทาง อย่างไรก็ดี สังคมไทยบางส่วนยังคงไม่ให้ความสำคัญกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการมองว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องวัฒนธรรมหรือค่านิยมของชาติตะวันตกที่มีความไม่สอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมไทย หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเนื่องจากสังคมไทยเป็นสังคมอุปถัมภ์มาแต่โบราณและมักจะไม่จำแนกแยกแยะระหว่างเรื่องส่วนตัวกับเรื่องของส่วนรวมหรือระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ในทัศนคติของคนเหล่านี้จึงมีการให้ความสำคัญกับเรื่องของกระทำที่เป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์ค่อนข้างน้อย ส่งผลให้ผู้ดำรงตำแหน่งอาศัยอำนาจหน้าที่ของตนกระทำการในลักษณะที่มีการขัดกันแห่งผลประโยชน์อยู่เสมอ

ดังนั้น แนวทางการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่ดีที่สุด คือ การใช้มาตรการทางกฎหมายควบคู่ไปกับมาตรการต่าง ๆ ดังนี้

(๑) สังคมไทยต้องเรียนรู้ว่าการขัดกันแห่งผลประโยชน์คืออะไร และมีผลเสียอย่างไรต่อสังคมโดยรวม

(๒) ทุกคนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตัดสินใจต้องเรียนรู้ลักษณะของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ ก่อนที่จะเข้าไปมีบทบาทในการตัดสินใจนั้น กล่าวคือ ต้องมีการพิสูจน์ว่าตนเองไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนใด ๆ ในการตัดสินใจ

(๓) การทำงานต่าง ๆ ต้องชี้วัดกันที่ผลของงาน ใช้ผลงานเป็นเกณฑ์การตัดสินใจในทุก ๆ เรื่อง ซึ่งจะลดปัญหาของการขัดกันแห่งผลประโยชน์ได้โดยอัตโนมัติ

(๔) ต้องปลูกฝังหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอเพียง พอประมาณ และ
การไม่เบียดเบียนให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

(๕) ต้องสร้างภูมิคุ้มกัน เพราะการบริหารจัดการและดำเนินงานอย่างโปร่งใสตรวจสอบได้
สามารถป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จึงควรเริ่มสร้างวัฒนธรรมธรรมาภิบาล
และการปฏิบัติอย่างมีเหตุมีผลที่มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

สุดท้ายนี้ หวังเป็นอย่างยิ่งว่ามาตรการป้องกันการขัดกันแห่งผลประโยชน์ทั้งหลายเหล่านี้
จะสามารถขจัดปัญหาการขัดกันแห่งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยได้ไม่มากก็น้อย ทั้งนี้
เพื่อความวัฒนาถาวรของประเทศชาติ และความสงบสุขของปวงชนชาวไทยสืบไป **จ**

แนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทย

บทนำ

โดยที่ปัจจุบัน โลกของเราได้เริ่มเข้าสู่สังคมยุคดิจิทัล (Digitization) อันเป็นผลทำให้เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของสังคมมนุษย์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (Digital Economy) ไม่ว่าจะเป็นการค้า การลงทุน การประกอบธุรกิจให้บริการด้านต่าง ๆ เทคโนโลยีดิจิทัลจะไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการทำงานของมนุษย์ดังเช่นในอดีตที่ผ่านมาเท่านั้น หากแต่จะหลอมรวมเข้ากับชีวิตประจำวันของมนุษย์อย่างแท้จริง และจะเปลี่ยนโครงสร้างรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ กระบวนการผลิต การค้า การบริการ และกระบวนการทางสังคมอื่น ๆ รวมถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลไปอย่างสิ้นเชิง การเปลี่ยนแปลงของโลกดังกล่าวนี้ ทำให้ประเทศไทยต้องเร่งนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้สำหรับเพื่อเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งเทคโนโลยีดิจิทัลนั้นสามารถตอบปัญหาความท้าทายที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่หรือเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เช่น การพัฒนาขีดความสามารถของธุรกิจ ทั้งภาคอุตสาหกรรม การเกษตร การผลิต การค้า และการบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่ม SMEs และวิสาหกิจชุมชนให้แข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้ การพัฒนาศักยภาพของคนในประเทศทั้งบุคลากรด้านเทคโนโลยี บุคลากรที่ทำงานในภาคการเกษตร อุตสาหกรรมและบริการ รวมถึงบุคคลทั่วไปที่จะต้องมีความฉลาดรู้เท่าทันสื่อและเท่าทันโลก ขณะเดียวกันภาครัฐก็ได้มีแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของรัฐบาลให้เกิดการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยและหลากหลายมาเปลี่ยนเป็นวิธีการ

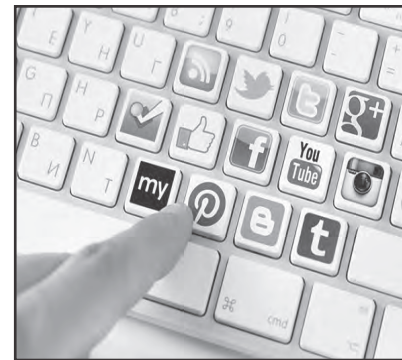
ดำเนินธุรกิจ การดำเนินชีวิตของประชาชน และการดำเนินงานของภาครัฐ รวมทั้งการผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจที่แข่งขันได้ในเวทีโลก และความมั่นคงทางสังคมของประเทศต่อไป

คอลัมน์ “สารพันปัญหากฎหมาย” ฉบับนี้จึงใคร่ขอนำเสนอ เรื่อง “**แนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย**” ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบและเข้าใจถึงสภาพปัญหาเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัลของประเทศไทย ตลอดจนแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยว่ามีความเป็นมาและมีสาระสำคัญอย่างไร ดังนี้

๑.ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารหรือเทคโนโลยีดิจิทัลมีส่วนที่ทำให้วิถีการดำเนินชีวิตของคนในโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง การนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในวงกว้างเป็นไปอย่างก้าวกระโดดเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลกลายเป็นส่วนหนึ่งของระบบเศรษฐกิจและสังคมในทุก ๆ มิติ โดยเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ การค้า การบริการ การศึกษา การสาธารณสุข การบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม และการจ้างงานที่เพิ่มขึ้น ทำให้ประชาชนในชุมชน เข้าถึงแหล่งข้อมูล แหล่งเรียนรู้ ตลาดและบริการต่าง ๆ ในรูปแบบใหม่ และเกิดการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้น

จึงอาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นเครื่องมือที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัลหรืออาจเรียกได้ว่าเป็นเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งด้านอุปกรณ์ และระบบเครือข่ายต่าง ๆ หากประชากรและภาคธุรกิจของประเทศสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศได้มากเท่าใดยิ่งแสดงให้เห็นว่าประเทศนั้นมีความพร้อมในการพัฒนาดิจิทัลอันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศในโลกยุคใหม่ สำหรับประเทศไทยนั้นแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของภาคธุรกิจและประชากรมีจำนวนผู้ใช้งานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้คอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ตลอดจนการใช้งานอินเทอร์เน็ตอันเป็นหัวใจสำคัญของการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการประกอบธุรกิจนั้นมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจากในอดีต ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเพียงเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารกันเท่านั้น แต่ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีในการประกอบธุรกิจกันมากขึ้น เช่น การซื้อขายสินค้าออนไลน์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้หน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจจะมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ แต่สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงบทบาทอำนาจหน้าที่ให้ครอบคลุมถึงเรื่องการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก รวมทั้งปัญหากลไกการบูรณาการรูปแบบใหม่ที่มาพร้อมกับเทคโนโลยีซึ่งมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ยังมีปัญหาในด้านการบริหารจัดการเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ การรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล เป็นต้น

ดังนั้น การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระบวนการผลิต การดำเนินธุรกิจ การค้า การบริการ การศึกษา การสาธารณสุข การบริหารราชการแผ่นดิน รวมทั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอื่น ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญซึ่งฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจ การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคม

๒. แนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของรัฐบาล

ประเทศไทยภายใต้การนำของรัฐบาลชุดที่มี พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เป็นนายกรัฐมนตรี เป็นช่วงระยะเวลาของการปฏิรูปประเทศในทุกมิติของการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม โดยรัฐบาลได้ตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งรัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติในด้านนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยกำหนดไว้ในข้อ ๖.๑๘ ว่า “ส่งเสริมภาคเศรษฐกิจดิจิทัลและวางรากฐานของเศรษฐกิจดิจิทัลให้เริ่มขับเคลื่อนได้อย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้ทุกภาคเศรษฐกิจก้าวหน้าไปได้ทันโลกและสามารถแข่งขันในโลกสมัยใหม่ได้ ซึ่งหมายรวมถึงการผลิตและการค้าผลิตภัณฑ์ดิจิทัลโดยตรง ทั้งผลิตภัณฑ์ฮาร์ดแวร์ ผลิตภัณฑ์ซอฟต์แวร์ อุปกรณ์สื่อสารดิจิทัล อุปกรณ์โทรคมนาคมดิจิทัล และการใช้ดิจิทัลรองรับการให้บริการของภาคธุรกิจการเงินและธุรกิจบริการอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคสื่อสารและบันเทิง ตลอดจนการใช้ดิจิทัลรองรับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ปรับปรุงบทบาทและภารกิจของหน่วยงานที่รับผิดชอบ

โดยตรงให้ดูแลและผลักดันงานสำคัญของประเทศชาติในเรื่องนี้ และจะจัดให้มีคณะกรรมการระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนเรื่องนี้อย่างจริงจัง”

ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานด้านนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และเป็นรูปธรรมสูงสุด คณะรัฐมนตรีจึงได้ลงมติเมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ มอบหมายให้กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารร่วมกับกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแทนแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศ เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินการตามนโยบายเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของรัฐบาลให้เกิดการนำเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยและหลากหลายมาเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินธุรกิจ การดำเนินชีวิตของประชาชน และการดำเนินงานของภาครัฐ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจที่แข่งขันได้ในเวทีโลก และความมั่นคงทางสังคมของประเทศต่อไป

โดยแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้มีใช้เป็นเรื่องใหม่สำหรับประเทศไทย หากแต่เป็นการต่อยอดการพัฒนาประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทำมาอย่างต่อเนื่อง โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งจากภาครัฐ ภาคประชาชน ภาควิชาการ และภาคประชาสังคม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันเทคโนโลยีและบริบททางเศรษฐกิจและสังคมกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปสู่ยุคดิจิทัล และหลากหลายประเทศทั่วโลก เช่น สหรัฐอเมริกา กลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป ออสเตรเลีย สิงคโปร์ มาเลเซีย อินเดีย ฯลฯ กำลังแข่งขันกันพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมฉบับนี้ จึงมุ่งหวังปฏิรูปประเทศไทยให้ทันต่อบริบทดังกล่าวด้วยเช่นกัน ตั้งแต่การเร่งวางรากฐานดิจิทัลของประเทศผ่านการลงทุนครั้งใหญ่ การสร้างระบบเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลที่ทุกคนมีส่วนร่วมตามแนวทางประชารัฐ การขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคม และใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ จนถึงการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นประเทศในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว ที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างมูลค่า และขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

นอกจากการจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแล้ว รัฐบาลชุดปัจจุบัน ยังมีแผนในการผลักดันกฎหมายเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยเมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ และวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๕๘ คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการและให้ความเห็นชอบร่างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล รวมจำนวน ๑๐ ฉบับ ตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสนอ และให้ส่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณา ประกอบด้วย

- (๑) ร่างพระราชบัญญัติคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ พ.ศ.
- (๒) ร่างพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- (๓) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- (๔) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- (๕) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ พ.ศ.
- (๖) ร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ.
- (๗) ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล พ.ศ.
- (๘) ร่างพระราชบัญญัติกองทุนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ.
- (๙) ร่างพระราชบัญญัติองค์กรจัดสรรคลื่นความถี่และกำกับการประกอบ
กิจการวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม (ฉบับที่ ..) พ.ศ. และ
- (๑๐) ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์
(องค์การมหาชน) (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

โดยขณะนี้ มีร่างพระราชบัญญัติที่ได้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติ
แห่งชาติแล้ว จำนวน ๓ ฉบับ คือ

(๑) พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการเสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๙ และสภา
นิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาและมีมติเห็นสมควรให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้เมื่อ
วันที่ ๙ ธันวาคม ๒๕๕๙ โดยพระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่อังคารที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐
และมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กล่าวคือ
มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป ซึ่งพระราชบัญญัตินี้
มีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ คือ โดยที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้
านดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง
ส่งผลต่อฐานความรู้และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งหน่วยงาน
ภาครัฐและภาคธุรกิจต่างมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยีด้านดิจิทัลดังกล่าวมาใช้ในการ
พัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ เพื่อประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ
หรือการพัฒนาในการแข่งขันทางธุรกิจของภาคเอกชน แต่ประเทศไทยยังขาดการ
พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในด้านดิจิทัลอย่างเป็นระบบที่จะสามารถ
ตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทาง
ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและ

สังคมของประเทศครอบคลุมการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและการวางโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศอย่างเป็นระบบเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั้งของภาครัฐและภาคเอกชน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายฉบับนี้

(๒) พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม (ฉบับที่ ๑๗) พ.ศ. ๒๕๕๔ (เพื่อจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม)

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการเสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา เมื่อวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๕๔ และสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาและมีมติเห็นสมควรให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เมื่อวันที่ ๓ มิถุนายน ๒๕๕๔ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๔ โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป กล่าวคือ มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๕๔ เป็นต้นไป ซึ่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ คือ โดยที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม ฐานความรู้ และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยหน่วยงานภาครัฐและภาคธุรกิจต่างมีความต้องการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้านดิจิทัลมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพและประสิทธิภาพของการให้บริการ แต่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมีขอบเขตอำนาจหน้าที่จำกัดเฉพาะเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบสื่อสาร ซึ่งไม่ครอบคลุมถึงเรื่องการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเพื่อรองรับการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่มีการขับเคลื่อนโดยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นหลัก ซึ่งจำเป็นต้องมีหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่บูรณาการกลไกต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนให้มีการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกันอันจะเป็นประโยชน์ต่อภาพรวมของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเน้นให้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปมีบทบาทในทุกภาคส่วน ดังนั้น เพื่อให้มีกระทรวงที่มีอำนาจหน้าที่ครอบคลุมถึงเรื่องดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จึงต้องดำเนินการปรับโครงสร้างกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้มีขอบเขตอำนาจหน้าที่มากขึ้น และเปลี่ยนชื่อเป็นกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(๓) พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๖๐

โดยพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้มีการเสนอต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณา เมื่อวันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๕๔ และ

สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาและมีมติเห็นสมควรให้ประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ เมื่อวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๕๙ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่อังคารที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๖๐ โดยมีผลใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด ๑๒๐ วัน นับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป กล่าวคือ จะมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป ซึ่งพระราชบัญญัติดังกล่าวมีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ คือ โดยที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มีบทบัญญัติบางประการที่ไม่เหมาะสมต่อการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ในปัจจุบัน ซึ่งมีรูปแบบการกระทำความผิดที่มีความซับซ้อนมากขึ้นตามพัฒนาการทางเทคโนโลยีซึ่งเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและโดยที่มีการจัดตั้งกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมซึ่งมีภารกิจในการกำหนดมาตรฐานและมาตรการในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ รวมทั้งการเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ด้านความมั่นคงปลอดภัยของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศ สมควรปรับปรุงบทบัญญัติในส่วนที่เกี่ยวกับผู้รักษาการตามกฎหมาย กำหนดฐานความผิดขึ้นใหม่ และแก้ไขเพิ่มเติมฐานความผิดเดิม รวมทั้งบทกำหนดโทษของความผิดดังกล่าว การปรับปรุงกระบวนการและหลักเกณฑ์ในการระงับการทำให้แพร่หลายหรือลบข้อมูลคอมพิวเตอร์ ตลอดจนกำหนดให้มีคณะกรรมการเปรียบเทียบซึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติมอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

๓. แนวทางในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

นอกจากที่รัฐบาลจะได้ดำเนินการตามแนวทางการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลของรัฐบาลข้างต้นแล้ว ยังมีแนวทางในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ตามแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม โดยมีหลักการพื้นฐานเพื่อความสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ การใช้ประโยชน์สูงสุดจากพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัล การประกันการเข้าถึงของคนทุกกลุ่ม การวางแผนจากข้อมูลความพร้อมของประเทศ และการรวมพลังทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนแผนฯ ตามแนวทางประชารัฐ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปอย่างแท้จริงในภาคเศรษฐกิจ ภาคสังคม และภาครัฐ ทั้งนี้ แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในภาพรวม ๔ ประการ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาประเทศ ดังนี้

(๑) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ
ก้าวทันเวทีโลกด้วยการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างสรรค์นวัตกรรมการผลิต การบริการ

(๒) สร้างโอกาสทางสังคมอย่างเท่าเทียมด้วยข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ผ่านสื่อดิจิทัลเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

(๓) พัฒนาทุนมนุษย์สู่ยุคดิจิทัล ด้วยการเตรียมความพร้อมให้บุคลากรทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะที่เหมาะสมต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในยุคดิจิทัล

(๔) ปฏิรูปกระบวนการขั้นตอนการทำงานและการให้บริการของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

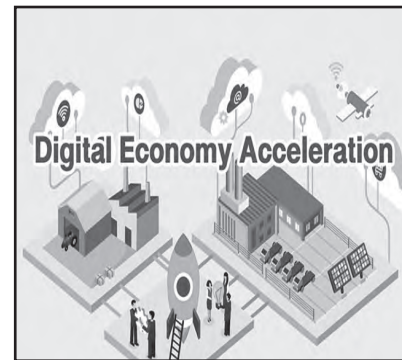
อย่างไรก็ตาม การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยนั้น มุ่งเน้นการพัฒนาในระยะยาวให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และให้สอดคล้องกับการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แต่เนื่องจากเทคโนโลยีดิจิทัลมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม จึงได้กำหนดภูมิทัศน์ดิจิทัลหรือทิศทางการพัฒนาและเป้าหมาย ออกเป็น ๔ ระยะ ดังนี้

ระยะที่ ๑ Digital Foundation ประเทศไทยลงทุนและสร้างฐานรากในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล
ในมิติด้านเศรษฐกิจนั้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่เศรษฐกิจ

ภายในประเทศเพื่อปรับสมดุลทางเศรษฐกิจด้วยการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนบริบทในการทำธุรกิจในยุคดิจิทัลให้ลื่นไหลมากขึ้น (Frictionless) รวมถึงการส่งเสริมให้กลุ่มธุรกิจที่ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลมากนักให้เข้ามาสู่ระบบเศรษฐกิจที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และวิสาหกิจชุมชน

ระยะที่ ๒ Digital Thailand I : Inclusion ทุกภาคส่วนของประเทศไทยมีส่วนร่วมในเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลตามแนวทางประชารัฐ ในมิติด้านเศรษฐกิจนั้น ภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ เติบโตด้วยการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้ประโยชน์จากข้อมูล (Data-Driven) และเตรียมความพร้อมเพื่อพัฒนากระบวนการผลิตของภาคเกษตร ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการให้มีความทันสมัยและพัฒนาไปสู่การทำธุรกิจด้วยระบบอัตโนมัติ นอกจากนี้ ธุรกิจเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Innovation-Driven Entrepreneur หรือ Technology Startup) ยังมีบทบาทในการขับเคลื่อนประเทศอีกด้วย

ระยะที่ ๓ Digital Thailand II : Full Transformation ประเทศไทยก้าวสู่ดิจิทัลไทยแลนด์ที่ขับเคลื่อนและใช้ประโยชน์จากนวัตกรรมดิจิทัลได้อย่างเต็มศักยภาพ ในมิติด้านเศรษฐกิจ ประเทศไทยจะเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนดิจิทัล

ภาคอุตสาหกรรมสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของการทำงานเข้าสู่การเป็นโรงงานอัจฉริยะ (Smart Factory) รองรับการเข้าสู่อุตสาหกรรมในยุค ๔.๐ และภาคการเกษตรทั่วประเทศ ตั้งแต่ขนาดใหญ่ลงไปจนถึงขนาดเล็กมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบสู่การทำเกษตรแบบอัจฉริยะ (Smart Agriculture) ขณะเดียวกันกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยสามารถนำนวัตกรรมดิจิทัลเข้ามาขับเคลื่อนธุรกิจ (Innovation Driven Enterprises : IDE) จนสามารถเข้าไปมีบทบาทในเวทีระหว่างประเทศได้

ระยะที่ ๔ Global Digital Leadership ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมอย่างยั่งยืน ในมิติด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจประเทศไทยเชื่อมโยงกับระบบเศรษฐกิจโลกด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านการค้า การผลิต การลงทุน หรือการจ้างงาน ทำให้ประเทศไทยก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลางไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงทัดเทียมประเทศที่พัฒนาแล้ว แต่อย่างไรก็ตามการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลอาจส่งผลต่อการนำหุ่นยนต์และระบบอัจฉริยะมาทดแทนกำลังคนในกระบวนการผลิตของภาคการผลิตและการบริการเป็นจำนวนมาก

๔. ยุทธศาสตร์การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

เพื่อให้วิสัยทัศน์และเป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลบรรลุผล แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาดิจิทัลของประเทศไทยบรรลุผลจำนวน ๖ ยุทธศาสตร์ ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อให้สามารถติดตามและประเมินความก้าวหน้าได้อย่างชัดเจน และแผนงานเพื่อดำเนินการตามยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยมุ่งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลประสิทธิภาพสูงที่ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ทุกที่ ทุกเวลา โดยกำหนดให้เทคโนโลยีที่ใช้มีความเร็วเพียงพอกับความต้องการและให้มีราคาค่าบริการที่ไม่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงบริการของประชาชนอีกต่อไป นอกจากนี้ในระยะยาวโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงจะกลายเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานเช่นเดียวกับถนน ไฟฟ้า น้ำประปา ที่สามารถรองรับการเชื่อมต่อของทุกคนและทุกสรรพสิ่ง โดยยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน คือ

(๑) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงให้ครอบคลุมทั่วประเทศ มีความทันสมัย มีเสถียรภาพตอบสนองความต้องการใช้งานของทุกภาคส่วนในราคาที่เหมาะสมและเป็นธรรม

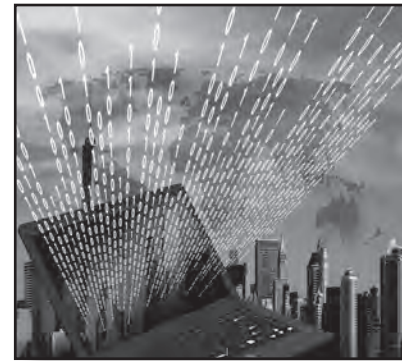
(๒) ผลักดันให้ประเทศไทยเป็นหนึ่งในศูนย์กลางการเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลของอาเซียน โดยเป็นเส้นทางผ่านการจราจรของข้อมูลในภูมิภาค และเป็นที่ตั้งของผู้ประกอบการรายใหญ่ของโลก

(๓) จัดให้มีนโยบายและแผนบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน คลื่นความถี่ และการหลอมรวมของเทคโนโลยีในอนาคต เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

(๔) ปรับรัฐวิสาหกิจโทรคมนาคมให้เหมาะสมกับสถานการณ์และความก้าวหน้าของอุตสาหกรรมดิจิทัลเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มุ่งกระตุ้น

เศรษฐกิจของประเทศโดยผลักดันให้ภาคธุรกิจไทยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการลดต้นทุนการผลิตสินค้าและบริการ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนพัฒนาไปสู่การแข่งขันเชิงธุรกิจรูปแบบใหม่ในระยะยาว นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการสร้างระบบนิเวศสำหรับธุรกิจดิจิทัล เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจไทยที่จะส่งผลต่อการขยายฐานเศรษฐกิจและอัตราการจ้างงานของไทยอย่างยั่งยืนในอนาคต โดยยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน คือ

(๑) เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจตลอดห่วงโซ่มูลค่า โดยผลักดันธุรกิจให้เข้าสู่ระบบการค้าดิจิทัลสู่สากล และให้เกิดการใช้เทคโนโลยีและข้อมูลเพื่อปฏิรูปการผลิตสินค้าและบริการ

(๒) เร่งสร้างธุรกิจเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology Startup) ให้เป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดิจิทัล

(๓) พัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลของไทยให้มีความเข้มแข็งและสามารถแข่งขันเชิงนวัตกรรมได้ในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมที่ไทยมีศักยภาพและเป็นอุตสาหกรรมแห่งอนาคต

(๔) เพิ่มโอกาสทางอาชีพเกษตรและการค้าขายสินค้าของชุมชนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยดำเนินการร่วมกันระหว่างหน่วยงานจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ สร้างสังคมคุณภาพที่ทั่วถึงเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มุ่งสร้างประเทศไทยที่ประชาชนทุกกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มเกษตรกร ผู้ที่อยู่ในชุมชนห่างไกล ผู้สูงอายุ ผู้ด้อยโอกาส และคนพิการ สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากบริการต่าง ๆ ของรัฐผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีข้อมูล องค์กรความรู้ ทั้งระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยง่ายและสะดวก และมีประชาชนที่รู้เท่าทันข้อมูลข่าวสาร และมีทักษะ

ในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน คือ

(๑) สร้างโอกาสและความเท่าเทียมในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้พิการ กลุ่มผู้ที่อยู่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล

(๒) พัฒนาศักยภาพของประชาชนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์และสร้างสรรค์ รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแยกแยะข้อมูลข่าวสารในสังคมดิจิทัลที่เปิดกว้างและเสรี

(๓) สร้างสื่อ คลังสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่ประชาชนเข้าถึงได้อย่างสะดวก ผ่านทั้งระบบโทรคมนาคม ระบบแพร่ภาพกระจายเสียง และสื่อหลอมรวม

(๔) เพิ่มโอกาสการได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานของนักเรียนและประชาชน แบบทุกวัย ทุกที่ ทุกเวลาด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

(๕) เพิ่มโอกาสการได้รับบริการทางการแพทย์และสุขภาพที่ทันสมัยทั่วถึง และเท่าเทียม สู่สังคมสูงวัย ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล โดยมุ่งใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการของหน่วยงานรัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ให้เกิดบริการภาครัฐในรูปแบบดิจิทัลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้โดยไม่มีข้อจำกัดทางกายภาพ พื้นที่ และภาษา นำไปสู่การหลอมรวมการทำงานของภาครัฐเสมือนเป็นองค์กรเดียว นอกจากนี้ รัฐบาลดิจิทัลในอนาคตจะเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม การบริหารบ้านเมือง และเสนอความคิดเห็นต่อการดำเนินงานของภาครัฐ โดยยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๔ ด้าน คือ

(๑) จัดให้มีบริการอัจฉริยะที่ขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชน หรือผู้ใช้บริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริการที่อำนวยความสะดวกต่อประชาชน นักธุรกิจ และนักท่องเที่ยว

(๒) ปรับเปลี่ยนการทำงานของภาครัฐด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ให้มีประสิทธิภาพ และธรรมาภิบาลโดยเน้นบูรณาการ การลงทุนในทรัพยากร การเชื่อมโยงข้อมูล และการทำงานของหน่วยงานรัฐเข้าด้วยกัน

(๓) สนับสนุนให้มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ตามมาตรฐาน Open Data และส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคธุรกิจในกระบวนการทำงานของรัฐ

(๔) พัฒนาแพลตฟอร์มบริการพื้นฐานภาครัฐ (Government Service Platform) เพื่อรองรับการพัฒนาต่อยอดแอปพลิเคชันหรือบริการรูปแบบใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ พัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนวัยทำงานทุกสาขาอาชีพ ทั้งบุคลากรภาครัฐ และภาคเอกชน ให้มีความสามารถในการสร้างสรรค์และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาดในการประกอบอาชีพ และการพัฒนาบุคลากรในสาขาเทคโนโลยีดิจิทัลโดยตรง ให้มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในระดับมาตรฐานสากลเพื่อนำไปสู่การสร้างและจ้างงานที่มีคุณค่าสูงในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อน โดยยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน คือ

(๑) พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่บุคลากรในตลาดแรงงาน ที่รวมถึงบุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน บุคลากรทุกสาขาอาชีพ และบุคลากรทุกช่วงวัย

(๒) ส่งเสริมการพัฒนาทักษะ ความเชี่ยวชาญ เทคโนโลยีเฉพาะด้าน ให้แก่บุคลากรในสายวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ที่ปฏิบัติงานในภาครัฐและเอกชน เพื่อรองรับความต้องการในอนาคต

(๓) พัฒนาผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถวางแผนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปพัฒนาภารกิจ ตลอดจนสามารถสร้างคุณค่าจากข้อมูลขององค์กร

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการมีกฎหมาย กฎระเบียบ กติกาและมาตรฐานที่มีประสิทธิภาพ ทันสมัย และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์สากล เพื่ออำนวยความสะดวก ลดอุปสรรค เพิ่มประสิทธิภาพในการประกอบกิจกรรมและทำธุรกรรมออนไลน์ต่าง ๆ รวมถึงสร้างความมั่นคงปลอดภัย และความเชื่อมั่น ตลอดจนคุ้มครองสิทธิให้แก่ผู้ใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกภาคส่วนเพื่อรองรับการเติบโตของเทคโนโลยีดิจิทัลและการใช้งานที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยยุทธศาสตร์นี้ประกอบด้วยแผนงานเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน คือ

(๑) กำหนดมาตรฐาน กฎ ระเบียบ และกติกาด้านดิจิทัลให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการค้าและการใช้ประโยชน์ในภาคเศรษฐกิจและสังคม

(๒) ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัลให้มีความทันสมัย สอดคล้องต่อพลวัตของเทคโนโลยีดิจิทัลและบริบทของสังคม

(๓) สร้างความเชื่อมั่นในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการทำธุรกรรมออนไลน์ ด้วยการสร้างความมั่นคงปลอดภัยของระบบสารสนเทศและการสื่อสาร การคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล การคุ้มครองผู้บริโภค

อย่างไรก็ดี การที่ประเทศไทยจะสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อให้เกิดการพัฒนาประเทศได้มากนักน้อยเพียงใดนั้นเงื่อนไขที่สำคัญ คือความพร้อมทางวิทยาการด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของประเทศที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และความสามารถในการพัฒนา เสริมสร้างความแข็งแกร่งด้านดิจิทัลของประเทศในอนาคต ดังนั้นในการจัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมจึงต้องมีการประเมินสถานภาพปัจจุบันของการพัฒนาด้านดิจิทัลด้วย

unสรุป

การที่รัฐบาลชุดปัจจุบัน โดยกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน ส่งเสริม พัฒนา และดำเนินกิจการเกี่ยวกับดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม การอุดมศึกษา การสถิติ และราชการอื่นได้จัดทำแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบในการแก้ไขปัญหาและผลักดันให้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ซึ่งรวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางความคิดในทุกภาคส่วน การปฏิรูปกระบวนการทางธุรกิจ การผลิต การค้า และการบริการ การปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารราชการแผ่นดิน และการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนนั้น ได้มีข้อเสนอแนะและข้อสังเกตจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายฝ่าย โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับแผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมนั้นควรพิจารณาเรื่องการลดภาษีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ตลอดจนพัฒนาไปสู่การแข่งขันเชิงธุรกิจในระยะยาว ส่วนแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลระยะ ๓ ปี ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการรักษาความมั่นคงปลอดภัยคอมพิวเตอร์ในระดับประเทศ เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นให้แก่ภาคธุรกิจและภาคประชาชน และควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบปฏิบัติการ (Operating System) รวมทั้งโปรแกรมด้านงานเอกสาร เช่น Word Processing, Spread Sheet ที่พัฒนาโดยประเทศไทย และส่งเสริมให้เกิดอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์ขึ้นในประเทศ

นอกจากนี้ การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนายุทธศาสตร์ควรระบุถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง วิธีการดำเนินงานตามโครงการ ระยะเวลาที่จะใช้ในการดำเนินงาน และกรอบวงเงินงบประมาณให้มีความชัดเจน โดยจะต้องไม่ทับซ้อนกับภารกิจที่แต่ละส่วนราชการกำลังดำเนินการอยู่แล้ว ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจในแผนดังกล่าวกับทุกภาคส่วนทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการพัฒนาระบบและการเชื่อมโยงข้อมูลตามแผนรัฐบาลดิจิทัลต้องดำเนินการตามกรอบมาตรฐานการเชื่อมโยงข้อมูลภาครัฐ (TH e-GIF) เพื่อให้การเชื่อมโยงข้อมูลของภาครัฐเป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ เป็นต้น ประกอบกับ

ในอนาคตหากได้มีการผลักดันกฎหมายที่เกี่ยวข้องครบถ้วนด้วยแล้ว แนวทางการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมดังกล่าวก็จะสัมฤทธิ์ผลดังที่ตั้งเป้าหมายไว้และจะทำให้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในท้ายที่สุด **๑**

เอกสารอ้างอิง

- การพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เอกสารประกอบการประชุมผู้บริหารเทคโนโลยีสารสนเทศระดับสูงภาครัฐ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สืบค้นจากเว็บไซต์ www.mict.go.th เมื่อวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
- แผน Digital Economy สำนักงานรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) (สรอ.) สืบค้นจากเว็บไซต์ <https://www.ega.or.th/th/profile/2008/> เมื่อวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
- พระราชบัญญัติการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พ.ศ. ๒๕๖๐
- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๕๙ สืบค้นจากเว็บไซต์ <http://www.cabinet.soc.go.th/soc/Program2> เมื่อวันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๐

การเยียวยาจำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

ตามที่มักจะปรากฏเป็นข่าวในปัจจุบันจากการนำเสนอข่าวของสื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมของบ้านเมืองในกรณีต่าง ๆ ที่มีความสำคัญ เช่น กรณีที่บุคคลได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดหรือกรณีของบุคคลซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี แต่ต่อมามีคำพิพากษาอันถึงที่สุดที่ศาลตัดสินว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นที่ยุติว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด หรือศัพท์ทางสื่อมวลชนเรียกว่า “การตกเป็นแพะในคดีอาญา” เช่น คดีฆาตกรรมนางสาวเชอร์รี่แอน ดันแคน^๑ ซึ่งเป็นคดีที่มีการดำเนินคดีจำเลยผิดตัวที่โด่งดังมากในอดีต โดยคดีนี้จำเลยทั้ง ๔ คน ถูกศาลชั้นต้นพิพากษาประหารชีวิตแต่ญาติของจำเลยยื่นอุทธรณ์ ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษายกฟ้องจำเลยทั้งหมด แต่ให้ชังระหว่างรอฎีกาเป็นเวลา ๖ ปี จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๕๓๖ ศาลฎีกามีคำพิพากษาว่าทั้งหมดเป็นผู้บริสุทธิ์และไม่มีความผิดใด ๆ แต่ในระหว่างถูกคุมขังมีจำเลยบางคนเสียชีวิตในเรือนจำ จำเลยบางคนถูกปล่อยตัวมาแล้วภายหลังก็เสียชีวิตเนื่องจากโรคที่ติดมาจากเรือนจำ จำเลยบางคนถูกทำร้ายร่างกายจนพิการตลอดชีวิต และคดีล่าสุดที่โด่งดังในขณะนี้คือ คดีนางจอมทรัพย์ แสนเมืองโคตร^๒ อดีตครูโรงเรียนแห่งหนึ่งในอำเภอโคกศรีสุพรรณ จังหวัดสกลนคร ที่ถูกศาลชั้นต้นพิพากษาจำคุก ๓ ปี ๒ เดือน ในคดีขับรถโดยประมาททำให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย ต่อมาศาลอุทธรณ์พิพากษากลับให้ยกฟ้อง แต่ให้ชังจำเลยไว้ระหว่างฎีกาและศาลฎีกาพิพากษากลับให้บังคับคดีไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้นทำให้ถูกจำคุกตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๖ และได้รับอภัยโทษออกมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๘ รวมเวลาอยู่ในคุก ๑ ปี ๖ เดือน และภายหลังได้มีผู้อ้างว่า เป็นผู้กระทำความผิดในคดีดังกล่าว ทำให้ปัจจุบันคดีนี้อยู่ในระหว่างการเข้าสู่กระบวนการขอรื้อฟื้นคดีตามกฎหมายว่าด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่ และหากศาลฎีกามีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด กรณีนี้ผู้ที่ตกเป็นจำเลยก็จะเข้าข่ายเป็นผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และไม่ตัดสิทธิได้รับค่าตอบแทนจากกฎหมายว่าด้วยการรื้อฟื้นคดีอาญาขึ้นพิจารณาใหม่^๓

^๑ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๘/๒๕๓๖.

^๒ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒๙/๒๕๕๖.

^๓ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มาตรา ๔.

จากคดีฆาตกรรมนางสาวเชอร์เอน ดันแคน ซึ่งคดีเป็นที่สิ้นสุดแล้วดังที่กล่าวมาข้างต้น ในระหว่างการต่อสู้คดี ผู้ที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องสูญเสียอิสรภาพขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ และต้องเสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในการดำเนินคดีเป็นจำนวนมากและได้รับผลกระทบทางสังคมอย่างรุนแรง จำเลย ตลอดจนบุคคลในครอบครัวถูกสังคมรังเกียจไม่สามารถจะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายและส่งผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจผู้เสียหายและบุคคลในครอบครัว เป็นอย่างมาก

จากเหตุการณ์ดังกล่าว ภายหลังต่อมาประเทศไทยจึงได้มีการตรา “พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔”^๔ ขึ้น ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เสียหายหรือจำเลยในคดีอาญาสามารถร้องขอให้รัฐเยียวยาความเสียหายได้ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙^๕ ซึ่งเป็นการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาสามารถกระทำได้รวดเร็ว ครบคลุม และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

คอลัมน์เกร็ดกฎหมายนักรู้ฉบับนี้ จึงขอนำเสนอเรื่อง “การเยียวยาจำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙” เพื่อให้ผู้อ่านได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายขององค์การสหประชาชาติและนานาชาติและแนวคิดและการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในประเทศไทย ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการจ่ายค่าทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ดังนี้

๑. แนวคิดในการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายขององค์การสหประชาชาติ^๖

องค์การสหประชาชาติโดยมติของที่ประชุมสมัชชาใหญ่ ที่ ๔๐/๓๔ ว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๒๘ ได้ประกาศรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยหลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรมแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรม “เหยื่ออาชญากรรม” และการใช้อำนาจโดยมิชอบ (Declaration of Basic Principle of Justice For Victims of Crime and Abuse of Power) เพื่อกำหนดมาตรฐานในการปฏิบัติต่อผู้เสียหายนับเป็นครั้งแรกในระดับระหว่างประเทศที่มีการยอมรับสิทธิของผู้เสียหายในกระบวนการยุติธรรม โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับมาตรการให้ความคุ้มครอง ช่วยเหลือ ทดแทนและเยียวยาแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาหรือ

^๔ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ๑๑๘ ตอนที่ ๑๐๔ ก หน้า ๒๓ ลงวันที่ ๑๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔.

^๕ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับที่ ๑๓๓ ตอนที่ ๗๔ ก หน้า ๑ ลงวันที่ ๒๒ สิงหาคม ๒๕๕๙.

^๖ สุกิจ เจริญเวช, “การช่วยเหลือผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เสียหายที่ได้รับการช่วยเหลือในเขตกรุงเทพมหานคร” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๕๓ หน้า ๑๘ – ๑๙.

อาชญากรรม ๔ ประการ ได้แก่ ประการแรก การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม (Access to Justice and Fair Treatment) ประการที่สอง การชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้เสียหายในคดีอาญาโดยผู้กระทำความผิด (Restitution) ประการที่สาม การชดเชยความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) และ ประการที่สี่ การให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เสียหายในคดีอาญา (Assistance)

๒. แนวคิดและการจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายของนานาชาติ

๒.๑ สหรัฐอเมริกา นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้นมา ประเทศสหรัฐอเมริกาในทุกมลรัฐ ได้ตระหนักถึงสิทธิของผู้เสียหายหรือเหยื่ออาชญากรรม หลายมลรัฐได้จัดให้มีการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายไว้ในรัฐธรรมนูญของมลรัฐ และจำนวน ๕๐ มลรัฐ มีกฎหมายว่าด้วยสิทธิของเหยื่อ (Victims' Bill of Rights) นอกจากนี้รัฐต่าง ๆ อย่างน้อย ๔๓ มลรัฐ ได้ตรากฎหมายว่าด้วยการทดแทนความเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐ

๒.๒ ประเทศนิวซีแลนด์ เป็นประเทศแรกของโลกที่จัดตั้งระบบการทดแทนค่าเสียหายให้แก่เหยื่ออาชญากรรมโดยรัฐขึ้น คือ Compensation of Persons Injured by Certain Criminal Act, and of Dependents of Persons Killed by Such Acts 1963 หรือที่เรียกสั้น ๆ ว่า Criminal Injuries compensation Act 1963 การจ่ายค่าตอบแทนจะมีองค์กรในรูปคณะกรรมการพิจารณาจ่ายค่าตอบแทน โดยคำสั่งของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

๒.๓ ประเทศอังกฤษ มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าตอบแทนคือ Criminal Injuries Compensation Act 1988 โดยมี Criminal Injuries Compensation Board ซึ่งเป็นองค์กรที่มีลักษณะกึ่งตุลาการเป็นผู้พิจารณาจ่ายเงินค่าตอบแทนและคำวินิจฉัยของคณะกรรมการถือเป็นที่สุด

๒.๔ ประเทศแคนาดา รัฐวิกตอเรีย มีบทบัญญัติกฎหมายว่าด้วยการจ่ายค่าทดแทน คือ Criminal Injuries Compensation Act. R.S.B.C 1996 โดยจ่ายค่าตอบแทนถึงความเสียหายทุกชนิดที่เกิดขึ้น

๒.๕ ประเทศญี่ปุ่น มีกฎหมายว่าด้วยการจ่ายเงินชดเชยแก่เหยื่ออาชญากรรม Crime Victims Benefit Payment Law 1980 โดยมีคณะกรรมการจัดตั้งในรูปคณะกรรมการความปลอดภัยแห่งชาติ

๓. แนวคิดและการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในส่วนของประเทศไทย^๓

แนวคิดเรื่องการจ่ายค่าตอบแทนความเสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายของประเทศไทยเริ่มมาจากกฎหมายตราสามดวงที่กำหนดไว้ว่า “มีโจรปล้นเรือนแห่งใด ฆ่าฟันเจ้าของทรัพย์ตายในจังหวัดแขวงเมืองใด ให้ผู้รักษามืองแลชาวบ้าน จับเอาตัวผู้ร้ายให้ได้ ถ้าแลผู้รังการ การ ขาวบ้านเอาตัวผู้ร้ายมิได้ใช้ ให้ผู้รักษามือง ผู้รังการ การ แลชาวบ้านใช้ทุนทรัพย์ซึ่งผู้ร้ายปล้นของราษฎรไปนั้น”

^๓ ชื่นอารี ชุมจิตร “ปัญหาในการดำเนินการตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะการใช้สิทธิอุดหนุนค่าวินิจฉัยของคณะกรรมการ ในกรณีผู้เสียหายยื่นคำร้องขอรับค่าตอบแทนแล้วภายหลังถึงแก่ความตาย” ผลงานการอบรมหลักสูตร “ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาลชั้นต้น” รุ่นที่ ๑๓ สถาบันพัฒนาข้าราชการตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม.

^๔ เฟิงอ้าง.

ต่อมา พ.ศ. ๒๕๔๗ รัฐบาลได้ริเริ่มให้มีกฎหมายสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานให้แก่ชาติ และการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรมขึ้น โดยตราเป็นพระราชบัญญัติสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเนื่องจากการช่วยเหลือราชการ การปฏิบัติงานให้แก่ชาติ และการปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม พ.ศ. ๒๕๔๗ ขึ้นใช้บังคับ แต่พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังมีข้อบกพร่อง ไม่สามารถเยียวยาผู้เสียหายที่ประชาชนได้รับความเสียหายโดยตรงเนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ให้ความคุ้มครองเฉพาะผู้ที่เข้าช่วยเหลือราชการหรือบุคคลที่เข้ากระทำด้วยมนุษยธรรม แต่ถ้าเป็นประชาชนที่ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมโดยตรงแล้วจะไม่ได้รับการเยียวยา ทั้งที่เป็นผู้สุจริตมิได้เกี่ยวข้องกับกระทำความผิด ก็ไม่สามารถเรียกร้องค่าตอบแทนจากรัฐได้ ต่อมาเมื่อมีการบัญญัติรัฐธรรมนูญขึ้นจึงมีการรับรองสิทธิโดยตรง จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

สำหรับการจ่ายค่าตอบแทนแก่ผู้เสียหายโดยรัฐให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาของประเทศไทยเป็นไปตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งเป็นการช่วยเหลือเยียวยาความเสียหายโดยรัฐ (Compensation) นั้น เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้คือ โดยที่บทบัญญัติมาตรา ๒๔๕ และมาตรา ๒๔๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ ได้บัญญัติรับรองสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่นโดยตนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น และไม่มีโอกาสได้รับการบรรเทาความเสียหายทางอื่น ดังนั้นเพื่อให้การรับรองสิทธิดังกล่าวเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ โดยมุ่งที่จะช่วยเหลือทางการเงินเฉพาะบุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและจิตใจจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่บุคคลนั้นไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนั้น

การจ่ายค่าตอบแทนให้แก่ผู้เสียหายในคดีอาญาตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เป็นการรับรองสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐของบุคคลซึ่งได้รับความเสียหายหรือ “ผู้เสียหาย” หรือเหยื่ออาชญากรรมจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยที่ผู้เสียหายมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด และไม่มีโอกาสได้รับค่าบรรเทาความเสียหายโดยทางอื่น อันเนื่องจากผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมต้องได้รับเคราะห์กรรมแล้วยังต้องดำเนินการด้วยตนเองในการเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งบางครั้งเจ้าหน้าที่รัฐไม่สามารถจับกุมหรือนำตัวผู้กระทำความผิดทางอาญามาลงโทษได้ หรือผู้กระทำความผิดทางอาญาไม่อยู่ในฐานะที่จะชดเชยค่าเสียหายให้ได้เนื่องจากยากจนหรือถูกจำคุก ทำให้ผู้เสียหายได้รับความเดือดร้อนซึ่งรัฐต้องมีส่วนร่วมต้องรับผิดชอบต่อผู้เสียหายด้วยเพราะไม่สามารถให้ความคุ้มครองปลอดภัยแก่ผู้เสียหายได้ และถือเป็นสวัสดิการประเภทหนึ่งของสังคมที่รัฐต้องจัดให้ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ความช่วยเหลือทางการเงินเฉพาะบุคคลที่ได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายและจิตใจจากการกระทำความผิดอาญาของผู้อื่น โดยพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวกำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่งในกระทรวงยุติธรรม เรียกว่า คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และให้มีอำนาจหน้าที่พิจารณาอนุมัติค่าตอบแทน

ผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ โดยมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ เป็นต้นมา

ต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ขึ้นมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยมี เหตุผลในการประกาศใช้ คือ โดยที่พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย แก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานาน สมควรแก้ไขเพิ่มเติมโดยให้มีการแจ้ง สิทธิการได้รับค่าตอบแทน หรือค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้แก่ผู้เสียหายหรือทายาท ซึ่งได้รับความเสียหาย หรือแก่จำเลยที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่า จำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด ปรับปรุงองค์ประกอบของ คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา และเพิ่มอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการในการแต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาตามความเหมาะสม รวมถึงกำหนดอำนาจหน้าที่และ การดำเนินการของคณะอนุกรรมการ รวมทั้งการใช้สิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของคณะอนุกรรมการดังกล่าว ตลอดจนกำหนดวิธีการยื่นคำขอรับค่าตอบแทนค่าทดแทน หรือค่าใช้จ่าย และปรับปรุงรายการท้าย พระราชบัญญัติ ทั้งนี้ เพื่อให้การจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลย ในคดีอาญาสามารถกระทำได้รวดเร็ว ครบถ้วน และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๔. คำนิยามตามมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและ ค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙

“จำเลย” หมายความว่า บุคคลซึ่งถูกฟ้องต่อศาลว่าได้กระทำความผิดอาญา

“ค่าทดแทน” หมายความว่า เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดที่จำเลยมีสิทธิได้รับเนื่องจาก การตกเป็นจำเลยในคดีอาญาและถูกคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี และปรากฏว่าคำพิพากษาถึงที่สุด ในคดีนั้นฟังเป็นเหตุว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด

๕. ผู้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้^๔ คือ

๕.๑ เป็นจำเลยที่ถูกดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการกล่าวคือตกเป็นจำเลยในคดีที่พนักงาน อัยการหรืออัยการทหารเป็นโจทก์ฟ้องคดีหากเป็นจำเลยในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญาย่อมไม่มี สิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย

๕.๒ จำเลยถูกคุมขังในระหว่างการพิจารณาคดีและ

๕.๓ ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดแยกพิจารณาได้ ๒ กรณี คือ

^๔ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๐.

๑) ปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้อง
ในระหว่างดำเนินคดี

๒) ปรากฏข้อเท็จจริงตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด
หรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดแต่มีโชคร้ายที่โจทก์ไม่มีพยานหลักฐานยืนยันได้ว่าจำเลยเป็น
ผู้กระทำความผิดตามที่โจทก์ฟ้องเช่นศาลยกฟ้องโจทก์เพราะพยานหลักฐานของโจทก์ฟังไม่ได้ว่าจำเลย
กระทำความผิดหรือกรณีที่ศาลสงสัยไม่แน่ใจในพยานหลักฐานว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่โดย
ยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้เป็นผลดีแก่จำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗^{๑๐}
และยกฟ้องโจทก์กรณีดังกล่าวข้อเท็จจริงยังฟังไม่เป็นที่ยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด
ดังนั้นจำเลยจึงไม่มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย^{๑๑}

อนึ่ง ในคดีที่มีจำเลยหลายคนจำเลยที่ถึงแก่ความตายก่อนศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดและ
คณะกรรมการเห็นสมควรจ่ายค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายให้แก่จำเลยอื่นที่ยังมีชีวิตอยู่ถ้าเป็นเหตุอยู่ใน
ลักษณะคดี จำเลยที่ถึงแก่ความตายนั้มีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัตินี้ด้วย

๖. ค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายที่จะได้รับ

จำเลยที่ถูกคุมขังระหว่างพิจารณาภายหลังพิสูจน์ได้ว่าเป็นผู้บริสุทธิ์มีสิทธิได้รับค่าทดแทน
และค่าใช้จ่ายดังนี้^{๑๒}

(๑) ค่าทดแทนการถูกคุมขังให้คำนวณจากจำนวนวันที่ถูกคุมขังในอัตราที่กำหนดไว้สำหรับ
การกักขังแทนค่าปรับตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐ ซึ่งแก้ไขโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติม
ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕) พ.ศ. ๒๕๕๙^{๑๓} คือ อัตราวันละ ๕๐๐ บาท

^{๑๐} ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ บัญญัติว่า

“มาตรา ๒๒๗ ให้ศาลใช้ดุลพินิจวินิจฉัยชี้ว่าหากพยานหลักฐานทั้งปวงอย่าพิพากษาลงโทษจนกว่าจะแน่ใจว่ามีการกระทำความผิดจริง
และจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดนั้น เมื่อมีความสงสัยตามสมควรว่าจำเลยได้กระทำความผิดหรือไม่ให้ยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย”.

^{๑๑} พรตรอง มั่นดี “เพื่อความยุติธรรม” พิมพ์ครั้งที่ ๑ (สำนักพิมพ์นิติธรรม ; กรุงเทพมหานคร, พฤษภาคม ๒๕๔๘) หน้า ๘๒.

^{๑๒} พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๒๑.

^{๑๓} มาตรา ๓๐ ของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๕)
พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติว่า

“มาตรา ๓๐ ในการกักขังแทนค่าปรับ ให้ถืออัตราห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน และไม่ว่าในกรณีความผิดกระหนเดียวหรือหลายกระหน
ห้ามกักขังเกินกำหนดหนึ่งปี เว้นแต่ในกรณีที่ศาลพิพากษาให้ปรับตั้งแต่สองแสนบาทขึ้นไป ศาลจะสั่งให้กักขังแทนค่าปรับเป็นระยะเวลา
เกินกว่าหนึ่งปีแต่ไม่เกินสองปีก็ได้

ในการคำนวณระยะเวลานั้น ให้นับวันเริ่มกักขังแทนค่าปรับรวมเข้าด้วยและให้นับเป็นหนึ่งวันเต็มโดยไม่ต้องคำนึงถึงจำนวน
ชั่วโมง

ในกรณีที่ผู้ต้องโทษปรับถูกคุมขังก่อนศาลพิพากษา ให้หักจำนวนวันที่ถูกคุมขังนั้นออกจากจำนวนเงินค่าปรับ โดยถืออัตรา
ห้าร้อยบาทต่อหนึ่งวัน เว้นแต่ผู้ต้องหาต้องคำพิพากษาให้ลงโทษทั้งจำคุกและปรับในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าจะต้องหักจำนวนวันที่ถูก
คุมขังออกจากเวลาจำคุกตามมาตรา ๒๒ ก็ให้หักออกเสียก่อนเหลือเท่าใดจึงให้หักออกจากเงินค่าปรับ

เมื่อผู้ต้องโทษปรับถูกกักขังแทนค่าปรับครบกำหนดแล้ว ให้ปล่อยตัวในวันถัดจากวันที่ครบกำหนดถ้าจำเลยนำเงินค่าปรับมาชำระครบแล้ว
ให้ปล่อยตัวไปทันที”.

(๒) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการรักษาพยาบาลให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท โดยให้รวมถึงค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี^{๑๔}

(๓) ค่าฟื้นฟูสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท โดยให้รวมถึงค่าห้องและค่าอาหารในอัตราวันละไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท หากความเจ็บป่วยของจำเลยเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดี^{๑๕}

(๔) ค่าขาดประโยชน์ทำมาหาได้ระหว่างถูกดำเนินคดีให้จ่ายในอัตราราคาจ้างขั้นต่ำในท้องที่จังหวัดที่ประกอบกิจการ ณ วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ นับแต่วันที่ไม่สามารถประกอบกิจการได้ตามปกติ^{๑๖}

(๕) ค่าใช้จ่ายที่จำเป็นในการดำเนินคดี^{๑๗}

- ค่าทนายความ ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริงแต่ไม่เกินอัตราตามตารางดังนี้

คดีประเภทที่ ๑	คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๘,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๑๐๐,๐๐๐ บาท
คดีประเภทที่ ๒	คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงตั้งแต่สิบปีขึ้นไป แต่ไม่ถึงประหารชีวิต และให้รวมถึงคดีอาญาที่มีความผิดหลายกรรมหลายกระทง แต่ละกระทงมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงซึ่งไม่เกินสิบปี แต่เมื่อรวมโทษทุกกระทงแล้วเกินกว่าสิบปีขึ้นไปด้วย	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๖,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๗๕,๐๐๐ บาท
คดีประเภทที่ ๓	คดีอื่นนอกจากคดีในประเภทที่ ๑ หรือประเภทที่ ๒	อัตราขั้นต่ำเรื่องละ ๔,๐๐๐ บาท อัตราขั้นสูงเรื่องละ ๕๐,๐๐๐ บาท

- ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินคดี ให้จ่ายเท่าที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน ๓๐,๐๐๐ บาท

^{๑๔} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๑).

^{๑๕} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๒).

^{๑๖} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๓).

^{๑๗} กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๕๙ ข้อ ๖ (๔).

(๖) ค่าทดแทนในกรณีที่จำเลยถึงแก่ความตายและความตายนั้นเป็นผลโดยตรงจากการถูกดำเนินคดีจำนวนไม่เกินที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และอัตราในการจ่ายค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๕๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๗ (๑) และ (๒) ให้พิจารณาจ่ายค่าทดแทนดังต่อไปนี้

- ค่าทดแทน จำนวน ๑๐๐,๐๐๐ บาท
- ค่าจัดการศพ จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท
- ค่าขาดอุปการะเลี้ยงดู จำนวนไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท
- ค่าเสียหายอื่น ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่เกิน ๔๐,๐๐๐ บาท

๗. การยื่นคำขอรับค่าทดแทนและค่าใช้จ่าย^{๑๘}

๗.๑ ผู้ยื่นคำขอ

จำเลย หรือทายาท เป็นผู้มีสิทธิยื่นคำขอ เว้นแต่ในกรณีที่ เป็นผู้ไร้ความสามารถ หรือไม่สามารถยื่นคำขอด้วยตัวเองได้ ให้ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน สามี หรือภรรยา หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดซึ่งได้รับการแต่งตั้งเป็นหนังสือจากจำเลย หรือทายาทยื่นคำขอแทนได้

๗.๒ สถานที่ในการยื่นคำขอ

ส่วนกลาง สามารถยื่นคำขอต่อคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา กรมคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม

ส่วนภูมิภาค สามารถคำขอ ณ สำนักงานช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้เสียหายและจำเลยในคดีอาญา สำนักงานยุติธรรมจังหวัดทุกจังหวัด

โดยต้องยื่นคำขอภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิดหรือวันที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้องเพราะปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือวันที่มีคำพิพากษาอันถึงที่สุดในคดีนั้นว่าข้อเท็จจริงฟังเป็นยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้ที่กระทำความผิดหรือการกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิด^{๑๙} สำหรับหลักเกณฑ์วิธีการยื่นคำขอและวิธีการพิจารณาคำขอเป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา กำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง^{๒๐}

^{๑๘} มาตรา ๒๓ พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๕๔.

^{๑๙} มาตรา ๒๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๒๐} ระเบียบคณะกรรมการพิจารณาค่าตอบแทน และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา ว่าด้วยการยื่นคำขอ และวิธีการพิจารณาคำขอ ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่าย พ.ศ. ๒๕๕๕ ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๕.

๘. การอุทธรณ์คำวินิจฉัย^{๒๑}

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้อุทธรณ์ต่อคณะกรรมการ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

ในกรณีที่ผู้ยื่นคำขอไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการ ให้อุทธรณ์ต่อศาลอุทธรณ์ ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำวินิจฉัย โดยผู้อุทธรณ์จะยื่นต่อสำนักงานหรือศาลจังหวัดที่ผู้นั้น มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตเพื่อส่งให้แก่ศาลอุทธรณ์ก็ได้ คำวินิจฉัยของศาลอุทธรณ์ให้เป็นที่สุด

๙. การแจ้งสิทธิแก่จำเลย^{๒๒}

กำหนดให้มีการแจ้งสิทธิแก่จำเลย ที่ได้รับการถอนฟ้องหรือศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยให้ เจ้าพนักงานผู้ปล่อยตัวจำเลยเป็นผู้แจ้งสิทธิในจำเลยทราบถึงสิทธิการได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายในกรณีที่ ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิดหรือ การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เมื่อได้มีการแจ้งแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ ปล่อยตัวจำเลย บันทึกรายละเอียดการแจ้งนั้นไว้ในสำนวนคดีหรือทะเบียนประวัติของจำเลยซึ่งตน รับผิดชอบด้วย

๑๐. แนวคำพิพากษาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษาของศาลอุทธรณ์ คดีหมายเลขดำที่ ๓๓๕๗/๒๕๕๑ หมายเลขแดงที่ ๑๘๓๐/๒๕๕๓ ซึ่งมี นายมานิพะพะ มามะ เป็นผู้ยื่นอุทธรณ์ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดในคดีให้ยกฟ้อง เนื่องจากพนักงานอัยการโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่นำสืบพิสูจน์ว่าจำเลยผู้ยื่นคำขอรับ ค่าทดแทนเป็นผู้กระทำความผิด ข้อเท็จจริงจึงยังไม่เป็นที่ยุติว่า ผู้ยื่นคำขอมิได้เป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง กรณีจึงไม่อยู่ในเกณฑ์ที่ผู้ยื่นคำขอจะมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามพระราชบัญญัติ ค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔

บทสรุป

พระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นกฎหมายที่มีความสำคัญและเอื้อ ประโยชน์ในการช่วยเหลือเยียวยาจำเลยในคดีอาญา โดยที่ผ่านมา กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้จ่ายเงินช่วยเหลือจำเลยในคดีอาญา ตามพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒)

^{๒๑} มาตรา ๒๕ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙.

^{๒๒} มาตรา ๖/๑ เพิ่มโดยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหาย และค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๙.

พ.ศ. ๒๕๕๙ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๕๕๗ – พ.ศ. ๒๕๕๙ รวมจำนวนกว่า ๒๐๐ ราย เป็นเงินจำนวนกว่า ๔๐ ล้านบาท แบ่งเป็นในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ จ่ายให้จำเลย ๑๑๐ ราย เป็นเงิน ๒๓.๕ ล้านบาท ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จ่ายให้จำเลย ๔๕ ราย เป็นเงิน ๗.๗ ล้านบาท และปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จ่ายให้จำเลย ๖๐ ราย เป็นเงิน ๑๐.๓ ล้านบาท^{๒๓} จะเห็นได้ว่ารัฐได้พยายามที่จะชดเชยความเสียหายที่จำเลยได้รับเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้จำเลยเท่าที่สามารถจะกระทำได้

แต่อย่างไรก็ตามความสูญเสียที่จำเลยต้องรับโทษทั้งที่ไม่ได้กระทำความผิด ความทุกข์ทรมานทั้งร่างกายจิตใจ ความเสื่อมเสียชื่อเสียง ตกเป็นที่ยังเกลียดทางสังคม และหมดอนาคต ไม่ว่ารัฐจะชดเชยด้วยเงินจำนวนมากเท่าใดก็คงจะไม่เพียงพอผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยกระบวนการยุติธรรมที่มีความผิดพลาดในบางขั้นตอนซึ่งอาจเกิดจากความพลั้งเผลอของผู้ปฏิบัติหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม และโดยส่วนใหญ่จำเลยที่ตกเป็นเหยื่อมักจะเป็นคนยากจน ขาดความรู้และขาดแคลนทุนทรัพย์ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้

ดังนั้น จึงถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยควรมีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวนี้อย่างจริงจังโดยสมควรที่จะได้มีการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมไทยทั้งระบบ ทั้งนี้เพื่อให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรม มีความเสมอภาคอันจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคความเหลื่อมล้ำและความไม่เป็นธรรมในสังคม โดยให้ตระหนักถึงสิทธิของประชาชนที่จะต้องได้รับการสืบสวนสอบสวนให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตั้งแต่ต้นทางไปจนถึงปลายทางตลอดจนแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ปัจจุบัน อีกทั้งรัฐต้องเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบถึงสิทธิต่าง ๆ ที่พึงมี เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลไกการตรวจสอบอำนาจรัฐ และการเข้าถึงกลไกกระบวนการยุติธรรมได้อย่างแท้จริงตามที่รับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ ตามแนวทางที่กำหนดไว้ในร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับผ่านการลงประชามติ) มาตรา ๒๕๘ ง. ด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งหากการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมเป็นผลสำเร็จ ก็จะทำให้ประเทศชาติมีความสงบเรียบร้อยสังคมมีความสงบสุข เป็นธรรม และมีโอกาสอันดีที่ขมขื่นกันเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำ และประชาชนมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแน่นอน.๑

^{๒๓} สืบค้นจากเว็บไซต์กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ www.rlpd.go.th , เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

นายปณัฏร์ ปทุมวัฒน์
นิติกรชำนาญการ สำนักกฎหมาย

ตอนที่ ๒ กลไกการตรวจสอบถ่วงดุล
ของสภาคองเกรส

[ต่อจากตอนที่แล้ว]

เมื่อการใช้อำนาจของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ในการออกคำสั่งทางบริหารก่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางและตั้งข้อคำถามถึงขอบเขตและแนวทางการตรวจสอบการใช้อำนาจออกคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา ประกอบกับรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่มีความคลุมเครือ (Ambiguity) ทำให้เกิดสภาพปัญหาด้านการกำหนดขอบเขตการใช้อำนาจของประธานาธิบดี เพราะคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาได้เกิดขึ้นโดยผลของการตีความบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาว่าประธานาธิบดีสามารถกระทำเช่นนั้นได้และมีสถานะทางรัฐธรรมนูญที่มีสภาพบังคับผูกพันองค์กรของรัฐฝ่ายบริหารที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับสาระสำคัญของคำสั่งทางบริหารฉบับนั้น^๑ ความคลุมเครือของรัฐธรรมนูญในลักษณะนี้ทำให้เกิดพลวัตของการตรวจสอบและถ่วงดุลกันของสภาคองเกรสและประธานาธิบดีมาโดยตลอด^๒

^๑Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander Wielen, *The American Congress*.5th edition (New York : Cambridge University Press, 2007), pp. 367-368.

^๒Ibid., pp. 267-268.

ขอบเขตของการใช้อำนาจฝ่ายเดียว ของประธานาธิบดี

ในประเด็นด้านขอบเขตของการใช้อำนาจฝ่ายเดียวของประธานาธิบดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในการออกคำสั่งทางบริหารนั้นยังไม่ปรากฏชัดแจ้งดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว แต่ได้มีการแสดงความเห็นผ่านงานวิชาการหลายฉบับที่เห็นตรงกันว่า “ประธานาธิบดีไม่พึงใช้อำนาจใด ๆ เลย หากมิได้เป็นไปโดยยุติธรรมและสมเหตุสมผล” สอดคล้องกับที่รัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจไว้ทั้งโดยชัดแจ้งและปริยายให้กระทำได้เท่าที่จำเป็นและเหมาะสม (proper and necessary) การอธิบายขอบเขตอำนาจทางบริหารในลักษณะนี้สอดคล้องกับแนวคิดปรัชญาการเมืองที่เรียกว่า “Negative government” อันมีสาระสำคัญว่า “รัฐบาลที่ดีที่สุด คือ รัฐบาลที่ใช้อำนาจปกครองน้อยที่สุด”^๓

อย่างไรก็ตาม ได้ปรากฏการอธิบายขอบเขตของอำนาจประธานาธิบดีในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับการอธิบายข้างต้น กล่าวคือ ดังที่ John Locke ได้มีการอธิบายว่า การใช้อำนาจทางบริหารของประธานาธิบดี (Prerogative power) เป็นดุลยพินิจโดยแท้ในอันที่จะกระทำการสิ่งใดเพื่อประโยชน์สาธารณะแม้ไม่มีกฎหมายใดให้อำนาจไว้เป็นลายลักษณ์อักษร หรือในบางกรณีหากจำเป็นก็อาจกระทำการขัดต่อกฎหมายลายลักษณ์อักษรได้ การอธิบายขอบเขตอำนาจในลักษณะนี้ มีการอธิบายต่อมาอีกว่า ในภาวะที่มีความจำเป็นเร่งด่วนหรือพิบัติภัยอันใกล้จะถึง ประธานาธิบดีมีความชอบธรรมที่จะใช้อำนาจฝ่ายเดียวในลักษณะใด ๆ เพื่อประโยชน์ของสหพันธรัฐได้ และหากจำเป็นอย่างย้งก็สามารถกระทำการผิดไปจากที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ก็ได้เพื่อเหตุผลของประเทศ หรือ “Reason of State” ในอดีตประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาที่ได้เคยใช้อำนาจทางบริหารตามแนวคิดนี้ ได้แก่ ประธานาธิบดี Abraham Lincoln ในยุคที่มีสงครามกลางเมืองเกิดขึ้นในช่วงปี ค.ศ. ๑๘๖๒ ซึ่งได้กระทำการหลายประการโดยมิได้ขอความเห็นชอบจากสภาองเกรสตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ^๔

การใช้อำนาจของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในยุคปัจจุบันนิยมขับเคลื่อนนโยบายทางบริหารผ่านการใช้อำนาจฝ่ายเดียว (Unilateral power) ในการออกเป็นคำสั่งมากกว่าอาศัยวิธีการเจรจาต่อรองหรือประนีประนอมกับองค์กรอื่น ๆ เช่น สภาองเกรส และกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง การใช้อำนาจฝ่ายเดียวของประธานาธิบดีสามารถใช้ได้อย่างคล่องตัวในลักษณะการดำเนินนโยบายไปก่อน

^๓Craig R. Ducat, *Constitutional Interpretation Volume I: Powers of Government*. 10th edition. (Ohio: Wadsworth Cengage Learning, 2013), p. 190.

^๔Craig R. Ducat, pp. 192-193.

และหากมีแรงต้านในภายหลังแล้วจึงแก้ไขปัญหาก็เป็นรายการนี้ ทั้งจากการตรวจสอบถ่วงดุลตามกลไกการดำเนินงานของสภาองเกรส และการที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาเพิกถอน ดังนั้น “**ตราบที่ไม่เมืองคักรที่มีอำนาจอื่นดำเนินงานคัดค้านได้สำเร็จ คำสั่งของฝ่ายบริหารก็ยังคงดำรงอยู่ตราบนั่น**”^๕

บทบาทของประธานาธิบดีในการจัดให้มีนโยบายภาครัฐ (Policy making) มีขอบเขตกว้างขวางยิ่งขึ้นในศตวรรษที่ ๒๐ จากการที่สภาองเกรสได้ให้ความเห็นชอบในการมอบอำนาจให้แก่ประธานาธิบดีและหน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารมากยิ่งขึ้น ประกอบกับประธานาธิบดีได้ใช้กลไกในการออกคำสั่งทางบริหารในการกำหนดกฎเกณฑ์และแนวทางด้านนโยบายภาครัฐโดยไม่ต้องผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบของสภาองเกรสอีกด้วย แม้โดยหลักการแล้วคำสั่งทางบริหารที่ประธานาธิบดีได้จัดให้มีขึ้นนั้นก็ต้องสอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญและกฎหมาย แต่ฝ่ายบริหารมักใช้กลไกของการออกคำสั่งทางบริหารสำหรับเป็นข้อได้เปรียบทางการเมืองและเจรจาต่อรองกับสภาองเกรส^๖ จนนำไปสู่สภาพปัญหาที่พบบ่อยครั้งจนต้องเข้าสู่การพิจารณาของศาลฎีกาสหรัฐฯ และสภาองเกรสในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติจึงต้องดำเนินบทบาทในการควบคุมฝ่ายบริหารมากยิ่งขึ้น ถึงในระดับที่ตรวจสอบการบังคับใช้กฎหมายระดับอนุบัญญัติของหน่วยงานภาครัฐ^๗

โดยหลักการและทฤษฎีนั้น การใช้อำนาจของประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกาพึงจำกัดอยู่ภายใต้กรอบแห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้น การออกคำสั่งทางบริหารจึงต้องสอดคล้องกับหลักการใช้อำนาจทางบริหารที่จำกัดอันต้องมีบทบัญญัติแห่งกฎหมายให้อำนาจ อีกนัยหนึ่งคือต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่ผ่านสภาองเกรสนั่นเอง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่า แนวโน้มการออกคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๙ จนถึงปัจจุบัน พิจารณาได้ว่าการขยายขอบเขตการออกคำสั่งมากยิ่งขึ้น ในประการสำคัญคือ แนวคิดที่ว่าการออกคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีย่อมอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายมีแนวโน้มลดน้อยถอยลงพร้อมกับการที่ขอบเขตการใช้อำนาจในการออกคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีมีมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ^๘ ทั้งเมื่อสภาองเกรสไม่มีบทบาทในการทักท้วงหรือตรวจสอบการออกคำสั่งทางบริหารในกรณีใด ย่อมมีผลให้อำนาจทางบริหารของประธานาธิบดีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้งได้รับการตีความขยายขอบเขตออกไปสำหรับเรื่องนั้น แม้แต่องค์กรทางตุลาการเอง โดยเฉพาะศาลฎีกาสหรัฐฯ ก็มีคำพิพากษาในหลายคดีที่สนับสนุนการดำเนินงานของฝ่ายบริหารว่ามีได้กระทำโดยขัดต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายอย่างชัดแจ้ง ทำให้ขอบเขตการใช้อำนาจของประธานาธิบดีในการจัดให้มีนโยบายสาธารณะมีแนวโน้มที่ยืดหยุ่นคล่องตัวมากยิ่งขึ้น จนพิจารณาได้ว่า “**คำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดี คือเครื่องมือสำคัญสำหรับขยายขอบเขตอำนาจทางบริหาร**” ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอยู่เองที่สภาองเกรสในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติต้องมีบทบาทในการควบคุมมากยิ่งขึ้นโดยอาศัยกลไกทางรัฐธรรมนูญและทางการเมือง เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลกับองค์กรฝ่ายบริหาร

^๕James P. Pfiffner and Roger H. Davidson, *Understanding the Presidency*, 4th Edition, (New York: Pearson Longman, 2007), pp. 370-371.

^๖Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander Wielen, *The American Congress*, p. 268.

^๗Ibid.

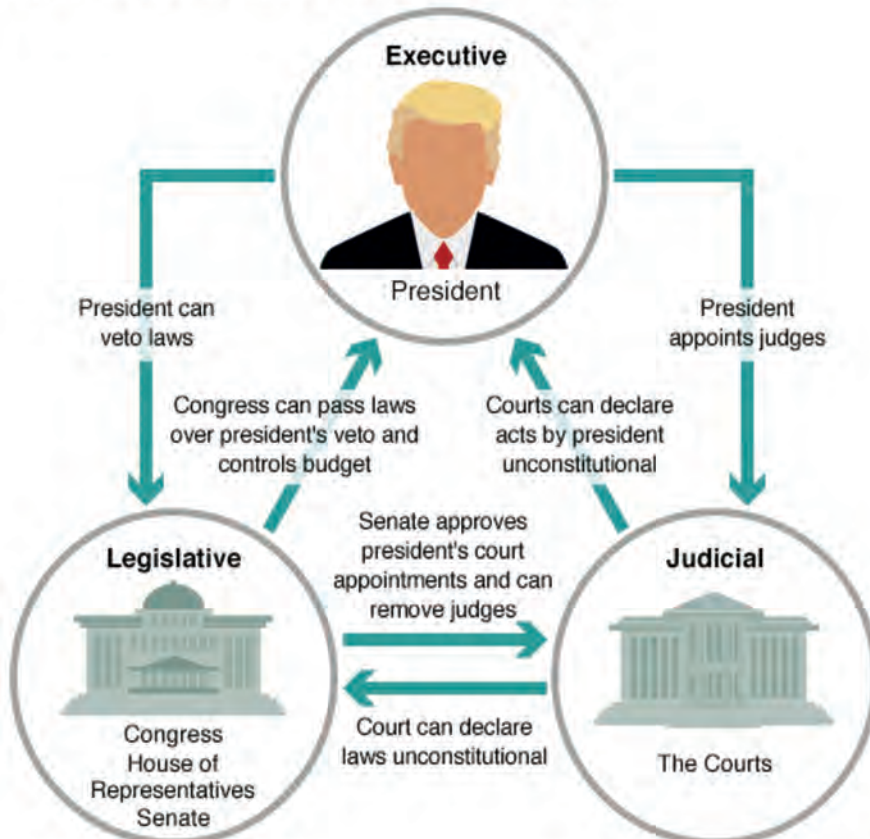
^๘Ibid., p. 271.

กลไกการตรวจสอบถ่วงดุลของสภาองเกรส

สภาองเกรสในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติสามารถควบคุมฝ่ายบริหารได้โดยอาศัยกลไกทางรัฐธรรมนูญและทางการเมือง เพื่อตรวจสอบและถ่วงดุลกับองค์กรฝ่ายบริหารในการออกคำสั่งทางบริหารและในการกระทำอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่ากลไกการตรวจสอบถ่วงดุลขององค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยในระบบการเมืองของสหรัฐอเมริกานั้นเป็นไปอย่างเข้มข้นและมีประสิทธิภาพ อันทำให้ขอบเขตของการใช้อำนาจประธานาธิบดีที่ค่อนข้างคลุมเครือนั้นเด่นชัดยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะบทบาทขององค์กรตุลาการ สำหรับ “สภาองเกรส” นั้นก็ได้ใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติในการเสนอร่างกฎหมายที่มีผลเป็นการหักล้างการดำเนินนโยบายหรือการใช้อำนาจการควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณในการตั้งงบประมาณสำหรับการดำเนินการตามนโยบายนั้น ๆ ของฝ่ายบริหารได้^๔ ดังนั้น นอกจากอำนาจของฝ่ายตุลาการโดยเฉพาะศาลฎีกาสหรัฐ ที่จะได้มีคำพิพากษาเรื่องความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของการดำเนินงานฝ่ายบริหารแล้ว ตามหลักการตรวจสอบและถ่วงดุลในระบบการเมืองของสหรัฐอเมริกา สภาองเกรสในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัตินั้น มีบทบาทในอันที่จะถ่วงดุลและตรวจสอบการดำเนินงานของฝ่ายบริหารตามหลักการดังกล่าวได้อีกด้วย

Checks and balances on the US government

BBC

^๔James P. Pfiffner and Roger H. Davidson, p. 371.

สภาองค์กรสื่ออำนาจหน้าที่และบทบาทในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับทรัพยากรบุคคล เทคโนโลยี การปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังของสมาชิกสภา คณะกรรมการ การซื้อบังคับการประชุมสภา การจัดองค์กรที่สนับสนุนการดำเนินงาน ระบบข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย การติดต่อเชื่อมโยงกับผู้เชี่ยวชาญและแหล่งทรัพยากรข้อมูลภายนอก และปัจจัยสำคัญอื่น ๆ โดยสภาองค์กรสได้เคยมีการปฏิรูปกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของรัฐสภา โดยการจัดให้มีกฎหมาย Reorganization Act ที่มีสาระสำคัญในการปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานสนับสนุน การพัฒนาระบบบุคลากร การปรับโครงสร้างของคณะกรรมการ การปรับปรุงข้อบังคับการประชุมสภา ตลอดจนได้พัฒนายุทธศาสตร์และทรัพยากรเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานตามบทบาทอำนาจหน้าที่ในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติมาโดยตลอด^{๑๐}

นอกเหนือจากที่กล่าวแล้ว สภาองค์กรสามารถดำเนินบทบาทในการตรวจสอบถ่วงดุลกับฝ่ายบริหาร โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ สำหรับใช้ในการถ่วงดุลการใช้อำนาจออกคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดีได้ ทั้งในการพิจารณาและอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี (Power of Purse) กลไกของคณะกรรมการสภา (Committees) การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง (Presidential Nomination) การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง (Impeachment) การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา และการติดตามตรวจสอบ (Oversight) ดังจะกล่าวในรายละเอียดต่อไปนี้

การพิจารณาและอนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี (Power of Purse)

โดยเป็นที่ทราบดีว่าการดำเนินงานตามนโยบายภาครัฐของฝ่ายบริหาร ในด้านต่าง ๆ รวมถึงมาตรการจากคำสั่งทางบริหารของประธานาธิบดี ย่อมต้องอาศัยงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้การใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินจะกระทำได้อีกแต่โดยการออกเป็นกฎหมายงบประมาณประจำปีที่ฝ่ายบริหารต้องเสนอและได้รับการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากสภาองค์กร^{๑๑} ดังนั้น กลไกการอนุมัติงบประมาณจึงเป็นวิถีทางการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารที่มีอิทธิพลอย่างสูงต่อการตัดสินใจของรัฐบาล สอดคล้องกับที่ได้ศึกษาแล้วว่า บทบาทในการอนุมัติงบประมาณนี้เป็นบทบาทประการสำคัญที่ทำให้บทบาทของสภาองค์กรในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติสามารถตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้สภาองค์กรมีอิทธิพลมากยิ่งขึ้นในการร่วมกำหนดแนวนโยบายภาครัฐ^{๑๒}

^{๑๐}Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander, p. 292.

^{๑๑}U.S. Constitution, Article I, Clause 7;

“No money shall be drawn from the treasury, but in consequence of appropriations made by law; and a regular statement and account of receipts and expenditures of all public money shall be published from time to time.”

^{๑๒}Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander, p.296.

ทั้งนี้ กฎหมายระดับสหพันธรัฐกำหนดให้ประธานาธิบดีต้องเสนอแผนการงบประมาณรายจ่ายประจำปีต่อสภา ตาม Budget and Accounting Act 1921 อันแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับแผนบริหารภาษีอากรและงบประมาณรายจ่ายของปีงบประมาณที่จะมาถึง ทั้งต้องเสนอแผนบริหารเศรษฐกิจตาม Employment Act 1946 ที่จะต้องแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับการประเมินเศรษฐกิจมหภาคของสหรัฐอเมริกา พร้อมทั้งการกำหนดโครงการด้านเศรษฐกิจสำหรับปีงบประมาณใหม่ด้วย ทั้งนี้ เนื้อหาของการเสนอเอกสารข้างต้นต่อสภาองเกรสได้นำไปสู่การอภิปรายเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐด้านการงบประมาณและภาษีอากรอย่างเข้มข้นมาตลอดทุกปีงบประมาณ^{๑๓}

ในอดีต เคยปรากฏกรณีที่สภาองเกรสไม่ให้ความเห็นชอบกฎหมายงบประมาณ ดังที่ปรากฏในสมัยที่นายบารัก โอบามา เป็นประธานาธิบดี โดยวุฒิสภาในขณะนั้นได้มีมติไม่ให้ความเห็นชอบร่างรัฐบัญญัติงบประมาณ จนเกิดภาวะที่รัฐบาลกลางสหรัฐหยุดทำการชั่วคราวที่เรียกว่า “Federal Government Shutdown”^{๑๔} อันเป็นผลมาจากที่สมาชิกวุฒิสภากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีความเห็นขัดแย้งกันเกี่ยวกับกฎหมายประกันสุขภาพ ที่เรียกกันในขณะนั้นว่า “Obama Care” หรือ The Patient Protection and Affordable Care Act^{๑๕}

กลไกของคณะกรรมการสภา (Committees)

คณะกรรมการสภาองเกรสมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในลักษณะเดียวกันกับที่ปรากฏในองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติของนานาประเทศ มีองค์ประกอบและอำนาจหน้าที่ตามที่แต่ละสภาจะได้กำหนดไว้ในข้อบังคับการประชุมของแต่ละสภา ดังตัวอย่างเช่น คณะกรรมการสามัญของวุฒิสภาสหรัฐอเมริกาจะปรากฏใน Rule XXV ว่าด้วย Standing Committees ของข้อบังคับวุฒิสภา (Standing Rules of the Senate) (Revised to January 24, 2013) ซึ่งจะมีการแต่งตั้งเมื่อสภาองเกรสแต่ละชุดเริ่มการปฏิบัติหน้าที่^{๑๖} มีจำนวนทั้งสิ้น ๑๖ คณะ ดังนี้

- ๑) Committee on Agriculture, Nutrition, and Forestry
- ๒) Committee on Appropriations
- ๓) Committee on Armed Services
- ๔) Committee on Banking, Housing, and Urban Affairs
- ๕) Committee on the Budget
- ๖) Committee on Commerce, Science, and Transportation
- ๗) Committee on Energy and Natural Resources

^{๑๓}Ibid., p. 269-270.

^{๑๔}Congressional Research Service, Shutdown of the Federal Government: Causes, Processes, and Effects, [online]. 2017. Available from : <https://fas.org/sgp/crs/misc/RL34680.pdf>. [2017, March 15].

^{๑๕}Tom Cohen, U.S. government shuts down as Congress can't agree on spending bill, [online]. 2017. Available from : <http://edition.cnn.com/2013/09/30/politics/shutdown-showdown/> [2017, March 15].

^{๑๖}Standing Rules of the Senate, Rule XXV Standing Committees, paragraph 1. ;

“1. The following standing committees shall be appointed at the commencement of each Congress, and shall continue and have the power to act until their successors are appointed, with leave to report by bill or otherwise on matters within their respective jurisdictions: ... ”.

- ๘) Committee on Environment and Public Works
- ๙) Committee on Finance
- ๑๐) Committee on Foreign Relations
- ๑๑) Committee on Governmental Affairs
- ๑๒) Committee on Health, Education, Labor, and Pensions
- ๑๓) Committee on the Judiciary
- ๑๔) Committee on Rules and Administration
- ๑๕) Committee on Small Business and Entrepreneurship
- ๑๖) Committee on Veterans' Affairs

คณะกรรมการธิการสามัญทั้ง ๑๖ คณะ ย่อมมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ในการจัดทำรายงานเสนอต่อสภาเกี่ยวกับการพิจารณาร่างรัฐบัญญัติ ตลอดจนการอื่น ๆ ตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของวุฒิสภา (Standing Rules of the Senate) โดยละเอียด

จากการศึกษาพิจารณาพบว่า แม้รายงานของคณะกรรมการธิการจะเป็นแต่เพียงข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของฝ่ายนิติบัญญัติที่มีผลผูกพันและสภาพบังคับทางกฎหมายบังคับให้หน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารต้องปฏิบัติตาม แต่องค์กรทางตุลาการในสหรัฐอเมริกาก็นิยมใช้สาระสำคัญที่ปรากฏในการรายงานของคณะกรรมการที่ได้พิจารณาร่างรัฐบัญญัติที่ให้อำนาจหน่วยงานของรัฐนั้น ๆ มาเป็นเครื่องมือสำหรับการตีความเจตนารมณ์ของกฎหมายได้ เพราะรายงานของคณะกรรมการมีรายละเอียดเนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการทราบถึงเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของกฎหมายอย่างครบถ้วน ตลอดจนมีข้อสังเกตและข้อเสนอสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายไว้ด้วย^{๑๗}

การแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่ง (Presidential Nomination)

อำนาจของสภาองเกรสในการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งนั้น รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของวุฒิสภา (Senate)^{๑๘} ในการให้ความเห็นชอบให้บุคคลที่ประธานาธิบดีเสนอรายชื่อให้ดำรงตำแหน่งระดับสูงเข้าสู่ตำแหน่ง นอกจากที่กำหนดตำแหน่งไว้ในรัฐธรรมนูญ ได้แก่ ทูต กงสุล ผู้พิพากษาศาลฎีกา ผู้พิพากษาในศาลระดับสหรัฐ อัยการแห่งสหรัฐอเมริกา นายทหารระดับสูงในกองทัพ รัฐมนตรี หัวหน้าหน่วยงานอิสระ คณะกรรมการประจำต่าง ๆ เป็นต้น แล้วยังได้กำหนดไว้ในกฎหมายจัดตั้งองค์กรหรือหน่วยงานภาครัฐที่สำคัญสำหรับการแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งผู้

^{๑๗}Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander Wielen, p. 297.

^{๑๘}U.S. Constitution, Article II, Clause 2 ;

“He shall have power, by and with the advice and consent of the Senate, to make treaties, provided two thirds of the Senators present concur; and he shall nominate, and by and with the advice and consent of the Senate, shall appoint ambassadors, other public ministers and consuls, judges of the Supreme Court, and all other officers of the United States, whose appointments are not herein otherwise provided for, and which shall be established by law: but the Congress may by law vest the appointment of such inferior officers, as they think proper, in the President alone, in the courts of law, or in the heads of departments. ”

บริหารสูงสุดขององค์กรนั้น ๆ อีกด้วย^{๑๙} ดังนั้น วุฒิสภาย่อมสามารถใช้อำนาจในการแต่งตั้งบุคคลตามที่ประธานาธิบดีเสนอต่อวุฒิสภาเป็นข้อต่อรองในการยับยั้งหรือทักท้วงการดำเนินงานของประธานาธิบดีได้

การแต่งตั้ง “ผู้พิพากษาศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา” หรือศาลสูง นั้นมีกระบวนการที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการเมือง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้พิพากษาได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดีคนใดแล้ว ไม่จำเป็นต้องกระทำการใดในการตัดสินใจคดีความเพื่อเข้าข้างประธานาธิบดีที่แต่งตั้งตน ทั้งนี้ เพราะรัฐธรรมนูญหลักประกันความเป็นอิสระในการทำหน้าที่ผู้พิพากษาที่สามารถดำรงตำแหน่งได้ตลอดชีวิตตราบเท่าที่ยังประพฤติดนเหมาะสมต่อตำแหน่งหน้าที่ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นได้ชัดเจนในเรื่องนี้ คือ ประธานาธิบดี Nixon ได้เสนอรายชื่อผู้สมควรเป็นผู้พิพากษาศาลฎีกา ๓ คน ให้วุฒิสภานุมัติ ซึ่งวุฒิสภาก็ได้อนุมัติตามนั้น ต่อมาในคดี United States v. Nixon, 418 U.S. 683 (1974) ที่ประธานาธิบดี Nixon เรียกร้องเอกสิทธิ์ในฐานะประธานาธิบดี ปรากฏว่าผู้พิพากษาศาลฎีกาทั้ง ๓ คน ที่ประธานาธิบดี Nixon แต่งตั้งนั้นได้ปฏิเสธข้อเรียกร้องของประธานาธิบดี Nixon^{๒๐}

ในกรณีที่ตำแหน่งต่าง ๆ ที่ประธานาธิบดีแต่งตั้งไปโดยความเห็นชอบด้วยเสียงข้างมากของวุฒิสภานั้นว่างลงในขณะที่ไม่อยู่ในสมัยการประชุมของวุฒิสภา รัฐธรรมนูญให้อำนาจประธานาธิบดีที่จะแต่งตั้งบุคคลเข้ามาดำรงตำแหน่งแทนตำแหน่งที่ว่างลงนั้นเป็นการชั่วคราว (Recess Appointments) โดยการดำรงตำแหน่งชั่วคราวนี้จะสิ้นสุดเมื่อมีการประชุมของวุฒิสภาในครั้งถัดไป^{๒๑}

สำหรับในกรณีการให้บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ นั้นพ้นจากตำแหน่ง ประธานาธิบดีจะมีอำนาจแต่เพียงผู้เดียวหรือต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาด้วยนั้น ในประเด็นปัญหานี้ ศาลฎีกาได้วินิจฉัยไว้เป็นบรรทัดฐานว่า ประธานาธิบดีแต่เพียงผู้เดียวในฐานะที่ต้องรับผิดชอบสูงสุดในฝ่ายบริหารมีอำนาจในการให้ผู้ที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ที่มีการแต่งตั้งขึ้นพ้นจากตำแหน่งได้โดยไม่ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาเสียก่อน (Myers v. United States, 272 U.S. 52 (1926) แต่ต่อมาศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานเพิ่มเติมว่า อำนาจของประธานาธิบดีที่จะถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งใด ๆ ได้เองนั้นไม่รวมไปถึงการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรที่มีลักษณะการใช้อำนาจกึ่งตุลาการ (quasi-judicial power) ที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย อำนาจในการให้พ้นจากตำแหน่งนั้นเป็นของสภาองเกรส (Humphrey's Executor v. United States, 292 U.S. 602 (1935) และ Wiener v. United States, 357 U.S. 349 (1958))^{๒๒}

^{๑๙}Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander, pp. 298-300.

^{๒๐}มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา คำอธิบายเรียงมาตราพร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา, (กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒), หน้า ๙๙.

^{๒๑}U.S. Constitution, Article II, Clause 3 ;

“The President shall have power to fill up all vacancies that may happen during the recess of the Senate, by granting commissions which shall expire at the end of their next session.”

^{๒๒}มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, หน้า ๙๙-๑๐๐.

การถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง (Impeachment)

โดยที่วุฒิสภา (Senate) ของสหรัฐอเมริกา มีอำนาจพิจารณาข้อกล่าวหาให้ถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่ง (Impeachment) ตามที่สภาผู้แทนราษฎรได้กล่าวหาฟ้องร้องแต่เพียงองค์กรเดียว ผู้ที่จะถูกกล่าวหาเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่งได้นั้น รัฐธรรมนูญกำหนดให้กระทำได้เฉพาะแต่ประธานาธิบดี (President) รองประธานาธิบดี (Vice President) และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนของรัฐ (Civil Officers)^{๒๓} ทั้งหมด โดยในทางปฏิบัติได้มีการตีความขอบเขตของการบังคับใช้วิธีการอิมพีชเมนต์กับบุคคลผู้ถูกกล่าวหาประเภท “เจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนของรัฐ” ครอบคลุมเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนทั้งหมดซึ่งได้รับการแต่งตั้งโดยฝ่ายบริหาร รวมถึงผู้พิพากษาด้วย^{๒๔}

จึงพิจารณาได้ว่า อำนาจในการถอดถอนออกจากตำแหน่งย่อมเป็นกลไกการตรวจสอบถ่วงดุลฝ่ายบริหารได้อีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อประธานาธิบดีคนใดใช้อำนาจออกคำสั่งทางบริหารที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ กฎหมาย หรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนย่อมอาจนำไปสู่กระบวนการถอดถอนออกจากตำแหน่งต่อไปได้

การตัดสินในกรณีถอดถอนนี้ กระทำโดยสมาชิกวุฒิสภาลงคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของสมาชิกวุฒิสภาที่มาประชุม^{๒๕} โดยวุฒิสภาจะต้องพิจารณาลงมติในข้อกล่าวหาเป็นรายข้อหากข้อกล่าวหาใด “แม้เพียงข้อเดียว” ได้รับการลงมติ (be convicted on one or more of the articles against him or her) ว่ามีความผิดจริง ผู้ถูกกล่าวหาจะต้องถูกถอดถอนโดยผลของกฎหมายทันทีโดยไม่ต้องมีการลงมติออกเสียงอย่างเป็นทางการว่าให้ถอดถอนบุคคลผู้ถูกกล่าวหาออกจากตำแหน่งอีก อย่างไรก็ดี การตัดสินเพิ่มเติมให้บุคคลดังกล่าวนั้นขาดจากคุณสมบัติที่จะดำรงตำแหน่งในหน่วยงานใด ๆ ของรัฐ วุฒิสภาจะต้องมีมติโดยเสียงข้างมาก^{๒๖}

รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกากำหนดให้ผลของคำวินิจฉัยในคดีถอดถอนต้องมีขอบเขตไม่เกินไปกว่าการถอดถอนออกจากตำแหน่ง และขาดจากคุณสมบัติที่จะดำรงตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐ โดยผู้ถูกตัดสินว่ากระทำผิดนั้นยังอาจถูกฟ้องร้อง และเข้าสู่กระบวนการพิจารณาพิพากษาและลงโทษตามกฎหมายอื่นได้^{๒๗} อนึ่ง ผลของคำตัดสินตามกระบวนการถอดถอนของวุฒิสภานั้น ประธานาธิบดี

^{๒๓}United State constitution: Article II, Section 4;

“The President, Vice President and all civil Officers of the United States, shall be removed from Office on Impeachment for, and Conviction of, Treason, Bribery, or other high Crimes and Misdemeanors.”

^{๒๔}Elizabeth B. Bazan and Anna C. Henning, Impeachment: An Overview of Constitutional Provisions, Procedure, and Practice (Congressional Research Service; The Library of Congress), 2009, pp. 17-18.

^{๒๕}United State constitution: Article I, Section 3, clause 6 and 7 ;

“The Senate shall have the sole Power to try all Impeachments. When sitting for that Purpose, they shall be on Oath or Affirmation. When the President of the United States is tried, the Chief Justice shall preside: And no Person shall be convicted without the Concurrence of two thirds of the Members present.”

“Judgment in Cases of Impeachment shall not extend further than to removal from Office, and disqualification to hold and enjoy any Office of honor, Trust or Profit under the United States: but the Party convicted shall nevertheless be liable and subject to Indictment, Trial, Judgment and Punishment, according to Law.”

^{๒๖}T.J. Halstead, *An Overview of the Impeachment Process*, (The Library of Congress, 2005), pp. 5-6.

^{๒๗}United State constitution: Article I, Section 3, clause 7.

ไม่สามารถใช้อำนาจในฐานะประธานาธิบดีในการลดหย่อนหรืออภัยโทษ (power to grant Reprieves and Pardons for Offenses against the United States) ได้^{๒๘} อันแสดงถึงการมอบอำนาจอย่างเด็ดขาดในการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งของวุฒิสภานั้นเอง

ในกระบวนการพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งนี้ เปรียบได้ราวกับว่า “สภาผู้แทนราษฎร” ทำหน้าที่เป็นอัยการที่ทำหน้าที่ในการกล่าวหา แล้ว “วุฒิสภา” ทำหน้าที่เป็นลูกขุนที่จะพิจารณาข้อเท็จจริงแล้วลงมติว่าสมควรถอดถอนหรือไม่ถอดถอน^{๒๙} โดยมติดีที่จะทำให้มีการถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งได้ต้องอาศัยเสียง ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกวุฒิสภาที่เข้าประชุม ผลของการมีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง คือ ผู้นั้นต้องพ้นจากตำแหน่งและวุฒิสภาอาจมีมติให้ต้องห้ามไม่ให้ดำรงตำแหน่งเจ้าหน้าที่อื่นได้อีก แต่การถอดถอนหาได้ยกเว้นความรับผิดอื่น ๆ ตามกฎหมายไม่ กล่าวคือ แม้บุคคลใดจะถูกลงมติให้ถอดถอนแล้ว หากการกระทำของบุคคลนั้นต้องด้วยลักษณะของกฎหมายในเรื่องใด บุคคลนั้นก็อาจถูกดำเนินการกล่าวหาฟ้องคดี ดำเนินคดี และตัดสิน เหมือนดังเช่นคดีทั่วไป ทั้งนี้ ไม่ถือว่าเป็นการขัดต่อหลักการที่ห้ามดำเนินคดีอาญาสองครั้งสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียว (Double Jeopardy) ที่รับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕^{๓๐} เพราะการถอดถอนบุคคลออกจากตำแหน่งไม่ใช่กระบวนการทางอาญา^{๓๑}

ในกระบวนการพิจารณาเรื่องถอดถอนของวุฒิสภานั้น ปกติจะมีการพิจารณาโดยคณะกรรมการที่วุฒิสภาตั้งขึ้น แล้วเสนอเรื่องให้วุฒิสภาพิจารณาลงมติ ซึ่งประเด็นนี้ได้รับการโต้แย้งว่ากระทำโดยไม่ถูกต้องตามรัฐธรรมนูญ เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้การถอดถอนต้องกระทำโดยวุฒิสภา ไม่ใช่คณะกรรมการ อย่างไรก็ตาม ศาลฎีกาได้เคยมีคำสั่งไม่รับวินิจฉัยประเด็นนี้เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจของวุฒิสภา^{๓๒}

จึงอาจถือได้ว่ากระบวนการถอดถอนของสหรัฐอเมริกาสิ้นสุดลงและถือเป็นอันยุติในขั้นตอนการพิจารณาคดีของวุฒิสภาเท่านั้นและได้รับการยอมรับในนานาประเทศว่ามีกระบวนการและระเบียบวิธีพิจารณาที่ดีและมีประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา ที่มีได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญในส่วนกระบวนการถอดถอนของวุฒิสภาเลย นับแต่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญในปี ค.ศ. ๑๗๘๗ โดยการดำเนินงานของวุฒิสภาสหรัฐอเมริกาในกระบวนการถอดถอนนั้น มีบุคคลในตำแหน่งต่าง ๆ เข้าสู่กระบวนการรวมจำนวนทั้งสิ้น ๑๙ กรณี เป็นผลให้มีบุคคลถูกถอดถอนจากตำแหน่งจำนวนทั้งสิ้น ๘ คน และลาออกจากตำแหน่งก่อนกระบวนการถอดถอนจะสิ้นสุดลง จำนวน ๒ คน^{๓๓}

^{๒๘}United State constitution; Article II, Section 2, clause 1.

^{๒๙}มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, หน้า ๕๓.

^{๓๐}United State constitution: Amendment V;

“No person shall be held to answer for a capital, or otherwise infamous crime, unless on a presentment or indictment of a grand jury, except in cases arising in the land or naval forces, or in the militia, when in actual service in time of war or public danger; nor shall any person be subject for the same offense to be twice put in jeopardy of life or limb; nor shall be compelled in any criminal case to be a witness against himself, nor be deprived of life, liberty, or property, without due process of law; nor shall private property be taken for public use, without just compensation.”

^{๓๑}มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, หน้า ๕๔.

^{๓๒}เพ็งอ้าง.

^{๓๓}มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, หน้า ๕๔-๕๖. และ U.S. Senate, Impeachment [online] (n.d.), available from: http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Senate_Impeachment_Role.htm [2017, March 15].

การถอดถอนออกจากตำแหน่งที่เข้าสู่การพิจารณาของวุฒิสภาทั้ง ๑๙ กรณีนี้ เป็นเรื่อง การพิจารณาถอดถอนผู้พิพากษาศาลในระดับสหรัฐถึง ๑๕ กรณี^{๓๔} ทั้งนี้ กระบวนการถอดถอน ออกจากตำแหน่ง (Impeachment) นั้นไม่ใช่บังคับกับสมาชิกวุฒิสภา ทว่า สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่ง โดยการที่มีมติให้ขับไล่นักสภาที่สมาชิกผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่ตามที่มาตรา ๑ ข้อ ๕ วรรคหนึ่ง^{๓๕} ได้กำหนดให้ ทั้งสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภามีอำนาจในการตรา “ข้อบังคับของสภา” ลงโทษสมาชิกที่ปฏิบัติตน ไม่เหมาะสม และโดยอาศัยมติ ๒ ใน ๓ ของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่สามารถลงมติขับไล่สมาชิกที่ปฏิบัติ ตนไม่เหมาะสมได้ ทั้งนี้ รัฐธรรมนูญได้กำหนดเหตุแห่งการมีมติให้สมาชิกวุฒิสภาพ้นจากตำแหน่งไว้ โดยชัดเจน จึงเป็นดุลยพินิจของแต่ละสภาในการพิจารณาว่าการปฏิบัติตนของสมาชิกวุฒิสภาผู้ใด มีลักษณะที่ไม่เหมาะสม (Improper Conduct) และมีมติให้พ้นจากตำแหน่งในที่สุด^{๓๖}

การให้ความเห็นชอบหนังสือสัญญา

รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกากำหนดให้ วุฒิสภามีบทบาทในการให้ความเห็นชอบให้ ประธานาธิบดีทำหนังสือสัญญากับต่างประเทศ^{๓๗} โดยกำหนดให้ประธานาธิบดีสามารถจัดทำความตกลง หรือหนังสือสัญญาระหว่างประเทศได้โดยคำแนะนำและยินยอมของ “วุฒิสภา” โดยมีมติให้ความเห็นชอบ ไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของวุฒิสภาก็ตาม แต่จากการพิจารณาสถิติก็พบว่าวุฒิสภาสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความเห็นชอบเป็นส่วนใหญ่โดยไม่มีการแก้ไขหนังสือสัญญาระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติประธานาธิบดีก็ได้ไปเจรจาระหว่างประเทศแล้วลงนามในข้อตกลงต่าง ๆ แต่ไม่เรียกว่าเป็นสนธิสัญญา หากแต่เรียกว่า ข้อตกลงของฝ่ายบริหาร (Executive Agreement) เพราะเป็นการลงนามระหว่างฝ่ายบริหารด้วยกัน ซึ่งไม่ถือว่าเป็นสนธิสัญญา ซึ่งศาลฎีกาแห่งสหรัฐอเมริกา ก็ได้รับรองว่าข้อตกลงเช่นนี้ไม่จำเป็นต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา^{๓๘} อันถือเป็นการกระทำฝ่ายเดียว ของประธานาธิบดี ในลักษณะเดียวกันกับการออกคำสั่งทางบริหารเช่นกัน^{๓๙} ดังนั้น สภาองเกรส จึงต้องใช้กลไกในการตรวจสอบการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศในลักษณะข้างต้นผ่านวิธีการอื่น เช่น ในการอนุมัติงบประมาณเพื่อให้ฝ่ายบริหารใช้ในการดำเนินงานด้านการอนุวัติการตามข้อตกลง ของฝ่ายบริหาร

^{๓๔}มานิตย์ จุ่มปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, หน้า ๕๖.

^{๓๕}United State constitution: Article I, Section 5, clause 1;

“Each House shall be the judge of the elections, returns and qualifications of its own members, and a majority of each shall constitute a quorum to do business; but a smaller number may adjourn from day to day, and may be authorized to compel the attendance of absent members, in such manner, and under such penalties as each House may provide.”

^{๓๖}Ralph A. Rossum, and G. Alan Tarr, *American Constitutional Law volume I The Structure of Government*, 6th ed., (Ontario: Wadsworth, 2003), p.114.

^{๓๗}United State constitution: Article II, Clause 2 ;

“He shall have power, by and with the advice and consent of the Senate, to make treaties, provided two thirds of the Senators present concur; and he shall nominate, and by and with the advice and consent of the Senate, ...”

^{๓๘}มานิตย์ จุ่มปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย, หน้า ๙๘.

การติดตามตรวจสอบ (Oversight)

กลไกการตรวจสอบของสภาองเกรสยังมีอีกหลายวิธีการ เช่น การเรียกผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานภาครัฐชี้แจงในคณะกรรมการเฉพาะกิจที่ตั้งขึ้นในกรณีที่เกิดสภาพปัญหาสำคัญและนำไปสู่ขั้นตอนการพิจารณาสอบสวนขึ้นในคณะกรรมการเฉพาะกิจต่อไป ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติหน้าที่อย่างระมัดระวังมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ในอดีตได้เคยปรากฏกรณี การตั้งคณะกรรมการพิเศษและเรียกบุคคลให้เข้าชี้แจงใน **กรณี Watergate** เมื่อปี ค.ศ. ๑๙๗๓ ถึง ค.ศ. ๑๙๗๔ และในกรณีที่หน่วยงานของรัฐถูกกล่าวหาว่าค้าอาวุธสงคราม ใน**กรณี Iran-Contra** อันเป็นกรณีที่ได้รับความสนใจไปทั่วโลกและมีผลสืบคลอนเสถียรภาพของรัฐบาลในขณะนั้นเป็นอย่างมาก^{๔๐}

นอกจากนี้ สภาองเกรสได้จัดตั้ง **Government Accountabilities Office (GAO)** ขึ้นเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ในการสนับสนุนภารกิจตรวจสอบการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐของสภาองเกรสที่ได้รับการยอมรับว่าปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นับแต่การจัดให้มีกฎหมาย **Legislative Reorganization Act 1970** ทั้งนี้ สภาองเกรสได้เรียกให้ประธานาธิบดีหรือหน่วยงานของรัฐเสนอรายงานผลการดำเนินงานตลอดจนสภาพปัญหาต่อสภาอยู่เสมอ โดยมักจะมีการเรียกให้เสนอรายงานเช่นนั้น ก่อนที่จะอนุมัติหรือให้ความเห็นชอบโครงการและงบประมาณสำหรับการดำเนินงานรอบใหม่อีกด้วย^{๔๑}

ความสงคาย

นอกจากในประการที่กล่าวข้างต้น สภาองเกรสในฐานะองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติยังได้ใช้เทคนิควิธีการทางนิติบัญญัติเพื่อถ่วงดุลและต่อรองกับการใช้อำนาจของประธานาธิบดีได้ อาทิการกำหนดบท “**Sunset clause**” ไว้ในกฎหมายบางฉบับที่ได้ให้อำนาจหน่วยงานของรัฐฝ่ายบริหารโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ว่า เมื่อครบระยะเวลาช่วงหนึ่งแล้วจะต้องเข้าสู่กระบวนการทบทวนหรือปรับปรุงการดำเนินงานตามกฎหมายฉบับนั้น นอกจากนี้ โดยที่ประธานาธิบดีมีอำนาจในการยับยั้ง (Veto) ร่างรัฐบัญญัติที่ผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากสภา สภาองเกรสก็ได้ใช้วิธีการเสนอร่างรัฐบัญญัติให้ประธานาธิบดีให้ความเห็นชอบในลักษณะเป็นชุด (Package) ที่ประกอบด้วยร่างรัฐบัญญัติมากกว่า ๑ ฉบับ ที่ทำให้ประธานาธิบดีตัดสินใจในการยับยั้งร่างรัฐบัญญัติทั้งหมดยากยิ่งขึ้น เพราะประกอบด้วยร่างกฎหมายที่ทางรัฐบาลได้ให้ความสำคัญมาพร้อมกันด้วย เป็นต้น ทั้งนี้ อำนาจในการอนุมัติงบประมาณของสภาเพื่อให้ฝ่ายบริหารดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ก็เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายนิติบัญญัติ^{๔๒} และทำให้สภาองเกรสมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการดำเนินนโยบายภาครัฐมากกว่ากลไกประการอื่น^{๔๓}

^{๓๙} Steven S. Smith, Jason M. Roberts and Ryan J. Vander, pp. 285-286.

^{๔๐} Ibid., pp. 300-301.

^{๔๑} Ibid., p. 302.

^{๔๒} Ibid., pp.271-272.

^{๔๓} Ibid., pp.285-286

บรรณานุกรม

หนังสือ

ภาษาไทย

มานิตย์ จุมปา และพรสันต์ เลี้ยงบุญเลิศชัย. รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกา คำอธิบายเรียงมาตรา พร้อมคำพิพากษาศาลฎีกา. กรุงเทพฯ: วิญญูชน, ๒๕๕๒.

ภาษาอังกฤษ

Bazan, Elizabeth B., Henning, Anna C. Impeachment: An Overview of Constitutional Provisions, Procedure, and Practice. Congressional Research Service: The Library of Congress, 2009.

Ducat, Craig R. Constitutional Interpretation Volume I: Powers of Government. 10th edition. Ohio : Wadsworth Cengage Learning, 2013.

Halstead, T.J. An Overview of the Impeachment Process. The Library of Congress. 2005.

Pfiffner, James P., Davidson, Roger H. Understanding the Presidency. 4th Edition, New York: Pearson Longman, 2007.

Rossum, Ralph A. and Tarr, G. Alan. American Constitutional Law volume I The Structure of Government. 6th ed. Ontario: Wadsworth, 2003.

Smith, Steven S., Roberts, Jason M. and, Wielen, Ryan J. Vander. The American Congress. 5th edition. New York : Cambridge University Press, 2007.

ฐานข้อมูลออนไลน์

Congressional Research Service. Shutdown of the Federal Government: Causes, Processes, and Effects. [online]. 2017. Available from : <https://fas.org/sgp/crs/misc/RL34680.pdf>. [2017, March 15].

Cohen, Tom. U.S. government shuts down as Congress can't agree on spending bill. [online]. 2017. Available from : <http://edition.cnn.com/2013/09/30/politics/shutdown-showdown/> [2017, March 15].

U.S. Senate, Impeachment. [online] (n.d.), available from: http://www.senate.gov/artandhistory/history/common/briefing/Senate_Impeachment_Role.htm/ [2017, March 15].

“...ชาติบ้านเมืองคือชีวิต เลือดเนื้อ และสมบัติของเราทุกคน
และการดำรงรักษาชาติประเทศนั้น มิใช่หน้าที่ของบุคคลผู้ใดหมู่ใดโดยเฉพาะ
หากแต่เป็นหน้าที่ของทุก ๆ ฝ่าย ทุก ๆ คน
ที่จักต้องร่วมมือกระทำพร้อมกันไปโดยสอดคล้องกัน
เกื้อกูลกัน และมีจุดมุ่งหมายมีอุดมคติอันร่วมกัน...”

พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมนาถบพิตร
พระราชทานแก่ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ
และอาสาสมัครพลเรือน ในพิธีตรวจพลสวนสนาม เนื่องในโอกาสงานพระราชพิธีรัชดาภิเษก
วันอังคาร ที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๑๔

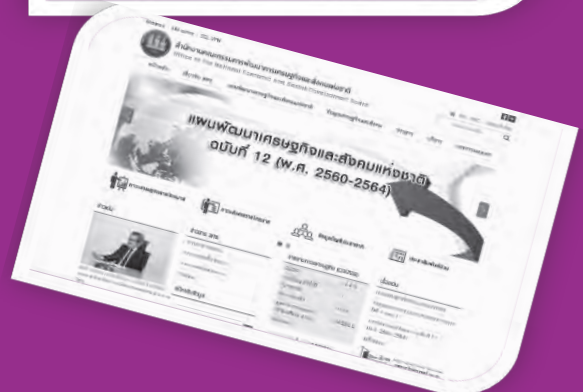
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (Office of The National Economic and Social Development Board) (สศช.) หรือที่มักจะเรียกกันโดยทั่วไปว่า “สภาพัฒน์” นั้นได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๓ เป็นส่วนราชการสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี มีภารกิจหลักที่สำคัญคือ การเสนอแนะนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การพิจารณาแผนงาน และโครงการของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ การปฏิบัติหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการกำหนดทิศทางเชิง ยุทธศาสตร์ นโยบายการพัฒนาประเทศ และการพัฒนาระบบเตือนภัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นองค์กรวิชาการด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (Bank of Thailand : BOT) หรือที่มักเรียกกันโดยทั่วไปว่า “แบงค์ชาติ” นั้น เป็นธนาคารกลางของประเทศไทย จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารแห่งประเทศไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕ โดยมีพันธกิจที่สำคัญในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการเงินของประเทศ เพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืนของไทย ซึ่งครอบคลุมหน้าที่ในการ รักษาคุณค่าของเงิน การกำกับดูแลสถาบันการเงิน การกำกับดูแลพัฒนาระบบการชำระเงินในภาพรวมของประเทศ การผลิตธนบัตรที่มีคุณภาพและมีปริมาณเพียงพอต่อการหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจ และดูแลให้ความคุ้มครองผู้บริโภคเกี่ยวกับการใช้บริการทางการเงิน

จุฬารัตน์ วงษ์น้อย
เจ้าหน้าที่งานบันทึกข้อมูลอาวุโส

www.nesdb.go.th

www.bot.or.th

สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (National of Educational

Testing Service (Public Organization) : NIETS) เรียกโดยย่อว่า “สทศ” จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๓ กันยายน ๒๕๔๘ ตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) พ.ศ. ๒๕๔๘ อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบริหารจัดการและดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษา วิจัย พัฒนา และให้บริการทางการประเมินผลทางการศึกษาและทดสอบทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงเป็นศูนย์กลางความร่วมมือด้านการทดสอบทางการศึกษาในระดับชาติและระดับนานาชาติ

ภายในเว็บไซต์มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดสอบที่น่าสนใจ ได้แก่ O-NET, V-NET, I-NET, B-NET, N-NET และบริการการทดสอบ GAT/PAT ซึ่งเป็นการทดสอบวิชาความถนัดทั่วไปและความถนัดทางวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งเป็นการสอบที่ดูว่านักเรียนมีความพร้อมในการจะเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย ผู้สนใจดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ www.niets.or.th

อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร

(The Sirindhorn International Environmental Park) จัดตั้งขึ้นเพื่อน้อมเกล้าถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโอกาสที่เจริญพระชนมายุครบ ๔ รอบ ในปีพุทธศักราช ๒๕๔๖ มีภารกิจหลักในการเผยแพร่โครงการพระราชดำริ โดยมีแนวทางในการดำเนินการตามแนวพระราชดำริและพระราชกรณียกิจที่ได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงงานในบริเวณค่ายพระรามหก เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้อุทยานฯ เป็นเสมือนพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เป็นสถานที่เผยแพร่พระเกียรติคุณและพระปรีชาสามารถในด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ให้เป็นที่ประจักษ์ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ และเป็นสถานที่ศึกษาหาความรู้ทางการฟื้นฟูป่าชายเลน ป่าชายหาด ป่าเบญจพรรณ และที่อยู่อาศัยของสัตว์นานาชนิด ตลอดจนเป็นสถานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเชิงประวัติศาสตร์

อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ตั้งอยู่ที่ค่ายพระรามหก อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี

www.niets.or.th

www.sirindhornpark.or.th

“ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” (พ.ศ. 2560 - 2579)

ออกแบบและพิมพ์ที่
สำนักงานพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ
โทร. ๐ ๒๒๔๔ ๑๓๔๑-๒, ๐ ๒๒๔๔ ๑๕๖๑, ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๑-๒ และ ๐ ๒๘๓๑ ๙๔๗๕-๖

